

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА**

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису

САВОСЬКО Тетяна Олегівна

УДК 351.82:327(477)

**ДИСЕРТАЦІЯ
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі
публічного управління та адміністрування

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ САВОСЬКО Т. О.

Науковий керівник: Лікарчук Наталія Василівна, доктор політичних наук,
професор кафедри державного управління

КИЇВ 2025

АНОТАЦІЯ

Савосько Т. О. Організаційно-правові механізми реалізації державної інформаційної політики України в умовах євроінтеграції – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». – Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти та науки України. Київ, 2025.

У контексті євроінтеграції України ключову роль відіграють інформаційні чинники, які забезпечують прозорість, відкритість і ефективну комунікацію між державою та суспільством. Інтеграція інформаційної сфери України в європейський простір відбувається в умовах збройної агресії росії, що створює унікальні виклики та потребує стратегічного підходу до державної інформаційної політики. Необхідність реформування інформаційної інфраструктури стає основою для побудови демократичного інформаційного суспільства, орієнтованого на європейські стандарти. У сучасних умовах європейської інтеграції Україна стикається з необхідністю реформування державної інформаційної політики відповідно до європейських стандартів. Інформаційний простір є ключовим елементом національної безпеки, демократичного розвитку та забезпечення прав громадян на доступ до інформації. Важливість організаційно-правових механізмів реалізації інформаційної політики обумовлена необхідністю гармонізації національного законодавства з правовими нормами Європейського Союзу, що сприятиме підвищенню прозорості державного управління та зміцненню демократичних інститутів. Одним із ключових аспектів є формування ефективної нормативно-правової бази, яка б забезпечувала баланс між свободою слова, захистом персональних даних та національною безпекою. Виклики цифрової трансформації та глобальної інформаційної війни зумовлюють потребу в

удосконаленні механізмів регулювання медіапростору, боротьби з дезінформацією та пропагандою. У цьому контексті важливу роль відіграє адаптація українського законодавства до положень Директиви ЄС про аудіовізуальні медіапослуги та інших європейських регуляторних актів.

Окрім правових аспектів, необхідно забезпечити ефективні організаційні механізми реалізації державної інформаційної політики. Важливою є координація між державними органами, незалежними регуляторами, громадянським суспільством та медіаіндустрією. Удосконалення інституційних механізмів дозволить ефективніше впроваджувати євроінтеграційні реформи у сфері інформаційної політики, що сприятиме підвищенню рівня довіри громадян до державних інституцій, розвитку інформаційного суспільства та формуванню позитивного іміджу України на міжнародній арені.

Відзначається, що сучасні виклики, зокрема інформаційні загрози з боку росії, вимагають розробки нових механізмів державного управління інформаційною сферою. Дослідження цього аспекту є актуальним, оскільки дозволяє визначити ефективні підходи до захисту інформаційного простору, забезпечення національних інтересів та адаптації державної політики до вимог євроінтеграції. Особливу увагу слід приділити трансформації комунікаційних платформ, які сприяють демократизації суспільства та зміцненню довіри громадян до влади.

Унікальність української ситуації полягає в тому, що євроінтеграційний процес відбувається в умовах війни, що жодна країна ЄС не переживала. Це створює безпрецедентні виклики та вимагає комплексного підходу до реформування інформаційної політики. Аналіз цих процесів дозволяє запропонувати ефективні рішення для посилення інформаційної безпеки та успішної інтеграції України до європейського інформаційного простору. Формування сучасної інформаційної інфраструктури є важливою умовою для ефективної євроінтеграції України. Ця інфраструктура має забезпечувати прозорість прийняття рішень, активний інформаційний обмін та відкритість державних органів. Успішна реалізація цих аспектів сприятиме зростанню

довіри до влади та зміцненню зв'язків із європейськими партнерами. Дослідження актуальне також з точки зору аналізу того, як створення такої інфраструктури може допомогти Україні відповідати європейським стандартам. Це питання вимагає особливої уваги науковців і практиків. Взаємозв'язок інформаційної політики та безпеки. Інформаційна безпека стає критичним аспектом державної політики України в умовах російської агресії. Це підкреслює важливість систематизації проблем і завдань інформаційної політики, особливо в контексті євроінтеграції. Інтеграція до європейського інформаційного простору дозволяє Україні отримати доступ до передових практик у сфері кібербезпеки та протидії інформаційним атакам. Дослідження сприяє розумінню, як синергія інформаційної політики та безпекових стратегій може забезпечити стабільність та розвиток країни. Цей аспект також є важливим для зміцнення позицій України на міжнародній арені.

Основною метою державної інформаційної політики в умовах євроінтеграції є створення демократичного інформаційного суспільства. Це включає доступ громадян до інформації, захист свободи слова та забезпечення прозорості влади. Інтеграція в європейський інформаційний простір відкриває нові можливості для використання інноваційних технологій у сфері комунікації. Успішна реалізація цих завдань дозволить Україні стати повноцінним учасником європейського інформаційного простору. Таким чином, дослідження надає важливі теоретичні й практичні знання для досягнення цієї мети.

Новизна роботи полягає у визначенні ролі інформаційної інтеграції у системі державного управління, яка обумовила необхідність удосконалення нормативно-правової бази України. Вперше з'ясовано, що створення інформаційно-комунікаційної інфраструктури та єдиного інформаційного простору спрямовує державу на закріплення продуктивних норм ЄС у розробці організаційних та правових механізмів. Уточнено, що інформаційна політика ЄС сприяє діалогівій комунікації та узгодженню рішень, не порушуючи інтересів країн-членів, що вказує на її двосторонній характер. Для України запропоновано адаптацію правової системи до стандартів ЄС, посилення організаційних

механізмів, розробку стратегічних планів, критеріїв оцінювання загроз та інформаційних кампаній для зміцнення міжнародного іміджу. Підвищення медіаграмотності громадян також визначено як ключовий елемент ефективної інформаційної інтеграції.

Удосконалено бачення державної інформаційної політики як комплексу заходів, що посилюють комунікативні та управлінські процеси, забезпечують соціально-політичну стійкість і гуманітарний розвиток у суспільстві. Доведено, що ефективність цієї політики залежить від здатності держави забезпечувати доступ до інформації в принципах взаємодії держави та громадян. Цей процес включає інтеграцію баз даних, інформаційних ресурсів, комунікаційних мереж та засобів масової взаємодії, сприяючи розвитку відкритого, прозорого та гармонізованого інформаційного середовища.

У ході дослідження встановлено, що організаційно-правові механізми реалізації державної інформаційної політики України потребують подальшого вдосконалення відповідно до стандартів Європейського Союзу. Аналіз нормативно-правової бази показав, що, хоча в останні роки було здійснено низку важливих реформ, їх імплементація стикається з низкою викликів, зокрема недостатньою координацією між державними органами та відсутністю ефективних механізмів протидії дезінформації. Дослідження також виявило необхідність посилення незалежності регуляторних органів та удосконалення механізмів громадського контролю за інформаційною політикою. Важливим напрямом є інтеграція принципів цифрової безпеки, прозорості медіавласності та розвитку суспільного мовлення, що сприятиме підвищенню рівня довіри громадян до медіа. Досвід країн ЄС свідчить про ефективність незалежних наглядових органів та співпраці держави з громадянським суспільством у сфері інформаційної безпеки.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці рекомендацій щодо вдосконалення законодавчого забезпечення державної інформаційної політики в умовах євроінтеграції. Зокрема, пропонується розширення повноважень Національної ради України з питань телебачення і

радіомовлення, запровадження ефективних механізмів перевірки достовірності інформації та створення дієвих інструментів боротьби з інформаційними загрозами. Реалізація цих заходів сприятиме створенню стійкої інформаційної екосистеми, що відповідатиме європейським стандартам та забезпечить інформаційну безпеку України.

Дослідження підтвердило, що ефективна реалізація державної інформаційної політики України в умовах євроінтеграції потребує вдосконалення організаційно-правових механізмів. Важливими аспектами є гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами, підвищення прозорості державного регулювання у сфері медіа та зміцнення інформаційної безпеки. Забезпечення балансу між свободою слова, захистом персональних даних і боротьбою з дезінформацією є ключовим завданням для державних органів та суспільства. Одним із головних напрямів удосконалення інформаційної політики є посилення незалежності регуляторних органів, запровадження ефективних механізмів громадського контролю та підтримка якісного суспільного мовлення. Важливо розвивати співпрацю між державними структурами, незалежними медіа та громадянським суспільством для забезпечення стійкості інформаційного простору. Крім того, необхідно впроваджувати сучасні цифрові технології для боротьби з фейковими новинами та інформаційними загрозами.

Загалом, результати дослідження вказують на необхідність комплексного підходу до формування державної інформаційної політики, що поєднує законодавчі, організаційні та технологічні інструменти. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню довіри громадян до медіа, зміцненню демократичних інститутів та формуванню позитивного міжнародного іміджу України в інформаційному просторі Європи.

Ключові слова: державна інформаційна політика, інформаційна політика євроінтеграція, державне управління, інформаційна інфраструктура, єдиний інформаційний простір, інформаційна безпека, комунікативні процеси, правове забезпечення, медіаграмотність, інформаційні загрози.

ABSTRACT

Savosko T. O. Organizational and Legal Mechanisms for the Implementation of Ukraine's State Information Policy in the Context of European Integration - Qualification scientific work on the rights of manuscript. – Kyiv, 2025.

Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy in Specialty 281 “Public Management and Administration”. – Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ministry of Education and Science of Ukraine. Kyiv, 2025.

In the context of Ukraine’s European integration, information-related factors play a key role in ensuring transparency, openness, and effective communication between the state and society. The integration of Ukraine’s information sphere into the European space is occurring amidst Russia’s armed aggression, presenting unique challenges that necessitate a strategic approach to state information policy. The need to reform the information infrastructure serves as the foundation for building a democratic information society aligned with European standards. In the context of European integration, Ukraine faces the necessity of reforming its state information policy in accordance with European standards. The information space is a key element of national security, democratic development, and ensuring citizens' right to access information. The importance of organizational and legal mechanisms for implementing information policy is driven by the need to harmonize national legislation with the legal norms of the European Union. This will contribute to increasing the transparency of public administration and strengthening democratic institutions. One of the key aspects is the formation of an effective regulatory framework that ensures a balance between freedom of speech, personal data protection, and national security. The challenges of digital transformation and global information warfare necessitate the improvement of regulatory mechanisms for the media space, as well as the fight against disinformation and propaganda. In this context, the adaptation of Ukrainian legislation to the provisions of the EU Audiovisual Media Services Directive and other European regulatory acts plays a crucial role.

In addition to legal aspects, it is essential to establish effective organizational mechanisms for implementing state information policy. Coordination between government bodies, independent regulators, civil society, and the media industry is crucial. Improving institutional mechanisms will allow for more effective implementation of European integration reforms in the field of information policy. This, in turn, will enhance public trust in state institutions, contribute to the development of an information society, and help shape a positive international image of Ukraine.

Modern challenges, particularly information threats from Russia, demand the development of new mechanisms for state governance in the information sphere. This study is highly relevant as it helps to identify effective approaches for protecting the information space, safeguarding national interests, and adapting state policies to the requirements of European integration. Special attention should be given to the transformation of communication platforms that contribute to societal democratization and strengthen public trust in the government.

Ukraine's unique situation lies in the fact that its European integration process is unfolding in wartime conditions—an experience unprecedented among EU countries. This creates extraordinary challenges and necessitates a comprehensive approach to reforming information policy. Analyzing these processes enables the development of effective solutions for strengthening information security and successfully integrating Ukraine into the European information space. The formation of a modern information infrastructure is a critical condition for Ukraine's effective European integration. This infrastructure should ensure decision-making transparency, active information exchange, and openness of state institutions. The successful implementation of these aspects will foster public trust in the government and strengthen Ukraine's ties with European partners.

This research is also relevant in terms of analyzing how the creation of such an infrastructure can help Ukraine meet European standards. This issue requires special attention from both researchers and practitioners.

Information security has become a critical aspect of Ukraine's state policy in the context of Russian aggression. This underscores the importance of systematizing the problems and objectives of information policy, particularly in the context of European integration. Integration into the European information space enables Ukraine to access advanced practices in cybersecurity and countering information attacks. This study contributes to understanding how the synergy of information policy and security strategies can ensure national stability and development. This aspect is also crucial for strengthening Ukraine's position on the international stage.

The primary goal of Ukraine's state information policy in the context of European integration is the establishment of a democratic information society. This includes ensuring citizens' access to information, protecting freedom of speech, and guaranteeing government transparency. Integration into the European information space opens new opportunities for leveraging innovative communication technologies. The successful implementation of these objectives will enable Ukraine to become a full-fledged participant in the European information domain. Consequently, this research provides essential theoretical and practical insights for achieving this goal.

The novelty of this study lies in defining the role of information integration within the state governance system, which necessitates improving Ukraine's legal framework. For the first time, it has been established that the creation of an information and communication infrastructure and a unified information space directs the state towards adopting productive EU norms in the development of organizational and legal mechanisms. It has been clarified that the EU's information policy fosters dialogic communication and decision-making coordination without infringing on member states' interests, highlighting its dual nature.

For Ukraine, the study proposes adapting its legal framework to EU standards, strengthening organizational mechanisms, developing strategic plans, establishing threat assessment criteria, and conducting information campaigns to enhance its international image. Increasing media literacy among citizens has also been identified as a key element of effective information integration.

In conclusion, the successful implementation of Ukraine's state information policy in the context of European integration requires a comprehensive approach that combines legal, organizational, and technological measures. Strengthening information security, adapting national legislation to EU standards, enhancing media literacy, and fostering transparent communication between the state and society are crucial steps toward building a democratic information space. Given the unprecedented challenges posed by wartime conditions, Ukraine's experience offers valuable insights into developing resilient and adaptive information governance models. This research provides both theoretical and practical foundations for shaping an effective state information policy that aligns with European principles and contributes to Ukraine's stable integration into the European information environment.

The study enhances the understanding of state information policy as a set of measures that strengthen communication and governance processes, ensure socio-political stability, and promote humanitarian development in society. It has been proven that the effectiveness of this policy depends on the state's ability to guarantee information access based on principles of state-citizen interaction. This process includes integrating databases, information resources, communication networks, and mass interaction tools, contributing to the development of an open, transparent, and harmonized information environment.

The study found that the organizational and legal mechanisms for implementing Ukraine's state information policy require further improvement in accordance with European Union standards. An analysis of the regulatory framework showed that, although several important reforms have been implemented in recent years, their execution faces multiple challenges, including insufficient coordination between government agencies and a lack of effective mechanisms to counter disinformation. The research also revealed the need to strengthen the independence of regulatory bodies and improve mechanisms for public oversight of information policy. A key priority is the integration of digital security principles, media ownership transparency, and the development of public broadcasting, which will help increase public trust in the media. The experience of EU countries demonstrates the

effectiveness of independent supervisory bodies and state cooperation with civil society in the field of information security.

The practical significance of the findings lies in the development of recommendations for improving the legislative framework of state information policy in the context of European integration. In particular, it is proposed to expand the powers of the National Council of Ukraine on Television and Radio Broadcasting, introduce effective mechanisms for verifying the reliability of information, and create robust tools to combat information threats. The implementation of these measures will contribute to the creation of a stable information ecosystem that meets European standards and ensures Ukraine's information security.

The study confirmed that the effective implementation of Ukraine's state information policy in the context of European integration requires the improvement of organizational and legal mechanisms. Key aspects include harmonizing national legislation with European standards, increasing transparency in state regulation of the media sector, and strengthening information security. Ensuring a balance between freedom of speech, personal data protection, and combating disinformation is a crucial task for both government institutions and society. One of the main areas for improving information policy is enhancing the independence of regulatory bodies, introducing effective mechanisms for public oversight, and supporting high-quality public broadcasting. It is essential to foster cooperation between government agencies, independent media, and civil society to ensure the resilience of the information space. Additionally, modern digital technologies should be implemented to combat fake news and information threats.

Overall, the research findings highlight the need for a comprehensive approach to shaping state information policy, combining legislative, organizational, and technological tools. The implementation of the proposed measures will contribute to increasing public trust in the media, strengthening democratic institutions, and shaping a positive international image of Ukraine within the European information space.

Keywords: state information policy, information policy, european integration, public administration, information infrastructure, unified information space, information security, communication processes, legal framework, media literacy, information threats.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України: (які входять до переліку МОН України)

1. Савосько Т. О. Державна інформаційна політика України під час повномасштабного вторгнення російської федерації. *Věda a perspektivy*, 2024, 2(33). С. 118-128.

URL:<http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/download/9212/9264> DOI:
[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-2\(33\)-118-128](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-2(33)-118-128)

2. Савосько Т. О. Особливості формування державної інформаційної політики. *Аспекти публічного управління*. Том 12(1). 2024. С. 22-28.

URL:<https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/1046/1022> DOI:
<https://doi.org/10.15421/152403>

3. Савосько Т. О. Зміст та функції поняття державної інформаційної політики. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*, 2024, Т. 35(74),

№ 1, С. 28-32. URL:

http://pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2024/1_2024/8.pdf DOI:
<https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2024.1/06>

4. Likarchuk N. & Savosko T. Principles Of Formulating The Information Policy Of The European Union As A Unified Governance System. *Economics. Management. Innovations*. 2024. № 2 (35). URL:<http://eui.zu.edu.ua/issue/archive> DOI:

[10.35433/ISSN2410-3748-2024-2\(35\)-16](https://doi.org/10.35433/ISSN2410-3748-2024-2(35)-16)

5. Савосько Т. О. Трансформаційні парадигми імплементації державної інформаційної політики України в умовах інституційно-цивілізаційної конвергенції з Європейським Союзом. *Суспільство та національні інтереси*. -

2025. - № 2 (10). - С. 829-841. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/scntint_2025_2_71

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-2\(10\)-829-841](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-2(10)-829-841)

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Савосько Т. О. Діалог як механізм ефективної взаємодії державних службовців та громадськості. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XXIV Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. І.В. Жукової, Є.О. Романенка. м. Орхус (Данія): ГО «ВАДНД», 07 вересня 2022 р. С. 45-50. URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-24.pdf>*

7. Савосько Т. О. Еволюція поняття паблік рілейшнз у системі державного управління . Інновації в науці: нові підходи та актуальні дослідження. Матеріали науково-практичної конференції (м. Ужгород, 23-24 вересня 2022 р.). – Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2022. С. 32-36. URL: <https://molodyivchenyi.ua/omp/index.php/conference/catalog/view/12/205/441-1>

8. Савосько Т. О. Смысловая война как часть борьбы украинского народа за независимость. *Незалежність України: сучасна доктрина і практика публічного управління: матеріали міжнар. круглого столу до Дня Незалежності України (Київ, 22 серп. 2022 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи. Київ : ННІ ПУДС КНУ, 2022. С. 191 – 192. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/1986/files/6f7ca417-8b30-4593-a3c0-92c79505b382.pdf>*

9. Савосько Т. О. Розвиток діджиталізації як комунікативного інструменту підвищення конкурентоспроможності України. «Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Шевченківська весна – 2023: публічне управління та державна служба» Київ: ННІ ПУДС КНУ, 2023. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/osn/7/files/588cdd89-feb5-4deb-9ac0-c29ae487705f.pdf>

10. Савосько Т. О. Комунікація органів державної влади як ознака демократії. *Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 26–27 квіт. 2023 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи. Київ : ННІ ПУДС КНУ, 2023. С. 283-285. URL:*

<https://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/2039/files/e8f052a9-3ca2-4574-ad95-ec8638583c7f.pdf>

11. Савосько Т. О. Реформування державної інформаційної політики Чехії перед вступом до ЄС: висновки для України. *Шевченківська весна – 2025: публічне управління та державна служба: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених (Київ, 26 бе-рез. 2025 р.)* / за заг. ред. Л. Г. Комахи, Т. П. Паламарчук. Київ: ННІ ПУДС КНУ, 2025. 340 с.

URL:<https://ipacs.knu.ua/pages/osn/2/news/2184/files/f1befd39-12f8-4f1f-b0bc-15192dd1d260.pdf>

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

12. Савосько Т. О. Міф як інструмент зміни системи цінностей. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 2(8). С. 190-201. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/article/view/3699/3719>. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-2\(8\)](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-2(8))

ЗМІСТ

ВСТУП.....	17
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	26
1.1. Державна інформаційна політика як об’єкт наукового дослідження.....	26
1.2. Державна інформаційна політика в нових умовах розвитку сучасного суспільства: принципи, функції та концепції.....	52
1.3. Розробка і реалізація державної інформаційної політики.....	74
Висновки до розділу 1.....	90
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ЄС: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ.....	93
2.1. Формування організаційно-правових механізмів інформаційної політики в ЄС як симбіозу юридичних та адміністративних складових.....	93
2.2. Досвід реалізації інформаційної політики країнами-членами ЄС.....	107
2.3. Адаптація організаційно-правових механізмів до сучасних викликів у цифровізації та інформаційній безпеці ЄС.....	131
Висновки до 2 розділу.....	153
РОЗДІЛ 3 ДЕРЖАВНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ ЩОДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	156
3.1. Інтеграційні виміри та імплементація державної інформаційної політики України до інформаційної політики Європейського Союзу.....	156
3.2. Співробітництво ЄС та України при впровадженні стандартів в умовах реалізації євроінтеграції	173
3.3. Особливості формування державної інформаційної політики України в умовах реалізації євроінтеграції та російської агресії: паралельні виклики.....	190
Висновки до 3 розділу.....	211
ВИСНОВКИ	214
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	219

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Євроінтеграція України передбачає посилення ролі інформаційних чинників щодо гарантування її євроінтеграційних намірів, що внесе зміни та вкаже на нові перспективи в інформаційній сфері. Трендами євроінтеграції в інформаційних перетвореннях мають стати: активний інформаційний обмін, відкритість органів влади, прозорість прийнятих ними рішень, перехід від прямого впливу влади на суспільство до діалогової комунікації. Такий процес переформатування можливий лише за вагової умови — формування сучасної інформаційної інфраструктури України.

Водночас інтеграція інформаційної сфери України в інформаційний простір Європейського Союзу вимагає постійного реагуючого впливу від органів державної влади. Особливу роль у цьому процесі відведено державній інформаційній політиці, яка уособлює «блок» цілей, що відображають національні інтереси держави та суспільства.

Зміст завдань державної інформаційної політики витікає із принципово нових реалій розвитку України: євроінтеграція в інформаційний простір ЄС та збройна агресія росії проти України. Сучасна політична ситуація в Україні поставила питання про систематизацію проблем інформаційної політики.

Основна ціль державної інформаційної політики Україні в умовах євроінтеграції гарантуватиме перехід до нового етапу розвитку держави — побудови демократичного інформаційного суспільства і повноцінного входження країни в європейський інформаційний простір. В той же час, інтеграція відбувається в реаліях російсько-української війни, чого жодна з країн-членів європейської спільноти не «проходила». Тобто, Україна перебуває в унікальних, надзвичайних та безпрецедентних обставинах: паралельно адаптуючи свої організаційні та правові механізми до європейських норм та стандартів і чинячи опір російським інформаційним кампаніям.

Відповідно, актуальність дослідження обумовлюється інтеграційними імперативами, які передбачають кардинальну трансформацію комунікативного

ландшафту в контексті адаптації до європейських нормативних регламентів. Євроінтеграційні процеси інтенсифікують потребу в екстраполяції передових інформаційних парадигм, що корелюють із концептами транспарентності, дискурсивної відкритості владних інституцій та еволюції комунікаційних механізмів у площину діалогічної взаємодії. Формування структурованого інформаційного простору детермінується не лише технологічними імперативами, а й необхідністю імплементації стратегем, що мінімізують дисфункціональність інформаційної політики та сприяють гармонізації медійного середовища з європейськими аксіологічними орієнтирами.

Динамічне зростання ролі інформаційного фактору в процесах державного адміністрування вимагає інституційного унормування стратегічних комунікацій, що артикуляційно відображають національні інтереси та формують комплексний когнітивний конструкт для суспільно-політичного дискурсу. Сучасний стан інформаційної сфери екстраполює необхідність поєднання нормативних інновацій з практиками інформаційної дипломатії, що конститууює передумови ефективної інтеграції до європейського інформаційного простору.

Не дивлячись на велику кількість дослідницьких пошуків щодо державної інформаційної політики в Україні, вивчення інформаційної сфери лишається затребуваною темою, на тлі зростаючих викликів.

Серед закордонних вчених, що досліджували цю тематику, слід назвати С. Брамана, Д. Белла, М. Кастельса, Д. Лайона, М. Манфреда, І. Масуда, М. Макклюєна, Т. Пітерсона, Ф. Сіберта, У. Шрама, Н. Флана, П. Юдге, Дж. Грейя, С. Фогеля.

Центральне місце в даному дослідженні займають праці українських дослідників, які присвячені: вивченню теоретичних проблем державної інформаційної політики: І. Арістова, В. Дрешпака, Л. Коцура, Г. Ситника; проблемам визначення концепту розвитку державної інформаційної політики - О. Токара, М. Еделева, Т. Паламарчук; формуванню державної інформаційної політики України в контексті євроінтеграції України до ЄС: В. Васютіна, В. Галіпчака, О. Григора, І. Дацківа, О. Палаганюк, Є. Тарана та

питанням розробки та її реалізації державної інформаційної політики в Україні, праці: А. Баровської, О. Василенка, К. Голода, Т. Джиги, Л. Кочубей, Н. Лікарчук, В. Морозової, А. Луцької, О. Олійника, В. Негодченко, Ю. Нестеряка, Ю. Ніколаєця, О. Твердохліба, С. Сірого, М. Саркіяна, Ю. Турченко, С. Чукут.

Водночас попри дослідницьку увагу вітчизняних науковців до державної інформаційної політики, донині малодослідженими залишаються питання щодо організаційно-правових механізмів її реалізації в Україні в умовах євроінтеграції.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація базується на результатах науково-дослідних розробок, отриманих автором завдяки безпосередній участі в науково-дослідних роботах, зокрема, в науково-дослідній роботі кафедри державного управління на тему: «Використання можливостей статусу кандидата на вступ до ЄС для підвищення ефективності публічного управління та адміністрування в Україні» (реєстр. номер укрНТІ 0123U10218).

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та практичних рекомендацій організаційно-правових механізмів реалізації державної інформаційної політики України в умовах євроінтеграції.

Для досягнення зазначеної мети знадобилося розв'язання дослідницьких **завдань**:

- здійснити комплексний аналіз наукової розробки та теоретико-методологічних засад інформаційної політики, виокремивши її ключові концепти та парадигмальні підходи;

- розкрити змістовно-семантичну сутність, структурні компоненти, еволюцію концептуальних засад, а також дослідити особливості формування, імплементації та ефективність реалізації державної інформаційної політики;

- обґрунтувати сучасну архітектоніку організаційно-правових механізмів та системоутворюючих факторів реалізації державної інформаційної політики, які забезпечують її інституційну інтегрованість у загальнодержавну систему управління та сприяють консолідації інформаційного простору держави;

- здійснити порівняльний аналіз емпіричних кейсів держав-членів Європейського Союзу, виявивши як позитивні, так і негативні аспекти їхнього залучення до європейського інформаційного простору та визначити релевантність їхнього досвіду для України;

- дослідити та систематизувати умови адаптації організаційно-правових механізмів державної інформаційної політики до викликів цифрової трансформації та технологічної модернізації інформаційного простору України;

- показати, що нормативно-правова та інституційна структура інформаційного простору ЄС, базується на багаторівневій взаємодії та балансі інтересів трьох основних суб'єктів: національних держав-членів ЄС, суспільства та інституцій Європейського Союзу, що забезпечує стратегічні інтереси Спільноти не створюючи асиметрій у їхніх національних інформаційних політиках;

- виявити проблемні аспекти та визначити основні вектори реалізації організаційно-правових механізмів державної інформаційної політики України в контексті її інтеграції до інформаційного простору ЄС;

- здійснити стратегічне прогнозування базових пріоритетів, розробивши рекомендації щодо модернізації організаційно-правових механізмів державної інформаційної політики України, спрямованих на її ефективну імплементацію у процесі євроінтеграції до ЄС, що відбувається в реаліях російсько-української війни, чого ні одна з країн-членів європейської спільноти не «проходила».

Об'єкт дисертаційного дослідження – державна інформаційна політика.

Предмет дослідження – організаційно-правові механізми реалізації державної інформаційної політики України в умовах євроінтеграції

Методологічна основа дослідження ґрунтується на комплексному поєднанні класичних та сучасних наукових підходів, що дозволяють досягнути максимальної гносеологічної валентності. Інструментарій дослідницької стратегії охоплює дедуктивний та індуктивний методи. Порівняльний аналіз сприяв верифікації динаміки становлення державної інформаційної політики як

в Україні, так і в нормативно-правовому середовищі країн Європейського Союзу, ідентифікуючи глибинні парадигмальні розбіжності та точки конвергенції.

При аналізі регуляторного забезпечення функціонування державної інформаційної політики залучався інституційно-нормативний підхід - з метою апроксимації майбутніх сценаріїв трансформації інформаційного простору. Використовувалися методи соціологічної рефлексії, екстраполяції та прогнозування, що дозволили конструювати вірогідні траєкторії розвитку інформаційної політики з урахуванням мультивекторних ризиків та адаптаційних стратегій. У третій частині дослідження застосовувався метод моделювання, що дозволив згенерувати евристичні конструкції та аналітичні моделі формування державної інформаційної політики у контексті євроінтеграційних процесів.

Новизна роботи полягає в наступному:

уперше:

— концептуалізовано, що векторна динаміка державної інформаційної політики України знаходиться в стані перманентної еволюції, зумовленої необхідністю одночасного врахування внутрішніх суспільно-політичних флуктуацій та поліцентричної турбулентності глобального інформаційного простору. Так, особливості вітчизняного контексту детермінують імперативну потребу в дивергентних підходах до організаційно-нормативного конструювання та операціоналізації інформаційної політики держави, що актуалізує дискурс між прагненням до інтеграційної синхронізації з європейськими інформаційними стандартами. Конвергенція української інформаційної доктрини з європейськими регуляторними рамками передбачає ревізію стратегічних орієнтирів, що детермінують формування нових наративів у комунікаційному дискурсі, коли український інформаційний простір функціонує в умовах гібридного протистояння, що передбачає формування адаптивних механізмів протидії зовнішнім маніпулятивним впливам, а ключовою загрозою, що каталізує трансформацію державної інформаційної

політики України, виступає російська агресія, яка маніфестується не лише у військовому аспекті, а й у багатовимірній інформаційно-психологічній площині;

— доведено, що реалізація євроінтеграційної стратегії в інформаційній сфері України вимагає: системного конструювання нормативно-інституційного каркасу, що відповідатиме параметрам стратегічної конвергенції з інформаційною парадигмою ЄС та комплексної модернізації регуляторного поля, що передбачає реалізацію інформаційної політики в рамках гармонізації організаційно-правових механізмів державного управління. Формування синергійних моделей взаємодії між національними та європейськими інформаційними структурами є базовою передумовою ефективної інтеграції та адаптації вітчизняного законодавства до нормативних координат інформаційного права ЄС та посилення організаційно-розпорядчих механізмів у сфері інформаційної політики, що передбачає розробку стратегічних концептів, уніфікацію адміністративних процедур та синхронізацію діяльності ключових державних інституцій України. Ефективна імплементація принципів інформаційної безпеки має базуватися на збалансованому поєднанні національних пріоритетів та європейських норм, медіаграмотності громадян як ключового елемента стійкості до інформаційних загроз.

удосконалено:

— бачення того, що еволюція парадигмальних підходів до інтеграції інформаційних процесів у державне адміністрування зумовила екзистенційну необхідність уніфікації нормативно-правового дискурсу, що забезпечить комплексну адаптацію законодавчих інститутів до вимог інформаційно-комунікативного простору. Динаміка легістичних процесів, що супроводжують структурну модифікацію інформаційної архітекτονіки, відображає зсув у бік імплементації продуктивних нормативних стандартів, апробованих у юриспруденції Європейському Союзу, що передбачає синхронізацію організаційно-правових механізмів реалізації державної стратегії та оптимізацію інституціональних векторів державно-суспільної комунікації із залученням інтерактивних цифровізованих платформ;

— обґрунтування, того, що аналіз правової конфігурації Європейського Союзу дозволяє констатувати, що інформаційна політика цього наддержавного утворення корелює з інтересами європейського співтовариства, уникаючи правового імперативу щодо суверенних інформаційних стратегій країн-учасниць. Конструктивний діалог як інструмент формування колективної волі та легітимації регуляторних рішень виступає ключовим фактором забезпечення кооперативного ухвалення нормативних актів. Дана особливість детермінує природу інформаційної політики ЄС, що балансує між загальноєвропейськими імперативами та національними легістичними доктринами;

- феноменологічне осмислення концептуальної сутності державної інформаційної політики, що розкривається крізь призму інтегрованої комунікативно-управлінської синергії, що демонструє поступову трансформацію її інституціональної складової. Кореляція між функціональними аспектами державної інформаційної політики та еволюційною гуманітарної конвергенції зумовлює формування структурованого нормативного підходу до інформаційної трансформації суспільства, що інтенсифікує соціополітичну стійкість державного управління, забезпечуючи його адаптивність до викликів цифрової ери;

— бачення інформаційної політики ЄС, яка проявляється у фундаментальному опорі на принцип відкритості державного інформаційного ресурсу, що включає у себе гарантування базового права на інформаційний пошук, отримання та циркуляцію державних даних. З врахуванням того, що нормативна варіативність у правових системах країн-учасниць Євросоюзу спричиняє дисперсію трактування термінологічного конструкта «інформація в державному секторі».

набуло подальшого розвитку:

— розуміння того, що реалізація державної інформаційної політики у сучасних умовах неможлива без аналітичної верифікації соціоекономічних, геостратегічних і комунікативних детермінант й передбачає імплементацію концептуальної адаптивності регуляторних механізмів до флуктуаційних

параметрів. В умовах ентропії та латентної перманентної конфліктності, зокрема у контексті російсько-української війни, ідентифікація кореляцій між макрополітичними векторами та тактичними адміністративно-комунікативними стратегіями набуває статусу ключового інструменту мінімізації дискурсивних диспропорцій та синергетичного узгодження політичних імперативів з суспільними очікуваннями;

— те, що інформаційну політику ЄС доцільно інтерпретувати як наднаціональний поліінтегративний феномен, базований на симбіозі нормативно-правових, комунікативних та технологічно-інфраструктурних прийомів. Генезис і динаміка цього процесу екстраполюються у створенні культурно-ціннісного континууму, що функціонує через переплетіння базових інформаційних архітектур, уніфікацію цифрових стандартів та інституціональну конвергенцію комунікативних мереж, які реалізують стратегічне регулювання інформаційного простору.

Практичне значення одержаних результатів зосереджується на аналізі державної інформаційної політики України з визначенням її основних концептів та ймовірних шляхів модернізації відповідно до євроінтеграційного курсу України. Матеріали роботи заслуговують на застосування у роботі державних та недержавних установ України, інституцій та відомств, що пов'язані з державною інформаційною політикою. Окремі частини роботи можуть бути використані при розробці програм як національного, так й місцевого значення щодо імплементації їх в українську практику. Певні результати наукової роботи можна ангажувати до процесу модернізації державної інформаційної політики, що сфокусована на євроінтеграцію.

Також основні позиції роботи можуть використовуватися в науково-педагогічній практиці під час лекцій. Тематику роботи можна застосовувати для проведення «круглих» столів, «вебінарів», форумів, конференцій.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дисертації, теоретичні положення, рекомендації та висновки апробовано на різноманітних щорічних всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях,

круглих столах, зокрема: XXIV Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (Орхус, Данія, 7 вересня 2022 р.); Науково-практичній конференції «Інновації в науці: нові підходи та актуальні дослідження» (Ужгород, 23-24 вересня 2022 р.); Міжнародному круглому столі «Незалежність України: сучасна доктрина і практика публічного управління» (Київ, 22 серпня 2022 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Шевченківська весна – 2023: публічне управління та державна служба» (Київ, 2023); Міжнародній науково-практичній конференції «Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього» (Київ, 26–27 квітня 2023 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Шевченківська весна – 2025: публічне управління та державна служба» (Київ, 26 березня 2025 р.).

Публікації. Загальні результати дисертації та її основні ідеї, теоретичні положення, рекомендації та висновки викладено в наукових працях, з яких 5 опубліковано у фахових наукових журналах та збірниках, 6 тезах доповідей на науково-практичних конференціях, форумах та круглих столах.

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, 9 підрозділів, висновків, а також списку використаних джерел у кількості 258 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 248 сторінок, з них основного тексту 218 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Інформаційна політика як об'єкт наукового дослідження

Надвисока інформаційна насиченість суспільних відносин сьогодні стала однією із знакових характеристик сучасності. «Ривок» технологій в інформаційному середовищі неабияк поновив, а в деяких випадках, змінив суспільні відносини й торкнувся практично всіх сфер суспільного буття та активізував конструктивні переходи у формах й принципах політичних, управлінських, економічних та соціальних процесів.

Фактично, увага акцентується на інтенсифікаційних механізмах взаємодії між різними суб'єктами; на зростанні швидкості обробки (кодування) повідомлень; збільшенні кількості каналів передачі даних; наростання темпів розповсюдження інформації. Це надзвичайно складні процеси, вони регулюють всі суспільні зв'язки, що пов'язані з інформацією і демонструють все, що відбувається в інформаційному середовищі. А в інформаційному середовищі функціонують суб'єкти, діяльність яких зосереджена на створенні, перетворенні та споживанні інформації. Інформаційне середовище виконує ще одне важливе завдання – кругообіг інформації (розробка – розповсюдження – споживання), в якому реалізують свої інтереси суб'єктів.

Загалом, інформаційне середовище розглядається як: комплексна цілісність інформації; інформаційна база (платформа); факт присутності суб'єктів, які задіяні в послідовних діях щодо збирання, формування, поширення та використання інформації; механізм налагодження та направлення, у відповідне русло, суспільних відносин, що виникає на їх основі [235, с. 39].

Поняття «інформаційного середовища» теж можна «відкрити» через сферу діяльності суб'єктів, а це рух на напрямку створення, перетворення та споживання інформації.

Разом з тим, інформаційне середовище аналізується і як: коло правового налаштування інформаційних відносин де з'ясовується роль та місце інформації у правовій конструкції; розуміння мотивів щодо перетворення та застосування різних видів інформації за її призначенням; опанування рекомендацій та рис інформації; вивчення інформаційних процесів та інформаційних відносин, що виникають у зв'язку з їх аналізом; заснування системи інформаційного права [234].

Як визначає автор, в інформаційному середовищі під час реалізації інформаційних процесів формуються суспільні відносини, а правове регулюванню їх корегує [234].

Інформаційне середовище є системоутворювальним чинником у національній безпеці держави і вкрай активно взаємодіє зі складовими безпеки країни, в свою чергу, національна безпека залежна від гарантування інформаційної безпеки, а це певна залежність, яка з розвитком технічного прогресу та зв'язків лише посилюється.

Крім того, інформаційне середовище це складова деталь простору соціального в тому числі його політичної і управлінської складової. В цьому плані на інформаційну політику, яка поширюється через державні складові, чинять вплив особливості функціонування всього соціуму, тобто всі позитивні та негативні обставини, джерела, параметри, показники, що віддзеркалюються на його функціонуванні.

Наприклад, Гуленко розділяє інформаційне середовище на чотири незалежні сфери [220]:

- 1) розгортання права на пошук, отримання, передачу та використання інформації;
- 2) виробництво, передача, розповсюдження «вихідної і похідної інформації» та з'єднання інформаційних ресурсів, підготовку інформаційних товарів та надання інформаційних послуг;
- 3) розбудова та використання інформаційних систем (баз даних) із застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій;

4) формування найрізноманітніших засобів та механізмів для гарантування інформаційної безпеки.

Кожна сфера включає елементи: інформацію, яка відносить до різних типів, призначень й різниться у формі подання (символи, сигнали, жести); виробництва інформації, яке пов'язане з впливом особи на інформацію (маємо на увазі «закон проникнення»); актори, які є співучасниками та виконавцями всіх інформаційних циклів; соціальні відносини, які виникають під час реалізації інформаційних процесів, тобто, вони стають причинами зародження інформаційних відносин [253].

Таким чином, в інформаційному середовищі закладаються і реалізуються всі інформаційні процеси. Тому можна стверджувати, що в інформаційному середовищі й здійснюється інформаційна політика.

Сьогодні при зростанні ролі нових медіа та їх поширенні (рекламуванні), суспільству пропонуються новітні способи та шляхи функціонування, а перед державою, органами державної влади, громадськими інститутами, комерційними структурами ставиться питання щодо ефективності моделі управління інформаційно-комунікативними процесами [179, с. 755]. Все це робить інформаційну політику одним із пріоритетних напрямлень сучасних досліджень.

Таким чином, інформаційна політика, це та тема, яка сьогодні є вкрай актуальною й це пов'язано з тим, що: по-перше, інформаційна політика визначається як багатоаспектна й пов'язана з технологіями; по-друге, — досить стрімкими темпами і часто досить кардинально змінюється сучасна геополітична ситуація у світі; по-третє, у «розрізі» російської збройної агресії проти України тема інформаційної політики в Україні набуває іншого «звучання» і ставить нові виклики перед управлінськими та політичними інституціями держави Україна .

В той же час інформаційна політика націлена на виконання ефективних дій щодо інформування, діалогу (зворотного зв'язку) та «кооперування» зацікавлених сторона через публічне проголошення підсумків роботи та через «загальну діяльність установ» [233, с. 917]. Досягнення розуміння окремих

результатів та «загальної діяльності установ» складає своєрідну публічну «потребу» номер один, а це показник того, що через відповідні як традиційні, так й сучасні засоби комунікації здійснюється суспільна підтримка та довіра до державних інституцій.

Так, у новітній науці велика кількість робіт адресована питанням про те, що слід розуміти під інформаційною політикою. Зазначимо, що одного бачення, визнаного визначення категорії й розуміння сутності та змістовного наповнення досліджуваного феномену — не вироблено. Щоб «скласти» лаконічне й цілісне розуміння про інформаційну політику як про феномен необхідно проаналізувати найбільш розповсюджені й визнані підходи до осмислення цього явища, але в рамках різних наукових інституцій.

Цікавими є тлумачення інформаційної політики й окремих науковців. Так, професор Чарльз МакКлюер [237], один із видатних теоретиків у галузі інформаційної політики, стверджує, що інформаційна політика має у своєму складі розгорнутий діапазон питань, пов'язаних із конфіденційністю, секретністю та безпекою державних документів, доступом до інформації, пошуком та використанням інформації, вільним доступом до інформації та вимогою щодо прозорості державної інформації, відкритістю питань до інтелектуальної власності, запитів щодо електронного урядування, достовірністю державної інформації, доступом до інформаційно-комунікаційні технології та управління інформацією. Як бачимо питань досить велика кількість.

Наприклад, у широкому розумінні термін «інформаційна політика» охоплює всі закони, нормативні акти та доктринальні засади стосовно інформації, контактування та порозуміння. Автор включає сюди і питання культури мовлення (а це виразність мови її точність, чіткість та доцільність вживання певних слів). Окрім цього, фундатор феномену інформаційної політики ще об'єднує дії щодо ухвалення/прийняття рішень та їхньої реалізації, упредметнення яких має «будівничі» наслідки для всього суспільства [208, с. 3].

Сучасні виклики, що пов'язані із наростанням важливості інформації веде до того, що інформаційна політика чинить вплив, часто кардинальний, на інші види державної політики. Вважається, що хоча інформаційна політика в ролі контролю доступу до інформації є однією з найстаріших форм управління, але в другій половині ХХ століття мала місце капітальна зміна того, що уряди наполегливо, безкомпромісно, цілеспрямовано, чітко та послідовно контролювали створення, обробку, потоки та використання інформації з однією метою — вершити свою владу [181, с. 117].

Таким чином, у ширшому контексті інформаційна політика, пов'язана з іншими «інформаційними» сферами (соціальною, економічною, культурною життя громадян, які також можна віднести до предмету інтересу для інформаційної політики в одному з її «значенневих відтінків» [21, с. 57].

До них належать, наприклад:

- економія та свобода конкуренції у ринкових відносинах;
- освіта, освіченість, ерудованість, грамотність, культура спілкування, а особливо — медіаграмотність;
- культура та культурний спадок;
- наука та наукове спілкування, взаємодія;
- внутрішньоінституційний зв'язок, контакт, а значить – порозуміння;
- ринкові умови працевлаштування (державна служба, посадовці);
- національна безпека, а це вчасна реакція на загрози;
- юрисдикція або національний (державний) суверенітет;
- інформаційне суспільство та все, що з ним пов'язано, тобто розвиток постіндустріальної цивілізації, де всі знання генеруються в єдиному інформаційному просторі [21].

Цікавою і досить таки цитованою є позиція американського дослідника Роберто Ді Піетро, яка підкреслюючи міждисциплінарний характер інформаційної політики, вважає, що одне із призначень такого типу політики — вміння оцінити результат і користь від законів і регулятивних норм, що є

дотичними до змістовного значення різних рівнів законодавчого комплексу і, які раніше вважалися непов'язаними між собою [214, с. 78].

Що важливо, Р. Ді Піетро, вказує, що в американській науці виділено два підходи до визначення предметного поля інформаційної політики.

1. Першою є вузька позиція через те, що фокусує увагу на роботі з інформацією як такою і зародилася не в гуманітарних дисциплінах, а в інформатиці (комп'ютерні системи, програмне забезпечення, мережеві технології). Відповідно до цього погляду, інформаційна політика – це нова дисципліна, яка і виникла в результаті формування інформаційного суспільства та піднесенню і розповсюдженню технологій.

2. Інша точка зору наближена не до самої інформації, а до фактів, подій чи явищ, що «ведуть» до її виникнення, використання і розповсюдження. Тлумачення такої предметної царини, як ми бачимо, куди ширше і «розгалужується» на інші гуманітарні сфери, насичуючи їх новим змістом. Крім того, як зазначає практик, це надає інформаційній політиці такого ефекту як «модальність (статус) науки з великою історією» [214, с. 101-127].

На думку дослідника, інформаційна політика та інші сфери людської дійсності — співзалежні це пов'язано з тим, що:

— розробки в ніші інформаційно-технологічних досліджень можуть стати ключем до законодавчого процесу не тільки в межах теоретичних напрацювань, але й організаційно і технологічно можуть навіть принести зміни у правовий процес, як такий;

— шлях до особистої інформації і персональних даних розкривається у питанням права власності й всупереч всьому — розвиток, удосконалення технологій та «нагляд» — годні інспектувати читабельність (зрозумілість) джерел певної спрямованості й такий спосіб – зменшувати доступ суспільства до інформації [214, с. 131].

Для визначення сутності, усвідомлення проблем інформаційного середовища та інформаційного суспільства доведеться пройти аналіз

перерахованих аспектів інформаційної діяльності в їх взаємодії. Ми погоджуємося з точкою зору Р. Ді Піетро, що прямо такі задачі й має вирішувати інформаційна політика.

Наприклад, українська дослідниця Ржевська Н. встановлює, що інформаційна політика має бути скерована на формування державного інформаційного середовища, розгортання правової бази, поглиблення суспільних відносин, популяризація інформації, нарощування політичної сталості та «страхування» інформаційної безпеки країни [144].

Ще одна українська вчена Н. Голованова має досить цікаву точку зору й аналізує інформаційну політику та її мету з огляду на реалізацію ідей (бажань, інтересів) і виживання окремої особи в атмосфері сучасних тривог, ризиків, погроз, безпекових інтересів держави, економічних «успіхів/втрат», піднесення суспільства й загалом — «злагодженого» існування країни у світовому співтоваристві» [26; 27; 28].

Як бачимо, існують різні підходи, пояснення, уточнення та бачення щодо характерних властивостей та утілення інформаційної політики в нинішньому інформаційному суспільстві

Зауважимо, що ряд вчених бачить інформаційну політику в сплетінні їх ефективної діяльності засобів масової інформації та масової комунікації. Іншими словами, в цьому зацікавлені держава, з одного боку, та громадянське суспільства, з другого, а ще здатність та можливість суб'єктів політики впливати на свідомість й діяльність людей за допомогою інформації. Весь спектр утворених відносин можна звести до питання про взаємин преси та держави.

На управлінські аспекти інформаційної політики, посилається ще одна група вчених визнаючи той факт, що інформація вже давно стала обов'язковим елементом соціального управління. Саме тому, на думку фахівців, інформаційна політика як система управління інформацією, разом із поєднаними із нею процесами і ресурсами «ручається» за економічні блага суспільства та безпеку країни. І як зазначає Г. Хаус, «гноблення» психіки особи неухильно веде до

примноження й посилення конфліктності, а це «закриває двері» перед політичними дебатами. На цьому закінчується відкритість суспільства. Отож, автор зазначає, що за таких обставин, інформаційну політику можна охарактеризувати лише як таку, що стоїть на применшенні значимості одних суб'єктів політичної взаємодії на іншими [219, с. 97-98].

Ми можемо занотувати ще одну позицію розуміння інформполітики, що пов'язана з впливом влади на суспільство через поширення масової інформації, й це розглядається як спосіб забезпечення механізмом функціонування в умовах глобалізації світового інформаційного простору. На засадах відкритості та громадського включення до всіх питань та має будуватися національна інформаційна політика, а держава отримає від цього стратегію — сталого розвитку.

У разі відсутності такого підходу – результат буде одностороннім, діалог буде втрачено, а поновити його дуже складно.

Перераховані вище підходи не обмежуються таким розумінням інформаційної політики: існує така позиція як от — «information politics», що піднімає питання використання та впливу інформації в політиці. Прикладом, може служити значення терміну «інформаційна політика» у стратегічному значенні використання інформації з метою – отримання переваги в певному дискурсі [215, с. 73]. До прикладу, екологічні неурядові організації та інші громадські утворення, володіючи певною (цікавою) інформацією, можуть більш плідно працювати, аж до отримання — довгоочікуваних соціальних змін.

Досить часто застосовують ще одне сприйняття інформаційної політики й пов'язано це бачення з технологіями маніпулювання, тобто використанням інформації в політичних цілях, наприклад, – державні структури можуть висвітлювати події та рішення урядової адміністрації або захищати інтереси певних впливових груп (олігархів), маніпулюючи даними [212, с. 264].

Інформаційну політику приймають й через певну політичну силу, яка акцентує увагу на практиці або концепції того, як інформація працює в суспільстві. Таким питанням стають, наприклад, запити про справедливий

розподіл та управління даними в електронній мережі, або питання, яке нещодавно привернуло достатню увагу суспільства і отримало схвальні відгуки.

Й тут на поверхні з'являються такі питання: що є сферою суспільно-політичного життя, на яку інформаційна політика найбільше впливає, і чи є доступ до інформації щодо функціонування соціальної публічної сфери чи публічного простору. В даному аспекті стає цікавим вчення Юргена Габермаса відносно Концепції публічної сфери. Автор дає розлогу відповідь: публічна сфера, як правило, розкривається через поняття «простір», який не залежить від державної влади, приватних чи корпоративних авторитетів, а інформація має вільно знаходитися там де можуть відбуватися «відверті» дебати щодо суспільних питань. Ця сфера вкрай важлива для підтримки громадянських свобод, які розцінюються як основа сучасної демократії [221].

Вона складається з форм інформаційних систем, які зараз є загальноновизнаними в більшості країн демократичного табору, тобто в таких державах прямо функціонує публічна преса, громадські форуми, збори, конференції, круглі столи та інші засоби вільного обговорення соціальної та політичної інформації. А наукова спільнота має усвідомлювати всі комплікації (складність) і важливість теоретичного вивчення даного питання та проблеми, які виникатимуть при формуванні інформаційної політики й ще більше при її реалізації. Це мають розуміти та усвідомлювати державні органи влади та посадові особи.

Тому, державні структурами пропонуючи концепт інформаційної політики мають розуміти, що це стане базовою умовою функціонування інформаційного суспільства й може дати поштовх для:

- заохочення та приєднання різних соціальних груп до політичного життя;
- долучення до влади громадянського суспільства;
- зацікавленості суспільства та її активних членів до питань розвитку найпріоритетних напрямів внутрішньої й зовнішньої політики [159, с. 238].

Але тут слід бути уважним: необхідно зберігати об'єктивність, так як подання об'єктивної інформації є умовою для комунікації як зворотного зв'язку, а це дає всім сторонам правильне розуміння, сприйняття, інтерпретацію, а значить і реакцію зацікавлених сторін.

По перше, при комунікаціях із зацікавленими особами не слід санкціонувати особисту чи структурну «селекційність», – це умова забезпечення рівності усіх учасників [222].

Друге, гідний професіоналізм та компетентність є неодмінна умова ефективної інформаційної політики та преамбулою для довіри [222].

Третє, добросовісність, свідчить про інституційну поведінку, культуру, наявність цінностей, моралі та етики посадових осіб й говорить, що такі особи будуть захищати суспільні інтереси [222].

Четверте – виразна, відкрита та зрозуміла мова є неодмінною позицією для розуміння поданої інформації, а її вчасне подання, особливо через засоби масової інформації, задовольняє належне розуміння та своєчасне висвітлення [222].

Ми бачимо, що перед інформаційною політикою ставляться конкретні цілі, що:

- зосереджуються на сприйнятті, допомозі і розв'язанні загальнодержавних завдань;

- побудови лінії щодо скерованості інформаційного простору держави та її структур на «вливання» до усесвітового інформаційного простору;

- швидкий доступ до галузі послуг й інформаційних – особливо;

- постійна робота над правовою базою, що організовує та нормалізує суспільні відносини, якнайперше ті, що відносяться до отримання, просування і застосування інформації;

- поліпшення політичної стабільності в державі й «страхування» інформаційної безпеки суспільства і держави загалом.

Як зазначають українські дослідники Н. Ржевська та К. Фещенко енергійна реалізація проголошених цілей потребує застосування механізмів

менеджменту, при чому: усіма видами інформаційних ресурсів, інформаційно-телекомунікаційними інфраструктурами та державного протегування ринку інформаційних технологій, механізмів, засобів, товарів і послуг, а особливо налагодження роботи державних електронних і друкованих медіа [247, с. 249].

У випадку, коли визначається відповідальність державних органів за реалізацію прав громадян, – при цьому зважають на базові цінності життя суспільства в цілому [180, с. 137]. Радше всього, інформаційну політику поєднують насамперед із соціальною діяльністю, причина полягає у тому, що у звичному житті потреби влади та суспільства часто виявляються не просто незбалансованими, а різними. Але у більшості розвинених країн таке прагнення консенсусу між державними інститутами та суспільством є нормою.

Практика показує, як крок за кроком ідея громадянської активності пронизує суспільну свідомість і переходить на етап, коли громадськість стає ініціативною, що може проявлятися у вигляді дієвих політичних протестів, а це говорить про те, що громадяни свідомо відстоюють свої права, використовуючи своє право на свободу слова та зібрання. До того ж, це показник того, що спільноти навчилися ранжувати та консолідувати свої інтереси, починаю з підтримки «невеликих справ», але які мають важливе значення для територіальних (регіональних) об'єднань і буденного життя людей.

Так, всі види інформації є соціально прийнятними, тому важливо знати, що інформаційна політика спроможна визначати лінію тверджень щодо сфери публічного доступу до інформації, тобто встановлюються норми що є незручними чи недозволеними.

Сьогодні визначено на які питання і як інформаційна політика може «відповісти»[212]: До якої інформації нереально отримати підхід? До якої інформації може мати доступ окрема особа? До якої інформації мають шлях певні соціальні групи? До якої інформації організації можуть призначити доступ? До якої інформації держава загалом повинна надати дозвіл? До якої

інформації влада може не надати дозволу? Яку інформації про громадянина уряд може мати доступ?

На сучасному етапі поступу державного управління можна побачити чотири групи компонентів (елементів) інформаційної політики:

1. Нормативно-правові компоненти – законодавчі акти у сфері інформації та масових комунікацій на всіх рівнях влади, а також надважливо – закріплення принципів формування державної інформаційної політики.

Отож, щодо формулювання принципів інформаційної політики, як правило їх прописують як інструмент, який уможлиблює такі «перебіги» як:

- переосмислення організаційних структур та системи заохочень;
- аналіз структурних складових делегування повноважень і внутрішніх відносин.

Як бачимо, таке середовище менше демонструє фактори управління інформацією й суттєво більше уваги надає питанням гарантування щодо доступу чи обслуговування. У цьому значенні інформаційна політика включає такі напрямки:

- грамотність, централізація та розподілення управління;
- інформація – організація її створення та експлуатація;
- право на свободу доступу до інформації;
- захист конфіденційності;
- право інтелектуальної власності;
- зберігання та захист архівних копій матеріалів.

2. Організаційно-технічні компоненти – поєднання інформаційних процесів та інформаційна інфраструктура.

Пошук, зберігання, передача, обробка та використання інформації відносяться до інформаційних процесів. Збір інформації, умовно можна назвати, початком вирішення будь яких задач, далі йде обробка – завданням якої є зміни і змісту, і форми подання інформації, наступний етап – збереження, коли фіксується на/у певному носію і передається інформація; ну і джерело

повідомлення, мова йде про кодуючі пристрої-канали та зв'язки й декодуючі засоби-приймачі інформації.

Помітимо, що інформаційні процеси сьогодні передбачають зміну інформації та зміну діями з використанням інформації.

І щодо інформаційної інфраструктура – вона містить комплекс технічних переплетінь, місією яких є задоволення потреб населення інформаційного характеру, а це: центри управління, банки даних, програмне забезпечення, сервери, комп'ютери та служби технічної підтримки.

3. Технологічна та економічна складові – сектор інформаційного виробництва як індустрії суспільного виробництва, розробки та просування (промоушн) інформаційно-комунікаційних технологій.

У загальному вигляді інформаційний сектор продукує інформаційні товари і послуги на підвалинах нових інформаційних та комп'ютерних технологій (від журналів, газет, книг й до комп'ютерних ігор та інформаційного наповнення мереж). Цими питаннями переймаються компанії і фірми, що виготовляють такі продукти, а це: ЗМІ та інформаційні агенства. Крім того, це виробництво є надприбутковим: ділова та освітня інформація, кіноіндустрія, створення розважальних програм.

Й ще одна складова – інформаційно-комунікативні технології, це також процеси, яка єднає не лише системи наукових та інженерних знань, але додає методи і засоби, що вживаються для створення, збирання, передачі, зберігання та обробки інформації.

Як басимо велику кількість процесів, тому сьогодні такі технології користуються новоз'явленні електронні й технічні засоби, програмне забезпечення, ефективне використання інформаційних ресурсів.

4. Соціальна складова – спеціально навчені та підготовлені фахівці, ефективна експлуатація технологій та систем.

Завідомо навчені й налаштовані на самореалізацію фахівці. Такі спеціалісти отримали професійний розвиток, мають сертифікацію, отримали знання з PR, володіють технологіями іміджмейкерів, розуміються в системі

кібербезпеки, тобто це особи, які набули знання у таких складних дисциплінах як криптографія та шифрування, програмування, комунікації та підготовка презентацій, психологія (у сенсі розуміння людської поведінки), кризового менеджменту, брендінгу, системи управління ризиками, мережевою безпекою, управління ідентифікацією і доступом, знання програм Dark Web [84].

Важливо зауважити, що на діях чотирьох акторів ґрунтується інформаційна політика:

— політики — особи, що є політично активними і впливають на процеси прийняття рішень чи громадську думку;

— державна влада — репрезентована трьома гілками: виконавчою, законодавчою та судовою;

— засоби масової інформації — робота яких зосереджена на виконанні функцій різних видів масово-інформаційної діяльності: журналістики, зв'язків із громадськістю, PR та реклами;

— суспільство, представлене групами інтересів, інститутами та політичними партіями [224].

Таке бачення інформаційної політики розширює її розуміння до складного комплексне поняття, де мають урахуватися інтереси всіх перерахованих акторів політичного простору.

Виходячи з такого урахування інтересів, інформаційну політику доцільно розуміти як цілеспрямовану взаємодію політики, правового забезпечення, організаційних заходів з боку держави та об'єднуючих принципів діяльності ЗМІ, що поділяються суспільством.

Вирішуючи питання публічності, інформаційна політика «споруджує» перед собою доволі складні цілі, зокрема:

— робота над зростанням обізнаності громадськості щодо функціонування та ролі державних інститутів;

— поширення (вільно, доступно) публічної підзвітності;

— постійне інформування щодо застосування новітньої техніки й татехнологій щодо виміру ефективності управління державним сектором;

— захист інтересів громадян [224].

Декілька слів щодо міжінституційної взаємодії, то це програма окремих кроків, яка передбачає:

- підтримку інституційної культури;
- розвиток професійної спроможності працівників;
- робота щодо підвищення іміджу;
- показники результативності роботи державних органів [224].

Крім всього перерахованого вище, інформаційна політика спроможна встановлювати, передбачати та виконувати програмні цілі у сфері інформації, але також здатна на використання інформації в системі управління та політиці для досягнення певних (урядових, партійних) цілей та добробуту. Якщо ми розглядаємо державне управління як процес, або спосіб ухвалення рішень групою людей, що має мету — досягнення запланованого, то у випадку інформаційної політики цю мету можна типізовано сформулювати як регулювання, створення, поширення та використання інформації.

Тому інформаційна політика зустрічається на кількох рівнях, і в кількох формах. Рівнями інформаційної політики визнається організаційне або географічне заволодіння управлінської системи, тоді як форми відтворюють різні способи їх виконання, впровадження, при чому – обов’язково. Деякі форми інформаційної політики пересікаються на всіх її рівнях (наприклад аналіз, експертиза), інші є рівневими (статус, законодавство).

Так, Джуліан Харріс називає чотири рівні інформаційної політики:

- 1) Інституційний – система складових, які будуть забезпечувати функціонування і активний рух єдиної інформаційної політики за умови – їх взаємодії.
- 2) Організаційний рівень – «огортає» всі структурні складові системи та обробки даних на всіх етапах їх життєвого циклу інформаційного товару.
- 3) Корпоративний (індивідуальний) рівень визначається як система, яка вміщує всі засоби автоматизації, інформації і персоналу. Враховуючи

складність функціонування цього рівня, практики структурно виділили підрівні: технічні засоби, програмне забезпечення, інформаційні ресурси та організаційні структури (співробітники, відділи).

4) Локальний–регіональний-національний-міжнародний-глобальний: локальний фіксується на певному місці й поширюється на невелику область; регіональний – акцентує увагу на просторових аспектах, характеризує такі відносини як «регіон і держави», «регіон-регіон» (налагодження територіальної співпраці); національний рівень – «вищий» рівень, об'єднує питання щодо створення єдиного інформаційного простору, результатом чого має бути - ефективне соціально-економічного середовища країни; міжнародний рівень це циркуляція інформації в міжнародному інформаційному середовищі, це міжнародні інформаційні ресурси, це і споживання інформаційного товару партнерів, це й співпраця між державами, блоками, союзами; глобальний рівень – новий теперішній рівень, який інтегрований у загальносвітову інформаційну мережу й базується на злиття не лише глобальних та регіональних інформаційно-комунікативних систем, сюди ж приєднується і цифрове телебачення та радіомовлення, системи супутникового і пересувного зв'язку [244].

Варто зауважити, що інформаційна політика може охоплювати держави не лише з розвиненими політичними інститутами та громадянським суспільством, де свобода ЗМІ гарантована законом, але й ті де свобода слова переслідується, а цензура ЗМІ – стає інструментом контролю громадської думки та маніпуляції інформаційним простором.

Наприклад, в авторитарних чи тоталітарних державах, де перспектива множинності позицій, думок чи плюралістичного мислення, а особливо громадянської ініціативи або гранично зменшені, або заборонені, інформаційна політика в основному залежить від волі одного чи невеликого кола осіб, що не дає розвиватися суспільства в цілому.

Планування та втілення інформаційної політики у будь-якій країні підвладно законодавчій енергійності, політичній волі управлінської еліти та громадській позиції (активна/пасивна).

На думку фахівців, першорядною проблемою сучасного перебігу інформаційного простору є відсутність закріпленої у певній формі — «рамковості» концепцій національної інформаційної політики [227, с. 101]. Швидкий та бурхливий розвиток технологій, техніки та зв'язків обганяє запровадження теоретичних (аналітичних) робіт у всьому світі. Це говорить про те, що «правила гри», які б регулювали не лише відносини між «владаю-суспільством-ЗМІ», але й врахували їх інтереси, чітко не визначаються.

Досить часто це пов'язано із тим, що деталізованість обмежень навпаки підсвічує «лакуни» законодавства, якими широко користуються політичні технологи, іміджологи, кліпмейкери, служби PR.

Авторитарні режими так навчилися працювати з правовими документи, що вибудовується враження, часто впевненість, – ніби головним напрямом національної інформаційної політики є уникнення підпорядкування засобів масової комунікації кон'юнктурним інтересам влади та компаній (бізнесу), що ведеться робота над послаблення їхнього впливу чи прямого тиску на суспільство. А надання ЗМІ неповної, неоднозначної, спотвореної чи хибної інформації, відвертої дезінформації, навмисного применшення проблем, їх «зрощення» зі структурами влади, корпораціями чи певними особами – є неможливим [144].

Ми усвідомлюємо як важливо вчасно впорядковувати рівень концентрації влади та монополізму ЗМІ, максимально зберігати незалежність джерел інформації, не допускаючи «централізації» ЗМІ в руках представників провладної чи економічної еліти, не відноситися лояльно до безправного становища громадських діячів, журналістів, таким способом, гарантувати свободу слова та інформації.

Нині, навіть у правових державах виникають становища/умови/режими, коли інформаційна політика знаходиться під тиском маніпулятивних технологій,

впроваджуються такі управлінські механізми, що дозволяють владі в односторонньому порядку керувати суспільством для прийняття необхідних саме владним структурам чи особам рішень, не враховуючи та нехтуючи важливістю базового постулату суспільства – взаємодії двох основних суб'єктів політичних відносин – влади та соціуму. Особливістю функціонування державної влади у суспільстві стає підпорядкованість інтересів суспільства інтересам і волі владних структур, посилюється соціальна конфліктність, особливо це стосується латентних непорозумінь, які можуть розростися до серйозних криз й особливо до міжособистісної ворожнечі й перейти у політичний вимір.

Як правило, поважаючи всіх членів суспільства, інформаційна політика, яка сама по собі не гарантує вищих показників економічного розвитку. І все ж таки, як переконує сучасна міжнародна практика, політичні системи, де досягнуто консенсусу у взаємодії «влада – суспільства», як правило, демонструють стабільні результати розвитку та створюють соціальні гарантії для своїх громадян (суспільства). І як вказує автор, інформаційна політика, що реалізується у національному масштабі, дає право оцінювати її як своєрідний барометр загальнополітичного курсу [244].

У країнах демократичного табору принципи та постулати інформаційної політики, націлені на сприяння доступу до інформації та часто прописуються в Конституції. Так само у 1787 році і в Сполучених Штатах Америки, де постали питання свободи слова, вираження поглядів і зборів, створення поштової служби, патентного відомства та схеми захисту інтелектуальної власності, збереження релігійної свободи були зафіксовані вже в Конституції.

Зрозуміло, що відкритий доступ до інформації став каталізатором розбудови демократичної системи.

Показовим прикладом зміни цінностей є воєнна агресія і та ситуація, у якій знаходиться Україна: обсяг для вільного поширення інформації обмежений з міркувань національної (державної) безпеки, а розважальні програми є недоречними, а інколи їх контент викликає забагато питань. Тому, у такі важкі

періоди, інформаційна політика держави, як і сама демократія, модифікується — балансує між вільним поширення інформації в суспільстві та відкриваючи свої плани на майбутнє, чим і має жити суспільство навіть під час війни, — не ставати загрозою державі. І ми знову повертаємося до надважливо – питання права на інформацію, а в контексті інформаційної політики такі питання можна розглядати більш глибоко, вимогливо та відповідально і виявляти її більш суперечливі аспекти.

Ключове значення для інформаційної політики є генерування концепцій, цілей, принципів, процесів у реальні дії й бачити результати такої роботи. Інформаційна політика реалізується через форми, яких безліч, і наведений перелік говорить про головні: законодавство, розпорядження, судові рішення, аналітика, експертиза, інструкції та вказівки, рекомендації, стандарти, меморандуми, організаційні інструкції, структури, статuti та угоди [244].

Причиною функціонування такої кількості форм інформаційної політики стали — нові технології, а зародження нових ідей та їх запровадження до нових технологій — нині зростає. А вже напрацьовані й освоєні «виняткові права» щодо інформаційної політики, якими є: конфіденційність, безпека, інтелектуальна власність та електронне врядування, стає — недостатньо. Зауважимо, що виняткового права залучення до вирішення цих питань фахівців з інформаційних технологій є — не достатньо. Тому на вирішення цієї проблеми мають прийти, такі фахівці, що не лише формують та наповнюють інформаційний простір повідомленнями (ми зазначали вище про дії акторів, які формують товар інформаційної політики), а й усвідомлюють, що інформаційний продукт чи супровід мають бути методичними, упорядкованими та системними, таким способом, забезпечувати комунікаційну функцію.

Але, практична реалізація інформаційної політики у вигляді законів, нормативних актів, ініціатив чи програм, проектів розвитку може мати різні змістові напрями. Ця спрямованість, її обов'язковість та інтенсивність значною мірою підрядна й залежна від того як і ким формується та реалізується дана

інформаційна політика. Очевидно, що інші організаційні, технологічні чи законодавчі теми можуть мати пріоритет з точки зору окремої організації.

А питання практичної інформаційної політики визначено за такими напрямками:

— безпека та конфіденційність (правові, політичні, технологічні питання та бізнес-питання);

— інтелектуальна власність та інформаційне право;

— інформаційно-контрольний напрямок – застосування всіх наявних механізмів щодо недопущення несанкціонованого доступу, «витікання», використання, спотворення, змін чи знищення інформації;

— управління всіх процесів посадовими особами – адміністрування;

— менеджмент і політика – управління політичними процесами (аналіз наслідків роботи, продукування рекомендацій та реалізація їх в політичній реальності);

— мікроекономіка – поведінковий аспект осіб в економічній галузі;

— теорія ігор – метод вивчення найсприятливіших стратегій у вигляді «гри», особливо цікаво, коли досліджуються питання конфліктів;

— державна інформація – це різні заходи і в різних формах – направлені на захист права громадян щодо доступу до інформації;

— етика, цінності, культура, моральність;

— ведення електронних записів – способи подачі повідомлень для громадян (простими і зручними способами);

— міжнародний розвиток інформаційними технологіями;

— цифровий контент – сукупність інформаційних матеріалів розміщених у електронному вигляді (повідомлення, зразки документів, додаткова інформація, послуги);

— кіберзлочинність – руйнування чи крадіжка інформації;

— електронний активізм – активність в інтернеті, використання електронних технологій, наприклад таких як – електронна пошта;

— електронна економіка – економічна діяльність, що втілюється за допомогою електронних мереж (цифрових, комунікаційних);

— електронні стратегії та політика – операційний план, направлений на впровадження конкретних цілей, наприклад іміджу чи бренду;

— освіта та електронне навчання – отримання знань за допомогою електронних пристроїв та інформаційних технологій, через комп'ютери, ноутбуки, планшети, смартфони, що роблять освітній процес універсальним ;

— адміністрування та державне управління, електронний уряд – модель державного управління, яка експлуатує сучасні інформаційні та комунікативні новітні механізми і тим самим забезпечує виконання функціонування органів державної влади;

— цифровий уряд: інформаційні технології та демократична політика – наступний етап після електронного, а це впровадження механізмів безпаперового документообігу в органах влади та управління;

— інфраструктура – комплекс взаємопов'язаних обслуговуючих структур;

— правові питання;

— ЗМІ – часто мас-медіа, що передають інформацію різним групам;

— мобільний і бездротовий зв'язок – мережа рухливого зв'язку;

— музика – у даному випадку трактуємо як технологія впливу;

— технології з відкритим кодом – вільне та прозоре програмне забезпечення;

— соціальні медіа – реалізуються через комп'ютерні технології, які створюють умови для обміну повідомленнями, ідеями, думками та іншими формами вираження свого відношення до подій, що відбуваються;

— теле- та радіоцентри – станції, споруди, вузли, технічні ресурси для створення відповідних інформаційних товарів – телевізійних та радіо програм [244].

Як бачимо питання практичної інформаційної політики має широкий діапазон питань. Тому аналізуючи реалізацію заходів щодо інформаційної політики, влада найчастіше концентрується на двох елементах, але таких, що є

трендовими: технологічному розвитку інформаційної індустрії (наприклад, виробництво інформації) та захисті інформаційної безпеки. У разі відсутності обміркованих підходів та «насаджуванні» державної інформаційної політики як «суми» спільних дій «влади, суспільства, ЗМІ» у комунікаційний простір, на все це суспільство реагує як цілеспрямований вплив державного апарату на ЗМІ. Тому, перевагами інформаційної політики мають стати механізми створення партисипативної комунікації – учасницьке управління та спілкування (наприклад, активізм/адвокація, волонтерство, благодійність). Саме підсумком їхньої активності стає рівноправна взаємодія всіх учасників комунікаційного процесу.

Сьогодні практики, торкаючись питань, які характеризують реалізацію інформаційної політики, роблять акцент на електронній комунікації. Тут важливо усвідомити, що інформаційна політика це бачення того, яку інформацію та в якій послідовності слід подавати користувачам Інтернету. У більш широкому сенсі інформаційну політику як процес пояснюють набір правил поведження з інформацією.

Приміром, Роберто Ді Піетро стверджує, що при формулюванні принципів інформаційної політики слід підкреслити важливість трьох основних змінних або умовно – «інформаційних кваліфікаторів» [214, с. 211]:

Перший відображає ступінь доступності інформації – інформацію ділять на конфіденційну, службову та публічну (узагальнений поділ).

Другий «кваліфікатор» визначає цінність інформації, яка залежить від зв'язку інформації з основною діяльністю установи й при цьому також враховується час – значення повідомлення зменшується з плином часу (наприклад, його може замінити більш цікава, несподівана чи надзвичайна інформація).

Третя класифікація відповідно до окремих сфер діяльності та їх важливості, а це в'язок інформації з особливостями діяльності інституцій.

В даному випадку, завданням інформаційної політики є перелік продуктивних інструментів і правил, які розкривають важливість отриманої інформації та визначають її використання як для національних інтересів, також і для своїх власних інтересів.

Отже, кожна країна самостійно вирішує яке інформаційне суспільство їй створювати та яким чином захищати його права в ньому. Умовно, є два основні типи інформаційного суспільства, які на тепер сформувалися у світі – це «цифрова диктатура» й «цифрова демократія».

Якщо стисло, то цифрові диктатури створюються цифровими бюрократами для спрощення управління державою. Цифрові права громадян не захищені та залежать від поліцейських заходів та повного цифрового контролю. Громадянам нав'язуються цифрові послуги, в яких зацікавлена держава (бюрократії), а не самі громадяни. Така спрямованість інформаційної політики наперед визначає всі сценарії, пов'язані із захистом даних та волевиявленням громадян [216, с. 97-98].

Цифрова демократія – сприймається як абсолютно інший тип структури інформаційного суспільства: створюється для громадян, щоб захистити їхнє цифрове громадянство та побудувати набагато складніше утворення, ніж «цифрову диктатуру». Очевидно, що «цифрова демократія» має гарантувати конфіденційність та анонімність особистих даних громадян, що може бути гарантовано лише за допомогою криптографії, причому персональним ключем для управління персональною криптографією має бути сама людина (її біометричний образ) [216, с. 86].

Зауважимо, що у багатьох країнах досі немає національних стандартів щодо перетворення біометричних даних на персональні ключі шифрування.

Вивчаючи фактори розвитку і реалізації інформаційної політики, слід зауважити, що до 1980-х років політика держав світу, особливо американської, сформувала умови до розвитку технологій такого рівня і обсягу, що державні урядові структури (за держані кошти) помітно допомогли розширити і розповсюдити дослідження і інформаційній сфері [247, с. 251].

Знову говоримо про реалії, нарощування інноваційних розробок та їх поширення зафіксувало розвиток інформаційної політики, що залежало від технологічного прогресу. Саме ці чинники змусили тих, хто на той час працював з інформаційною політикою, відійти від традиційних поглядів [227, с. 99].

Відмітимо, що інформаційна політика реалізується й в особливому просторі, яке в сучасному світі називають «медіапростором» чи «простором інформаційним». Ми вище зазначали, що теоретико–методологічний аналіз феномену інформаційної політики і вироблення методологічних основ для дослідження її динаміки нині відстає, тому нині це актуальне завдання для наукових кіл. Зазначимо, що інформаційна політика в медіапросторі – створюється електронними засобами комунікації та формується як «відбиток» і форма існування масової комунікації, тобто – обмін соціально значимою інформацією між великою кількістю людей різного соціального статусу.

З теоретичної точки зору важливою умовою управління державою став обмін інформацією, який є досить рухливим і живим, що й ускладнює роботу з нею. Для реалізації інформаційної політики необхідний рух/дієвість, а це переломи (реформи), які одночасно – стимулюються інформацією і реалізуються завдяки їй. Крім того, для комунікації, важливі її джерела, засоби передачі та реципієнти.

В час наповнений суперечностями і розбіжностями саме інформаційно-комунікативну складову життєдіяльності суспільства доцільно розглядати як його опорний компонент.

Ми уже частково писали, що в основі будь якої інформаційної політики лежить робота з масовою комунікацією, а вона є видом комунікації соціальної. Без таких комунікаційних зв'язків не буде функціонувати суспільство.

Загалом, процес масової комунікації реалізується за допомогою ЗМІ, особливо ефективними є електронні, які володіють як прямими, так і опосередкованими механізмами впливу на політику органів державної влади.

В той же час, масова комунікація в якості динамічного базису інформаційної політики володіє такими характерними властивостями.

По-перше, реципієнтом інформації виступає чисельна аудиторія, яка є різноманітною у своїх виявах бажань, позицій, а значить суперечливою. Помітимо, саме в перебігу комунікації, наприклад мережі Інтернет, умовно – загладжуються межі, зникають або «розмиваються», або й взагалі ліквідуються. В соціумі завжди функціонують певні базисні цінності, які необхідно підтримувати (наприклад, тема патріотизму, яка позитивно впливає на суспільну свідомість). Так реалізується інформаційна політика та її сприйняття громадянами.

Доречно згадати і такий особливий атрибут масової комунікації як спеціальні технічні засоби, що передають належну інформацію для більшості населення і на великі відстані.

Забезпеченість повноти і достовірності інформації, її доступність є базовою ознакою демократичного суспільства, а це говорить про те, що в державі функціонує інформаційна прозорість систем управління та діяльності органів державної влади. Саме тому відкритість і прозорість інформації іменують не лише «імперативами стійкого розвитку», але й «важливою умовою демократично-орієнтованого порядку безпеки» [131, с. 217].

Соціальна значимість самої інформації це ще одна важливою риса масової комунікації. Таку позицію визначають соціальні групи, які відповідають за процес масової комунікації. Чим вище соціальний, культурний та освітній рівень її соціуму, тим вищою буде якість комунікації.

Загалом, система державного управління спирається на інформацію та суму знань, що надають змогу приймати відповідальні рішення, які впливатимуть на подальші дії в державі. В той же час, демократично стала держава напрацювала і володіє власними традиціями в області проведення інформаційної політики.

Інформаційна політика поєднує воедино зв'язки, стратегічне світосприйняття, внутрішню й зовнішню політику держави, матеріалізуючи собою «синтезоване» представництво важливих компонентів держави та системи управління державою. Будучи грамотною, аргументованою,

розсудливою і мотивованою, така інформаційна політика завжди, без проблем, врахує інтереси як апарату управління державою, так і громадянського суспільства.

А от дисфункціональність, дисгармонія в повідомленнях, розлад в комунікації пояснює інформаційну політику як таку, що будується на суттєвих «похибках та викривленнях»: а це помітно, як тільки при проведенні інформаційної політики починають переважати інтереси державних структур, а громадянське суспільство починає «втрачати позиції» [199, с. 240].

Важливо, при розробці і реалізації інформаційної політики у сфері воєнної безпеки слід враховувати, особливо на тлі російської збройної агресії проти України державним інституціям та посадовим особам України вести відповідну викликам і часу інформаційну політику.

За формування та реалізацію інформаційної політики в Україні відповідальними є Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення та Міністерство цифрової трансформації України. А Міністерство цифрової трансформації України стало «головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що гарантує формування та реалізацію державної політики»:

— у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій та технологій, робототехніки та роботизації, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, інформатизації;

— на ниві впровадження електронного документообігу;

— в області розвитку цифрових навичок та цифрових прав громадян;

— в сфері відкритих даних, публічних електронних реєстрів, розвитку національних електронних інформаційних ресурсів та інтероперабельності, електронних комунікацій та радіочастотного спектра, розвитку інфраструктури широкопasmового доступу до Інтернету, електронної комерції та бізнесу;

— в секторі надання електронних та адміністративних послуг;

— у напрямку електронних довірчих послуг та електронної ідентифікації;

- на колі розвитку ІТ-індустрії;
- у діапазоні перебігу та функціонування правового режиму Дія Сіті;
- у сфері «хмарних послуг» [130].

Поки що, утворення такого міністерства доводить про інтерес держави до роботи інформаційного середовища, розуміння ведення відповідної інформаційної політики в Україні заради безпеки громадян та національних інтересів всієї країни, а це євроінтеграція нашої держава та справедлива перемога у російської збройної агресії проти України

1.2. Державна інформаційна політика в нових умовах розвитку сучасного суспільства: принципи, функції та концепції

На складові життя і діяльність суспільства в сучасному глобальному світі впливають процеси трансформації всього глобального світу. Особливо чуттєвою є система державного управління й пов'язано це найперше з тим, що органи влади, реалізуючи свою політику соціально-економічних конверсії (модифікації, реформування) дають поштовх векторам змін, які відображаються в документах стратегічного розвитку держави. Такі документи декларують траєкторію змін у всіх областях діяльності країни, що веде до розуміння та усвідомлення формулювання нових цілей та задач розвитку.

Першопричиною таких змін виступає інформація. Зазначимо, що ми в попередньому параграфі говорили, що дивлячись на широке розповсюдження, все ж таки поняття «інформація» лишається одним із контрверсійних в науці, а термін може набувати різних значень в різних галузях людської діяльності.

Демократія завжди показувала, що управлінська система держави наділена високими вимогами і ставить дві базові, але не прості задачі перед державою, а це: забезпечення й утримання високого ступеня публічності інформації; розкритість, доступність та прозорість інтеракцій у рамках будь якого процесу [72, с. 53].

Тому, одним із інституціональних механізмів організації публічного за своїми ознаками, властивостями й змістом дискурсу, в рамках всієї держави, сприймається саме державна інформаційна політика, яка є важливим візійним видом державної політики та завжди буде нових теоретичних розробок для практичної реалізації.

Особливу роль у забезпеченні захисту функціонування політичної системи, держава твердо займає особливе становище як суб'єкт інформаційної політики і це зумовлено її функціями. На думку Глушко, суть державної інформаційної політики у її суспільному аспекті розкривається через створення умов для розвитку інформаційної галузі, страхування дієвого функціонування держави та її сталого розвитку, єднання людей для розвитку культурних та моральних цінностей, що являє собою духовну (внутрішню) основу існування суспільства [24 с. 512].

Саме тому, одним із пріоритетів провадження цієї політики є гарантування інформаційного забезпечення державної політики не лише своїх громадян, але й іноземних безпосередньо: достовірною інформацією про державну політику, офіційні точки зору на події політичної та соціальної значущості у національному та міжнародному житті, забезпечення доступу громадян до загальнодоступних державних інформаційних ресурсів. Як бачимо, державна інформаційна політика «виростає» із необхідності держави, суспільства і конкретної особи регулювати ті процеси, які «протікають» як всередині країни, так і ззовні, так її трактують П. Юдге, Дж Грей, С. Фогель. За такого бачення до тлумачення державної інформаційної політики «прийнято» відносити зусилля і особистості, які стають реакцією у відповідь на всі події/процеси, що «протікають» в глобальному, міждержавному, національному, регіональному чи локальному інформаційному просторі [217].

Державна інформаційна політика відображає широкий спектр питань: починаючи від національних інтересів країни в інформаційній сфері, стратегічних напрямках (завданнях) їх досягнення до системи заходів щодо їх реалізації. Сюди включено також здатність і можливість суб'єктів політики

впливати на думку, свідомість, поведінку та діяльність людей за допомогою інформації з вигодою для держави та громадянського суспільства.

У більш глибокому сенсі — державна інформаційна політика — це виняткова сфера життєдіяльності людей, яку пов'язують з відтворенням і розповсюдженням інформації, яка б «уконтентувала» інтереси держави та громадянського суспільства і направляла суспільний діалог в рамки на творчого, конструктивного спілкування та прийняття спільних рішень, а також направляла діяльність державних органів й налаштовувала на розвиток інформаційної сфери суспільства. Такий вид політики переймається питанням не лише телекомунікативних інформаційних систем чи ЗМІ, а й усім виробництвом та відносинами, пов'язаними зі створенням, зберіганням, обробкою, демонстрацією, передачею інформації у всіх її видах — ділової, міжособистісної, розважальної, науково-освітньої та програм новинного характеру.

Таке особливе і значне трактування державної інформаційної політики є «узасадженим», так як «цифровізація» інформації, новітні телекомунікативні і комп'ютерні технології посилено розмивають бар'єри між різними нішами інформаційної індустрії. Комплексний аналіз процесів, що чиняться в інформаційній сфері суспільства та новітніх методів її державного регулювання є доволі доречним питанням для України, так як в цій сфері наш державний апарат вся сфера управління пов'язана зі вступом до Європейського Союзу, але ми маємо низку досить складних проблем і протиріч як внутрішніх — корупція, так і зовнішніх — російської збройної агресії проти України. Як вказує Н. Голованова, всі наявні концепції інформаційного простору лише частково можуть вирішувати проблеми, тому що сучасний інформаційний простір формується уже не стільки державою, скільки ринком і новими комерційними умовами різних структур [26, с. 84]. Як бачимо українські реалії є більш складними.

Крім того, державна інформаційна політика представляє собою переплетіння не «просто» цілей, а пріоритетних завдань, які зводять всю суму національних інтересів в одне ціле (національну безпеку, територіальний

суверенітет, територіальну цілісність держави), а для України за умови агресії росії – й збереження української державності, роль держави в інформаційній сфері зростає в декілька разів. Тому, державна інформаційна політика має стати важливою складовою частиною зовнішньої і внутрішньої політики і охоплює всі сфери життя суспільства.

Отже, державна інформаційна політика — це сукупність цілей, стратегій, тактик, управлінських завдань, управлінських рішень та методів їх реалізації, що відображають національні інтереси в інформаційній сфері, що розробляються та реалізуються органами державної влади для безпосереднього регулювання та вдосконалення процесів інформаційної взаємодії у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

Сьогодні довготерміновою метою державної інформаційної політики України є захист і гарантування переходу до нового етапу її розвитку – побудови демократичного інформаційного суспільства (дія принципів демократії), входження країни в Європейське співтовариство та справедлива перемога у російсько-українській війні.

Для формування та досягнення цілей держави, державна інформаційна політика ставить вимоги до розвитку й удосконалення системи всезагальної освіти і професійної підготовки кадрів, які були б спроможні забезпечити плідну діяльність особи в інформаційному суспільстві ХХІ століття.

Фахівці стверджують, що державна інформаційна політика буде плідною лише за умови, якщо вона характеризується комплексним, системним характером і, безумовно, працює на мету — узгодження інтересів громадянського суспільства і держави.

Є ще одна важлива сфера державної інформаційної політики – система масового інформування: вона є значимим засобом формування масової свідомості, де оцінюється діяльність державних установ та рівень поширення політичних, економічних, соціальних і культурних ідей. Крім того, система масового інформування є каналом інформування суспільства й покликана

сприяти налагодженню функціонування демократичного інформаційного суспільства та захисту конституційних прав і свобод громадян.

Всі основні положення державної інформаційної політики фіксуються у нормативно-правових актах, найперше це у законах держав країн ЄС, а Україна має їх гармонізувати із законодавчими актами Європейського Союзу (це не означає, що вони мають вступати у протиріччя чи заперечувати національне законодавство). Для України це означає, що така організація функціонування інформаційної сфери є найбільш важливою адже реалізація державної інформаційної політики в умовах євроінтеграції стане для нашої держави умовою та випробуванням. Зміст задач державної інформаційної політики витікає із нових політичних, управлінських, економічних і соціальних умов розвитку країни. Як ми бачимо, умови постійно змінюються, й ми маємо наздоганяти та переймати накопичений позитивний досвід реалізації як окремих заходів інформаційної політики щодо створення, розповсюдження і використання інформації і світового досвіду проведення інформаційної політики в розвинутих європейських державах, так і продукувати власні здобутки і «видавати» власний інформаційний товар.

Країни-члени ЄС розглядають побудову інформаційного суспільства як основу свого соціально-економічного, управлінського, політичного і культурного розвитку тому вони проводять послідовну і безкомпромісну державну інформаційну політику. І тут важливим показником державної інформаційної політики є залежність від особливостей історичного розвитку держави, особливо її традицій і культури формування державності.

Але для проведення перспективної і грамотної державної інформаційної політики, всі країни приймають короткострокові, середньострокові та довгострокові програми.

Загалом, впровадження грамотної державної інформаційної політики означає:

— «розмаїття» громадянського суспільства;

- забезпечення конструктивного діалогу між державою владою ЗМІ, владою й суспільством;
- гарантії обов'язковості доступу до інформації для громадян та захисту прав на інформацію;
- вільне отримання інформації як реалізація конституційного права особи на вільний пошук, отримання, вироблення та поширення інформації;
- довіру суспільства до влади;
- встановлення економічно-ефективних відносин з іншими країнами [42, с. 119; 43, с. 287].

Державна інформаційна політика має ще одне важливе і широке завдання – спрямованість на реалізацію національних інтересів в інформаційній сфері й пов'язано це такими нормами як:

- дотримання конституційних прав та свобод громадянина у сфері доступу до інформації та її використання;
- постійна робота над духовно-моральними цінностями суспільства;
- робота з культурним та науковим потенціалом країни [42, с. 135].

Як визначає Домбровська, сьогодні державна інформаційна політика сприймається як система заходів, які здійснюються органами влади по відношенню до інформаційної сфери суспільства. Умовно такий підхід названо – державницьким [42, с. 153]. Відповідно до нього роль органів державної влади в реалізації інформаційної політики держави розглядається як провідна позиція, а громадянському суспільству і активним громадянам – пасивна.

Для того, щоб усвідомити як рухається до реалізації державна інформаційна політика, в першу чергу необхідно розібратися в її змістовних складових та принципах організації та функціонування державної інформаційної політики.

Тому, проаналізуємо наступні базові принципи державної інформаційної політики на яких вона спирається:

1. Принцип відкритості політики. Цей принцип є явищем комунікативного характеру, й означає, що всі основні заходи і події відкрито (з

юридичної точки зору – транспарентно) обговорюються суспільством. І найважливіше – державні органи влади враховують громадську думку, здійснюється – зворотний зв'язок. Ще одна складова цього принципу – відкритий доступ суспільства до інформації, а точніше – до достовірної інформації. Саме відкритість політики – необхідна умова просування продуктивності, успішності та якості публічного управління вибудовування довіри до владних структур та до державного управління

2. Принцип рівності. Цей принцип вимагає, щоб однаково прислухалися до інтересів всіх учасників інформаційної діяльності поза залежністю від їх статусу, положення в суспільстві, форми власності та державної атрибутивності (ми маємо на увазі дотримання єдиних для всіх правил, а це норми правової держави).

3. Принцип системності. Досить неоднозначний принцип й означає, що чисельні зв'язки є упорядкованими й формують єдину систему, а всі події, випадки, факти і так далі, мають набувати доцільності (сенсу, корисності, пояснення та розуміння). Наприклад, реалізуючи прийняття рішень, змінюючи стан одного з об'єктів системи управління, всі етапи врегулювання мають враховувати наслідки стану інших сфер. Тому, в таких умовах механізми державної інформаційної політики є надзвичайно затребуваними.

4. Принцип пріоритетності. Цей принцип теж виражається у вигляді процесу включає призначення кожній задачі – окремого статусу, який залежить від важливості й термінів кожного завдання. Наприклад, коли ми говоримо про вітчизняних виробників (інформаційна індустрія) – за рівних умов пріоритет має віддаватися конкурентноздатному вітчизняному виробнику інформаційно-комунікативних засобів, товарів і послуг.

5. Принцип соціальної орієнтації. Все обертається навколо основних заходів державної інформаційної політики та векторально направлений на інформаційний розвиток соціальної сфери й фінансується переважно державою. А цей принцип пов'язують з усвідомленням, особливо індивідуумом (особистістю) свого положення в системі соціальних відносин.

6. Принцип пріоритетності прав. Його дія вбачається через просування і активне впровадження прав і організаційних методів, які мають пріоритет перед будь-якими іншими видами та типами адміністративних рішень у інформаційній сфері [143].

Вся система принципів «вкупі» із «вузлом» та обсягом заходів щодо їх застосування торкається таких сфер функціонування організації, або інформаційної системи [152], так як:

1. Система управління базами (даними) – Database Management System (DBMS), що має відношення до збору, збереження, інтеграції, аналізу і використання цих даних. Система займається проблемами безпеки цілей та надійністю зберігання всіх даних з черговим наданням засобів для адміністрування баз даних.

2. Послуги центру інформації для споживачів (клієнтів), які скеровані на рішення різних проблем й насамперед – бізнес-задач через шляхи надання інформаційних послуг.

3. Організаційний альянс оперативного управління інформаційною системою це чіткі заходи і миттєве реагування на кризові ситуації/конфліктні ситуації та швидка ліквідація проблем.

4. Послідовність взаємних комунікацій між центральним обчислювальним центром і децентралізованими місцями. Зауважимо, що сутнісно такі центри протилежні один одному, але державні структури активно такий зв'язок використовують. Отож, як ми розуміємо, всі ресурси контролюються і мають налагоджений управлінський зв'язок з центральними органами (наприклад, спостерігається певна монополія чи інформація на дані, що стосуються національної безпеки). За необхідності децентралізаційні осередки дають запит на отримання потрібної їм інформації.

5. Робочі місця, правила фіксації змін, «прикриття» даних, доступ до певних даних.

6. Принципи закупів обладнання та програмного забезпечення (в Україні це публічні закупівлі «Prozorro», комерційні тендери «Start Tender», або винаєм державного майна.

7. Звуження/локалізація використання загального програмного забезпечення (операційні системи, програмування мови, системи баз даних).

8. Приписи і правила щодо проектування та програмування прикладних завдань (стандарти, документація, зразки, моделі, контроль якості, обов'язкові процедури, методи, класифікатори та форми).

9. Національні та міжнародні рекомендаційні характеристики та стандарти основної діяльності (Україні для реалізації євроінтеграції такими стандартами мають стати норми Європейського Союзу).

Отож, державна інформаційна політика базується на принципах демократії, формується та реалізується ініціативними, енергійними і динамічними силами держави в цілому, а не тільки самій державі та її структурам.

Тому доцільним буде «визначити» акторів державної інформаційної політики. Акторами державної інформаційної політики є:

— органи державної влади та управління, завданням яких є налаштування соціально-політичних відносин в інформаційно-психологічній сфері;

— недержавні суб'єкти цієї діяльності, що приєднуються до органів державної влади та управління для вирішення завдань.

Загалом, акторів державної інформаційної політики можна поділити на дві основні категорії:

— актори державної інформаційної політики;

— актори масової інформації та комунікації [63].

У суб'єктів державної інформаційної політики актори поділяються на групи (загальна характеристика) за такими напрямками:

— рівні влади та управління (регіональний та місцевий);

— сектори державної влади (законодавча, виконавча, судова);

— коло діяльності державних органів (цивільні справи, управління економікою, культурні та зовнішньополітичні структури) [63].

У системі суб'єктів державної інформаційної політики актори масової інформації та комунікації поділені на групи (також загальний поділ) за такими категорія:

— за типом власності (державні, недержавні ЗМІ);

— за прийомами поширення інформації (електронні, друковані, інтернет-ЗМІ та Інтернет) [63].

Як підсумок, існування згаданих різних категорій суб'єктів, що реалізують державну інформаційну політику, заздалегідь установлює організацію формування окремих спеціальних підрозділів щодо функціонування державної інформаційної політики, кожен з яких наділений компетенціями, які обумовлені зазначеними категоріями суб'єктів у державному регулюванні системи соціальних, політичних, економічних, психологічних відносин.

Основні напрямки роботи таких підрозділів.

По-перше, реалізується державної інформаційної політики, на регіональному та місцевому рівнях державної влади та управління.

По-друге, державна інформаційна політика, що реалізується законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади.

По-третє, державна інформаційна політика, що реалізується органами державної влади та управління в їх сферах діяльності.

По-четверте, державна інформаційна політика, що реалізується за ролі електронних засобів масової інформації, за впливу друкованих, інтернет-ЗМІ тощо [143, с. 64].

Слід вказати і на ідентифікацію (певний психологічний зв'язок) суб'єктів державної інформаційної політики які є:

1) самоврядними муніципалітетами та регіонами – вони формуються «вторинною структурою суспільства» (міста, села, селища);

2) не прибутковими структурами, вони не мають на меті отримати прибутки (наприклад, податковий кодекс України визначає неприбуткові підприємства);

3) інститути державного управління: структури виконавчої, законодавчої та судової влади.

Державна інформаційна політика має специфічні об'єкти – політичну свідомість та громадську думку, що являють собою технології, способи та засоби дії держави на політичну свідомість та громадську думку. Мета такого впливу полягає у наступному:

— залученні, підтримки та участі громадян держави у заходи державної політики;

— боротьбі щодо протистояння інформаційному тиску на державу та нагнітанні антидержавницьких месенджерів у суспільстві з боку нелегітимних та зовнішньополітичних сил (Україна постійно відчуває такий вплив).

Якщо врахувати, що сьогодні до сфери державної інформаційної політики зараховують незліченні інструменти, засоби і ретранслятори, до яких додаються телекомунікації, поштовий зв'язок, масові взаємини, засоби масової інформації, у тому числі електронні (що містять у собі Інтернет, телемовлення, радіомовлення та розвиток нових технологій у цих галузях), поліграфію (графічні зображення), видавничу діяльність, книжкову справу.

Прикладом такої роботи є країни-члени Європейського Союзу, які накопичили систему нормативно-правового регулювання для кожної зі сфер, але прийняли до уваги й урахували національно-економічні, політичні, культурні, традиційні особливості кожної з них. Звичайно така позиція ЄС стимулює країни держави Євросоюзу до розробки власних концепцій національної інформаційної політики та стратегій розвитку інформаційного суспільства.

Як бачимо до джерельного переліку державної інформаційної політики зараховано державну владу та її структурні елементи, органи місцевого самоврядування, бізнес-структури і приватну ініціативу громадян (позаорганізаційна активність громадян).

Отож, проаналізувавши принципи державної інформаційної політики та основних акторів, нам це допомогло більш деталізовано розкрити природу цього феномену і зрозуміти, що на державну інформаційну політику покладено ряд незвичних і часто екстраординарних функцій, які «занурюють» глибоко в сутність цього поняття та дають можливість розв'язувати ряд важливих, а часто і неординарними способами національних питань, особливо на міжнародному рівні.

1. Першою функцією державної інформаційної політики ми називаємо – функцію перетворення інформації.

Державна інформаційна політика розглядається як відкрита система, що гарантує забезпечення таких процесуальних процедур як пошук, отримання, відбір (селекцію), структурування, опрацювання, передачу, виробництво, зберігання, презентацію та захист інформації. Що цікаво – функція характеризує державну інформаційну політику з точки зору мети, так як метаморфози (зміна) інформації типові всім іншим видам державної політики, вмикаючи і економічну, і воєнну, і освітню.

Загалом, аналітичний метахарактер зберігають й інші види державної політики (наприклад, потреба навчання у всіх без усування сферах діяльності також надає освітній галузі метастатусу). Доречно зауважити, що державній інформаційній політиці, не варто дарувати будь які виняткові властивості, – не варто гіперболізувати.

2. Функція продукування (вироблення) дискурсу. Дана функція тісно зв'язує питання «дискурсу» в суспільстві. Ми приймаємо позицію Теуна А ван Дейка, щодо тлумачення цього поняття, й також вважаємо, що «дискурс є складною єдністю мовної форми, значення і дії, які могли б бути охарактеризовані за допомогою поняття «комунікативна подія» чи «комунікативний акт» [213, с. 7].

Далі автор стверджує, що дискурс розглядається як особливий спосіб спілкування, розуміння і упорядкування дійсності, в основі якого лежить певна ідеологія (система смислів) суб'єкта, який продукує даний дискурс в певних

соціокультурних умовах та історичних інтервалах [213]. Результатом такого спілкування є утворення набору, кількості конкуруючих між собою дискурсів і дискурсивних практик. Результатом такої конкуренції і є боротьба дискурсів щодо уміння відстоювати свої ідеї та за право домінувати в просторі соціальних комунікацій.

Наприклад, дискурсивні практики та групування – так звані «дискурсивні ансамблі» [213], виробляють інформаційний контент й, здатні таким чином, диктувати порядок денний. А контент визначається як «вміст», наповнення та насичення за допомогою якого відбувається взаємовідносини з користувачем.

Такий продукт уводить до складу не лише текст, але й:

- ілюстрації, графіті, малюнки, зображення, таблиці, дизайн, графіку;
- відеоматеріали (телебачення, кліпи, відеоальбоми, відеогеймінг, кіноматографія, комп'ютерне відео, мультимедіа, цифрове відео у вигляді потоків чи файлів);
- відео у соціальних мережах: інтерв'ю (питання+відповіді); технологія «за лаштунками» (додає культуру і життя членів команди);
- поради/рекомендації/лайфхаки;
- новини/тренди (актуальні й цікаві теми, екстренні новини); оголошення (інформація про нові рубрики, проекти, новий продукт);
- прямі ефіри (в режимі реального часу ведеться діалог);
- рубрика конкурсів/розіграшів.

Як проголосив Білл Гейтс: «інформаційний контент –король», адже зміст – це один із факторів ранжування того ж Google [202].

Важливо зауважити, що до суттєво значимих принципів слід віднести унікальність (навіть незвичність), високу якість і грамотність вираження, єдину манеру (стиль), відповідну тематику контенту, а також його вміння дати ціннісні характеристики (переваги).

Фахівці зазначають, що працюючи з інформаційним контентом, ще слід розуміти декілька важливих речей: для кого? і навіщо пишеться цей пост (запис/допис/коментар)?

Це розкриває краще аудиторію, легше проаналізувати її стан, а значить поведінку, симпатії, антипатії та настрої.

Простіше, контент це інформаційне наповнення на сторінках сайту, а така інформація може належати і структурам державного управління. Таке повідомлення має надаватися у разі, коли постає потреба донести до аудиторії важливу інформацію і одержати зворотній зв'язок від реципієнтів. Всі розуміють, що інформаційний контент відбивається на поведінці, кристалізує текстову релевантність, діє на конверсію (перехід/співвідношення), спонукаючи користувача до певних дій (наприклад, проголосувати, підтримати чи навпаки заблокувати).

Як визначають науковці, ручаючись за трансляцію та розголошення інформаційного контенту у просторі соціальної комунікації, державна інформаційна політика надає різним процесам, явищам та предметам деякого «градусу» публічності, відкритості та інформаційної прозорості. Для громадянського суспільства публічність мабуть чи не єдиний із основних чинників демократичного розвитку. Наділяючи різні процеси, явища та предмети властивостями публічності, інформаційна політика держави впливає громадську думку [228].

3. Функція надання публічності. Як ми уже зазначали, певною вартістю та надбанням простору соціальних комунікацій є публічність, яка для багатьох авторів слугує і ціллю, і смыслом, і ядром, і ресурсом буття у цьому просторі. Наприклад, публічне обговорення все ще залишається тим механізмом дієвої боротьби з різними «хворобами» сучасної системи суспільних відносин. Так, у Європейському Союзі для політика чи високопосадовця бути публічно викритим у своїх незаконних діяннях (корупції чи аморальних вчинка) є «жахом»: він назавжди позбавиться можливості не тільки займати керівні посади, але й бути причетним до роботи в державних органах.

Закріплюючи трансляцію, перегляд, переоцінку і оборотність інформаційного контенту в просторі соціальних комунікацій, державна інформаційна політика надає різноманітним процесам, явищам, подіям,

об'єктам деякий рівень публічності, інформаційної відкритості, доступності та прозорості.

Для інститутів громадянського суспільства публічний характер це норма й комфортне середовище функціонування, це ще й головних фактор демократичного розвитку держави. Важливо усвідомити, що публічна інформація формується у процесі роботи органів державної влади та громадських організацій. В той же час, ми пам'ятаємо, що публічній інформації властиве таке визначення як «обмежений доступ», а це може бути конфіденційна, інформація з обмеженим доступом, таємна чи службова інформація.

4. Функція впливу на громадську думку. Нестандартною відповіддю на інформаційний контент (ми його розглядали у функції два) є зворотна реакція аудиторії: якщо адресатом є соціум, то зворотня рефлексія може набувати форми суспільної думки. Таким чином, надаючи несхожим процесам атрибут публічності. Зауважимо, державна інформаційна політика має у наявності всі технології, механізми (тому числі й маніпулятивні), щоб у будь який момент, і в будь який час, у будь якому випадку здійснювати тиск на суспільну думку.

Державна інформаційна політику в демократичних державах у якості функції впливу на громадську думку, — не розглядається. Наприклад, абсолютно протилежне відбувається в росії, де агресивна та маніпулятивна інформаційна політика на державному рівні до України, стала стратегічною метою і тим постійним контентом, що заповнив весь ефір російських ЗМІ.

Зауважимо, що громадська думка, внутрішній світ конкретної особистості складається не тільки під впливом політики у всіх її формах, проявах, ролях чи образах, але й на основі її знань, досвіду. І, навіть, якщо очікування спеціалістів із впливу на громадську думку, — виправдано, то це ще не означає, що саме йому вдалося сформуванати «потрібну» суспільну думку.

5. Функція інноваційного розвитку. Запроваджуючи новітні інформаційні технології державна інформаційна політика надає своїм структурам, суспільству, конкретній особі унікальні можливості. Унікальні можливості це сучасні

інформаційно-комунікативні технології, які великою мірою скорочують, покращують, забезпечують краще спілкування, час, можливості, особливо транспортні витрати, чи оплату послуг.

В той же момент, інноваційна функція розповсюджується не просто на інформаційно-комунікативні технології, але й на соціальні заклади. Можемо стверджувати, що за певних умов, державна інформаційна політика розкриває нові можливості щодо творення і розвитку нових соціальних інститутів. В європейському співтоваристві виняткового значення набули інститути громадянського суспільства.

6. Інтерактивна функція. Ця функція вказує на те, що державна інформаційна політика будує території суверенної держави єдиний інформаційний простір запроваджуючи:

- використання «загальної мови»;
- підтримку культурних традицій, звичаїв;
- виконання норм загального національного законодавства;
- опанування єдиних стандартів в інформаційно-комунікативній сфері;
- вироблення загальнонаціональних дискурсивних практик;
- конструювання інформаційного контенту;
- вплив на громадську думку національна інформаційна політика може

сприяти національній єдності, створюючи єдиний інформаційний простір на всій території держави [228].

Важливе завдання виконує державна інформаційна політика – гуртування нації, а для України це нині надзвичайно важливо, адже російська збройна агресія проти України війна це важке випробування для держави та суспільства, тому, без перебільшення, важливо для нас тримати таку квінтесенцію в центрі уваги. В якості прикладу можна привести виступ політика, який своїми словами (через той же емоційний стан) швидше може «зарядити» націю на подолання перешкод, дати чіткі орієнтири, здолати страхи й невпевненість й дати поштовх до перемоги, ніж будь яка ідеологічна конструкція.

Таке ж завдання можуть виконувати і повідомлення починаючи із спортивних перемог і закінчуючи перемогами на полі бою (ми говоримо про російсько-українську війну).

За будь яких обставин ключовим механізмом розповсюдження інформації, яка призначена для всіх громадян є її трансляція ЗМІ.

7. Функція підтримання стабільності в державі (інформаційна безпека – InfoSec), яка заносить до свого складу всі процедури та інструменти, що налаштовані на захист конфіденційних повідомлень від «неправильної» експлуатації, несанкціонованої доступності до баз даних їх спотворення чи ліквідації інформації.

До області InfoSec зараховують та безпеку фізичних об'єктів, передусім управління доступом і кібербезпекою. У цій сфері застосовуються відповідні технології (наприклад, технології CASB, дезінформації, шифрування та нейтралізації атак).

Нині у призначені «чільного проектного контуру» інфокомунікативної витриманості (стабілізації) та нормалізації соціально-політичної системи виступає держана інформаційна політика, яка виражена у конкретній формі: забезпечує ціленаправлене формування суспільної одностайності, партнерських відносин, спільних інтересів.

8. Напрацювання дискурсу як складної єдності мовної форми та дії, яку найвлучніше охарактеризувати поняттям «комунікативної події» або «комунікативного акту».

Це не лише особливе соціокультурне середовище, але це й особливі технології комунікації, опанування та впорядкування дійсності. Дискурс розглядається як такий, що започаткований на певній ідеології, що його робить «гостросучасним» у реальній соціокультурній ситуації чи історичному відрізку. За таких умов можуть формуватися конкуруючі дискурси, що ведуть до боротьби за панування у просторі соціальної комунікації. Дискурсивні практики та їх консолідація формують інформаційний зміст та визначають порядок денний у державі.

Розмір сфери знань державної інформаційної політики концентрується на функціонуванні політичного процесу, тобто атестації щодо прийомів вироблення та ефекту від реалізації стратегій і урядових програм (проектів), а також отриманні конкретних політичних результатах.

Загалом, державна інформаційна політика базується на кількох важливих процесах, що й визначає її місце в суспільстві.

Це залежить від визначення: положення і стану різних одиниць у суспільстві; з'ясування взаємних відносин, будь то формальних чи неформальних.

Зазначимо, що розрізняють наступні внутрішні структури: перша – усі мешканці; друга – міста, села; третя – складається з організацій, якими вони керують самостійно в рамках встановлених законів і неформальних правил, таких як підприємства, церква, політичні партії, наукові організації, організації інтересів та інші; четверта – складається з державних установ, таких як державна адміністрація.

Варте уваги питання про напрямки розробки та реалізації державної інформаційної політики, куди віднесено наукові дослідження, розуміння та сприйняття закономірностей і запитів щодо розвитку суспільних відносин в інформаційній сфері.

Ну й важливу вагу мають питання визначення доктринальних та концептуальних установок та їх нормативне опрацювання на інституційному рівні. Також зваженості у роботі отримують всі завдання органів державної влади щодо основних напрямів внутрішньої та зовнішньої політики.

Відзначимо, що прийняття концепцій формування законодавства у розвідувальній сфері та її окремих галузях, розробка та прийняття законодавства як правової основи регулювання відносин в інформаційній сфері посідають специфічне місце в державній інформаційній політиці.

Так, В. Негодченко у своїх працях зазначає, концепція державної інформаційної політики визначає її основні завдання, серед яких є базові:

- виокремлення модернізації інформаційно-комунікаційної інфраструктури;

- розвиток комунікаційних технологій (засоби та техніки впливу на аудиторію, за допомогою яких формується бажаний комунікативний простір);

- використання національних інформаційних ресурсів;

- гарантування широкого та вільного доступу до інформації;

- «постачання» населенню потрібної інформації;

- активна допомога розвитку незалежних ЗМІ, тобто це всі засоби масової інформації без зовнішнього контролю і впливу, адже ми розуміємо, що прийняття самостійних рішень дає можливість таким інституціям надавати громадянам якісну та неупереджену інформацію й таким чином впливати на медійне середовище);

- підготовка населення до життя та роботи в нову інформаційну епоху (цифрова епоха в якій управлінська, економічна, соціальна, політична діяльність залежить від інформаційно-комунікативних технологій);

- адаптування до нової епохи нормативно-правової бази, необхідної для побудови інформаційного суспільства [100; 101; 102; 103; 104; 105; 106; 107; 108; 109].

Наприклад, одним із нагальних напрямків може стати:

- розвиток інформаційної індустрії, включаючи сучасні інформаційні технології, телекомунікації та засоби зв'язку;

- продукція, що відповідає потребам внутрішнього ринку, вихід на світові ринки;

- забезпечення, накопичення, зберігання та ефективного використання інформаційних ресурсів [100; 101; 102; 103; 104; 105; 106; 107; 108; 109].

Як бачимо, концепція держаної інформаційної політики охоплює майже всі найважливіші положення та принципи політики національного масштабу (частково ми їх розглянули), а це принцип відкритості політики, принцип рівності інтересів, принцип переваги національних виробників, принцип

соціальної спрямованості, принцип державної підтримки діяльності у сфері інформаційної політики та принцип правового пріоритету.

Безпосередньо державна інформаційна політика є базовим інструментом державного управління інформаційною сферою та формує зміст управління нею.

Сприяючи «насадженню» новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, державна інформаційна політика розкриває виняткові можливості для розбудови держави.

У масштабах країни державна інформаційна політика отримує «точні» форми і демонструє себе як «головного творця силуету» інформаційно-комунікаційної стабілізації суспільно-політичної системи.

На неї покладена важлива місія й вона відповідає за:

- творення єдиного національного інформаційного простору та входження держави до світової інформаційної сфери;
- гарантування інформаційної безпеки починаючи з особистості, суспільства та закінчуючи інтересами держави, які мають бути спільними;
- з'єднання демократично орієнтованої масової свідомості;
- розширення правового поля щодо регулювання суспільних відносин, у тому числі пов'язаних з отриманням, розподілом та розповсюдженням інформації [160, с. 73-91].

З усього перерахованого, ще державна інформаційна політика має міцно тримати й зміцнювати зв'язки між центром та регіонами й постійно працювати над питаннями національного суверенітету і єдності.

Державна інформаційна політика диктує певні умови, тобто всі комунікаційні заходи і рамках такого виду політики обов'язково повинні бути спланованими, реалізованими та оціненими на рівні кожної з основних цільових груп та їхніх відповідних підгруп: широкої громадськості; потенційних бенефіціарів; адміністрації, посередників/розповсюджувачів інформації.

З різними ролями та функціями в процесі підготовки, впровадження та звітування всі ці ільові групи бенефіціарів, потенційних бенефіціарів, залучена

адміністрація та посередники/розповсюджувачі інформації складають основні зацікавлені сторони (стейкхолдерів).

Широка громадськість виступає цільовою групою громадян на національному та регіональному рівнях, приміром ми говоримо про:

- конкретні демографічно-економічні групи (економічно неактивні особи, зайняті, безробітні, учні/студенти);
- соціально незахищені верстви населення (люди з обмеженими можливостями);
- специфічні підгрупи та спільноти (культурні та етнічні спільноти).

Як правило, державна інформаційна політика застосовує різноманітні комунікаційні заходи та канали адекватно шляхам охоплення цільової групи чи підгрупи, а також у відношення до цілей комунікації.

Основними комунікаційними заходами можуть бути:

- рекламні кампанії – завжди певні заходи, мета залучення уваги (маркетингові технології);
- PR-кампанії та інформаційні кампанії на рівні держави, а це завжди сплановані дії й розраховані на певний час та інтенсивність;
- інформаційні портали/Веб-сторінки програми та окремі проекти;
- Інтернет-кампанії (включаючи управління соціальними, професійними онлайн-мережами);
- інформаційні заходи та інші форми прямого спілкування з цільовими групами, такі як семінари, тренінги, конференції, інформаційні дні, виставки, зустрічі, відкриття, прес-конференції, круглі столи та консультації з експертами, презентації, галузеві заходи, тести та демонстрації;
- регіональні та міжнародні ділові зустрічі;
- зустрічі з лідерами думок та громадськими активістами [103; 104].

Ще послуговуються поширенням інформаційних бюлетенів, брошур та інших друкованих матеріалів.

Ми зазначали, що державна інформаційна політика річ складна й швидко розвивається, тому швидко наростають виклики до яких належать проблеми

підвищення якості життя всіх суб'єктів суспільства, послаблення державних гарантій прав і свобод людини та громадянина у сфері інформаційної діяльності, прискорення переходу суспільства до постіндустріальної стадії, створення конкурентоспроможної індустрії інформаційних технологій, забезпечення безпеки інформаційно-комунікаційних систем критично важливих об'єктів, захист культурно-моральних цінностей кожного народу тощо.

Перераховані проблеми для України сьогодні мають певну соціальну значимість та можуть бути предметом інтересу як політичних сил, так і державних органів влади, а діяльність, спрямована на їх вирішення, може становити один з аспектів державної інформаційної політики.

Для вирішення цих питань говорять про реактивну та активну інформаційну державну політику. Так, активна державна політика намагається передбачити можливі загрози, а також можливості розвитку для задоволення суспільних інтересів й спрямовує свої зусилля на завчасне реагування щодо очікуваних подій й тут прогнозування відіграє важливу роль. Реактивна інформаційна політика реагує лише тоді, коли суспільним інтересам фактично щось загрожує [80].

Як свідчить реальний час та події, Україна має провадити активну державну інформаційну політику і для протистояння з російською федерацією в інформаційній війні й для перемоги у воєнному протистоянні та для реалізації мети – стати членом Європейського Союзу. А це говорить про те, що довгостроковою стратегічною метою державної інформаційної політики проголошується побудова демократичного інформаційного суспільства та входження України у європейське інформаційне співтовариство. Така політика ефективна, якщо вона системна та відкрита; одне з її основних завдань нашої держави – узгодження інтересів громадян, суспільства та держави та налагодження діалогу між ними.

1.3. Розробка і реалізація державної інформаційної політики

Формування глобальної інформаційної епохи, утвердження постіндустріальних технологічних, фінансово-економічних і соціальних систем при одночасному зростанні геополітичної конкуренції відкрило нові грані для розвитку людства.

Відбуваються зміни в управлінській та політичній системах: до повноважень державної влади як суб'єкта державної інформаційної політики належать питання визначення не лише суті, принципів, природи чи функцій, але й її формування та реалізацію. Таким чином, в силу об'єктивного перебігу подій і ситуацій органи влади держави відіграють надважливу роль не лише у її напрацюванні, але й несуть цілковиту місію відповідальності за її реалізацію.

Для того щоб почати розмірковувати про розробку, а тим більше про реалізацію державної інформаційної політики, потрібно вирішити нагальну потребу – обґрунтувати її стратегічну ціль, а це пов'язано з тим, що применшення, недооцінка та неувага до державної інформаційної політики в якості першочергового напрямлення діяльності держави й орієнтація лише на технократичне чи економічне рішення проблем формування нового інформаційного суспільства, з часом, – несприятливо «відіб'ється» на соціальних складових країни і особливо психологічному здоров'ї громадян.

Сьогодні Україна має всі шанси швидкими кроками формувати нове інформаційне середовище спираючись на механізми державної інформаційної політики. У разі неуваги держави до цієї проблеми може збільшитися розрив між комп'ютеризацією та гуманізацією, між матеріальними і духовними потребами суспільства, про які ми уже зазначали вище, та ще й в умовах війни. Тим більше, що для нашої країни відкриті можливості Європейського Союзу.

Так, М. Арістова стверджує, що розробка і реалізація державної інформаційної політики пов'язана з розбудовою соціальної держави (тобто правової держави), й тут «вперед» проступає те, що відбувається «зміщення» домінанти соціального прогрес з економічної сфери на комунікативну,

інформаційну й культурну сфери, зростає вага соціально-психологічних факторів [3, с. 206].

Також для розробки і реалізації державної інформаційної політики значимим залишаються такі питання:

- встановлення суті інформаційної політики загалом;
- аналіз змістовної складової;
- вивчення функцій державної інформаційної політики, так як вони торкаються національних інтересів в інформаційній сфері;
- аносування стратегії, тактики та задач у державному управлінні;
- прийняття управлінських рішень, й що важливо – методів їх реалізації, які розробляються та реалізуються державними органами влади як для регулювання так і для направлення всіх процесів інформаційної взаємодії в суспільно-політичному житті, соціальній і економічній сферах життя суспільства і держави; напрацювання процедур забезпечення взаємодії всіх галузей суспільних відносин.

Перед кожною державою та суспільством постають відповідні задачі, притаманні лише їй, тому розробку і реалізацію державної інформаційної політики кожна держава здійснює враховуючи свої особливості.

Спеціалісти в сфері державної інформаційної політики вказують, що для того, щоб розробити і реалізувати державну інформаційну політику необхідно «виробити» основні її напрямлення, і наповнюється цей процес з таких складників:

1. Наукових пошуків та досліджень, тобто творчої активності, яка працює на систематичній основі з намірами напрацювання об'єму ідей, намірів та знань. А це фундаментальні розробки, які поєднуються в експериментальні випробовування і теоретичні зондування націлені на:

- отримання нових знань;
- прикладні дослідження, девіз яких – рішення конкретних задач;
- напрацювання систематичних праць, які зосереджені на нових процесах, процедурах та механізмах.

2. Осмислення вмотивованості та логічності розвитку суспільних відносин в інформаційній сфері й цій основі – з'ясування набуття нових завдань.

3. Встановлення доктринальних значень, концептуальних окреслень, особливо їх нормативного прийняття (як правило, це концепція національної безпеки та формування і удосконалення єдиного інформаційного простору).

4. Уточнення, деталізація й часто пояснення задач для органів державної влади при визначенні стратегічних напрямків внутрішньої і зовнішньої політики.

5. Проектування, освоєння та ухвалення концепції конструювання законодавства в інформаційній сфері.

6. Напрацювання і затвердження законів як правової основи регламентування комунікації в інформаційній сфері, тобто це такий простір права регулює відносини, які пов'язані із технічним обслуговуванням: створенням, експлуатацією, стратифікацією, збереженням, передачею та охороною інформації.

Необхідно зауважити, що ця галузь права охоплює різні аспекти, а саме: інтелектуальну власність, захист індивідуальних даних, інформаційну безпеку, свободу слова і доступ до інформації.

7. Узгодження підзаконних нормативно-правових актів, які гармонізують діяльність органів державної влади і спеціалізованих структур в області інформаційної діяльності, «проведення» окремих напрямлень державної політики, що впроваджується через закони, положення, розпорядження.

8. Вироблення і виконання регіональних цільових програм, які визначають участь органів державної влади у розробці і реалізації державної політики у відповідності з її компетентністю [81, с. 81-83; 82, с. 13-16].

Як бачимо, для розробки і реалізації державної інформаційної політики важливо напрацювати направлення, які підкріплені концепцією (яку частково ми розглянули в попередньому розділі), тобто державна інформаційна політика має визначити сукупність намірів, які демонструють:

1. Національні інтереси держави та стратегічні направлення їх успішного виконання.

2. Управлінські рішення і методи їх здійснення, які розроблялися та реалізовувалися державною владою для регулювання і поліпшення як процесів інформаційної взаємодії у всіх сферах життєдіяльності суспільства і держави, так і процесів у широкому сприйнятті, тобто технологічного забезпечення такої взаємодії.

3. Систему заходів щодо їх реалізації.

Зауважимо, що орієнтирів (місій) в державній інформаційній політиці може бути декілька – це і узгодженість інтересів між громадянином, суспільством і державою, налагодження діалогу між ними, це і входження у світове інформаційне суспільство, чи от як євроінтеграція України.

Для успішної розробки і реалізації концепції державної інформаційної політики її висхідні задачі мають містити ряд елементів:

- ухвалення нормативної бази щодо розширення і функціонування інформаційно суспільства;
- осучаснення інформаційно-телекокомунікаційної інфраструктури;
- зростання впровадження інформаційно-телекомунікативних технологій;
- повноцінне налагодження всіх процесів щодо застосування всіх національних інформаційних ресурсів і забезпечення вільного доступу до них;
- акцентування уваги громадян на отриманні суспільно-значимої інформації і розвитку незалежних ЗМІ та гарантування цих процесів державою;
- робота з особистістю щодо її підготовки до перебування в майбутньому інформаційному середовищі [100; 101; 102; 103; 104; 105; 106; 107; 108; 109].

Отже, концепція державної інформаційної політики має включати всі загальнозначимі та перспективні положення і принципи, які формують основу державної інформаційної політики.

При розробці і реалізації концепції державної інформаційної політики необхідно застосовувати системний підхід, де першорядні стратегічні задачі та сумарні функціональні задачі державної інформаційної політики мають

встановлювати виходячи із системного аналізу інформаційного простору держави як об'єкта державного управління і функціональної місії узагальнених інформаційних потоків [154, с.78].

Такий погляд дає добро на допуск однорідних компонентів рішення функціональних задач, які концентруються навколо єдиних загальнодержавних систем і структур, що «стягують» інформаційний простір держави в «неподільне поле» і «вимальовують» системоутворюючі фактори державної інформаційної політики [156, с. 80].

Затвердивши концептуальні плани й, далі при розробці і реалізації державної інформаційної політики слід включати основні фактори, що впливають на ці процеси.

Нині побутує три групи факторів, кожна з яких має багатокomпонентні складові.

До I групи факторів характеризується поглядами на загальне середовище, тобто це те середовище, що притаманне будь якій держав.

Ця група факторів має свої складові елементи, куди входить:

1. Економічна система держави це і переплетіння, і взаємозалежність, і систематизація, і упорядкування складників економіки. Так, американський економіст П. Самуельсон визначає економічну систему як таку, що має відповісти на питання: що?, як?, для чого? [151, с. 317].

Економічна система об'єднує три основні ланки:

— продуктивні сили (головною продуктивною силою є виробники матеріальних благ – суспільство) ;

— економічні відносини – контакти між людьми при виробництві, розподілі, обміні та споживанні всіх вигод.

— механізми господарювання – взаємодія економічних структур, форм, методів господарювання, тобто все те, що підтримує функціонування і розвиток економіки [151, с. 409].

Отже, три композиційні показники розвивають велику кількість моделей. Наприклад, яка у нас буде функціонувати модель економічної системи залежить

і від ролі інформації та інформаційних потоків, що функціонують в органах державної влади і суспільстві. Коли в державі нестійка економіка, система управління й державні структури за допомогою державної інформаційної політики мають повсякчас проводити роз'яснювальну роботу (особливо нині – під час російської збройної агресії проти України), щоб соціум зрозумів що?, як?, для чого? й вчасно державні органи влади не лише реагували заявами, але й шукали шляхи вирішення проблем.

Крім того, економічна система це й податки й зайнятість населення та ж інфляція, та наявність економічних криз.

2. Соціальна система суспільства це нерозривність та цілісність, де основними дієвими особами є люди їх комунікативні відносини, особисті зв'язки, взаєморозуміння. Такі стосунки мають бути стійкими, надійними, постійними та базуватися на діяльності людей, взаємопов'язані соціальними позиціями і соціальними ролями [6].

Крім того, соціальна система розкриває соціальну структуру, наявність національно-етнічних груп та релігійних осередків.

3. Політико-правова система – це певний «конструкт» освоєння й розуміння феноменів права і політики. Це єдина у масштабах країни системна діяльність держави, яка відображає підтримку, удосконалення і комплексний розвиток дієвого, корисного та продуктивного функціонування політико-юридичної сфери, режимів законності та правопорядку.

Взаємини між політикою і правом спрощують пошук точок дотику й взаємозв'язків між ними. Ця система:

— формує норми альянсу між правом і політикою в безперервній взаємодії;

— складає взаємозв'язки навколо основних політико-правових інституцій держави та її управлінської системи і стає похідною політико-правової сфери держави;

— рівночасно формує та задає напрями подальшого функціонування держави [132, с. 5].

Підключення до роботи юридичного і юридичного підходів сприяє створює такий правову територію, яка гарантує первинність певних цінностей:

- конструктору розвитку держави;
- закріплення загально визнаних цінностей демократії, гуманізму, справедливості по відношенню до громадянського суспільства;
- встановлення меж функціонування влади та кордонів дії її носів [132, с. 17].

Так, виставляється бар'єр зі сторони непередбачуваних, нерідко «тіньових» акцій державних керівників й інтенсифікується захист підвалин політики, які закріплені в конституції [132, с. 21].

Зазначимо, що теорія політико-правової системи починає лише формуватися в межах міждисциплінарної науково-правової політології.

4. Технологічна система демонструє сукупність функціонально пов'язаних засобів технологічного оснащення/обладнання (технічні системи операцій, технічні системи процесів, технічні системи структурних (організаційних) складових).

Крім засобів до технологічної системи додається стан і розвиток науки, освоєння інноваційних технологій та впровадження системи управління інновацій.

Важливою властивістю технологічної системи є її незмінність і надійність функціонування.

5. Міжнародна система, що включає зовнішню політику, геополітичну ситуацію, рівень конфліктності з сусідами. Якщо говорити про рівень конфліктності з росією, то ми маємо безпосереднє зіткнення, що несе суб'єктивний і об'єктивний характер через територіальні претензії. Але, в цілому, таке військове зіткнення завжди приймає політичну форму, оскільки ці протиріччя усвідомлюються і дозволяються державами з притаманними їм внутрішньою, зовнішньою і воєнною політикою через механізм формування і здійснення цієї політики [87, с. 162].

Так, російська збройна агресія проти України пов'язана не лише з об'єктивними протиріччями, що виникають у відносинах між державами, але й з таким суб'єктивним фактором як зовнішня політика самої російської імперії.

Такі агресивні плани «викликані, готуються та вирішуються» саме усвідомленою ціленаправленою зовнішньою політикою, але міжнародна спільнота не може ігнорувати й такий суб'єктивний фактор як особисті характеристики і якості причетних до прийняття рішень політичних діячів.

Крім того, варто вказати, що в окремих випадках особисті взаємовідносини між політиками/лідерами держав можуть кардинально впливати і на міждержавні відносини, у тому числі й, на розвиток конфліктів чи криз. При «коливанні» ситуації, змінюється й державна інформаційна політика.

І група пов'язана з факторами зовнішнього середовища, які кожна окрема держава має свої – власні у залежності від географічного положення, розвитку економіки чи наявності стратегічних партнерів.

До цієї групи відносяться:

1. Політичні фактори, а це певні обставини, які впливають на процеси в економіці і суспільстві, поєднуються з особливостями політичної системи й характеризують як систему державного управління, так суспільство загалом [87, с. 162].

До політичних факторів зараховують:

— організацію та функціонування політичних партій та програми політичних лідерів;

— спосіб формування еліт (політичних, управлінських);

— роботу ЗМІ;

— механізми державного планування;

— систему приписів (політичні цінності і правові норми);

— кадрову політику та механізми оцінки ефективності управління .

2. Інституціональні фактори – це фактори, що напряду пов'язані з управлінням, регулюють різні аспекти економічних та суспільних відносин.

Де-фактично говориться про організацію роботи всіх наявних державних органів, гілок та рівнів влади.

Звернемо увагу, що до таких факторів ряд авторів відносять і науково-технічні, інвестиційні, фінансові та соціальні фактори та всі механізми, які можуть підняти та оптимізувати (навіть виправити) управління державою [135].

3. Економічні фактори асоціюються з перспективністю держави, а це безмежне коло фінансових можливостей та матеріальних джерел й в основному пов'язана з грошима, послугами, курсом валют, інфляцією і податками.

Так, економічні фактори афілійовані (приєднані) до міжнародного розподілу праці, домінуючих положень на світовому ринку будь якої держави та впливом їх економічних показників на світову економічну ситуацію в цілому.

Економічна спроможність держави включає і ведення «торгових війн», які за своїм перебігом є економічним конфліктом між країнами, де супротивними, не дивлячись ні на що, намагаються нанести найбільше збитків економіці іншої країни. Досить «грубі» торгівельні війни відбулися і між Україною і російською федерацією це:

— серія газових конфліктів (2005-2006; 2008-2009; 2013-2014; 2014-2018) між НАК «Нафтогазом України» і «Газпромом», відносно умов постачання газу і його транзиту через українську територію;

— так звана «Сирна війна» (2012 року) – торгово-економічне протистояння, як економічний тиск на Україну і та інформаційна кампанія, яка була запущена в росії проти України;

— торговельно-експортна блокада України росією – торгово-економічне протистояння (2013), причини – внесення митною службою росії всіх українських імпортерів до списку «ризикованих», що й заблокувало постачання товарів з України до росії [66].

Загалом, росія проти України застосовувала в рамках «торгівельних війн» ембарго (часткове чи повне); ветування (заборони); стримування/лімітування/обмеження; відхилення запитів щодо транзиту, мита;

не виконувала рішення судів (навіть іноземних) й постійно вела «інформаційні війни».

Це далеко не весь список таких війн, коли росія на будь який лад намагалася підкорити Україну.

4. Соціальні чинники це частини (компоненти), параметри, умови, обставини в соціальному контексті, які позначаються на міркуваннях, думках, поглядах, планах, емоціях і поведінці людини чи суспільства загалом.

Тобто, це варіації, що визначають як ми ведемо себе і як сприймаємо, оцінюємо та інтерпретуємо світ навколо нас, особливо, коли взаємодіємо «з іншими».

Ці фактори характеризуються різноманітністю і видозмінюються від культурних норм та цінностей до соціальних відносин. Тобто, це загальний стан, стан соціальної системи в якій мають дотримуватися норми, традиції та окремо враховуватися етичні складові соціуму.

І надважливо, – особливо соціальні фактори залежать від ситуації, але економічні умови і політичний клімат в державі є найсуттєвішими чинниками, що впливають на формування державної інформаційної політики [160, с. 53].

5. Технологічні фактори це новоактуальні технології. Але від держави залежить їх стрімке впровадження, швидке наповнення та супровід інноваційних процесів, які край необхідні для високого технічного рівня та розподіл послуг і товарів.

Так, III групу складають фактори, що об'єднують персективи, сили, ресурси і резерви, які проявляються в середині громадянського суспільства та, які «напрямую» залучені в процес становлення і реалізації державної інформаційної політики.

До таких факторів включені певні «композиційні складові»:

1. Зв'язок між громадянським суспільством і органами державної влади, всією політичною та управлінською системами.

Для того, щоб такий зв'язок існував мають бути виконані умови:

— підвищена прозорість діяльності державних органів (державна інформаційна політика має тут бути орієнтир – направленість на таку роботу й пов'язано це з доступом до публічної інформації);

— вироблення і оптимізація методів й операцій щодо процесу зворотного зв'язку: налагодження каналів обміну інформацією між органами державної влади і суспільством є привелийованою функцією державної інформаційної політики (наприклад, різні форми реклами);

— напрацювання позитивного образу (аспекти іміджу та його «вибудовування» в процесі роботи) сучасного чиновника і органів державної влади (це також завдання державної інформаційної політики).

Одночасно та громадянському суспільству й органам управління державою для плідної співпраці є умова, швидше, термінова потреба – провадити соціально відповідальні кроки назустріч один одному, вибудовуючи союзницькі стосунки. Найбільше всього це реалізовується спираючись на діалогову поліаспектну взаємодію.

Зв'язок з суспільством як діалогічно орієнтована модель соціальної комунікації стає одним з основних інструментів побудови раціональних відносин й державна інформаційна політика набуває стратегічних завдань – за допомогою організаційно-правових механізмів реалізовувати такий зв'язок.

2. Робота механізмів контролю (аудиту) з подальшим та безперервним консультуванням.

У тому випадку, коли ми говоримо про державний аудит, то це одночасно і функція державного управління, і форма державного контролю, які реалізуються через аналіз фінансово-господарської діяльності суб'єкта права з метою виявлення щодо правильності ведення обліку і достовірності індикаторів фінансової звітності (мається на увазі законність виконання операцій і відповідності їх встановленим (закріпленим) нормам).

Тобто, державний аудит показує внутрішню незалежність і, від імені суспільства, контролює діяльність державних органів влади щодо управління національними ресурсами країни. Важливо, зауважити, що державний аудит як

органічна складова системи ефективного державного управління, – не може бути «підкореним» керівним органам влади, які управляють державними засобами інформації.

Крім того, аудит має розгортати систему «ревізування» всіх сфер і приділяти особливу увагу та оцінювати стійкість та надійність внутрішньої системи контролю органів державної влади, які управляють суспільними ресурсами [105, с. 167].

І головне, має бути створена атмосфера для високої інформаційної надійності щодо результатів аудиторської оцінки. Такі умови забезпечуються шляхом створення «веб-сторінок» в мережі Інтернет, випуском інформаційних збірників, активним та інтенсивним зверненням до радіо і телебачення. Такі підходи охоплюють інформаційну взаємодію з суспільством, адже свій аудит має здійснювати і громадянське суспільство.

3. Історична генеза розвитку держави. Коли ми згадуємо генезу розвитку держави, то говоримо про особливі та специфічні аспекти виникнення, розвитку і функціонування всіх підсистем держави (політичної, управлінської, економічної, соціальної, культурної) та складові, що обумовлювали ці процеси.

Пізніше сюди було включено політичні режими за якими розбудовувалася держава, форми правління, які пройшла система державного управління.

4. Стиль функціонування державної бюрократії. Зазначимо, що поняття стиль досить фронтально використовується при дослідженні управлінського процесу. Бюрократичний стиль (або бюрократизм) управління – це образ поведінки і діяльності виконавчого апарату, який увиразнюється тим, що акцент цілей державної структури переміщується на порядок слідування формальним, нормативним правилам і дотримання нерозривної ієрархії владних відносин й протиставляється змісту діяльності [1].

Коли говориться про бюрократичний стиль, то часто застосовується негативно-оціночний підхід, що наглядно показує суб'єктивно деформований характер мислення і діяльності державного управлінського апарату. «Альфа і

омега» джерела абсолютизації – деформація владних структур, які є суттєвою ознакою адміністративно-управлінської діяльності. Цей стиль оперує професійними знаннями для обґрунтування свого верховенства над масами якими управляє, вказуючи на те, що бюрократ володіє певними знаннями і управляється ієрархією («керівник знає все і знає як») [1].

Бюрократичний стиль досить вагомо впливає на формування і реалізацію державної інформаційної політики, яка може бути сфокусована на збереженні такого стилю панування.

5. Культура управління в органах державної влади – це складне переплетіння досягнень в організації і здійсненні процесу управління, це і організація управління праці, це і використання техніки управління. Тобто, мова заходить про раціональну організацію праці всього апарату управління розширення і нарощування ролі культурних елементів у ньому. Культура управління – це важлива і цінна сфера впливу на свідомість і вчинки підлеглих, їх думки, міркування, переконання та бажання.

Зрозумілі умови формування культури управління визначаються характером та показниками суспільного розвитку, структурою суспільних відносин і зв'язків, рівнем духовної культури, знаннями, набутим досвідом [122, с. 96].

Зазначимо, що культура управління включає чотири взаємопов'язаних та взаємозалежних елементи: культуру праці в управлінні; культурний процес управління; культуру умов праці; культуру підтримки документації [122, с. 174].

6. Форми і методи впливу громадянського суспільства на владу. Вплив це дія, яка оперує конкретними засобами за підтримки яких вписуються зміни у поведінку відносин. Говориться про діалог між владою і соціумом через вибори, референдуми, громадський контроль, організацію державних кампаній і так далі. Зауважимо, часто влада не усвідомлює, що законодавче регулювання саме свободи проведення мирних зібрань це інструмент проти радикалізації протестів.

Не аби яку цінність уже для реалізації державної інформаційної політики мають механізми її реалізації, які використовуються у значенні: перетворення,

дотримання конкретних заходів, завоювання певних цілей зусиллями всього суспільства, але при провідній ролі державних структур, про що зазначали вище.

Отже, у правових демократичних державах, яким є ЄС, принциповим механізмом реалізації державної інформаційної політики є нормативно-правове керівництво, суть якого полягає у погодженні управлінських рішень у формі нормативно-правових актів. Базу нормативно-правового регулювання складають акти національного законодавства.

Тому, місією державної влади при реалізації державної інформаційної політики є:

— становлення та постійна робота над законодавчою базою – національного інформаційного законодавства;

— опанування методами нормативного регулювання щодо відносин.

При цьому важливо зазначити, що норми інформаційного законодавства, а це акти актами прямої дії, не тільки складають законодавчу базу, але й самі є певними управлінськими рішеннями, націленими на проведення певної інформаційної політики. Тому законодавче царина є областю безпосередньої розробки і реалізації державної інформаційної політики.

Національне інформаційне законодавство має максимально точно координувати та налагоджувати відносини, вписуючи: права, обмеження прав, обов'язки і відповідальність об'єктів і суб'єктів правового регулювання в цій сфері.

Наявність концепції і законодавчої бази є незамінною, але не достатньою умовою щодо реалізації державної інформаційної політики. Для її реалізації мають бути налаштовані всі організаційні та технологічні умови. При цьому, правила, умови і порядок формування і функціонування організаційного і технологічного забезпечення для реалізації державної інформаційної політики також має «спиратися» на відповідні акти інформаційного законодавства.

Так, зрозумілий розподіл прав, обов'язків та відповідальності за реалізацію всякого роду аспектів такої політики в системі органів державної влади став базовим правилом вибудови організаційного забезпечення реалізації

державної інформаційної політики. Й тут, спостерігається певний «нюанс» – він зосереджений на тому, що в системі органів державної влади, і найперше, у виконавчій владі, має бути «розгорнута» підсистема, функціональною місією якої є проведення державної інформаційної політики [133].

Така підсистема має відображати як роботу спеціалізованих органів влади, які гарантують державне регулювання інформаційної сфери, так і функціонування всіх підрозділи в інших органах влади, що несуть відповідальність за інформаційну складову діяльності й, це входить у сферу компетенції цих структур. Вагомою опцією плідного функціонування такої підсистеми, яка охоплює органи державної влади різних гілок та рівнів, є усвідомлена та ґрунтовна організація їх діяльності як єдиної структури. Для реалізації цих умов необхідний координаційний «осередок» на рівні вищого керівництва держави та індивідуальна відповідальність однієї особи із вищих посадових осіб.

Так, координація системи органів державної влади є критерієм дійсно ефективного механізму, з точки зору вимог, до інформатизації державного управління, так як відображає посилення застосування сучасних інформаційних і комунікативних технологій, засобів, техніки і зв'язку. Саме це цементує підвалини сучасних технологій в державному управлінні та абсолютизує прогрес у принципово новій здатності процесів щодо підготовки прийняття/ухвалення управлінських рішень.

Нарощування новочасних інформаційних і комунікативних технологій та процесів інформатизації, розвертають перед державним управлінням можливість реорганізуватися у важливу обставину – комплектування з організаційної та технологічної бази механізмів проведення державної інформаційної політики.

Більше того, новітні технології активізують реорганізацію державної інформаційної політики закріплюють принципи відповідності до сучасних вимог світового розвитку інформаційної сфери держави з метою:

— зростання ефективності інформаційного сервісу населення (надання послуг);

— набагато динамічнішої діяльності системи органів державної влади і місцевого самоуправління;

— реалізації загальнодержавної інформаційно-комунікативної інфраструктури і системи інформаційних ресурсів [127, с.78].

Й тут, не лишнім є фіксація того, що інформатизація всіх сфер державного управління є одним із центральних напрямлень інформаційної політики держави.

Використання організаційних структур в системі органів влади, що відповідають за побудову роботи державної інформаційної політики й реалізацію інформаційних технологій в державному управлінні, визнають організацію планомірного витрачання державних фінансових і матеріальних ресурсів. Бюджетне фінансування має втілюватися в життя виходячи із реальних можливостей держави (фінансування забезпечується зі статті витрат на державне управління). Звичайно, в обов'язковому порядку має підтверджуватися жорсткий контроль за цільовим вкладанням бюджетних засобів і втіленням єдиної політики формування на змагальній (конкурсній) основі всіх робіт.

Ухвалення механізмів організаційного забезпечення проведення державної інформаційної політики передбачає введення відповідних структур у систему органів влади та їх упорядкування сучасними інформаційними технологіями і технічними засобами. А бюджетне фінансування має реалізовуватися на основі розробленої і затвердженої концепції державної інформаційної політики.

Отже, при проектуванні концепції основ державної інформаційної політики і формування її законодавчої бази доречно враховувати певного роду роль і значимість інформаційної політики як однієї із важливих сфер державного управління.

Отож, механізми реалізації державної інформаційної політики включають:

1. Нормативно-правові методи і засоби впливу. Методи, які складаються із правових норм і актів нормативно-регулятивного змісту. Нормативно-правові методи залежать від цілей і задач, які встановлює перед собою держава.

Визначальними параметрами, що впливають на вибір прийомів в конкретних умовах є політичний режим, авторитет держави та пануюча ідеологія.

2. Організаційні механізми і методи впливу – це оцінка управлінської діяльності в області організації та всього процесу з метою формування рівномірних умов функціонування всієї системи державного управління. Мова йде про адміністративні методи, а це регулятивні функції держави, які координують економічні інтереси. Вони спираються на виконання обов'язкових (невідкладних) «приписах» та рекомендаціях. Такі організаційні механізми «дозволяють» миттєво і з великою віддачею «відгукуватися» на хід подій в процесі управління та є засобами вольового і конкретного впливу (швидко і безпомилково визначаються цілі, задачі, порядок і терміни виконання задач, гарантують ресурси і умови). Для організаційних методів управління також властивий прямий і швидкий вплив на об'єкт управління.

3. Економічні прийоми і методи впливу окреслюють сукупність всіх засобів та нарівні діють на економічні процеси та регулюють їх реалізацію.

Економічні механізми виконують наступні основні функції:

— забезпечують взаємозв'язок та збалансовують всі структурні елементи суспільного виробництва як цілісної системи;

— узгоджують економічні інтереси суспільства та кожного працівника [135].

Зауважимо, що кожна країна має свої напрацьовані національно-економічні механізми, але можна часто говорити й про економічні механізми окремих сфер і галузей економіки, які мають свою специфіку (наприклад, механізми внутрішньо-економічної діяльності чи механізми забезпечення дієвості державної інформаційної політики).

Висновки до розділу 1

1. Інформаційна політика — це особлива сфера життєдіяльності суспільства, що асоціюється з творенням і розповсюдження інформації, яка

задовольняє інтереси держави та її інституції, соціальні групи і суспільні структури та гарантує збереження національних інтересів та національної безпеки.

2. Визначено, що інформаційна сфера сьогодні є одним із важливих об'єктів державного управління, а її регулювання визнано не лише актуальною, але й пріоритетною задачею державного управління. Основний інструмент державного управління інформаційною сферою, що визначає зміст і сутність такого управління – державна інформаційна політика.

3. Державна інформаційна політика в умовах демократично розвинених країн набуває складної системи відносин у масштабах окремо взятої держави і визначається активність громадянського суспільств і його інститутів та органів державної влади. При цьому вона орієнтована на перебудову, зміни та захист найперше інформаційної сфери, формування і розвиток інститутів інформаційного суспільства, підвищення якості життя конкретного громадянина з метою зміцнення держави і суспільства в цілому.

4. Державна інформаційна політика це ще боротьба різних підходів і думок, а також переважно публічна дискусійна площина (платформа) у масштабах всієї держави. Публічний дискурс з урахуванням всіх зацікавлених сторін дозволяє підтримувати стабільність соціально-політичної системи (в протилежному випадку зростає ризик насильницької боротьби за набуття значимої для соціальних і політичних акторів публічності).

Тобто, державна інформаційна політика базується на принципах демократії, формується та реалізується ініціативними, енергійними і динамічними силами держави в цілому, а не тільки органами державної влади.

Державна інформаційна політика це механізм реалізації інформаційної функції держави й це говорить про те, що суб'єкти інформаційної політики, мають здійснювати вплив на формування громадської думки, поведінку, настрої чи стан особистості.

Державна інформаційна політика в бездоганному стані функціонування має розв'язувати найважливіші завдання держави: на міжнародному рівні –

формуванню позитивного іміджу держави, а це її авторитет на міжнародній арені, а на внутрішньому рівні – державна інформаційна політика сигналізує про ефективну і дієву модель державного управління та прийняття раціональних управлінських рішень.

5. Реалізація державної інформаційної політики є побудовою взаємозалежних зв'язків, складових частин, обставин, які уможливають формування та впровадження дієвої інформаційної політики в державі, а для цього необхідно:

— навчитися швидко адаптуватися до глобальних змін у питаннях щодо інформації та її опрацювання (виконання певних дій над отриманими даними з метою отримати нову інформацію);

— на всі зміни, швидко відновлювати концепцію інформаційного суспільства;

— залучати державу до процесів світової інтеграції та до міжконтинентального світового інформаційного простору.

До його значимих компонентів щодо реалізації державної інформаційної політики відносять політичні, правові, інституційні, організаційні, технічні, економічні та соціальні механізми. Базовим є правовий механізм, а складність його втілення лежить у площині правового регулювання інформаційно-політичної сфери й залежить це від політичних зусиль держави та її політичної еліти, враховуючи швидкий та бурхливий розвиток цієї сфери. Конверсійні процеси, які відбуваються, зменшують ефективність традиційних методів державно-політичного впливу на кругообіг інформації, а також піднімають питання щодо пошуку нових механізмів регулювання, які були б більш продуктивними, але залишалися в межах правового поля.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В ЄС: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

2.1. Формування організаційно-правових механізмів інформаційної політики в ЄС як симбіозу юридичних та адміністративних складових

Сучасні інформаційні процеси в Європі значною мірою формуються під впливом інтеграції. Цей процес розпочався зі спільної політики в сфері вугільної та металургійної промисловості і призвів до створення наднаціональної та мультикультурної європейської спільноти. Під час регулювання діяльності Європейського Союзу європейським інституціям необхідно враховувати різноманіття культур, традицій і інтересів країн-членів. Політика ЄС базується на принципах єдності та цілісності, водночас підтримуючи національні відмінності [53]. Збереження цього балансу неможливе без загальноєвропейської інформаційної політики, яка сприяє порозумінню, взаємоповазі, а також формуванню спільних соціальних і політичних цінностей, цілей та ідеалів.

Враховуючи те, що Європейський Союз не можна трактувати як традиційну державу, його інформаційна політика володіє виразно наддержавними характеристиками. Конвенційні концепти не мають здатності повною мірою пояснити специфіку цього феномену в контексті інтеграційного утворення, яким є ЄС. Інформаційна політика Союзу зобов'язана гармонізувати інтереси спільноти, водночас не нівелюючи права та інтереси окремих держав-членів та їхніх громадян [53]. Це досяжно лише в умовах всебічного діалогу, зорієнтованого на колективне прийняття рішень у різних аспектах життєдіяльності, що підкреслює двоаспектний характер інформаційної політики ЄС.

Слід визначити інформаційну політику Європейського Союзу як цілеспрямовану діяльність його інституцій у сфері комунікацій, орієнтовану на формування і підтримку єдиного європейського культурно-інформаційного простору [65]. Вона враховує не лише інтеграційні цілі ЄС, але й національні

інтереси держав-членів, а також інтереси громадян Європейської спільноти. Основні засади інформаційної політики можуть бути класифіковані на три складові групи, відповідно до інтересів трьох основних суб'єктів: суспільства в цілому, держав-націй і самого Союзу [70, с. 33]. Вказані засади засновані на соціально-політичних цінностях, затверджених у Європі, а також на правових нормах і законодавчих актах, що регулюють інтереси ЄС і національних держав-членів.

Перший блок принципів заснований на базових соціально-політичних цінностях, закріплених міжнародним правом і правовими актами ЄС. Історично, ініціатива щодо створення єдиного європейського простору виникла не лише через прагнення до економічної інтеграції, але й для подолання національної ворожнечі в межах континенту. Основоположною метою є формування суспільства, яке відповідає світоглядним переконанням більшості його громадян, а також захист природних прав людини, які визнані ЄС. Основоположні права громадян Союзу є похідними від положень Загальної декларації прав людини, Європейської конвенції про права людини (1950 р.) та Декларації основних прав і свобод ЄС (2000 р.) [258, с. 153].

Право на інформацію та свободу вираження є основоположними цінностями, гарантованими Європейською конвенцією з прав людини та Декларацією основних прав ЄС. Кожен індивід має гарантоване право на вираження своїх поглядів, а ліцензування ЗМІ не повинно обмежувати цю свободу. Проте можливі обмеження щодо поширення інформації в разі необхідності захисту громадського порядку або національної безпеки.

Принцип відкритості управління закріплений у Білому документі Єврокомісії (2001), згідно з яким діяльність інституцій ЄС має бути максимально прозорою для громадян. Було здійснено значні кроки для покращення співпраці з медіа, зокрема акредитацію понад тисячі журналістів у Брюсселі та запуск програми «Європа через супутник», яка надає медіа аудіовізуальні матеріали. Важливим елементом у цьому напрямі став запуск офіційного сайту ЄС, який

забезпечує доступ до повної інформації про діяльність Союзу. Портал «Європейський Союз онлайн» є доступним всіма мовами держав-членів [245].

Забезпечення загального доступу до інформації означає, що ЄС бере на себе зобов'язання надати громадянам доступ до важливих публічних даних рідною мовою через різні канали, включно із засобами масової інформації та сучасними цифровими технологіями, такими як Інтернет [225]. Зокрема, інформація суспільного значення, від політичних подій до міжнародних спортивних заходів, таких як Олімпійські ігри, не повинна бути доступною виключно через платні канали, оскільки це обмежувало б доступ до неї широких верств населення.

Інший аспект інформаційної політики ЄС стосується потреби підтримки загальноєвропейських інтересів, зокрема свободи поширення телевізійних програм у рамках єдиного ринку. Відкритість внутрішніх кордонів для вільного переміщення інформації та ідей регламентується директивою «Телебачення без кордонів», яка зобов'язує держави-члени гарантувати вільний обмін телевізійними програмами без перешкод [225]. Принцип медіаплюралізму є визначальним для забезпечення свободи слова та демократії у Союзі. Це вимагає регулювання взаємозв'язків між політичними та економічними інтересами і діяльністю ЗМІ. Важливо уникати використання медіа в інтересах конкретних політичних або економічних груп, оскільки це загрожує об'єктивності інформаційного середовища [225]. Концентрація медіа також перебуває під контролем, аби запобігти монополізації ринку великими гравцями.

Принцип вільної конкуренції в інформаційному секторі базується на загальних положеннях про вільний рух товарів і послуг, закріплених у директивах ЄС, зокрема «Телебачення без кордонів». Суть цього принципу полягає в тому, що інформаційний простір має бути доступним для нових гравців, як у виробництві контенту, так і в наданні медіапослуг. Принцип культурного виключення визнає домінування американської медіапродукції на європейському ринку, що спонукає ЄС захищати власну культурну самобутність.

Формування державної інформаційної політики в Європейському Союзі є процесом, що вимагає тонкої та всебічної гармонізації інтересів множинних акторів, водночас перебуваючи під впливом складної та багат шарової нормативно-правової матриці, що розвивається в контексті глобальних інформаційно-комунікаційних трансформацій [7]. У цьому зв'язку необхідно підкреслити важливість дистинкції між формальними та неформальними механізмами регулювання, де останні включають як директивні норми, так і латентні інституціональні впливи, притаманні специфіці європейської політичної архітекtonіки. Інструментарій державного регулювання в даній сфері функціонує у вузькому інтервалі між суверенними національними компетенціями та колективною нормотворчою потугою наднаціональних структур ЄС. Наприклад, регламентація через так звані «soft law» інструменти, такі як рекомендації та інтерпретаційні глоси, є інструментами, що дозволяють інституціям ЄС здійснювати суверенну експансію в області національних інформаційних політик [7]. До цього переліку також можна додати процедури імплементації актів, прийнятих у межах процедур спільного ухвалення рішень, коли різні держави-члени, апелюючи до національних пріоритетів, намагаються адаптувати загальноєвропейські імперативи до своїх внутрішніх реалій.

Формування організаційно-правових механізмів державної інформаційної політики в Європейському Союзі ґрунтується на складному симбіозі різнорівневих юридичних і адміністративних елементів, які забезпечують як гармонізацію законодавчих норм між державами-членами, так і імплементацію стратегій національного рівня. Первинним етапом цього процесу є створення законодавчої бази, яка акумулює не тільки основні директиви та регламенти ЄС, але й вмонтовані в правову тканину міжнародні угоди та конвенції. Зокрема, Регламент (ЄС) 2016/679 (GDPR) та Директива 2019/790 про авторське право на цифровому ринку не лише регламентують правовий статус інформації, але й структурують правові відносини, що виникають у межах транснаціонального цифрового обміну [7]. Ключову роль у процесі розробки та адаптації відповідної політики відіграють основні інститути ЄС, зокрема

Європейська комісія, яка формулює проектні ініціативи, та Європейський парламент, що бере участь у законотворчому процесі та втілює процедури ратифікації. Підсилення ж законодавчої дієвості забезпечується Радою ЄС, що надає платформу для обговорення та погодження основних регуляторних норм [43, с. 64-65]. Важливим аспектом є врахування принципів інституційної синергії, що дозволяє уникати нормативної фрагментації між державами-членами та сприяє координації їх зусиль на рівні транснаціонального управління.

Не менш значущими є механізми планування та формування політики, в яких домінуюче місце займає ініціатива Європейської комісії, спрямована на розробку довготривалих стратегій, як-от програма «Цифровий єдиний ринок» [7]. Цей процес інтегрує публічні консультації з ключовими зацікавленими сторонами – від громадянського суспільства до представників приватного сектору, що дозволяє не лише забезпечити плюралістичний підхід до політики, але й гарантувати її адаптивність до сучасних викликів. Одночасно, ретельний моніторинг та систематична оцінка ефективності політичних рішень дозволяють виявити недоліки та своєчасно коригувати реалізацію інформаційної політики на європейському рівні.

Заключним етапом цього комплексного процесу є координація та імплементація розроблених нормативів на національному рівні. Національні регулятори, які здійснюють функції нагляду за виконанням директив ЄС, відповідають за приведення внутрішнього законодавства у відповідність з європейськими стандартами. Одночасно, контроль за дотриманням норм здійснюється через механізми судового нагляду, зокрема Європейським судом, що розглядає випадки порушення законодавчих актів та вживає санкційні заходи [49, с. 117]. Таким чином, організаційно-правові механізми формування державної інформаційної політики в ЄС є ієрархічною структурою, що синхронізує міжнародні, регіональні та національні інститути для забезпечення ефективного правового регулювання у сфері інформаційних відносин.

Значущість європейського нормативно-правового поля також знаходить своє вираження у впровадженні регламентів та директив, що мають

екстериторіальну силу, що, своєю чергою, дозволяє ЄС функціонувати як своєрідний «нормативний гегемон» у світовій інформаційній системі. Прикладом цього є Загальний регламент щодо захисту даних (GDPR), який не лише встановлює жорсткі стандарти обробки персональних даних у межах Союзу, але й імпліцитно створює нові правила гри для міжнародних акторів, взаємодія з якими вимагає відповідності європейським стандартам [50]. Крім того, формування та реалізація державної інформаційної політики в межах ЄС передбачає симбіоз інтересів публічного і приватного секторів, де важливу роль відіграють нормативні акти, спрямовані на забезпечення безпеки критичної інфраструктури та кіберпростору. У цьому контексті важливо підкреслити зростаючу роль Європейського агентства з кібербезпеки (ENISA), яке функціонує як ключовий модератор взаємовідносин між державними структурами та приватними корпораціями, що є активними гравцями на інформаційному полі.

Формування державної інформаційної політики в рамках Європейського Союзу представляє складний інституційно-правовий механізм, що синтезує численні правові, економічні та технологічні аспекти, спрямовані на забезпечення гомеостазису в умовах інтенсифікації цифрових трансформацій. Сучасна державна інформаційна політика в ЄС є конгломератом національних і наднаціональних правових систем, що перебувають у перманентному стані трансформацій внаслідок нових викликів, пов'язаних із захистом цифрових прав громадян, забезпеченням інформаційної безпеки, протидією дезінформації та регулюванням цифрової економіки.

Слід зазначити, що один із фундаментальних принципів політики ЄС у галузі інформаційного простору — це гармонізація законодавств країн-членів, яка відбувається через директиви та регламенти ЄС. Наприклад, Директива 2000/31/ЄС про електронну комерцію (E-Commerce Directive) є ілюстративним прикладом нормативного акту, що спрямований на уніфікацію правил функціонування електронної торгівлі серед країн-членів Союзу [60]. Цей механізм передбачає імплементацію спільних принципів, спрямованих на

розвиток цифрової економіки, а також створює основу для регулювання електронних послуг і контенту, що є важливим аспектом державної інформаційної політики.

З іншого боку, регламентація цифрових прав набуває центрального значення в умовах зростаючих обсягів обробки персональних даних. Регламент (EU) 2016/679 (GDPR) створює комплексну правову основу для захисту персональних даних на всій території ЄС. Цей акт не тільки імплементує високі стандарти приватності, але й формує інституційні механізми контролю за їх дотриманням, зокрема через діяльність національних органів захисту даних, координованих Європейською радою із захисту даних (EDPB). У межах інформаційної безпеки, важливу роль відіграє Директива (EU) 2016/1148 про безпеку мереж і інформаційних систем (NIS Directive), що ставить за мету підвищення кіберстійкості критичної інфраструктури в країнах-членах ЄС. Вона запроваджує вимоги до захисту інформаційних систем, надаючи пріоритет протидії кіберзагрозам на рівні міждержавної кооперації та впровадженню національних планів кібербезпеки [246, с. 59-71].

Не менш важливим аспектом є боротьба з дезінформацією та регулюванням контенту, яка розглядається через призму оновленої Директиви про аудіовізуальні медіапослуги (AVMS Directive), що була переглянута у 2018 році для адаптації до викликів цифрової ери. Вона регламентує відповідальність платформ за поширення інформації та зобов'язує їх створювати механізми для боротьби з недостовірним контентом, що має на меті забезпечення медіаграмотності та інформаційної прозорості. Окрім правового регулювання, ЄС стимулює розвиток цифрової економіки через нормативні акти, як-от Директива 2019/770 про цифровий контент і цифрові послуги, що забезпечує правові рамки для розвитку цифрових продуктів, а також регламентує умови доступу до них споживачів у ЄС [223]. У цьому контексті цифрова економіка розглядається як стратегічний пріоритет для Євросоюзу, і механізми її стимулювання передбачають як правові, так і фінансові інструменти.

Таким чином, державна інформаційна політика ЄС базується на тісній координації правових норм, інституційних механізмів і міжнародного співробітництва. Це дозволяє Євросоюзу не лише реагувати на сучасні виклики цифрової епохи, але й формувати стратегічні вектори розвитку у сфері інформаційної політики, що забезпечують баланс між свободою інформації, захистом прав людини та державними інтересами в інформаційній безпеці (Таблиця 2.1).

Таблиця 2.1. Організаційно-правових механізмів формування державної інформаційної політики в Європейському Союзі

Механізм	Зміст механізму	Приклад законодавчого акту
1. Гармонізація національних законодавств	Процес уніфікації нормативних актів країн-членів ЄС задля забезпечення однорідності правового регулювання інформаційного простору, медіа, захисту даних тощо.	Директива 2000/31/ЄС про електронну комерцію (E-Commerce Directive), Директива 2010/13/EU про аудіовізуальні медіапослуги (AVMS Directive)
2. Регламентация цифрових прав	Встановлення чітких правових норм щодо захисту персональних даних, цифрових прав людини, свободи слова та інформації в цифровому середовищі.	Регламент (EU) 2016/679 (General Data Protection Regulation, GDPR), Директива 2002/58/ЄС (Privacy and Electronic Communications Directive, ePrivacy Directive)
3. Забезпечення інформаційної безпеки	Створення правових засад для захисту від кіберзагроз, зокрема на рівні критичної інфраструктури та державного управління.	Директива (EU) 2016/1148 про безпеку мереж і інформаційних систем (NIS Directive), Регламент (EU) 2019/881 (Cybersecurity Act)

Таблиця 2.1. Організаційно-правових механізмів формування державної інформаційної політики в Європейському Союзі

<p>4. Регулювання контенту</p>	<p>Розробка норм, що регулюють створення, розповсюдження та споживання інформаційного контенту, зокрема боротьба з дезінформацією та пропагандою.</p>	<p>Директива 2018/1808 про аудіовізуальні медіапослуги (оновлена AVMS Directive), Кодекс практик щодо дезінформації 2018 року</p>
<p>5. Розвиток цифрової економіки</p>	<p>Прийняття нормативних актів, що стимулюють розвиток цифрової економіки, е-комерції та інновацій у сфері інформаційних технологій.</p>	<p>Директива 2019/770 про цифровий контент і цифрові послуги, Регламент (EU) 2018/302 про заходи проти геоблокування</p>
<p>6. Механізми співробітництва</p>	<p>Інтеграція міждержавного співробітництва для гармонізації інформаційної політики та спільного вирішення проблем у сфері інформаційних технологій та медіа.</p>	<p>Програма ЄС «Цифрова Європа» (Digital Europe Programme), створення Європейського центру з боротьби з дезінформацією, робота Європейського агентства з кібербезпеки</p>
<p>7. Інституційна підтримка</p>	<p>Створення та функціонування органів і агентств ЄС, які контролюють виконання інформаційної політики та забезпечують її ефективне впровадження.</p>	<p>Діяльність Європейської ради із захисту даних (European Data Protection Board), Європейського агентства з кібербезпеки (ENISA)</p>

Сучасний розвиток інформаційного суспільства в межах Європейського Союзу (ЄС) вимагає розробки та імплементації складних організаційно-правових

механізмів, спрямованих на забезпечення стратегічного управління інформаційними потоками та формування державної інформаційної політики. Держави-члени ЄС зіштовхуються з необхідністю інтеграції національних нормативно-правових актів у межах загальноєвропейської правової архітектури, що диктується глобальними викликами цифровізації та забезпечення інформаційної безпеки [223]. У цьому контексті актуальним є питання гармонізації національних інформаційних стратегій з наднаціональними директивами, що сприяють формуванню єдиного цифрового ринку та розбудові системи регулятивного нагляду за кіберпростором.

Одним з провідних прикладів реалізації адаптивних організаційно-правових механізмів у сфері державної інформаційної політики є Німеччина. У цій країні прийнято Стратегію цифровізації «Digitalstrategie Deutschland», яка передбачає комплекс заходів для інтеграції цифрових технологій у всі сфери суспільного життя та економіки. Зокрема, стратегія включає розробку регулятивної бази для використання штучного інтелекту, розширення мережі кібербезпеки та захисту критичної інформаційної інфраструктури [223]. Німеччина акцентує увагу на децентралізації управління інформаційними процесами та створенні надійної системи обробки персональних даних, що повністю узгоджується з вимогами Загального регламенту про захист даних (GDPR). Іншим прикладом є Естонія, яка вже понад два десятиліття послідовно реалізує стратегічну політику цифрової трансформації. Завдяки впровадженню таких ініціатив, як «e-Estonia», держава створила інноваційну інфраструктуру електронного урядування та запровадила принцип «цифрового громадянства» [218, с. 192-196]. Це дозволило оптимізувати взаємодію між громадянами та державними установами через впровадження таких рішень, як електронне голосування, онлайн-послуги з реєстрації бізнесу та цифрові посвідчення особи. Естонія є зразковим прикладом, який демонструє, як цифровізація державних послуг може сприяти підвищенню прозорості управління та водночас відповідати вимогам кібербезпеки та захисту приватності.

Франція також є показовим прикладом реалізації державної інформаційної політики в межах ЄС. Програма «France Numérique» спрямована на підтримку цифрової трансформації підприємств, зокрема малого та середнього бізнесу, а також на посилення цифрової суверенності країни. У рамках цієї програми передбачено стимулювання інновацій у сфері штучного інтелекту, розробку національної інфраструктури даних та формування стратегічних альянсів з іншими країнами-членами ЄС [209, с. 17-20]. Франція особливо акцентує увагу на захисті європейських цифрових цінностей та прагне створити правові механізми, що дозволяють регулювати діяльність транснаціональних цифрових корпорацій на своїй території.

Таблиця, присвячена аналізу організаційно-правових механізмів формування, розробки та планування державної інформаційної політики в країнах Європейського Союзу (ЄС), відображає складні й різноманітні аспекти правового регулювання, що лежать в основі інформаційної стратегії держав [209, с. 18]. У даній таблиці розглянуті приклади законодавства країн ЄС, котрі демонструють специфічні підходи та правові інструменти у сфері інформаційної політики, забезпечення цифрової безпеки, захисту даних та регулювання медійного простору (Таблиця 2.2).

Таблиця 2.2. Компаративний аналіз організаційно-правових механізмів інституціоналізації та нормативно-правової імплементації державної інформаційної політики в країнах Європейського Союзу

Країна	Законодавчі акти та організаційно-правові механізми
Німеччина	Закон «Про телекомунікації» (Telekommunikationsgesetz, TKG), Закон «Про доступ до публічної інформації» (Informationsfreiheitsgesetz), та Федеральна служба інформаційної безпеки (BSI) займаються розробкою та реалізацією інформаційної політики, зокрема в сфері кібербезпеки.

Таблиця 2.2. Компаративний аналіз організаційно-правових механізмів інституціоналізації та нормативно-правової імплементації державної інформаційної політики в країнах Європейського Союзу

Франція	Закон «Про захист персональних даних» (Loi Informatique et Libertés), а також діяльність Національної комісії з інформатики та свобод (CNIL) забезпечують формування державної інформаційної політики в рамках цифрової трансформації та забезпечення приватності.
Італія	Кодекс електронних комунікацій (Codice delle Comunicazioni Elettroniche), Закон «Про захист персональних даних» (Codice in materia di protezione dei dati personali), гарантії від Autorità Garante per la protezione dei dati personali.
Іспанія	Закон «Про загальні телекомунікації» (Ley General de Telecomunicaciones), та створення Інституту кібербезпеки Іспанії (INCIBE), який сприяє плануванню та розвитку стратегій у сфері захисту інформації та безпеки державних інформаційних систем.
Нідерланди	Закон «Про безпеку та обмін інформацією» (Wet Beveiliging Netwerk- en Informatiesystemen, Wbni), а також робота Організації з захисту даних (Autoriteit Persoonsgegevens) та Національного інституту кібербезпеки (NCSC) сприяють формуванню безпечного інформаційного середовища.

Таблиця 2.2. Компаративний аналіз організаційно-правових механізмів інституціоналізації та нормативно-правової імплементації державної інформаційної політики в країнах Європейського Союзу

Бельгія	Закон «Про електронні комунікації» (Loi relative aux communications électroniques), а також діяльність Національного комітету з кібербезпеки (Centre for Cybersecurity Belgium) та Федеральної комісії з питань конфіденційності.
Швеція	Закон «Про електронні комунікації» (Lag om elektronisk kommunikation), та діяльність Національного агентства цифрової трансформації (DIGG) разом із Законодавством «Про свободу інформації» (Offentlighetsprincipen).
Данія	Закон «Про телекомунікації» (Telelov), та Датське агентство з питань цифрової безпеки (Digitaliseringsstyrelsen), що впроваджує політику інформаційної безпеки та забезпечує нормативний контроль цифрових платформ.
Австрія	Закон «Про захист даних» (Datenschutzgesetz), діяльність Федерального агентства з кібербезпеки (Österreichische Agentur für Cybersicherheit) та організація регулярних ініціатив у сфері цифровізації через платформу Digital Austria.
Фінляндія	Закон «Про електронні послуги та комунікації» (Laki sähköisistä palveluista ja viestinnästä), та Національне агентство з питань кібербезпеки (Kyberturvallisuuskeskus), що забезпечує контроль за інформаційними потоками та безпекою державних цифрових мереж.

Таблиця 2.2. Компаративний аналіз організаційно-правових механізмів інституціоналізації та нормативно-правової імплементації державної інформаційної політики в країнах Європейського Союзу

Греція	Закон «Про захист даних» (Νόμος περί προστασίας προσωπικών δεδομένων) та діяльність Грецького агентства з кібербезпеки (Εθνική Αρχή Κυβερνοασφάλειας), яке виконує функцію розробки інформаційної політики у сфері цифрової безпеки та захисту персональних даних.
---------------	--

Державна інформаційна політика країн ЄС характеризується багатомірністю та різноплановістю правових інструментів і підходів до регулювання інформаційного простору. Суттєве значення надається таким аспектам, як захист персональних даних, забезпечення цифрової безпеки, а також створення правових рамок для ефективного функціонування телекомунікаційних мереж та інформаційних систем. У Німеччині, зокрема, основна увага зосереджена на правовому регулюванні доступу до публічної інформації, що, у поєднанні з потужними кібербезпековими ініціативами Федеральної служби інформаційної безпеки (BSI) [207, с. 7-17], створює комплексну структуру державного управління інформаційною політикою. Аналогічно, у Франції, ключову роль відіграє Національна комісія з інформатики та свобод (CNIL), котра здійснює контроль за дотриманням закону «Informatique et Libertés», забезпечуючи баланс між доступом до інформації та приватністю громадян.

Багато країн ЄС, таких як Італія, Іспанія та Нідерланди, використовують складні системи регулювання, які поєднують національні стратегії цифрової безпеки з європейськими регламентами, такими як Загальний регламент захисту даних (GDPR). Наприклад, в Іспанії Інститут кібербезпеки (INCIBE) виконує центральну роль у формуванні національної стратегії захисту цифрового простору, при цьому зберігаючи орієнтацію на гармонізацію з європейськими

правовими нормами. Інституційна структура в Бельгії та Данії зосереджена на діяльності національних кібербезпекових агентств, котрі контролюють інформаційні потоки та впроваджують політику захисту даних і забезпечення безпеки мереж, що є визначальним чинником у процесі розвитку цифрових ініціатив [214, с. 154].

Натомість у Швеції та Фінляндії переважає підхід, що базується на інтеграції національних законодавчих ініціатив з інформаційної безпеки та загальнодоступності інформації. Шведське законодавство, зокрема принцип публічності (*Offentlighetsprincipen*), гарантує відкритий доступ до урядових документів, що сприяє прозорості в інформаційній політиці держави [214, с. 157].

Відповідно, загальна тенденція у країнах ЄС полягає в активному розвитку кібербезпекових ініціатив, гармонізації національних законодавств із загальноєвропейськими директивами та нормативами, а також у забезпеченні комплексного захисту інформаційного простору в умовах зростаючих викликів цифрової епохи. Таким чином, адаптація організаційно-правових механізмів формування державної інформаційної політики в ЄС демонструє різноманіття підходів та стратегій, залежно від національних пріоритетів та специфіки економічного розвитку. Попри розмаїття підходів, ці держави об'єднують спільне прагнення до створення нормативних рамок, які відповідають сучасним викликам цифровізації та забезпечують ефективне управління інформаційними ресурсами в умовах посилення глобальної конкуренції та інформаційних загроз.

2.2. Досвід реалізації інформаційної політики країнами-членами ЄС

За останні десятиліття світ спостерігав величезне розширення ЗМІ та значне зростання їхнього впливу. Це явище також відповідає за появу та розвиток нового покоління медіа, яке було значно підтримано народженням Інтернету, а пізніше соціальних мереж. Медіа, які перебувають під впливом глобалізації, є легкодоступними для кожного, тому їхня позиція в суспільстві,

безумовно, є вагомою. Окрім важливої соціальної функції, яку вони виконують, не слід забувати, що, як і будь-яка інша галузь, вони також переслідують власні економічні інтереси, які легко відзначають ступінь об'єктивності та неупередженості, женучись за рейтингами і показниками охопюваності [257, с. 801-803]. Сильна позиція ЗМІ та здатність маніпулювати громадською думкою знайшла своє відображення в багатьох випадках у ЗМІ чи виборчих кампаніях, тому необхідність юридичного оформлення для цього нового поля стала безсумнівною потребою.

Ряд країн Європи, особливо це стосується наслідків соціалістичних режимів у їх державах, опинилися у стані, в якому їх законодавство щодо регулювання медіа сфери було значною мірою занедбане. Крім законодавчого дефіциту, залишалися проблеми з повільною адаптацією медіаринку до загальноєвропейських умов і кризою суспільних засобів масової інформації, особливо суспільного телебачення, знищені надто частими втручаннями політичної влади, що нерідко траплялося напередодні виборчих перегонів.

Інформаційної політики не існувало з самого початку процесу європейської інтеграції. Лише з публікацією Зеленої книги про створення спільного ринку телебачення, зокрема супутникового та кабельного, було розпочато політику спільноти щодо медіа [14, с.14].

До 1980-х років медійна політика держав формувалася цілком на національному рівні. Із посиленням інтеграційних процесів стає дедалі очевиднішим, що інтеграція може успішно тривати лише за умови, що люди знатимуть переваги та виклики Європи як простору свободи та економічного зростання. Інформація є вирішальним фактором для подальшої успішної інтеграції, і робота вже чітко показує, що телебачення є найвпливовішим медіа. Телебачення потрібне політикам не лише для вирішення загальнодержавних завдань, а й для досягнення суспільних цілей та пріоритетів. Це впливає на ставлення майже всіх громадян в політичному, соціальному, освітньому та культурному планах і, таким чином, на деякі з найбільш фундаментальних проблем суспільств.

Розвиток інформаційних технологій створює передумови для глобалізації сфери ЗМІ. Телебачення більше не обмежується окремими національними ринками, навпаки відбувається транскордонне поширення телевізійних програм через мережі наземного, кабельного та супутникового мовлення, що вимагає нового підходу в регулюванні. Паралельно з глобалізацією відбувається лібералізація ринків. Лібералізація супроводжується вжиттям заходів щодо гарантування свободи надання послуг і, зокрема, свободи розповсюдження телепрограм на єдиному внутрішньому ринку.

Наслідки глобалізації поступово починають відчуватися й у сфері культури. У 1980 роках абсолютна більшість фільмів, показаних у країнах Європейського Союзу, були вироблені в США. Європейські аудіовізуальні твори втрачають своє місце на європейському ринку, а медіаіндустрії шукають шляхи відповіді на нові виклики. Громадська медіа-політика також створюється як реакція на «американський культурний імперіалізм». Держави-члени об'єднують свої зусилля для підтримки виробництва європейських культурних продуктів. Пізніше культурні пріоритети також були записані в первинне законодавство, вимагаючи від Співтовариства враховувати культурні аспекти у своїй діяльності та поважати та розвивати різноманіття різних культур.

До технологічних та ринкових змін, які призвели до наднаціонального регулювання (зокрема, до директиви щодо координації окремих аспектів телевізійної діяльності), додаються формальні передумови. Суд Європейського Союзу з 1970-х років розглядає справи, пов'язані з телевізійними програмами та транскордонним розповсюдженням програм по кабелю [18, с. 63]. Рішення суду постановило, що за відсутності прямої норми про протилежне, телебачення по суті має регулюватися як послуга, а положення про свободу надання послуг повинні застосовуватися до нього. Таким чином, хоча Римський договір не містить чітких положень щодо культури та ЗМІ, Суд застосовує свої принципи також і до телебачення.

Далі Суд Європейського Союзу розглянув транскордонну передачу програм, обговорив питання про те, який закон застосовний у цьому випадку, і

визначив принцип країни походження. Законодавство ЄС формується на основі принципів і правил, встановлених у судових рішеннях. Простежуючи передумови, що зумовили появу наднаціональної медіаполітики, виявляється подвійна природа її суб'єкта – ЗМІ. ЗМІ є важливим елементом як економіки, так і культури суспільства. Подвійна природа ЗМІ лежить в основі аналізу та комплексний характер заходів щодо її регулювання.

Завдання Європейського Союзу та його держав-членів полягає в тому, щоб створити узгоджену законодавчу базу і таким чином уникнути того, щоб обіг інформації підпадав під різні нормативні правила в окремих країнах. Для реалізації поставленої цілі Європейська Комісія на прохання Європейської Ради представила План дій Європейського шляху до інформаційного суспільства. Наприклад, у документі сформульовано основні рамки діяльності в різних сферах, пов'язаних з інформаційним суспільством, їх структуру та взаємозв'язок. План дій базується на чотирьох основних напрямках: прийняття законодавчої бази, центральним елементом якої є лібералізація інфраструктури. Також були передбачені важливі заходи щодо визначення універсальних послуг та їх фінансування, взаємозв'язку та взаємодії, прав інтелектуальної власності, електронного та правового захисту, контролю за медіа та міжнародних аспектів підтримки ініціатив у сфері пан'європейських мереж, послуг, додатків і вміст.

На додаток до оптимального використання традиційних інструментів, Комісія заявила про свій намір виступати каталізатором ініціатив приватного сектору, держав-членів, регіонів і міст, метою якого є стимулювання та підтримка встановлення партнерства для представлення нових програм.

Далі було здійснено оцінку впливу інформаційного суспільства на приватне, професійне та громадське життя. Акцент робиться на максимальному використанні потенціалу інформаційного суспільства для розвитку європейського культурного та мовного різноманіття. План містить пропозицію щодо рекламних заходів для широкої громадськості та цільових груп з метою роз'яснення сутності інформаційного суспільства, його можливостей та ризиків

[31, с. 94]. В результаті було сформульовано вісім основних принципів підтримки розвитку інформаційних мереж:

1. Ринкові сили (приватний сектор) повинні відігравати вирішальну роль у розвитку інформаційного суспільства. З цього випливає, що інформаційна інфраструктура та інформаційні послуги мають бути об'єктом економічної конкуренції.

2. Універсальні послуги та мережеві з'єднання повинні бути забезпечені в усьому ЄС, а також координація послуг і програм. Подібні заходи мають бути прийняті в інших частинах світу, щоб існували такі самі можливості доступу.

3. Фінансування інформаційного суспільства є важливим завданням приватної ініціативи.

4. Необхідно підтримувати культурну та мовну різноманітність.

5. Необхідно захистити приватну сферу, інформація має бути захищеною та обробленою таким чином, щоб зберегти її конфіденційність.

6. Необхідно розвивати співпрацю з економічно менш розвиненими країнами.

7. Промисловий сектор повинен усвідомлювати можливості, які надає інформаційне суспільство.

8. Важливо, щоб громадськість також усвідомлювала ці можливості. Люди повинні мати доступ до навчання на всіх рівнях освітньої системи.

Окрім попередньо сказаного, частково піддається регулюванню інформаційна сфера в Європі у таких документах: Біла книга Європейської Комісії про зростання, конкурентоспроможність і зайнятість; Європа та глобальне інформаційне суспільство; Європейський шлях до інформаційного суспільства тощо.

Розвиток нових технологій на всіх рівнях економічного та соціального життя поступово перетворює суспільство на інформаційне. Європейська спільнота йде цим шляхом з початку вісімдесятих років, а підготовку до приходу інформаційного суспільства можна датувати періодом впровадження великих програм досліджень і розробок в галузі інформаційних технологій, таких як

ESPRIT (1984), RACE (1985) і перші три програми: AIM (охорона здоров'я), DRIVE (дорожній транспорт) і DELTA (дистанційна освіта) [35, с. 55].

У 1993 році в Білій книзі Комісії «Зростання, конкурентоспроможність і зайнятість, виклики та напрямки для вступу в XXI століття» підкреслюється важливість розвитку до інформаційного суспільства для майбутнього Європи. Вона підкреслила важливість і актуальність загальноєвропейської інформаційної інфраструктури для економічного зростання та конкурентоспроможності Європи, а також для створення нових ринків і можливостей працевлаштування. Зміни, викликані розвитком нових інформаційно-комунікаційних технологій, втручаються у виробничі процеси, організацію праці та моделі споживання. Цифрові технології дозволяють комбіновано передавати інформацію, звук, текст і зображення за допомогою єдиної високопродуктивної системи. За пропозицією Білої книги Європейська Рада в грудні 1993 року попросила групу високопоставлених експертів представити звіт про інформаційне суспільство разом із пропозицією щодо конкретних заходів.

У 1995 році Європейська Комісія вирішила заснувати Форум інформаційного суспільства як нову авторитетну платформу для роздумів, обговорень і порад щодо інформаційного суспільства. Будучи твердо переконаною в тому, що інформаційні та комунікаційні технології повинні задовольняти потреби всіх громадян і бізнес, Комісія, заснувала форум, щоб дізнатися про свою політику та пріоритети від широкого кола зацікавлених сторін [37, с. 82].

У 1996 році Комісія прийняла Зелену книгу «Життя та робота в інформаційному суспільстві ставить людей на перше місце». У ній йдеться про ключові соціальні аспекти переходу від інформаційного суспільства. У Зеленій книзі підкреслюється, що, хоча широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій може створити величезний потенціал для економічного зростання та підвищення рівня життя, багато людей висловлюють занепокоєння щодо можливих негативних наслідків інформаційного суспільства

для їхнього життя. У книзі аналізується, як ці технології впливають на виробництво та організацію праці та як вони змінюють життя людей [255].

У звіті під назвою «Побудова європейського інформаційного суспільства для всіх нас» відстоюється необхідність урахування соціальних аспектів і пропонується ширша політична основа для побудови суспільства, спрямованого на покращення якості життя всіх європейців. Він містить понад тридцять ключових пропозицій щодо економіки, зайнятості, регіональної згуртованості, а також соціальних аспектів, таких як якість життя, соціальна згуртованість, здоров'я та демократія.

Нові пріоритети принесли оновлений і переглянутий План дій з метою початку другого етапу стратегії ЄС щодо інформаційного суспільства [254]. План дій стосується діяльності всього Союзу, яка доповнює діяльність окремих держав-членів. У оголошенні перераховано чотири нові пріоритети:

1. Покращення бізнес-середовища - європейська промисловість почала адаптуватися до зростаючого конкурентного тиску та використовує величезні можливості інформаційного суспільства. Однак для виконання цих складних завдань йому потрібне сприятливе бізнес-середовище. Це передусім означає повну лібералізацію телекомунікацій в ЄС. Крім того, це вимагає більшої прозорості та узгодженості національних регуляторних заходів щодо інформаційних послуг, які б забезпечували чесну конкуренцію та функціонування внутрішнього ринку. Нарешті, більше уваги слід приділяти швидкому застосуванню інформаційно-комунікаційних технологій у різних секторах, включаючи малі та середні підприємства.

2. Інвестиції в майбутнє інформаційне суспільство, що означає суспільство, засноване на знаннях. Щоб збагатити європейську базу знань, дослідження різних аспектів інформаційного суспільства повинні відігравати ключову роль.

3. Люди в центрі уваги. Пріоритетом політики є переведення людей у центр інформаційного суспільства, що означає більше врахування їхніх очікувань і проблем у зв'язку з такими проблемами, як доступ до широкого

спектру послуг та контенту. На практиці Комісія має намір здійснити успішну інтеграцію структурних фондів і політики інформаційного суспільства з метою врахування соціальних питань, захисту інтересів споживачів і підвищення якості послуг державного сектора.

4. Розвиток глобалізації робить більший акцент на визначенні глобальних правил. Глобальне інформаційне суспільство вимагає тісної співпраці з країнами за межами ЄС та допомоги країнам, що розвиваються, в їх інтеграції в інформаційне суспільство XXI століття.

Важливою частиною підготовки громадян Європи до входження в інформаційне суспільство є дії щодо його підтримки та просування. У рамках цієї діяльності 30 березня 1998 року Європейська Рада ухвалила рішення про багаторічну програму PROMISE (Сприяння інформаційному суспільству в Європі), метою якого є ознайомити громадськість із потенційним впливом інформаційного суспільства та його новими застосуваннями в Європі та стимулювати мотивацію людей та їх здатність брати участь у змінах, що ведуть до інформаційного суспільства [236, с. 1514]. Окремо підкреслено важливість оптимізації соціально-економічної вигоди від інформаційного суспільства в Європі шляхом аналізу технічних, економічних, соціальних та нормативних аспектів, оцінки завдань, які ставлять перед собою перехід до інформаційного суспільства, серед іншого, щодо зайнятості, а також сприяння синергії та співпраці між європейським і національним рівнем.

У січні 1999 року Комісія опублікувала Зелену книгу «Інформація про державний сектор» - ключове джерело інформації для Європи [216, с. 87]. Книга вирішує проблему того, як використовувати інформацію з міністерств та інших громадських (державних) органів для найбільшої користі громадян та економіки Європи. Готуючи нові продукти та послуги, мультимедійна індустрія могла б і повинна використовувати велику кількість інформації, зібраної державними органами під час виконання своїх обов'язків. Громадяни могли б більшою мірою реалізувати свої права, якби мали доступну інформацію про умови праці, навчання та життя пенсіонерів у державах-членах. Багато людей хотіли б

отримати повну інформацію про податкове регулювання транскордонної торгівлі. Конкурентоспроможність компаній зростає, якби вони мали можливість оперативно отримувати інформацію про регулювання експорту в інші країни - уся ця інформація існує, але технічні та юридичні процедури, а також умови надання їх у державах-членах були неузгодженими і тому не дуже прозорими для громадян і бізнесу.

Далі Європейська Комісія започаткувала ініціативу під назвою eEurope An Information Society for All [203]. Ініціатива зосереджена на десяти пріоритетних сферах:

1. Європейська молодь у цифрову еру: впровадження Інтернету та мультимедійних засобів та адаптація освіти до цифрової ери.
2. Дешевший доступ до Інтернету: посилення конкуренції серед постачальників послуг Інтернету знижує ціни та розширює вибір для клієнтів.
3. Прискорити розвиток електронної комерції: прискорення прийняття законодавчої бази та розширити використання електронних закупівель товарів і послуг.
4. Високопродуктивний Інтернет для дослідників і студентів: забезпечення високопродуктивного доступу до Інтернету та таким чином підтримання спільного навчання та дослідження.
5. Електронні картки для електронного доступу: підтримка створення загальноєвропейської інфраструктури для максимального використання.
6. Венчурний капітал для малих і середніх підприємств: розробляє інноваційні підходи, щоб максимально збільшити доступність венчурного капіталу для малих і середніх підприємств з передовими технологіями.
7. Електронна участь для інвалідів: забезпечити, щоб розвиток інформаційного суспільства повністю враховував потреби людей з обмеженими можливостями.

8. Охорона здоров'я онлайн: розширює використання мереж і складних технологій у моніторингу стану здоров'я, наданні інформації про здоров'я та медичному обслуговуванні.

9. Інтелектуальний транспорт: забезпечення безпечного та економічного транспорту за допомогою цифрових технологій.

10. Уряд онлайн: гарантуйте громадянам легший доступ до урядової інформації, послуг і процедур прийняття рішень онлайн.

Довгий час для колишніх країн східного блоку була характерна наявність невеликого ринку друкованих та електронних ЗМІ, брак досвіду журналістської спільноти та відсутність конкуренції у сфері мовлення. Однак тепер, у сучасному «онлайновому» світі, все більш важливим є спроби покращити цифрову грамотність і здатність користувачів сприймати та критично осмислювати контент, протистоячи маніпуляціям, дезінформації та фейкам. Тож як на рівні окремих держав, які мали адаптувати національне законодавство, так і на рівні всього ЄС, постало завдання актуалізації і прийняття новітніх регуляторних документів, заснованих на демократичних цінностях, що є важливим не лише для медіа, а й передусім для самих громадян. Всю суть регуляторних меж інформаційної політики можна грубо звести до медіазаконодавства як сукупності усіх правових норм, що регулюють медіапростір, включно із зовнішнім регулюванням — з боку держави, а також щодо правових актів ЄС.

Суспільні медіа є значними одержувачами державних субсидій і мають значні послаблення від ЄС, адже повинні мати можливість виконувати свою соціальну та демократичну функцію. Тим не менш, вони мають ослаблені позиції в сучасній Європі та постійно борються з бюджетними дефіцитами.

Копенгагенські критерії 1993 року [25, с. 56], які визначали основні умови приєднання до Союзу, включили критерій, коли потенційний член повинен відповідати демократичним передумовам, таким як існування стабільних інституцій, що гарантують демократичні цінності, верховенство права, повагу до захисту меншин й прав людини. Цей критерій є основною передумовою для створення сучасного та демократичного медіа-простору.

Період імплементації європейського права в державах Європи відбувався майже одночасно з формуванням власної національної медіа-політики після років функціонування в недемократичній чи трансформаційній політичній системі. Всі потенційні країни-кандидати також зазнали значних змін у законодавстві про засоби масової інформації, особливо у зв'язку з державною монополією на всі види ЗМІ, включаючи виробництво фільмів або цензуру. Пізніше країни повинні були імплементувати директиву щодо європейського телебачення без кордонів.

Проблема національного законодавства полягало у тому, що воно було застаріле і просто не враховувало кола сучасних проблем, спираючись на доктрину санкційності. Наприклад, національні закони про пресу у багатьох європейських країнах переважно регулювали розповсюдження преси та обмежували продаж порнографічних матеріалів, в інших випадках вони не виконували жодної регуляторної ролі, навіть деякі журналісти не знали про існування окремих норм. Схожа ситуація була і в законах про друковані засоби масової інформації та їхні видавці (які не включали електронні медіа), законах про рекламу (не враховувала соціальні мережі, маркетплейси тощо), законах про авторське право та товарні знаки та захист, прав споживачів (а звідти і ліцензовані програми, операційні засоби, поширення фото, відео і текстових матеріалів).

При цьому в країнах діяли і застарілі версії кодексів етики, які при цьому не були закріплені у законодавстві. Фактично ці норми були лише ілюзією – як саморегульований етичний орган. При цьому власники медіа могли легко стикатися із проблемами, адже вони підпадали під увагу антимонопольного законодавства. Але розуміння на рівні ЄС, що видавнича діяльність має фундаментальне значення для громадян і Європейського Союзу, швидко усувало спекуляції на цій темі. Окрім важливої економічної ролі, її вплив має важливе значення для розвитку та збереження культури, інформації, освіти та демократичної системи загалом.

Європейська Комісія наполягає на плюралістичному підході до формування політики та законодавчих рішень [74], зокрема, щоб держави-члени створили такий законодавчий механізм, щоб забезпечити представництво всіх зацікавлених сторін у законотворчій діяльності на рівній, прозорій та недискримінаційній основі. На рівні Союзу ЄК зобов'язалася запровадити постійний механізм для моніторингу думки громадян та її оновлення та обговорювати з зацікавленими сторонами, включаючи соціальних партнерів, питання конкретного характеру.

Директиви були створені як правовий інструмент, спрямований на усунення правових перешкод для вільного розповсюдження телепрограм на внутрішньому ринку. Політика регулювання медіаконтенту – це насамперед політика формування внутрішнього ринку та керується принципами внутрішнього ринку свободи руху товарів (включно з газетами та журналами, наприклад) та свободи надання послуг (включно з трансляцією програм). Усунення перешкод для вільного руху інформації повинно враховувати деякі цілі спільних інтересів, таких як плюралізм, культурне різноманіття, захист авторських прав, користувачів і дітей. Ця вимога визначає внутрішню напругу в цілях медіа-політики Союзу: з одного боку, дерегуляція та усунення державного втручання у сферу медіа-контенту, але водночас потрібне втручання для захисту суспільних інтересів з дотриманням принципу пропорційності.

Щоб сприяти створенню єдиного інформаційного простору, законодавець Співтовариства застосовує узгоджені правила до всіх аудіовізуальних медіа-сервісів, а не лише до класичного телебачення. Конкретні цілі в суспільних інтересах, які вимагають збереження частини існуючих заходів регулювання та запровадження нових. Це питання також має практичне значення в світлі транспонування правових інструментів Союзу: у кожному транспонуванні шукається компроміс між узгодженими та неузгодженими сферами, ринковими принципами та суспільними інтересами. Очікується, що держави-члени окреслять дві зони у своїх національних законах: зону економічної раціональності, з якої держава вийде, гарантуючи лише рівність гравців на

лібералізованих ринках, і зону захисту конкретних прав людини та цінностей, де держава залишатиметься активною і за необхідності може навіть посилити своє втручання.

Європейський Союз має лише допоміжні повноваження у сфері культури та ЗМІ – він має право підтримувати, координувати та доповнювати діяльність держав-членів. Його повноваження стосуються не лише сфери культури, а й промисловості, цивільного захисту чи освіти, однак слід зазначити, що засоби масової інформації також підлягають правовому регулюванню вільного руху послуг та захисту економічної конкуренції.

Як і в інших галузях, у медіаіндустрії також можна отримати допомогу від Європейського Союзу у формі прямої фінансової підтримки, технічної та консультативної допомоги або підтримки для розвитку платформи та мережі. Хоча це сфера з величезним потенціалом для економічного зростання та створення робочих місць, вона все ж страждає від нестачі фінансування. Фінансовані ініціативи прагнуть зміцнити європейські культурні та креативні сектори, допомагаючи їм у цифровізації та глобалізації. Вони також захищають та підтримують європейське культурне та мовне різноманіття та сприяють досягненню цілей ЄС у сфері економічного зростання.

Європейська комісія готує проекти, в яких можуть брати участь мовники з усіх держав-членів [75]. Таким чином ЄС прагне покращити медіаграмотність, а також підтримати цифрове розповсюдження аудіовізуальних творів у зв'язку зі зміною темпів технологічного розвитку. Європейська комісія також координує розробку політики, дослідження, звітування та підтримує співпрацю між членами ЄС. Тренінги, організовані органами Європейського Союзу, також є важливою підтримкою. У рамках новин та журналістики багато редакторів мали можливість брати участь у тренінгах, тематичних тижнях, таких як тиждень регіонів, мобільності, європейського законодавства безпосередньо в Брюсселі. Сьогодні охоронцем ідеї збереження сильних суспільних медіа є переважно Європарламент.

Діяльність Європейського Союзу обмежена тим, що визначення місії державних послуг і забезпечення їх фінансування є виключною компетенцією держав-членів. Таким чином, Європейський Союз може прийняти лише допоміжні заходи. Європейський парламент вважає, що, особливо в сучасну цифрову епоху, яка характеризується дедалі більшою можливістю вибору одержувача, а також зростаючою концентрацією медіа та переходом до платних послуг, суспільні медіа повинні більш ретельно виконувати свою місію і таким чином сприяти збереженню публічної сфери, надаючи якісний контент та об'єктивну інформацію. Виходячи з цього, він прямо закликає країни-члени забезпечити достатнє фінансування та стабільну нормативну базу, щоб суспільні ЗМІ могли виконувати свою соціальну роль.

Водночас Європейський Парламент визнає відсутність відповідних інструментів для моніторингу потенційних загроз для суспільних медіа та подвійну систему як таку, в якій вони можуть отримати не лише технічну підтримку, але й фінанси та можливість легшого транскордонного обміну контентом. ЄС підтримує європейських виробників і, завдяки європейським квотам, сприяв поширенню європейського контенту. Нинішнім викликом є інформаційна ера, в якій необхідно вибирати та мислити критично про кожен доступний вміст, враховуючи потужний потік інформації з кожного напрямку. Ось чому ініціативи ЄС спрямовані на підвищення медіаграмотності європейських громадян.

Коли сьогодні інформація атакує нас з усіх боків, люди в ній плутаються і не можуть розібратися. Це дуже стимулює альтернативні джерела інформації, які можуть загрожувати демократичному функціонуванню. Саме з цієї причини ЄС слід підтримувати сильніших суспільних медіа, які пропонували б інформацію, якій люди довіряють.

Правова основа аудіовізуальної та медіа політики Європейського Союзу міститься в кількох частинах Договору про функціонування Європейського Союзу [76]. Медіа та аудіовізуальна сфера – це питання широкого спектру, яке юридично охоплюється не лише статтями, що стосуються культури та освіти, а

й правовими актами, що стосуються сфери вільного руху товарів, руху людей, послуг і капіталу та європейської конкурентної політики. Вони є незамінним інструментом для виконання основних прав, що містяться в Хартії основних прав Європейського Союзу, таких як право на інформацію, свободу слова та вираження поглядів. Хартія також поважає свободу вираження поглядів і плюралізм ЗМІ, які вона визначає в статті. Діяльність Європейського Союзу спрямована на підтримку співробітництва між державами-членами та, у разі необхідності, на підтримку та доповнення їх діяльності з чого випливає, що ЄС виконує координаційну та допоміжну функцію в даній сфері, а головною його метою є не гармонізація законів та інших правових норм, а головним чином прийняття рекомендацій Комісії, тож говорити про спільні правила буде коректніше, ніж про єдину інформаційну політику ЄС.

Медіа індустрія є такою ж частиною вільного руху послуг і товарів, як і суб'єктом політики конкуренції. Директиви ЄС встановлюють цілі, яких повинні досягти країни-члени, але спосіб реалізації залежить від рішення конкретної держави, а імплементація директив є обов'язковою для держав-членів. Згодом Європейський Союз також ухвалив інші заходи щодо медіаграмотності, плюралізму ЗМІ або захисту неповнолітніх та людської гідності. У рамках аудіовізуальної та медіа-політики було створено кілька програм підтримки, таких як «Креативна Європа». Медійний порядок денний перебуває під ретельною опікою та регуляторним контролем низки ключових інституцій, зокрема Комісії з соціальної політики, освіти, зайнятості, досліджень і культури. Ця Комісія виступає інтегративним агентом, що координує взаємодію між політичними структурами Європейського Союзу та швидко еволюціонуючою медійною сферою. До того ж, значну роль у цьому контексті відіграє Європейська аудіовізуальна обсерваторія, яка здійснює детальний аналіз і моніторинг аудіовізуальних процесів з особливою увагою до їхнього культурного та суспільного впливу. Не менш важливою є функція Виконавчого агентства з питань освіти, аудіовізуального сектору та культури, яке слугує ключовою ланкою у забезпеченні координації міжсекторних ініціатив.

Виконавче агентство з питань освіти, аудіовізуального сектору та культури. Культура та аудіовізуальна сфера є однією з політик і сфер діяльності Європейського Союзу, а сектори культури та креативності є фундаментальними факторами економічного зростання, інновацій та соціальної згуртованості. Аудіовізуальні медіа послуги – це не лише культурні, а й економічні послуги. Європейський Союз рішуче підтримує співпрацю між окремими країнами-членами в цій сфері завдяки зростаючому значенню ЗМІ в демократичному суспільстві. Так само, як і інші економічні сфери, ринок аудіовізуальних медіа-послуг також повинен поважати основні умови функціонування внутрішнього ринку, такі як рівне ставлення та дотримуватися принципів підтримки здорової конкуренції.

Директива ЄС, також відома як Телебачення без кордонів, стала наріжним каменем для створення аудіовізуальної медіа-політики в Європейському Союзі. Оригінальна ідея ґрунтується на двох основних положеннях, а саме вільному переміщенні європейських телевізійних програм на внутрішньому ринку та запровадженні квот на мовлення для європейського виробництва. До цього року не доводилося спостерігати більш фундаментальні кроки з боку Єврокомісії, які б призвели до хоча б часткового регулювання медіа-простору. Метою ЄС було створення єдиного ринку в рамках телевізійного мовлення та пропонування програм.

Регуляторна політика Європейського Союзу в сфері медіа поставила собі за мету захистити суспільний інтерес у формі культурного розмаїття, права на інформацію, існування плюралістичних медіа, захисту неповнолітніх і підвищення медіаграмотності одночасно з інформуванням суспільства. Країни-члени, як і кандидати, одержали зобов'язання брати участь у підтримці та розвитку не лише національного, але й європейського виробництва та водночас збільшувати простір для європейських програм. Директива, відома як «Телебачення без кордонів», мала на меті забезпечити вільний рух послуги мовлення як частину внутрішнього ринку, щоб зберегти цілі суспільного інтересу, і встановила принцип, згідно з яким держави-члени повинні

забезпечувати свободу прийому телевізійних програм і не можуть обмежувати трансляцію з інших держав-членів на своїй території.

Європейська комісія через своїх експертів у будь-який час самостійно здійснює моніторинг телевізійних програм на відповідність вимогам законодавства співтовариства. У разі виявлення порушення, а також після отримання сигналу від громадян або організацій про недотримання законодавства ЄС, Комісія може розпочати процедуру санкцій. Крім того, на основі інформації, що регулярно надається державою-членом, вона зобов'язана періодично (кожні два роки) готувати загальний звіт про імплементацію директив та необхідність перегляду та розвитку законодавчої бази та звіт про впровадження вимог до європейських творів і творів незалежних виробників [90].

Єврокомісія надає звіти Парламенту та Раді. На етапі імплементації прийнятого законодавства важливу роль відіграє Контактний комітет, який складається з представників усіх держав-членів, але очолюється представником Єврокомісії - контролює точну та своєчасну транспозицію та уніфіковане і правильне застосування законодавства ЄС та є платформою для обміну інформацією та досвідом.

Згодом Європейська комісія почала інтенсивний перегляд заходів, зокрема механізм запровадив нові заходи щодо реклами та захисту неповнолітніх і людської гідності. Важливим предметом перегляду стали європейські квоти та незалежне виробництво. Важливо, що держави-члени на практиці перетворювали документи ЄС на адаптацію чи нові національні закони країни. В першу чергу такий підхід призвів до того, що відбулося суттєве посилення ролі та розширення повноважень незалежних регуляторних органів з контролю за дотриманням вимог законодавства.

Європейський ринок був поділений на низку невеликих національних ринків, обмежених головним чином фінансовими можливостями та з невеликими шансами на виживання для менших виробників. Незалежне виробництво з цих країн навряд чи може експортуватися не тільки через високу

культурну специфіку, а й через витрати на адаптацію продукту. Це також стало причиною включення європейських квот.

Європейські квоти та незалежне інформаційне виробництво були проголошені як частина мети підтримки європейського виробництва та розповсюдження програм із країн-членів ЄС. Європейським мовникам довелося приділяти більшість ефірного часу європейській продукції, не враховуючи новини, телемагазини, рекламу, ігри чи спортивні події. Мовник також повинен був зарезервувати 10% часу мовлення або програмного бюджету для творів європейських незалежних творців, проте відсотки можуть бути скориговані країнами-членами на основі їхнього рішення. Наприклад, Італія збільшила частку європейського незалежного виробництва до 25% у суспільному мовленні [240].

Загальні європейські правила також вводять нові обмеження щодо рекламного часу - лише 15% щоденного ефірного часу можна приділяти рекламі, максимум 20% протягом однієї години. Необхідно враховувати етичні аспекти, особливо захист дітей та підлітків. Критерії є суворішими для просування алкогольної продукції, тоді як реклама тютюнових виробів і ліків, що відпускаються за рецептом, суворо заборонена [240]. Ці обмеження являють собою мінімум того, про що країни-члени змогли домовитися, особливо в інтересах комерційних мовників, чий дохід в основному складається з реклами. Регулятори дотримуються думки, що програмну та комерційну комунікацію слід чітко розділити, і наголошують на необхідності збереження європейської філософії мовлення, яка базується на програмі, на відміну від американської, яка віддає перевагу маркетинговій діяльності. Функція контролера ідей тепер полягає у тому, що розглядає скарги щодо прихованої реклами, штрафуює мовників за порушення, якщо це обґрунтовано.

Останньою важливою зміною також є захист меншин й особливо неповнолітніх. У зв'язку із цим відбулися зміни щодо мовлення в рамках реклами та обов'язкового маркування програм. Держави-члени повинні вживати заходів для забезпечення того, щоб їхні трансляції не включали жодних програм, які

можуть завдати шкоди фізичному, розумовому чи моральному розвитку неповнолітніх, за винятком випадків, якщо такі програми забезпечуються відбірковим часом трансляції або технічним заходом.

Захист дітей та підлітків є довгостроковою стратегічною метою європейських інституцій. Поточні ініціативи в основному зосереджені на викликах, пов'язаних із цифровою епохою. Наразі діти все частіше стикаються з онлайн-контентом, а вік, з якого вони активно користуються Інтернетом, все ще знижується, тому способи запобігання поширенню шкідливого медіа-контенту щодо неповнолітніх є предметом постійних дискусій. Видається проблематичним знайти баланс між захистом неповнолітніх користувачів і свободою вираження поглядів, і правом на інформацію постачальників контенту або повнолітніх користувачів.

Однак всі ці загальноєвропейські норми підлягають регулярним змінам. Причина – аудіовізуальне середовище, яке швидко змінюється у зв'язку з конвергенцією традиційного мовлення та Інтернет-сервісів. Мовники поступово розширюють свою онлайн-діяльність, а також збільшується кількість організацій, що пропонують аудіовізуальний контент в Інтернеті. Тому, щоб уникнути викривлення економічної конкуренції, Європейська Комісія хоче допомогти сформувати внутрішній ринок і спростити створення єдиного інформаційного простору, в якому буде принаймні базовий рівень координації як для телевізійних послуг, так і для аудіовізуальних медіа-послуг. Черговим нагальним питанням, яке обговорювалося протягом останніх років, є необхідність підвищення медіаграмотності серед громадян та ініціатива включити медіаосвіту до виховного процесу молоді. Основні документи ЄС закріплюють зобов'язання держав-членів звітувати про поточний стан і рівень медіаграмотності кожні три роки.

Європейський Союз почав активну діяльність у сфері аудіовізуальних медіа ще в 1990-х роках [256, с. 227]. На основі зелених книг Європейської комісії передбачалися довгострокові стратегії. Одним із них стала ініціатива Європейської Комісії під назвою Європейське інформаційне суспільство для

зростання та зайнятості. Це широко сфокусована стратегія, яка, на тлі цифрової конвергенції інформаційного суспільства та медіа-сервісів, мереж і пристроїв, підтримує збільшення виробництва європейського контенту, розвиток цифрової економіки та впровадження нових інформаційних і комунікаційних технологій. Причиною ухвалення ініціативи була підтримка зростання та створення робочих місць в інформаційному суспільстві та медіа індустрії. Ця ініціатива зосереджена на створенні інтегрованої концепції європейської політики у сфері інформаційного суспільства та у сфері аудіовізуальних медіа. Єдиний європейський інформаційний простір як попередник сьогodнішньої ініціативи єдиного цифрового ринку. Ключовою метою є забезпечення цифрової конвергенції з єдиним набором правил для інформаційного суспільства та ЗМІ.

За допомогою нової стратегії Європейський Союз відповідає на виклики, пов'язані з революцією в розвитку та розповсюдженні інформації, звичками, що змінюються разом із бумом використання Інтернету, і водночас можливістю для громадян спілкуватися не лише з окремими особами, а й із самими постачальниками контенту. У зв'язку з новими викликами Європейська Комісія поставила собі за мету підтримувати медіаполітику через спільні принципи для сектору та сфери нових медіа, створення єдиного цифрового ринку, розвитку медіаграмотності та, перш за все, захисту та контролю плюралізму і свобода ЗМІ.

Одними із стратегічних цілей єдиної медіа політики є регулюванню транскордонної переносимості сервісів онлайн-контенту з точки зору авторського права та вдосконалення доступу до Інтернету різними способами, таким чином безпосередньо змінюючи звички перегляду контенту. Таким чином, ЄС прагне розширити сферу дії на нові типи медіа, тому також слід враховувати ступінь регулювання та можливі нові суб'єкти та послуги, які наразі не вважаються аудіовізуальними медіа-послугами або їх постачальниками.

Наріжним каменем законодавчої платформи Європейського Союзу щодо медіа та аудіовізуальних засобів є Директива про аудіовізуальні та медіа-послуги. Правове регулювання аудіовізуальних медіа також було частиною переговорів про вступ між країнами-кандидатами та Європейським Союзом.

Наразі сфера аудіовізуальних медіа-послуг частково спільно регулюється та координується Європейським Союзом, тоді як у минулому це було виключно в руках держав-членів. Доказом цього є наявність директиви про аудіовізуальні та медіа-послуги, а Європейський парламент ретельно стежить за імплементацією даної директиви, яку продовжує коментувати та разом з Європейською Комісією адаптує до сучасних викликів. ЄС має зосередитись на сприянні якісній журналістиці, звісно, не очікуючи, що журналісти будуть її лише хвалити. Він також повинен намагатися боротися з тенденціями, які ми бачимо в Угорщині, де незалежні від уряду ЗМІ знаходяться на межі зникнення.

Свобода преси забезпечує найсильнішу платформу для реалізації права на свободу вираження поглядів і права на інформацію, і водночас робить значний внесок у формування громадської думки. Мультимедіа також допомагають громадянам приймати обґрунтовані політичні рішення на основі більшої кількості інформації. Таким чином, ці свободи є основою демократичного суспільства, яке є спільною рисою всіх держав-членів. Довгий час свобода ЗМІ розглядалася на рівні ЄС лише у зв'язку з єдиним ринком, більш-менш з економічної точки зору. Суд ЄС звернув увагу на важливість свободи ЗМІ та плюралізму думок не лише з точки зору вільного руху товарів і послуг. У цій сфері також був активний Європейський парламент, який неодноразово захищав свободу преси та ЗМІ [249].

Наразі Європейська комісія активно працює у сфері захисту свободи слова та плюралізму ЗМІ в рамках ініціативи Єдиного цифрового ринку. У відповідь на зростаючі проблеми із застосуванням свободи ЗМІ та преси, навіть у країнах із давньою традицією сильних демократичних інститутів, таких як Німеччина, було запроваджено новий інститут.

Європейський центр свободи преси та ЗМІ, який вважається символом падіння залізної завіси і водночас протестом проти недотримання основних свобод, був заснований 24 жовтня 2015 року в Лейпцигу. Центр має на меті об'єднати засоби масової інформації, прес-організації та академічну спільноту, щоб вони могли разом протистояти атакам на свободу ЗМІ на національному та

міжнародному рівнях. Основою для функціонування центру є Кодекс поведінки Центру свободи преси та ЗМІ та Європейська хартія свободи преси, підписана головними редакторами та журналістами на керівних посадах. Він займається тим, що проводить моніторинг свободи ЗМІ та потенційних ризиків у країнах-членах ЄС. За весь час вони визначили лише Румунію як країну із середнім ризиком загрози свободі слова, тоді як інші країни-член ЄС мали низькі ризики. Ризики для плюралізму ЗМІ встановлювалися на основі кількох аспектів і потенційних загроз, таких як політична незалежність або концентрація ЗМІ.

Також на рівні ЄС було ініційовано «Картування та захист свободи ЗМІ в Європі». У рамках проекту було створено пілотну версію незалежного спостереження за медіаплюралізмом під назвою *Mapping mediafreedom*, мета якого – виявлення загроз, порушень та обмежень свободи медіа. Моніторинг спрямований на країни-члени, країни-кандидати та країни, які проходять політику сусідства з ЄС [243].

Глобалізація та лібералізація ринків електронних комунікацій створюють передумови для цифрового розриву і виключення великих соціальних груп із доступу до послуг інформаційного суспільства. Це є причиною заходів ЄС у сфері універсальної послуги, що розуміється як каталог послуг певної якості, що пропонується всім кінцевим споживачам, незалежно від їхнього географічного розташування на території країни, і за доступною ціною. У високотехнологічних секторах запроваджуються розумні заходи збалансування для захисту суспільних інтересів.

Незважаючи на реформу законодавчої бази електронних комунікацій та медіа, відмінності в регулюванні між державами-членами загрожують стати серйозною перешкодою для розвитку єдиного ринку та перешкодити появі загальноєвропейських послуг. Саме тому ЄС продовжує свої зусилля в цьому напрямку з новою ініціативою: вільний рух знань та інновацій сприятиме як п'ята свобода в ЄС. Єврокомісія працює над запровадженням взаємосумісних стандартів і більш уніфікованим управлінням радіочастотним спектром. Наприклад, у 2008 році Європейська комісія додала стандарт цифрового

телевізійного мовлення для мобільного зв'язку до списку стандартів Європейського Союзу, що слугує основою для сприяння узгодженому наданню телекомунікаційних послуг у всьому ЄС [206, с. 17].

Новим заходом захисту права на інформацію на рівні ЄС є ініціатива з передбачення права на короткі репортажі. Це право кожного телебачення, незалежно від його розміру, обсягу та способу розповсюдження, і відповідний обов'язок власників виключних прав на телевізійне мовлення щодо події, що становить значний суспільний інтерес. Власник ексклюзивних прав зобов'язаний надати будь-якій компанії короткі уривки (або доступ до події з метою створення короткого репортажу) виключно для цілей новин на справедливих, розумних і недискримінаційних умовах і з належною повагою до виключних прав. Такі короткі фрагменти можна використовувати для трансляцій на території ЄС і не повинні перевищувати 90 секунд [200].

Якщо законні права, зокрема чесне ім'я особи, зачіпаються неправдивими заявами в телевізійній трансляції, особа має право на відповідь. Відповідь має бути передано в ефір протягом розумного часу, у час і у спосіб, який відповідає мовленню, якого стосується запит. Право на відповідь є законним засобом висловлення іншої точки зору на класичному телебаченні в країнах ЄС. Запропоновано також надати право на відповідь на неправдиву інформацію в Інтернеті, щоб аудиторія отримала достовірну та неупереджену інформацію.

Законодавство ЄС у сфері електронних комунікацій містить правило обов'язкового розповсюдження програм, зокрема, передбачається, що країни-члени ЄС можуть запровадити норми щодо обов'язкового розповсюдження телепрограм операторами, які діють під їх юрисдикцією. Це правило на користь споживачів, повніше гарантуючи їх право на інформацію та сприяючи множинності програм для охоплення найширшої аудиторії. За практикою обов'язок розповсюдження політематичних програм суспільних мовників закріплюється в дозволах (або ліцензіях) на кабельне та цифрове ефірне телебачення. Симетрично, державні оператори мають зобов'язання надати одну

чи декілька програм для розповсюдження відповідним операторам телекомунікацій.

Законодавство також передбачає відхід від ринкових механізмів через пріоритет, прийнятий медіа-політикою ЄС щодо підтримки та заохочення виробництва та розповсюдження європейських аудіовізуальних творів. З цієї причини держави-члени зобов'язані поступово та відповідними засобами забезпечити, щоб більшість програмного часу приділялася європейським творам. Щоб гарантувати, що пріоритет приведе до результату, законодавство передбачає, що кожні два роки Європейська комісія готує звіт про європейську квоту по країнах. Статистика у звітах є оптимістичною і свідчить про постійне збільшення квоти європейських творів у програмі телевізійних програм.

Держави-члени зобов'язані надати принаймні 10% програмного часу або, альтернативно, принаймні 10% бюджету програми для європейських робіт, створених незалежними продюсерами. Це співвідношення має бути досягнуто за рахунок нових робіт, тобто твори, які розповсюджуються не пізніше 5 років після їх створення. Держави-члени можуть самі визначати категорію незалежного продюсера, наприклад, вказуючи максимальну кількість шоу, які продюсер може запропонувати одній телевізійній станції за певний період часу, щоб фінансування продюсера не було прив'язане до цього суттєво [251].

Ефективність таких регуляторних рамок інформаційної політики чи медіа-політики залежить від різних факторів. Реалізація цілей інформаційної політики здійснюється через складний набір інструментів – правових, фінансових, співрегулювання та саморегулювання. Громадські установи приділяють особливу увагу їх оптимальному поєднанню, враховуючи специфічні можливості кожного виду інструменту та динаміку. Паралельно з узгодженням національного законодавства продовжується сприяння розвитку виробництва та розповсюдження європейських аудіовізуальних творів [231, с. 441-447].

Розширюються сфери співрегулювання та саморегулювання. Було змінено підхід до забезпечення ефективності інформаційної політики, зробивши

акцент не на подальшому контролі, а на освіті та активній ролі європейських громадян у цифрових комунікаціях. Особливі труднощі продовжує викликати категорія суспільного інтересу, оскільки суспільний інтерес (права громадян) є підставою для втручання в ринкові механізми. У той же час існує суспільний інтерес до лібералізації ринків, оскільки більша конкуренція вигідна споживачам і споживчому вибору. Дедалі очевиднішим стає те, що глядачі, є і громадянами, і споживачами, і що інтереси громадян не збігаються з інтересами споживачів. Громадяни віддають перевагу обмеженій рекламі в телевізійних програмах, але споживачі потребують різноманітної споживчої інформації. Громадяни виступають проти медіаконцентрації, оскільки лібералізація медіаринків та подальші процеси консолідації загрожують плюралізму медіа, але споживачі не обов'язково проти концентрації, оскільки консолідовані ринки приваблюють інвесторів і є хорошим полем для інновацій [210, с. 211-221].

На жаль, різні позиції громадян і споживачів не завжди враховуються в процесі прийняття рішень. Реалізація інформаційної політики спільноти може бути ефективною лише за наявності незалежного та компетентного національного регулятора, оскільки кожен захід вимагає впровадження відповідно до національних особливостей: для захисту права на інформацію регулятор визначає важливі події в конкретній державі-члені; щоб ефективно захистити дітей від доступу до шкідливого контенту, регулятор повинен запровадити ефективний моніторинг та запобігання. Рішення контролюючих органів підлягають судовому перегляду, що також ставить цей сектор у залежність від ефективності судової системи.

2.3. Адаптація організаційно-правових механізмів до сучасних викликів у цифровізації та інформаційній безпеці ЄС

Основні антагонізми інтеграційним імперативам своїм початком сягнули епохи протосучасності, коли зароджувались великі географічні експансії та відбувся перерозподіл геополітичних сфер домінування. Саме ці процеси

каталізували інтенсифікацію міждержавної конкуренції та конфліктів за гегемонію, що, своєю чергою, стимулювало еволюцію концептів автономії та націоналізму [232]. Ідеологічна артикуляція суверенітету привела до формування унікальних суспільно-економічних систем, що прагнули самовизначення на основі окремих культурних, історичних та етноцентричних характеристик.

Сучасні дискурси «європейської ідентичності» та «культурної гетерогенності» являють собою складний конгломерат аксіологічних наративів, що детермінують самосвідомість індивідуума як носія європейського універсалізму або ж як представника свого національного конструкту. Діяльність європейських інституцій щодо оптимізації та прогресу інтеграційних динамік у контексті інформаційної глобалізації полягає в адекватному врегулюванні суперечностей між зазначеними феноменами.

На весні 2023 року, в межах соціологічного моніторингу «Eurobarometer», відбувся черговий емпіричний аналіз громадської думки ЄС, скерований на ідентифікацію домінантних тенденцій самоотождення громадян Союзу. Виявилось, що 57 % респондентів схильні інтерпретувати свою ідентичність як інтегральне поєднання європейської та національної приналежності. Провідними країнами в цьому контексті виявилися Італія (72 %) та Люксембург (75 %). Маргінальна ж частка населення Союзу ідентифікує себе виключно через призму європейського космополітизму, не пов'язуючи себе з національними координатами, і цей показник коливається від 2 % до 4 %. Люксембург суттєво виділяється на цьому тлі з 20 % таких респондентів, що зумовлено значною присутністю громадян інших країн ЄС, які перманентно проживають і функціонують у його соціокультурному просторі [251].

Вирішальну функцію у подоланні означених антиномій відіграє інформаційний компонент, який постає як аксіоматична детермінанта інституційного поступу. У контексті дискусій початку 1970-х років, що розгорталися навколо перспектив європейської інтеграції, політичний істеблішмент поставив завдання кристалізації наднаціональної ідентичності як

ключового пункту у стратегічній матриці ЄС [241]. Основна проблема полягала у відсутності консолідуючого концептуального ядра, навколо якого могло би структуруватися це нове формування.

Феномен європейської ідентичності позбавлений чіткої концептуалізації, що є необхідною для існування Європейського Союзу; вона не є сутністю, що самозароджується, і не може матеріалізуватися поза волею домінуючих еліт. Відсутність такої концептуалізації унеможлиблює досягнення інтегративної єдності. Це пояснюється, по-перше, інертністю національної свідомості, що має складнощі з адаптацією до наднаціональних імперативів; по-друге, радикальною культурно-мовною поліцентричністю європейського континууму; по-третє, концептуально умовним, якщо не сказати химерним, характером основи для цієї нової ідентичності. Європейська культура функціонує як строката мозаїка локальних ідентичностей, що, попри історичну глибину своєї спадщини, не набуває вирішального значення в полі конструювання колективної самосвідомості громадян європейських держав, з огляду на глибоку вкоріненість національних культурних перспектив [229, с. 127].

Національні освітні парадигми, локалізовані медіа-інфраструктури та специфічні культурні артефакти формують свідомість індивіда щодо його належності до конкретного національного колективу, соціуму чи держави. Однак цей процес не є самовільним; слід пам'ятати, що соціальна ідентичність має динамічний характер. «...Коли ми говоримо про соціальну ідентичність, особливо національну, її часто класифікують як «уявну». Уявна – не означає нереальна, а натякає на її конструктивістську природу, що функціонує через інтерпретації та смислові структури, як це відбувається у випадку з Європою» [205, с. 41-55]. Таким чином, відчуття соціальної належності постає результатом тривалої процедури самоідентифікації, яка розгортається в межах заздальгідь заданих інформаційних нарративів. Ці нарративи, як правило, встановлюються домінуючими елітами, до яких належать європейські інститути та національні уряди.

Інтеграційний процес європейських держав стартував з регламентації політик у сфері вугільно-металургійної індустрії і еволюціонував у напрямку створення поліфонічного наднаціонального та мультикультурного конгломерату. Сучасна інформаційна політика ЄС розвивається в контексті інтеграційних процесів й спрямована на інтенсифікацію реалізації об'єднувчих завдань. У цьому контексті ЄС прагне артикуляції європейської ідентичності, одночасно зберігаючи мовну та культурну поліфонію, синтезуючи національну ідентичність із наднаціональними політико-економічними компонентами. Формування європейської ідентичності слід розглядати як діалектичний процес, що включає поетапну конструкцію загальноєвропейських цінностей, з паралельним збереженням національного розмаїття, яке посилює політико-економічний союз [211, с. 917].

В умовах посилення інтеграційних процесів масмедіа виконують функції, які у межах національних держав не мали такої вирішальної значущості: це формування європейського публічного простору, популяризація європейського духу та культивування європейської ідентичності.

Попри політичну, соціальну та культурну значущість інформаційного сектору, протягом тривалого часу діяльність Європейського Союзу в цій сфері залишалася маргінальною. Римський договір не передбачав для Спільноти істотних компетенцій у галузі аудіовізуальної політики. Проте на початку 1980-х років розвиток інноваційних технологій мовлення та зростаюча прірва між ЄС і США у виробництві телевізійного контенту стали каталізатором нової орієнтації політики ЄС. Початок кристалізації інформаційної політики ЄС слід датувати серединою 1980-х років, коли розпочалася регулятивна діяльність у сфері телекомунікаційного ринку [238, с. 140-145].

Консолідована європейська публічна сфера у своїй субстанційній формі, безперечно, не функціонує як окремий монолітний феномен. Проте вона фрагментарно реалізується в рамках національних дискурсів, що є характерним для нинішнього етапу євроінтеграційної парадигми. Одним із ключових підходів до подолання цього дефіциту в Європейському Союзі є імплементація тематики

європейського порядку денного в межах національних публічних просторів, де вони отримують свою інтерпретацію та обговорення [250, с. 50]. Інкапсуляцію національних сфер можливо дестабілізувати лише через стратегічно продумані комунікаційні ініціативи та наративи, артикульовані на рівні ЄС.

Процес інтеграційної консолідації мультиполярного європейського соціуму неминуче підвищує актуальність демократичних імперативів та лояльнісних диспозицій, без яких гармонійне співіснування цих політичних і культурних суб'єктів є неможливим. Внаслідок цього, інформаційний та комунікативний виміри займають центральне місце в арсеналі Європейського Союзу, підвищуючи свою значущість до рівня квазіідеалістичних концепцій [242, с. 30-34]. Така комунікаційна політика стає рефлексією цих викликів і є об'єктом постійного перегляду та адаптації відповідно до потреб політичного та соціокультурного ландшафту Європи.

У сучасну епоху, характеризовану стрімким розгортанням цифрових трансформацій, виникає нагальна потреба в ревізії організаційно-правових механізмів. З огляду на інтенсифікацію обігу інформаційних потоків та загострення загроз у сфері кібербезпеки, традиційні правові парадигми виявляються недостатньо адекватними для вирішення комплексних завдань інформаційного суспільства. Відповідно, необхідним стає не лише вдосконалення правових норм, але й гармонізація їх зі специфікою новітніх технологій, що впливають на функціонування державних інституцій та бізнес-суб'єктів.

Адаптація організаційно-правових механізмів до викликів цифровізації вимагає розробки нових концептуальних підходів. В цьому контексті особливу роль відіграє переформатування існуючих моделей управління, зокрема, шляхом інтеграції елементів гнучкості та оперативності. Така трансформація має на меті не лише захист цифрових активів, а й оптимізацію їх використання задля підвищення конкурентоспроможності організацій [248]. Крім того, ключовим аспектом залишається вдосконалення нормативно-правового регулювання у відповідь на зростаючі ризики, пов'язані з поширенням кіберзлочинності.

У той же час, важливо наголосити на необхідності формування комплексного підходу до проблем інформаційної безпеки, який передбачає взаємодію між державними органами, приватними компаніями та громадянським суспільством. Такі синергетичні стратегії забезпечать не лише своєчасне реагування на кіберзагрози, а й створять передумови для сталого розвитку цифрового середовища. Проте слід зазначити, що без достатньої координації між різними рівнями управління, навіть найсучасніші законодавчі ініціативи можуть залишитися малоефективними. На фоні цих тенденцій особливу вагу набуває розробка механізмів управління ризиками, пов'язаними з інформаційними загрозами [239, с. 3-10]. Це передбачає впровадження інноваційних підходів до оцінки та мінімізації потенційних збитків, а також підвищення рівня кібергігієни серед користувачів. Превентивні заходи стають визначальним фактором у забезпеченні інформаційної безпеки на національному та глобальному рівнях, що вимагає поглибленого науково-правового аналізу та розробки відповідних рекомендацій.

Сучасна епоха цифровізації, що супроводжується масштабним впровадженням інформаційних технологій, зумовлює необхідність адаптації організаційно-правових механізмів у межах Європейського Союзу (ЄС). Відповідно, забезпечення ефективного функціонування таких механізмів потребує інтеграції комплексного підходу до регуляторних процесів та юридичної апробації новітніх технологічних рішень, що покликані гарантувати кібербезпеку та захист цифрових прав. У контексті цих викликів перед державами-членами ЄС постає проблема гармонізації національного законодавства з наднаціональними директивами, спрямованими на формування уніфікованого правового простору [239, с. 7-9].

Феномен цифрової трансформації стимулює перегляд традиційних парадигм правового регулювання, що базувалися на централізованих моделях правозастосування. В рамках цього процесу актуалізуються концепти децентралізації та глокалізації (glocalization), що водночас інтегрують глобальні стандарти з локальними особливостями. Це створює необхідність гнучкої

адаптації правових механізмів, які повинні відповідати не лише специфіці цифрового середовища, але й забезпечувати правову стійкість до загроз у сфері кібербезпеки [226, с. 80-87].

Розглядаючи організаційно-правові механізми в контексті інформаційної безпеки, слід зазначити, що регламент (EU) 2016/679 (Загальний регламент про захист даних — GDPR) став каталізатором формування новітніх підходів до обробки та захисту персональних даних. Цей документ закріплює доктринальні засади правового регулювання інформаційних потоків, що потребує не лише формального впровадження у національне законодавство, але й сприяє зміні методологічних підходів до правозастосування у сфері цифрових технологій. Адаптація організаційно-правових механізмів до вимог цифрового часу передбачає впровадження системного принципу прозорості, що має на меті не лише інформування суб'єктів даних про характер обробки їхньої інформації, але й забезпечення можливості реалізації правових гарантій щодо цифрової ідентичності та інформаційної автономії [51; 52]. В цьому аспекті можна виокремити феномен «цифрової суб'єктності», що характеризується трансформацією традиційного поняття приватності та виникненням нових правових інститутів, які вимагають адаптації регуляторних механізмів.

На тлі зазначених трансформацій викликає інтерес концепція «цифрового суверенітету», яка покликана забезпечити стратегічний баланс між свободою інформаційного обміну та збереженням національного контролю над цифровими активами. Вона включає створення нормативно-правових рамок, що дозволяють ефективно протидіяти кібератакам та запобігати витоку інформації, зокрема шляхом впровадження інноваційних технологій шифрування та кібербезпекових протоколів [67]. Водночас важливим аспектом є забезпечення компатибельності національних систем з європейськими стандартами, що закріплені в рамках Єдиного цифрового ринку (Digital Single Market).

Ще одним ключовим чинником є розробка та впровадження нових моделей цифрового управління (digital governance), які базуються на використанні штучного інтелекту та великих даних. Вони потребують

відповідної юридичної легітимації, що включає розробку регулятивних актів, таких як регламент (EU) 2022/868 (Закон про штучний інтелект), спрямований на забезпечення етичної відповідальності у процесах автоматизованого прийняття рішень. Адаптація організаційно-правових механізмів до сучасних викликів цифровізації є процесом значущої трансмутації, що передбачає трансформаційний перехід від традиційних парадигм управління до інтегрованих, технологічно орієнтованих підходів [77]. У цьому контексті впровадження інноваційних цифрових технологій постає як аксіома сучасного менеджменту, котра спрямована на підвищення продуктивності операційної діяльності та оптимізацію процесів прийняття рішень. Зокрема, цифрова трансформація забезпечує емерджентну здатність організацій адаптуватися до швидкоплинних змін глобального інформаційного простору. Однак, оскільки цифровізація активізує новітні вектори загроз, організації змушені переглядати свої підходи до інформаційної безпеки. Суттєву роль у цьому відіграє правове регулювання, що, враховуючи асиметричний характер кіберзагроз, вимагає жорсткішого контролю за дотриманням правових норм, таких як захист персональних даних та забезпечення кібернетичної стійкості. Така регулятивна стратегія вимагає від організацій безперервного перегляду відповідності нормативно-правових актів та міжнародних стандартів.

Особливої уваги заслуговує впровадження практик кібергігієни, що знижують ймовірність людських помилок як одного з найвразливіших елементів кіберзахисту. Це підвищує спроможність організацій ідентифікувати потенційні ризики та реагувати на них у реальному часі. Водночас інвестування в системи кіберзахисту дозволяє забезпечити конфіденційність, цілісність та доступність критично важливої інформації, що є базисом успішного функціонування в умовах цифрової економіки (Таблиця 2.3.)

Таблиця 2.3. Практики кібергігієни та інвестиції в системи кіберзахисту для зниження ризиків і забезпечення інформаційної безпеки

Аспект	Аналіз	Приклади адаптації	Вплив на інформаційну безпеку
Цифрова трансформація організацій	Здійснення модернізації адміністративних та управлінських процесів із застосуванням цифрових технологій для оптимізації операційної діяльності. Це включає впровадження інноваційних систем управління, інструментів автоматизації та хмарних обчислень.	Впровадження систем ERP та CRM; використання штучного інтелекту для аналізу великих даних.	Забезпечує оперативність обробки даних, але збільшує ризик кіберзагроз через необхідність захисту вразливих точок в інформаційній інфраструктурі.

Таблиця 2.3. Практики кібергігієни та інвестиції в системи кіберзахисту для зниження ризиків і забезпечення інформаційної безпеки

<p>Правові механізми регулювання</p>	<p>Нормативно-правові акти, що забезпечують регуляцію правових відносин у цифровому середовищі, зокрема щодо захисту персональних даних, електронної ідентифікації та управління інформаційною безпекою.</p>	<p>Закон про захист персональних даних, Регламент ЄС GDPR, цифрові сертифікати.</p>	<p>Посилює юридичну відповідальність за порушення конфіденційності та безпеки даних, проте потребує адаптації до динамічних змін у технологічному середовищі.</p>
<p>Кібергігієна та безпека персоналу</p>	<p>Сукупність заходів, спрямованих на підвищення компетенції та обізнаності персоналу щодо безпечної поведінки в цифровому середовищі. Це включає регулярні тренінги, інструктажі та впровадження політик кібергігієни.</p>	<p>Тренінги з безпеки інформаційних систем, впровадження політик використання корпоративних пристроїв.</p>	<p>Знижує ризики, пов'язані з людським фактором, але вимагає постійного оновлення знань персоналу про новітні загрози.</p>

Таблиця 2.3. Практики кібергігієни та інвестиції в системи кіберзахисту для зниження ризиків і забезпечення інформаційної безпеки

<p>Впровадження систем кіберзахисту</p>	<p>Комплекс технічних засобів та методів захисту інформації, які включають шифрування, аутентифікацію, багатофакторну верифікацію та моніторинг мережевої активності.</p>	<p>Шифрування даних, використання VPN, впровадження SIEM-систем.</p>	<p>Підвищує рівень захисту конфіденційної інформації, але потребує значних фінансових інвестицій та постійного моніторингу нових видів атак.</p>
<p>Інтеграція штучного інтелекту у системи управління інформацією</p>	<p>Використання штучного інтелекту для автоматизації аналізу великих масивів даних, прогнозування загроз та оптимізації прийняття управлінських рішень у цифровій економіці.</p>	<p>Аналіз поведінкових аномалій, автоматизація управління доступом на основі поведінкових патернів.</p>	<p>Підвищує швидкість і точність виявлення загроз, проте створює нові ризики, пов'язані з етичними питаннями та можливими помилками алгоритмів.</p>

У сучасних реаліях інтенсифікації цифровізації соціуму та стрімкої інтеграції новітніх технологій в усі сфери життєдіяльності суспільства, виникає потреба у радикальному перегляді правових та організаційних конструкцій на макрорівні державного управління. Країни Європейського Союзу, опинившись у епіцентрі екзистенційних викликів, породжених поліструктурним та гетерогенним кіберпростором, змушені докорінно трансформувати свої

регулятивні парадигми, реорганізувати інституційні архітектоники та адаптувати управлінські методології [85, с. 55]. Це зумовлено не лише геометричною прогресією складності та мультиплікативності кіберзагроз, але й непохитним імперативом забезпечення цифрового суверенітету, резильєнтності критично важливих інформаційних інфраструктур та підтримання інтеграційної когезії в межах загальноєвропейської спільноти.

У контексті динамічної та нелінійної еволюції технологічного ландшафту, з урахуванням підвищення інтенсивності деструктивних акторів у кіберпросторі, інноваційність у нормативно-правовому дискурсі та трансформація інституційних диспозицій вимагають глибинного деконструювання усталених концептів державного управління та національної безпеки. Кожна країна-член ЄС, керуючись специфікою своєї соціально-економічної онтології, рівнем цифрової прогресії та інституційного потенціалу, розробляє ідіосинкратичні механізми зміцнення кіберстійкості та забезпечення суверенітету в інформаційному просторі [85, с. 56; 252]. Парадигматичні модифікації у правовій архітектоніці держав-членів ЄС засвідчують про радикальну несумісність архаїчних правових догматів з актуальними викликами конвергентного та мережевого глобалізованого кіберсередовища.

Законодавчі трансформації, які відбуваються в країнах ЄС, є не лише відображенням ендогенних інтересів щодо захисту власних цифрових активів, але й репрезентують екзогенний тиск міжнародних зобов'язань у сфері колективної кібербезпеки. Центральне місце в цьому процесі займає інституційна ревізія, яка включає в себе формування нових регуляторних агентств та кібернетичних центрів компетенції, що здатні нейтралізувати перманентні загрози інформаційного простору, а також модернізацію вже існуючих структур, які повинні оперувати в умовах мінливого цифрового оточення. Цей процес передбачає адаптацію новітніх нормативно-правових конструкцій, спрямованих на забезпечення інтеграційної синергії та посилення координаційної взаємодії між національними та наднаціональними механізмами Європейського Союзу.

Втім, незважаючи на суттєві досягнення у галузі правової конвергенції та інституційної адаптації, країни ЄС продовжують зіштовхуватися з численними дихотоміями та колізіями у сфері забезпечення інформаційної безпеки. Зокрема, критичними залишаються питання поліцентричної координації між державними структурами та приватними акторами, інтеграції національних кіберініціатив у наднаціональні механізми колективної оборони, а також феномен цифрової диспропорції між країнами-членами ЄС. Це вимагає застосування більш субтильних інструментів стратегічного планування та концептуалізації нових управлінських парадигм, які здатні забезпечити адекватну відповідь на виклики та небезпеки глобальної цифрової трансформації, що постійно еволюціонує (Таблиця 2.4.).

Таблиця 2.4. Виклики та колізії інформаційної безпеки в ЄС: координація, інтеграція та цифрова диспропорція

Країна	Законодавчі інновації та інституційні модифікації в сфері цифровізації та інформаційної безпеки
Німеччина	Прийняття Закону про захист інформаційних систем (IT-Sicherheitsgesetz), який встановлює жорсткі регламентаційні вимоги до кібербезпеки критичної інфраструктури. Реформа Bundesamt für Sicherheit in der Informationstechnik (BSI).
Франція	Законодавчий пакет Loi de Programmation Militaire, що регламентує цифровий суверенітет держави. Створення Національного агентства з безпеки інформаційних систем (ANSSI), як ключового координатора державної стратегії кібербезпеки.

Таблиця 2.4. Виклики та колізії інформаційної безпеки в ЄС: координація, інтеграція та цифрова диспропорція

Італія	Розробка та імплементація Національної стратегії кібербезпеки 2021-2025. Інституційна модернізація Agenzia per la Cybersicurezza Nazionale з акцентом на цифровий суверенітет та взаємодію з Європейською мережею інцидентного реагування.
Іспанія	Створення Національного центру захисту критичної інфраструктури (Centro Nacional de Protección de Infraestructuras Críticas, CNPIC) для координації міжвідомчих зусиль з кіберзахисту. Оновлення законодавства про персональні дані.
Нідерланди	Закріплення у нормативних актах принципів багаторівневого кіберзахисту та створення Національного координаційного центру кібербезпеки (NCSC). Інтеграція цифрових норм у корпоративне управління (corporate governance).
Бельгія	Впровадження Національної програми цифрової трансформації, яка включає вимоги до інформаційної безпеки на державному рівні. Розробка та імплементація рамкових документів з протидії кібератакам на критичні інфраструктури.
Австрія	Модернізація правового поля з акцентом на захист інформаційних технологій в енергетичному та фінансовому секторах. Реформування Федерального відомства з кібербезпеки (Cyber Security Agency).

Таблиця 2.4. Виклики та колізії інформаційної безпеки в ЄС: координація, інтеграція та цифрова диспропорція

Швеція	Розробка національної політики кіберзахисту з акцентом на децентралізовану модель захисту інформації. Законодавчі ініціативи щодо імплементації стандартів кібербезпеки ISO 27001 у державному секторі.
Данія	Впровадження інноваційних підходів до цифрової безпеки через створення Центру кіберзахисту при Данському агентстві оборони. Законодавча ініціатива щодо запровадження нових стандартів обробки та зберігання даних на рівні державного управління.
Фінляндія	Оновлення законодавства в сфері захисту критичних цифрових інфраструктур, імплементація положень щодо єдиного кіберпростору. Інституційне посилення функцій Національної ради з кібербезпеки (National Cyber Security Centre).
Польща	Закон про Національну систему кібербезпеки, який координує діяльність у сфері інформаційної безпеки між державними та приватними суб'єктами. Інституціоналізація співпраці з ЄС щодо обміну кіберзагрозами та кіберрозвідкою.

Адаптація організаційно-правових механізмів в умовах сучасної цифровізації та викликів інформаційної безпеки в Європейському Союзі потребує системного, багаторівневого підходу, що враховує не тільки технічні

інновації, але й складну нормативно-правову екосистему, в якій функціонують держави-члени. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій зумовлює виникнення нових загроз, що вимагають динамічного оновлення правових норм та адаптації організаційних структур на наднаціональному рівні, зокрема через імплементацію принципів гнучкого врядування та формування правових рамок, що відповідають вимогам часу.

Відповідно до основних постулатів Регламенту ЄС щодо загального захисту даних (GDPR), Європейський Союз здійснює стратегічну переорієнтацію підходів до захисту персональних даних та конфіденційної інформації в умовах зростаючої цифровізації [88, с. 217]. Це вимагає конструювання нових моделей взаємодії між державами-членами та приватним сектором, які засновані на принципах прозорості та довіри, одночасно забезпечуючи суворе дотримання нормативних стандартів. Важливим аспектом у цьому контексті є забезпечення балансу між необхідністю доступу до інформації та захистом особистих прав суб'єктів даних.

Подібна трансформація передбачає запровадження інноваційних регуляторних інструментів, таких як створення спеціалізованих агенцій та координуючих органів на рівні ЄС, що здійснюють моніторинг і контроль за дотриманням новітніх стандартів кібербезпеки. Наприклад, Агентство Європейського Союзу з кібербезпеки (ENISA) відіграє ключову роль у гармонізації підходів до захисту критичної інформаційної інфраструктури, що дозволяє уніфікувати практики та запроваджувати інтегровані стандарти безпеки в усіх державах-членах [92].

Невід'ємним елементом правової адаптації в умовах цифрових трансформацій є розробка та імплементація директив та регламентів, що регулюють питання кіберстійкості, такі як Директива NIS2, яка охоплює широкий спектр заходів з управління кіберризиками та реагування на інциденти. Цей правовий акт вимагає від суб'єктів критичної інфраструктури не тільки підвищення рівня захищеності, але й формування нових механізмів взаємодії з регуляторними органами та іншими зацікавленими сторонами для координації

заходів безпеки на міжнародному рівні [93, с. 115]. Слід зауважити, що адаптація організаційно-правових механізмів відбувається на тлі динамічної еволюції загроз, що мають транснаціональний характер, таких як кібератаки на державні структури, приватний сектор та критичну інфраструктуру. Цей процес вимагає від держав ЄС формування мультидисциплінарних підходів, що інтегрують правові, технічні та організаційні засоби з метою забезпечення стабільного цифрового розвитку. Таким чином, цифровізація стає не лише викликом, але й можливістю для розвитку більш стійких і адаптивних правових систем.

Важливим чинником у цьому процесі є інкорпорація принципів «діджитал суверенітету», який передбачає збереження контролю над ключовими інформаційними ресурсами та розвиток власних цифрових платформ у ЄС. Це, в свою чергу, стимулює появу нових моделей регулювання, що базуються на концептах відкритих даних, інтероперабельності систем та стандартизації безпекових протоколів. Ці підходи сприяють зміцненню автономії ЄС у цифровій сфері та мінімізації залежності від зовнішніх постачальників технологій.

На завершення, можна стверджувати, що адаптація організаційно-правових механізмів у ЄС до сучасних викликів цифровізації та інформаційної безпеки є складним процесом, що вимагає системної координації між державами-членами, активного залучення приватного сектору та постійного оновлення регуляторних рамок. Лише комплексний та проактивний підхід до цієї проблематики дозволить Європейському Союзу забезпечити стабільний розвиток в умовах глобальної цифрової трансформації та ефективно реагувати на новітні загрози в сфері інформаційної безпеки.

Таким чином, адаптація організаційно-правових механізмів до сучасних викликів цифровізації та інформаційної безпеки в межах ЄС є багатовекторним процесом, що потребує інтеграції наднаціональних підходів, стратегічного управління цифровими ризиками та забезпечення правової підтримки інноваційних технологій. Вона охоплює як розвиток нових регуляторних

концепцій, так і гармонізацію національних та європейських правових інститутів, спрямованих на забезпечення стабільного функціонування інформаційного суспільства.

Таким чином, адаптація організаційно-правових механізмів до сучасних викликів цифровізації є складним та багатограним процесом, що потребує системного підходу та скоординованих дій на всіх рівнях управління. Лише за таких умов можливо досягти ефективної інтеграції новітніх технологій у правове поле та забезпечити надійний захист інформаційних ресурсів в умовах постійно зростаючих загроз кіберпростору.

Адаптація організаційно-правових механізмів у контексті зростаючих викликів цифровізації та інформаційної безпеки в Європейському Союзі являє собою складний, поліцентричний процес, що охоплює широке коло інституціональних і правових змін. Цей процес відображає зрушення парадигматичних концептів регуляторної політики, обумовлених зростаючою складністю та інтердисциплінарністю цифрових технологій і глобалізованих інформаційних мереж. В умовах експоненціального прискорення темпів цифрової трансформації, перед європейськими інституціями постають не лише питання підвищення ефективності захисту інформаційних активів, а й забезпечення когерентності та системності правових механізмів, які регулюють цю сферу.

Цифровізація як загальноцивілізаційний феномен спричинила фундаментальні мутації в організаційних та юридичних конструкціях, що раніше функціонували в рамках класичної моделі національного державного суверенітету. Однак, у сучасних умовах ми спостерігаємо еволюцію цих конструкцій до нових форм, що враховують зростаючу транснаціональність і гібридність загроз, зокрема в площині кібербезпеки [97]. Кіберпростір як інтегративна система, що не піддається прямому контролю з боку національних юрисдикцій, вимагає розробки комплексних правових рамок, які базуються на принципах субсидіарності, мультилатералізму та транстериторіальності.

Ілюстративним прикладом такого трансформаційного процесу є запровадження Загального регламенту про захист даних (GDPR), який став своєрідним юридичним артефактом, що рефлексує зміни у взаємодії між державними і приватними суб'єктами в цифровому середовищі. Регламент передбачає складний механізм екстериторіальної юрисдикції, що дозволяє ЄС проєктувати свою правову волю на компанії, котрі оперують за межами його геополітичного простору. Концепція «права на забуття» (right to be forgotten) як інноваційна правова доктрина є яскравим прикладом того, як новітні правові інститути еволюціонують у відповідь на виклики інформаційного століття [230, с. 367-370].

У сфері кібербезпеки, Директива про мережеву та інформаційну безпеку (NIS) демонструє спробу синхронізації національних зусиль щодо забезпечення сталого розвитку інфраструктур кібербезпеки з метою подолання фрагментарності підходів і створення єдиної системи колективної безпеки у кіберпросторі. Директива NIS втілює собою новаторський підхід, який передбачає обов'язкове впровадження державами-членами національних стратегій кібербезпеки, включаючи заходи для посилення моніторингових та превентивних механізмів реагування на потенційні інциденти.

Агенція Європейського Союзу з кібербезпеки (ENISA) відіграє центральну роль у формуванні міжінституційної координації та управління ризиками в інформаційній сфері. Стратегічне значення ENISA полягає у розробці системних підходів до запобігання кіберзагрозам, які враховують плюралістичність сучасних ризиків [201, с. 1467-1470]. Інституційна архітектура ЄС у сфері кібербезпеки вибудовується на основі принципів реципрокності, співрегуляції та консенсусної практики формування нормативних стандартів, що забезпечують ефективний моніторинг, виявлення та нейтралізацію кібератак.

З точки зору правової теорії, вказані процеси демонструють розвиток поліконцептуальних правових моделей, що інтегрують елементи адаптивного регулювання (adaptive governance) та кібернетичних механізмів самоорганізації. У рамках цієї трансформації цифрове середовище стає ареном боротьби за

гегемонію у виробництві та контролі інформаційних потоків, що вимагає від державних та наддержавних суб'єктів формування новітніх, динамічних моделей управління ризиками. Плюралістичність загроз, що постають перед ЄС, потребує асиметричних відповідей з боку правової системи, яка має одночасно зберігати адаптивність та передбачуваність, підтримуючи при цьому баланс між національним суверенітетом та спільними європейськими інтересами.

У сучасних умовах екзистенційних трансформацій глобального інформаційного простору, феномен цифровізації стає ключовим фактором, що визначає вектор розвитку правових та інституційних механізмів, покликаних забезпечувати стабільність, кіберстійкість і захист інформаційних активів. Актуалізація викликів, пов'язаних із загрозами у сфері інформаційної безпеки, вимагає не лише перегляду традиційних юридичних парадигм, але й їхньої ґрунтовної реконцептуалізації з урахуванням поліцентричної природи цифрового середовища [204]. У цьому контексті, адаптація організаційно-правових механізмів до нових технологічних реалій набуває стратегічного значення як для окремих держав-членів ЄС, так і для Європейського Союзу в цілому.

Центральною проблематикою є взаємодія національних та наднаціональних правових структур в умовах постійної глобалізації цифрових загроз, що вимагає новітніх методів гармонізації правових систем, які функціонують на різних рівнях регуляції. Цей процес значно ускладнюється екстериторіальною природою кіберпростору, що не піддається класичним механізмам суверенного контролю, змушуючи держави та наддержавні утворення шукати гібридні правові рішення. Адаптація організаційно-правових механізмів до викликів цифровізації, таким чином, перетворюється на багатовимірну задачу, яка потребує застосування мультидисциплінарних підходів і нових правових конструктів, що забезпечать ефективну кібербезпеку.

Запропонована схема є синтетичним відображенням ключових етапів цього процесу, включаючи глобальну трансформацію кіберпростору, юридичну рефлексію нових кіберзагроз, гармонізацію правових режимів у ЄС та

інституціональну реакцію на загрози інформаційної безпеки. Вона демонструє комплексний характер адаптації правових механізмів у цифрову епоху та ілюструє багаторівневу природу юридичних і регуляторних рішень, які забезпечують інтеграцію міжнародних стандартів кібербезпеки у національні правові системи держав-членів ЄС.

Для того щоб створити максимально зарозумілий текст, що відповідав би академічним критеріям і використовував складні та рідкісні слова, які вимагають інтелектуальної концентрації, слід представити тему в рамках її найглибших теоретичних вимірів, доповнивши її складною концептуальною схемою, що дозволить краще зрозуміти сутність і структурні аспекти процесу адаптації організаційно-правових механізмів до викликів цифровізації та інформаційної безпеки в ЄС.

1. Глобальна трансформація кіберпростору:

- Цифрова конвергенція, що включає експоненціальне розширення інформаційних потоків, дедалі глибшу інтеграцію цифрових технологій у всі сфери суспільного життя, та як наслідок, актуалізацію питання нормативної інтерпретації нових правових реалій.

- Транстериторіальність інформаційних загроз, яка породжує динамічні правові та політичні колізії між національним суверенітетом та наднаціональними механізмами управління кібербезпекою.

2. Юридична рефлексія нових кіберзагроз:

- Реконфігурація правових доктрин в умовах сингулярності кіберзагроз, яка вимагає розширення існуючих концептів суверенітету, юрисдикції та прав людини в цифровому середовищі.

- Кібербезпека як глобальне благо: нові форми міжнародної співпраці у сфері кібербезпеки, що піддають випробуванню традиційні моделі правового регулювання та системи національної безпеки.

3. Гармонізація правових режимів у ЄС:

- Мультилатеральна юрисдикція та екстериторіальна дієвість правових норм, які дозволяють ЄС здійснювати регуляторний вплив на міжнародні інформаційні процеси.

- Регламент GDPR як фундаментальний акт регуляторної політики ЄС у сфері захисту даних, що закріплює інноваційні механізми відповідальності за обробку персональних даних та запроваджує концепцію «прозорості цифрового середовища».

4. Інституціональна реакція на кіберзагрози:

- ENISA (Агенція ЄС з кібербезпеки), яка виступає координатором колективних дій держав-членів ЄС у протидії кіберзагрозам, забезпечуючи ефективність багаторівневого підходу до управління кіберризиками.

- Система раннього попередження про кібератаки як інструмент, що функціонує в реальному часі та дозволяє своєчасно виявляти потенційні загрози для інформаційних інфраструктур критичної важливості.

5. Правові парадигми кібербезпеки:

- Асиметричність кіберзагроз, що потребує нових правових моделей, орієнтованих на адаптацію до швидкозмінюваних технологічних середовищ та складної динаміки кіберінцидентів.

- Глокалізація правового регулювання, що полягає в інтеграції глобальних стандартів кібербезпеки на рівні національних правових систем, водночас зберігаючи їхню адаптованість до локальних реалій та потреб [2 с. 50-52; 5; 99; 110;].

Центральною темою схеми є інтеграція правових механізмів та регуляторних інструментів для забезпечення кіберстійкості ЄС. Процес адаптації організаційно-правових механізмів зображений як багатоступеневий і поліцентричний, охоплюючи взаємодію глобальних і локальних рівнів правового регулювання.

На першому етапі відбувається глобальна трансформація кіберпростору, де основним акцентом є цифрова конвергенція та транстериторіальність інформаційних загроз. Ця фаза визначає першість необхідності реактуалізації

правових доктрин, таких як суверенітет і юрисдикція, які тепер потребують перегляду в умовах нових кіберреалій. Другий етап передбачає юридичну рефлексію кіберзагроз і модифікацію класичних правових доктрин. Реконфігурація доктрин включає зміни в тлумаченні суверенітету та ролі держави в захисті кіберпростору, з акцентом на захист персональних даних як основного права громадян ЄС. Третій етап схеми зосереджений на гармонізації правових режимів. На цьому рівні представлено, як ЄС інституціоналізує свої регуляторні амбіції через механізми, такі як GDPR, і демонструє свою здатність до екстериторіального впливу на глобальні кіберсистеми.

Четвертий етап відображає інституціональну реакцію на кіберзагрози. Тут важливу роль відіграє ENISA, яка діє як координатор у сфері кібербезпеки та забезпечує системну багаторівневу відповідь на загрози. Її діяльність поєднує моніторинг, раннє попередження та колективну відповідь.

На п'ятому етапі представлено правові парадигми кібербезпеки, які охоплюють асиметричність загроз і необхідність адаптивних правових моделей. Особливо важливим стає феномен глокалізації, що дозволяє одночасно імплементувати глобальні стандарти кібербезпеки і забезпечити їхню відповідність національним правовим контекстам [124].

Висновки до 2 розділу

Сучасна конфігурація організаційно-правових механізмів реалізації інформаційної політики в Європейському Союзі демонструє надзвичайно полісемантичний характер, зумовлений синергетикою національних і наднаціональних інтересів, де зіштовхуються різнорівневі нормативні парадигми та регуляторні принципи. Інформаційна політика ЄС постає як диспозитивний інструмент, покликаний забезпечити баланс між централізованими імперативами наддержавних інституцій та правовим плюралізмом держав-членів, що, у свою чергу, генерує латентні антагонізми у правовій структурі ЄС.

Одним із кардинальних викликів залишається високий рівень правової фрагментації, що детермінує організаційний континуум ЄС та обумовлює постійну тенденцію до правової дисперсії в реалізації інформаційних стратегій. Дана фрагментарність, структурована на підставі автономного нормативного субстрату кожної держави-члена, спричиняє певну правову інверсію: з одного боку, констатується потреба в уніфікації підходів, з іншого – прагнення зберегти суверенітет на рівні регіональних законодавчих наративів, що фактично іррадіює проблематику досягнення інтегрованої інформаційної політики. В умовах такого інституційного дуалізму загальноєвропейський правовий дискурс щодо інформаційного регулювання набуває рис внутрішньої антиномії, що викликає подальші інституційні колізії.

Ефективність функціонування організаційної архітектури ЄС в інформаційній сфері значно ускладнена надмірною поліфункціональністю інституційних органів, яка обумовлює гіпертрофований рівень процедурної складності. Це, в свою чергу, знижує рівень динамізму у сфері оперативного регулювання інформаційних потоків та ускладнює імплементацію новітніх технологічних рішень. В умовах ескалації глобальних кіберзагроз і експансії інформаційних маніпуляцій даний рівень інституційної кумулятивності потребує суттєвої реформації, зокрема через впровадження децентралізованих цифрових платформ та алгоритмічно детермінованих систем, що базуватимуться на принципах синхронізації та конвергентності.

Подальша трансформація правових механізмів ЄС, пов'язана з імплементацією адаптивних, асиметричних механізмів регулювання, є імперативом для формування інтеграційної парадигми, здатної ефективно акумулювати національні прерогативи і глобальні виклики. Застосування інноваційних інформаційних технологій має бути підпорядковане парадигматичній доктрині «цифрового суверенітету», яка б забезпечувала стійкість інформаційної інфраструктури та її захищеність від зовнішніх загроз, одночасно підкріплюючи функціональну інтеграцію між юрисдикціями держав-членів.

Відповідно, для досягнення ефективної і консистентної інформаційної політики в ЄС необхідне глибинне переосмислення взаємодії між правовими і організаційними інституціями, що забезпечить можливість гармонійної інтеграції на різних рівнях. Лише шляхом стратегічної мобілізації інституційно-правового потенціалу та впровадження новітніх технологічних механізмів Європейський Союз зможе створити компліментарну та синергічну інформаційну систему, здатну відповідати викликам глобалізованого інформаційного середовища.

РОЗДІЛ 3 ДЕРЖАВНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ ЩОДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

3.1. Інтеграційні виміри та імплементація державної інформаційної політики України до інформаційної політики Європейського Союзу

Державна інформаційна політика України конституює багаторівневу систему регулювання інформаційного простору, що втілює синтез фундаментальних наукових концептів та емпіричних практик [38, с. 42]. Її зміст охоплює дихотомію між інформаційною прозорістю та стратегічною секретністю, балансування якої потребує інноваційного підходу до формування нормативних засад і механізмів імплементації. Умови сучасності вимагають багатовекторного осмислення інформації як ресурсу, феномену та соціального імперативу. Ключова парадигма інформаційної політики держави корелює з уніфікацією управлінських процесів у сфері інформаційних потоків, які є детермінованими глобалізаційними викликами та внутрішньою структурною динамікою [39, с. 7; 40, с. 8-9; 41, с. 79]. Комплексність цього феномену ускладнюється необхідністю координації міжсекторальної взаємодії та інтеграції крос-дисциплінарних знань [112, с. 113; 113, с. 150; 114, с. 13]. Особлива увага приділяється деконструкції стереотипів щодо ієрархії владного контролю над інформацією, що набуває нових характеристик у контексті цифрової трансформації. У дискурсі державної інформаційної політики важливе місце займають категорії інформаційної безпеки, когнітивної стійкості та кібернетичної стабільності, які вимагають комплексного аналізу як технологічних, так і соціокультурних змінних [115, с. 99; 116, с. 182]. Значну роль відіграє формування стратегій протидії інформаційним загрозам, що генеруються як зовнішніми, так і внутрішніми деструктивними чинниками. Інформаційна автономія розглядається як один із ключових критеріїв національної безпеки, що передбачає багатовекторну оптимізацію інформаційного обміну.

Розвиток інформаційної політики корелює з актуалізацією феномену цифрової ідентичності, яка визначає можливості інтеграції громадян у глобальний інформаційний ландшафт. Розробка відповідних нормативно-правових механізмів вимагає врахування не лише технократичних аспектів, але й глибокого осмислення когнітивних і морально-етичних параметрів, що впливають на характер взаємодії між державними інституціями та суспільством [117, с. 113; 118, с. 137; 119, с. 229]. Фундаментальною складовою інформаційної політики є трансформація традиційних моделей управління в умовах інформаційного перенасичення [33, с. 383]. Це зумовлює необхідність розробки інноваційних інструментів стратегічного прогнозування, які враховують нелінійність і асиметричність сучасних інформаційних процесів. Пошук консенсусу між економічною доцільністю, соціальною справедливістю та національною ідентичністю стає критично важливим для стабілізації інформаційного простору.

Еволюція державної інформаційної політики в Україні є надскладним і багатофакторним процесом, який відображає антагоністичну взаємодію історико-культурних констант, правових трансформацій і динаміки глобалізаційних процесів [44]. Конституювання інформаційної політики як системного феномена відбувалося в умовах пострадянського транзиту, що супроводжувався дифузією політичних і правових парадигм, маркованих дихотомією між авторитарними рецидивами та ліберальними тенденціями [4, с. 85]. Даний період визначався необхідністю створення новітньої доктрини інформаційного суверенітету, яка була б інтегративною у своїй сутності, але дотримувалася б імперативів національної самоідентичності.

Перший етап становлення інформаційної політики характеризувався домінуванням правотворчої експансії, спрямованої на формування легальної архітекτονіки, яка б гарантувала імунітет інформаційного простору від маніпулятивних інтервенцій. Ухвалення базових нормативно-правових актів здійснювалося у контексті пошуку балансів між децентралізованою природою комунікаційних потоків та потребою уніфікації регуляторних механізмів.

Пріоритети цього етапу були спрямовані на забезпечення транспарентності державних комунікацій і встановлення стандартів інформаційної етики [9, с. 50].

Наступний етап ознаменувався глибокою трансформацією технокомунікаційних парадигм, яка зумовила потребу адаптації державного управління до реалій цифрової конвергенції. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій спричинило радикальні зрушення у структурі інформаційного середовища, стимулюючи деконструкцію традиційних механізмів контролю за комунікаціями [10; 198]. Водночас такі зміни підсилили вразливість до кіберзагроз, включаючи дезінформаційні атаки та гібридні інструменти геополітичного впливу, що обумовило розробку стратегічних концепцій інформаційної безпеки.

Процес євроінтеграції, який супроводжувався гармонізацією правових норм із стандартами Європейського Союзу, став імперативним чинником для реорганізації інформаційної політики України. Синхронізація правових і адміністративних механізмів з *acquis communautaire* передбачала імплементацію принципів відкритості, публічності та доступності інформації. У той же час виникали численні колізії між імперативом прозорості та потребою захисту державної таємниці, персональних даних і критичної інфраструктури [34, с. 47-48]. В умовах наростання гібридних загроз інформаційна політика дедалі більше зміщувалася у площину забезпечення національної безпеки. Сформувався необхідність у створенні спеціалізованих інституцій, покликаних протидіяти інформаційним маніпуляціям, пропаганді та кібернетичним диверсіям [193]. Особливої ваги набули питання популяризації медіаграмотності, яка розглядається як ключовий елемент резистентності суспільства до дезінформаційних наративів і маніпулятивних технологій.

Сучасний період відзначається консолідацією новітніх підходів до регулювання інформаційного простору, в якому дедалі вагомішу роль відіграють алгоритмічні платформи, штучний інтелект та нейронні мережі. Активізувалися дискусії щодо етичної легітимації застосування автоматизованих систем для модерації контенту та управління даними, що вимагає розробки новітніх

регулятивних механізмів і концепцій кіберетики [121, с. 67]. Водночас загострюється необхідність захисту інформаційних прав людини в умовах тотального моніторингу та аналітики великих даних.

Завершальний акорд формування інформаційної політики можна розглядати крізь призму її адаптивної природи до викликів ХХІ століття. Інформаційна політика України перебуває у фазі постійного оновлення, яке враховує як внутрішні суспільно-політичні флуктуації, так і стрімку зміну глобального інформаційного ландшафту [11, с. 62]. Вона слугує інструментом не лише для досягнення стратегічної стабільності, але й для утвердження інноваційної конкурентоспроможності на світовій арені.

Формування державної інформаційної політики в Україні становить складний поліцентричний процес, який розгортався у контексті багаторівневої трансформації соціально-політичної системи та інтеграції у глобальний інформаційний простір [30, с. 38]. Еволюція цього феномена супроводжувалася антагоністичною взаємодією інституційних інновацій, нормативних модифікацій і технологічних зрушень, які не лише визначали динаміку розвитку інформаційного середовища, але й стимулювали переосмислення концептів суверенітету, безпеки та прозорості [13, с. 74]. Водночас, інформаційна політика функціонувала як конститутивний чинник суспільного розвитку, впливаючи на формування національної ідентичності та забезпечення інфраструктурної стабільності. Структурна хронологія розвитку інформаційної політики України розкриває її багатогранну сутність, яка охоплює правотворчі інновації, технологічну адаптацію та безпекові пріоритети. Кожний етап репрезентує специфічну сукупність чинників, що впливали на конфігурацію державного управління інформаційним середовищем, включаючи гібридні виклики, проникнення інформаційно-комунікаційних технологій і гармонізацію з європейськими стандартами [16, с. 29]. Особливого значення набуває аналіз інтерактивних процесів між внутрішньополітичними змінами та зовнішніми впливами, які разом формували методологічні та практичні засади інформаційної політики.

Систематизація ключових етапів цього процесу надає можливість комплексного осмислення еволюції інформаційної політики через призму хронологічної декомпозиції, що акцентує увагу на взаємодії нормативно-правових, технокомунікаційних і безпекових компонентів. Кожна хронологічна межа є не лише показником адаптації держави до викликів часу, але й відображенням її здатності прогнозувати, реагувати та нейтралізувати потенційні загрози інформаційному суверенітету [47; 48; 62]. Саме через такі призми здійснюється інтерпретація державної інформаційної політики як інтегративного елемента стратегічного управління в умовах турбулентної інформаційної епохи (Таблиця 3.1).

Таблиця 3.1. Хронологічна декомпозиція стадій еволюції державної інформаційної політики України

Хронологічні межі	Фазові контури та домінуючі трансформації	Дескриптивні характеристики, ключові парадигми та акцентуації етапів
1991–1996	Правотворча ініціалізація концептуалізація нормативних засад	Формування регуляторного каркаса, який закріплював аксіоми свободи слова та інформаційного плюралізму. Прийняття ключових законодавчих актів забезпечило мінімізацію впливу залишків пострадянського адміністративного централізму, заклавши підвалини для децентралізованого управління інформаційним простором.

Таблиця 3.1. Хронологічна декомпозиція стадій еволюції державної інформаційної політики України

<p>1997–2004</p>	<p>Технологічний зсув і кібернетична модернізація</p>	<p>Цифровізація управлінських механізмів та проникнення інформаційно-комунікаційних технологій у публічну сферу. Закладення підвалин для впровадження стратегій інформаційної безпеки у контексті глобальних кібернетичних викликів. Акцент на адаптації державних структур до зміненої технокомунікаційної реальності.</p>
<p>2005–2013</p>	<p>Інтегративна адаптація до європейських стандартів</p>	<p>Імплементація <i>acquis communautaire</i>, зокрема через адаптацію правових норм до стандартів Європейського Союзу. Гармонізація інформаційного законодавства та утвердження принципів відкритого врядування. Цей етап супроводжується посиленням конфліктів між прозорістю державних процесів та необхідністю захисту стратегічної інформації.</p>

Таблиця 3.1. Хронологічна декомпозиція стадій еволюції державної інформаційної політики України

<p>2014–2016</p>	<p>Безпеково-фокусована консолідація у відповідь на гібридні загрози</p>	<p>Посилення акцентів на протидії інформаційним війнам та кіберзагрозам. Розробка доктрин національної інформаційної безпеки, інституалізація механізмів протидії дезінформації. Медійна освіта стала ключовим компонентом суспільної резистентності до маніпулятивних технологій.</p>
<p>2017–2020</p>	<p>Дигіталізація публічного адміністрування та нормативне реформування</p>	<p>Експансія електронного врядування через створення цифрових платформ для державного управління. Вдосконалення механізмів захисту персональних даних у контексті кіберзагроз. Нормативна архітектура орієнтується на посилення прозорості та оптимізації інформаційної інфраструктури.</p>

Таблиця 3.1. Хронологічна декомпозиція стадій еволюції державної інформаційної політики України

2021–дотепер	Трансформаційна адаптація до глобальних технологічних тенденцій	Утвердження принципів регулювання великих даних та алгоритмічних систем. Дискусії щодо етичної відповідальності у використанні штучного інтелекту та впливу алгоритмів на свободу слова. Концепції кіберетики набувають особливої ваги в контексті інформаційних прав людини.
--------------	---	---

Імплементація європейських стандартів у контексті державної інформаційної політики України вимушена спиратися на багатовимірне осмислення суверенітетних й транснаціональних аспектів, що виявляються через інтенсифікацію правових, організаційних та когнітивних трансформацій [46, с. 143]. Стратегічне впровадження *acquis communautaire* вимагає не лише суто нормативної інтерпретації, але й інтеграції складних інституційних механізмів, спрямованих на забезпечення інформаційної безпеки в умовах глобалізаційних викликів і ризиків дезінформації. У цьому контексті фундаментальним постає поняття правової конвергенції, яка передбачає синтез юридичних норм і концептів, котрі базуються на взаємодії суб'єктів європейської правової сім'ї та інтерналізують досвід високорозвинених демократій [197]. Лише через системний підхід до реформування національного інформаційного законодавства, що охоплює відносини у цифровому просторі, можливо досягнути бажаного рівня правової ідентичності та відповідності європейським стандартам.

Окремої уваги вимагає проблематика інтеграції інформаційних технологій у державну політику, зокрема, у межах адміністративного управління. Принципи інноваційної прозорості та технологічної автономії вимагають від державних органів підвищення технократичної компетентності та створення інформаційних інфраструктур, які здатні забезпечити комплексний контроль за інформаційними потоками, безпекою даних та недопущенням інформаційних маніпуляцій. [20, с. 107] Аксіологічна складова інтеграційних процесів у сфері інформаційної політики передбачає синтез європейських демократичних цінностей та культурно-історичної специфіки українського соціуму, що створює умови для вироблення синергійного підходу до реалізації політики в умовах мультикультурності та цифрових трансформацій. У той же час, необхідність адаптації інформаційних моделей ЄС повинна враховувати особливості національної ідентичності, без якої формування ефективної державної політики в цій сфері є неможливим [192; 155; 127, с. 74].

До того ж, інтеграція європейських стандартів потребує поступового включення принципів діджиталізації у державне управління, що неможливо без суттєвої перебудови підходів до взаємодії між державними інститутами, медіа та громадянським суспільством [32, с. 107]. Формування цифрової грамотності та інформатизація всіх рівнів управління стають необхідними етапами на шляху до створення дійсно ефективної інформаційної екосистеми. Крім того, інтеграційний процес має на меті гармонізацію законодавства України з європейськими стандартами в контексті правового регулювання захисту персональних даних, а також забезпечення інформаційної свободи [12, с. 239]. Врахування цих аспектів передбачає необхідність створення багаторівневої системи моніторингу та контролю, здатної ефективно реагувати на новітні інформаційні загрози, зокрема кіберзлочинність та цифрову цензуру.

Імплементация інституційного досвіду Європейського Союзу в контексті адаптації державної інформаційної політики України є концептуально складним і поліаспектним завданням, яке вимагає глибокого аксіологічного аналізу та методологічної синтези. Цей процес передбачає перенесення ідейних наративів і

регулятивних парадигм європейської інформаційної політики, які ґрунтуються на принципах аксеологічної плюралізації, ендогенності управлінських механізмів і комунікативної транспарентності. Урахування таких ідей необхідне для формування структурної когезії між нормативними вимогами та їхньою операційною імплементацією [15, с. 108]. Детермінанти гармонізації українського інформаційного простору з європейськими стандартами вимагають застосування стратегем інтегративної дерегуляції, що забезпечує синергетичну взаємодію між суб'єктами різних рівнів: національними, регіональними та наднаціональними [125]. Особливого значення набуває імплементація правових доктрин, пов'язаних із забезпеченням алгоритмічної прозорості, запобіганням інформаційному викривленню та посиленням цифрової відповідальності, що включає багатоаспектну інтерпретацію принципу субсидіарності.

Необхідність імітації успішних європейських практик передбачає докорінне реформування управлінських та регулятивних систем через впровадження меритократичних механізмів, партисипативного деліберування та процедур багаторівневої комунікативної інклюзивності [19, с. 29]. Центральним елементом у цьому контексті постає розробка комплексних стратегій інформаційного моніторингу, які б відповідали принципам когнітивної гнучкості та адаптивної управлінської мобільності [157; 158]. Важливим аспектом є емерджентна динаміка медіаграмотності, яка вимагає не лише методологічного переосмислення освітньої політики, а й створення механізмів інфраструктурної підтримки інтелектуального капіталу. Це включає формування когнітивних моделей і систем медіаосвіти, орієнтованих на розвиток когнітивної рефлексивності та евристичної здатності до деконструкції маніпулятивних інформаційних стратегій.

У сфері цифрового регулювання особливого значення набуває еволюція кіберрегуляторної архітектури, яка має спиратися на мультидисциплінарний підхід, поєднуючи технологічні, правові та соціокультурні аспекти. Комплексна імплементація європейського досвіду вимагає системного впровадження інформаційно-аналітичних платформ, які забезпечують інтерактивну інтеграцію

різномірних структур у форматі полікомпонентної взаємодії [22, с. 105]. Інформаційна політика як інтегральна категорія державного управління виступає квінтесенцією когнітивно-аксіологічних і нормативно-інституціональних підходів до регулювання інформаційного простору. Її сутність полягає у формуванні стратегічної парадигми, що поєднує у собі принципи епістемологічної обґрунтованості, аксіологічної автономії та оперативної адаптивності до трансформаційних процесів глобального середовища [187; 188]. У сучасних умовах домінування цифрових технологій і постправди, державна інформаційна політика набуває статусу фундаментального інструменту національного суверенітету.

Векторний розвиток інформаційного простору детермінується низкою взаємопов'язаних процесів, серед яких ключовими виступають: гіперболізація інформаційних потоків, інтенсифікація деструктивних маніпулятивних впливів і гібридизація механізмів комунікаційного впливу [68, с. 157]. Виходячи з цього, інформаційна політика мусить бути не лише адаптивною, а й передбачливою, тобто побудованою на прогностичних моделях і стратегічних сценаріях, що передбачають ерадикацію ризиків на ранніх стадіях.

Проблематика національної інформаційної безпеки ускладнюється гетерогенністю викликів, що походять як із зовнішнього середовища, так і з внутрішньої соціокультурної динаміки [64, с. 303]. Інформаційний суверенітет потребує інституціоналізації нормативно-правових механізмів, здатних забезпечити гармонію між регулятивними доктринами та когнітивними очікуваннями громадян [191, с. 32]. Становлення такого механізму вимагає не лише технологічного оснащення, але й запровадження аксіологічно орієнтованих стратегій, що формують єдине ідентифікаційне поле. Конструювання ефективної інформаційної політики потребує запровадження синтетичних підходів, які об'єднують у собі трансдисциплінарну експертизу, етико-правові принципи й технологічну інноваційність [8, с. 275-276]. Особливу увагу слід приділяти когнітивним аспектам інформаційного менеджменту, що дозволяють моделювати поведінкові патерни й прогнозувати суспільну реакцію

на різні типи інформаційного контенту. У цьому контексті значення штучного інтелекту, алгоритмів машинного навчання та великих даних набуває майже онтологічного значення.

Динаміка геополітичного дискурсу, підсилена інтенсифікацією гібридної війни, формує нові виклики для державної інформаційної політики. Протистояння деструктивним інформаційним агресіям вимагає впровадження гнучких, але водночас уніфікованих механізмів регулювання, що передбачають поєднання превентивних і реактивних заходів [17, с. 70]. Інформаційна стійкість держави залежить від здатності створювати метанарративи, які здатні гармонізувати соціальні суперечності й консолідувати громадянське суспільство.

Таблиця, подана нижче, пропонує систематизовану структуру стратегічних постулатів, векторів завдань і технологічного інструментарію, які є основою державної інформаційної політики в умовах сучасного глобального та локального середовища. Вона покликана демонструвати емерджентний характер розв'язання інформаційних викликів, акцентуючи на необхідності інтеграції аксіологічних, когнітивних і технологічних компонентів [55; 56; 57; 58; 59; 134; 136; 137; 138; 139; 140; 141; 142; 170; 171; 172]. Такий підхід забезпечує не лише актуалізацію національного інформаційного суверенітету, але й створення стійкої інфраструктури, що спроможна адаптуватися до глобальної турбулентності.

Таблиця 3.2. Комплексна таксономія стратегічних принципів, векторів завдань і технологічних інструментаріїв державної інформаційної політики України у парадигмі сучасних глобалізаційних викликів

Фундаментальні постулати державної інформаційної парадигми	Цільові орієнтири ідеологічної комунікативної активності та	Технологічний та організаційний арсенал імплементації
---	--	--

Таблиця 3.2. Комплексна таксономія стратегічних принципів, векторів завдань і технологічних інструментаріїв державної інформаційної політики України у парадигмі сучасних глобалізаційних викликів

Пріоритетизація національно-центричних інформаційних доктрин у контексті суверенітетної ідеократії.	Ерадикація зовнішніх когнітивних домінацій і псевдонарративів.	Кодексно-регулятивні механізми управління інформаційними потоками.
Субординативна інтеграція глобалізаційних флуктуацій з локальними інтересами.	Генерація резистентності до інформаційно-психологічних диверсій.	Створення систем предиктивного аналітичного моніторингу.
Ієрархізація функціональних структурних компонентів інформаційної інфраструктури.	Інституціоналізація прозорості взаємодії громадянського суспільства та органів влади.	Упровадження інтегрованих цифрових платформ з функцією взаємозв'язків.
Детермінація аксіологічних координат інформаційного суверенітету.	Проекція позитивної державної ідентичності на міжнародні комунікаційні площини.	Розробка динамічних контент-стратегій із мультикультурним вектором.
Домінування антропоцентричних підходів у сфері інформаційного адміністрування.	Фасилітація когнітивного імунітету соціуму до маніпулятивних впливів.	Інтеграція верифікаційних цифрових платформ для ідентифікації дезінформації.
Корелятивна синхронізація національних інформаційних стандартів із транснаціональними регулятивними парадигмами.	Інституціональна валідація етичних норм і стандартів інформаційного обміну.	Нормативна та інституційна імплементація міжнародних інформаційних меморандумів.

Таблиця 3.2. Комплексна таксономія стратегічних принципів, векторів завдань і технологічних інструментаріїв державної інформаційної політики України у парадигмі сучасних глобалізаційних викликів

Полісистемна адаптація інформаційних комунікацій у мультивекторному середовищі.	Усунення деструктивних інформаційних аномалій.	Механізми багаторівневого аналітичного аудиту інформаційних потоків.
Трансгресивна прозорість інформаційних трансферів у рамках соціальної відповідальності.	Розвиток критичного мислення та медіакомпетентності в суспільстві.	Електронні платформи з інтерактивними компонентами громадського діалогу.
Епістемологічний підхід до конструювання інформаційних моделей.	Проактивна оцінка ризиків і можливостей у полі інформаційної політики.	Використання аналітики великих даних для прогнозування інформаційних загроз.
Динамічна адаптивність до емерджентних когнітивно-інформаційних викликів.	Інституціоналізація інноваційних підходів до модернізації інформаційної інфраструктури.	Використання нейромереж і штучного інтелекту в кіберзахисті.
Стратегічна обґрунтованість і передбачуваність інформаційних рішень.	Гармонізація законодавчих механізмів у межах національної кібербезпеки.	Формування автономних кіберпідрозділів для запобігання інформаційним атакам.
Превентивна інтеграція інструментів протидії інформаційним агресіям.	Реалізація сценаріїв раннього виявлення дезінформаційних кампаній.	Мережа центрів стратегічних комунікацій для контрнарративної роботи.
Цивілізаційна ідентифікація держави через інформаційні механізми.	Експлікація національної ідентичності за допомогою культурно-історичних маркерів.	Використання архетипічного контенту в інформаційній архітектурі держави.
Плюралістична концепція доступу до інформаційних ресурсів.	Ліквідація регіонального цифрового дисбалансу.	Інвестиції в розвиток інфраструктури широкосмугового доступу до Інтернету.

Таблиця 3.2. Комплексна таксономія стратегічних принципів, векторів завдань і технологічних інструментаріїв державної інформаційної політики України у парадигмі сучасних глобалізаційних викликів

Прогресивна сталість у конструюванні інформаційного простору.	Генерування інноваційних механізмів для забезпечення інформаційної стійкості.	Технологічний розвиток у сфері блокчейн-рішень і хмарних технологій.
---	---	--

В умовах постмодерного правового порядку суб'єкти, які здійснюють формування та реалізацію державної інформаційної політики, виявляють багатовимірний характер своєї правової сутності [71, с. 42]. У рамках цього процесу кожен учасник, незалежно від рівня своєї інтегрованої діяльності, є носієм особливої дієздатності, що детермінується не лише суто адміністративно-правовими функціями, а й публічною відповідальністю перед суспільством та міжнародною спільнотою [23]. Взаємодія таких суб'єктів складається не тільки із застосування нормотворчої практики, але й з активної участі у перманентному перегляді та адаптації правових інструментів відповідно до змін, що відбуваються у національному й глобальному інформаційному просторі. У структуруванні державної інформаційної політики важливу роль відіграють інституційні суб'єкти, на яких покладається функція визначення стратегічних напрямків та нормативно-правового забезпечення даного процесу [69, с. 9-15]. Першорядне значення в цій системі має Кабінет Міністрів, який функціонує як координуючий орган, здатний інтегрувати державні та громадські інтереси в єдину інформаційну політику [36]. Роль Президента України в аспекті формування зовнішньої та внутрішньої інформаційної політики можна вважати аксіоматично важливою, адже саме вищі органи виконавчої влади формують стратегічні вектори щодо інформаційної безпеки та суспільної комунікації, орієнтуючи їх на забезпечення інформаційної суверенності [54, с. 117-119].

Не менш значущими суб'єктами формування та реалізації інформаційної політики є органи місцевого самоврядування, що відіграють визначальну роль у

комунікації між державою та громадянами [64, с. 303]. Вони мають вирішальний вплив на поширення національних та міжнародних інформаційних норм на місцевому рівні, що обумовлюється специфікою взаємодії з локальними соціумами, де більшість інформаційних стратегій має бути адаптована до специфічних соціокультурних та економічних умов [61, с. 194]. Невипадково, що на рівні локальних адміністрацій, як показує практика, відбувається формування нових підходів до забезпечення публічного доступу до інформації, зокрема через впровадження регіональних інформаційних порталів та платформ.

Ключову роль у динаміці формування та реалізації державної інформаційної політики виконують не лише інституціоналізовані органи, але й індивідуальні суб'єкти, здатні сприяти оперативному виконанню державних стратегій. Відомі науковці, чиновники високого рівня, представники журналістських та медіа-груп є не тільки інтерпретаторами існуючих правових норм, але й каталізаторами новаторських ідей, що впливають на розвиток інформаційної політики на національному та регіональному рівнях. Такі індивідууми, завдяки своїй експертній компетентності, відіграють роль не просто пасивних референтів, але й активних агентів, які здатні редагувати чи модифікувати хід інформаційних процесів у державі [83; 146]. У зв'язку з розвитком демократичних процесів, активне залучення громадянського суспільства до процесу формування державної інформаційної політики стало необхідною умовою для реалізації принципів прозорості та підзвітності. Механізми взаємодії державних органів з неурядовими організаціями, аналітичними центрами, правозахисними ініціативами, які активно сприяють виробленню концептуальних підходів до регулювання інформаційних потоків, вкрай важливі для забезпечення належного балансу між інтересами держави і правами громадян [148]. Ці суб'єкти часто виконують функцію незалежного моніторингу, здійснюючи детальний аналіз політики інформаційної безпеки та доступу до інформації.

На тлі глобалізації та інтеграційних процесів важливим чинником у формуванні державної інформаційної політики є зовнішньополітичний вплив

міжнародних організацій, таких як ООН, Рада Європи, Європейський Союз та інші суб'єкти міжнародного права. Вони надають стратегічні орієнтири щодо забезпечення вільного доступу до інформації, захисту даних та прав людини в інформаційній сфері [177, с. 471; 178, с. 104]. Водночас, міжнародні стандарти, рекомендації та правові норми, що виходять з цих організацій, стають важливими елементами для гармонізації національної інформаційної політики з міжнародними вимогами. Взаємодія з міжнародними суб'єктами є чинником, що визначає напрямки реформування інформаційної політики України в контексті глобальних викликів.

Загалом, трансформація інформаційної політики України в контексті європейської інтеграції детермінується не лише адаптацією регулятивного ландшафту, але й побудовою нової парадигми когнітивного управління, орієнтованої на інноваційну інклюзію та стійкий розвиток [189]. Складність і поліфункціональність завдання потребує застосування полігосної методології, що дозволяє гармонізувати різновекторні інтереси в умовах глобалізованого інформаційного середовища.

Таким чином, імплементація європейських практик у сфері державної інформаційної політики України є надзвичайно складним і багатогранним процесом, який вимагає синергії між правовими, політичними та соціокультурними факторами, спрямованими на формування новітньої інформаційної інфраструктури, здатної витримати виклики глобалізованого інформаційного середовища. Сучасна інформаційна політика України функціонує як динамічний механізм, спрямований на формування когерентної національної інформаційної системи, здатної адаптуватися до мінливих умов світового порядку. Її перспективи залежатимуть від здатності інтегрувати інноваційні підходи та методології для забезпечення сталого розвитку, захисту національних інтересів та утвердження інформаційного суверенітету.

3.2. Співробітництво ЄС та України при впровадженні стандартів в умовах реалізації євроінтеграції

Проблематика інформаційної політики держави постає як складний багатовекторний феномен, що вимагає глибокого аналітичного осмислення крізь призму емерджентної взаємодії правових, соціокультурних і технократичних компонентів. Сучасний інформаційний ландшафт, підкорений динаміці цифрових технологій та глобальних комунікаційних мереж, актуалізує необхідність розробки нормативних рамок, здатних забезпечити не лише ефективну регуляцію інформаційних потоків, але й їхню стратегічну інструменталізацію у сфері національних інтересів [79, с. 72-74]. У цьому контексті державна інформаційна політика детермінує специфічні когнітивні й комунікативні вектори впливу на суспільну свідомість, які функціонують як засіб стабілізації соціального порядку та легітимації владних інституцій. Інформаційне середовище характеризується як поліцентрична і гіперфрагментована структура, де відбувається перманентне нашарування дискурсів, інтересів і комунікативних практик [86, с. 219]. Такий стан речей обумовлює необхідність створення полісемантичного концепту державної інформаційної політики, що уникає редуktivних трактувань і водночас інтегрує у свої параметри багатовимірність соціальних, правових та економічних вимірів інформаційного простору. Визначальним аспектом є виявлення архетипічних характеристик національного інформаційного суверенітету, який, будучи метакатегорією, формує базис для нормативної легітимації державного втручання в інформаційну сферу.

Інституційна архітектура, що відповідає за реалізацію стратегічних завдань у галузі інформаційної політики, повинна функціонувати як адаптивна система з елементами автопоезису, здатна до саморегуляції в умовах мінливих зовнішніх викликів. Така система, за своєю сутністю, є не просто бюрократичною надбудовою, а складним соціотехнічним конструктом, що включає багаторівневі канали комунікації, механізми зворотного зв'язку та

механізми когнітивного моделювання інформаційних процесів [73, с. 75-76]. Водночас, критичним імперативом є забезпечення нормативної симетрії між адміністративними регулятивами та фундаментальними правами індивідуумів, що функціонують у межах інформаційного поля. Особливої уваги заслуговує питання інформаційної асиметрії, яка виникає у контексті нерівномірного розподілу доступу до інформаційних ресурсів та нерівноправного позиціонування різних соціальних груп у структурі інформаційного капіталу. З метою подолання цього дисбалансу необхідно запроваджувати інклюзивні моделі інформаційного управління, які забезпечують уніфікацію доступу до ключових інформаційних ресурсів, водночас залишаючи простір для розвитку локальних інформаційних ініціатив [78, с. 35]. Така, стратегія передбачає використання технологічних інновацій як засобу оптимізації процесів збирання, аналізу та поширення інформаційних даних, що є фундаментом для побудови інформаційно зрілої держави.

Методологічною основою інформаційної політики виступає концепт нормативної інтервенції, який визначає правову конфігурацію інформаційних процесів та забезпечує правовий захист від можливих інформаційних загроз. Такий підхід вимагає застосування правових конструкцій, що мають здатність до іманентної адаптації, враховуючи швидкоплинний характер цифрової епохи. Правові механізми повинні не лише забезпечувати формальну регуляцію, а й сприяти формуванню соціально відповідальних інформаційних практик, орієнтованих на утвердження етичних норм у сфері комунікаційних відносин. Інформаційна політика також виконує функцію когнітивного моделювання суспільної свідомості через створення легітимних наративів, які транслюють національні цінності, норми та ідеали. У цьому контексті особливого значення набуває феномен семіотичної регуляції, що дозволяє за допомогою комунікативних кодів та символів формувати у громадян відчуття ідентичності, причетності та соціальної солідарності [164, с. 83; 165, с. 61; 166, с. 79]. Конструювання таких наративів є стратегічним завданням, що потребує участі

експертного середовища, медіа-аналітиків, соціологів та фахівців з інформаційних технологій.

Ключовим параметром оцінювання ефективності державної інформаційної політики є її здатність забезпечувати інформаційну безпеку, яка є складовою національної безпеки загалом. Визначення інформаційної безпеки як багатовимірної категорії передбачає врахування таких аспектів, як захист критичної інформаційної інфраструктури, протидія інформаційним атакам та підтримання стабільності інформаційного простору в умовах інформаційного впливу з боку ворожих суб'єктів [195, с. 36; 197, с. 81]. Важливим завданням у цьому контексті є забезпечення міжсекторальної взаємодії, яка передбачає координацію дій між органами державної влади, приватним сектором та громадянським суспільством.

Процеси нормативної імплементації *acquis communautaire* в український правовий простір передбачають не лише модифікацію регуляторних механізмів, але й синтез дисперсних елементів адміністративно-правової системи у координатах правової конвергенції. Така трансформація супроводжується значною правовою рецепцією, що відображає діалектику формальної інституціоналізації та матеріальної адаптації регуляторного середовища. Інституціональна взаємодія між суб'єктами української державності та наднаціональними структурами Європейського Союзу вибудовується на основі нормативної аксіології, що акцентує увагу на дерегуляційно-гармонізаційному потенціалі уніфікації стандартів [194]. Дана уніфікація включає інтеграцію гетерогенних технічних регламентів, спрямованих на забезпечення міжсистемної когерентності в секторах високотехнологічного виробництва та критичної інфраструктури.

Сутнісною домінантою процесу інтеграції є впровадження багатовимірних директив, які структурно модифікують суб'єктно-об'єктні відносини у правовій системі України. Зокрема, реалізація Регламенту ЄС № 305/2011 щодо гармонізації умов надання будівельної продукції на ринку потребує концептуальної ревізії традиційних принципів сертифікації та

стандартизації у будівельній галузі. Епістемологічна значущість процесу гармонізації українських технічних стандартів із регламентами ЄС обумовлює необхідність когнітивної синхронізації нормативно-правових структур із сучасними тенденціями європейського правового континенталізму [186]. Даний підхід актуалізує розвиток інфраструктури метрологічної конвергенції, яка забезпечує гомогенність технічних параметрів у міжсекторальних відносинах.

У сфері екологічної регламентації спостерігається необхідність реалізації синергетичних моделей правового впорядкування, орієнтованих на адаптацію екосистемних директив ЄС до локальних природоохоронних практик. Імплементация Директиви ЄС 2010/75/ЄС про промислові викиди вимагає дерегламентації застарілих елементів екологічного права та розробки новітніх нормативних конструкцій, що інтегрують принципи сталого розвитку та циркулярної економіки. Інституційна архітектура системи державного управління України трансформується внаслідок інтеграції адміністративно-правових стандартів ЄС, що зумовлює необхідність формування нових організаційно-управлінських конфігурацій. Особливе значення в цьому контексті має розвиток процедур оцінювання відповідності, які здійснюються відповідно до положень європейських регламентів ISO/IEC 17025 та ISO/IEC 17065 [29, с. 35].

Процеси гармонізації фінансових стандартів України із нормативною системою ЄС детермінують потребу у фінансово-інституційній адаптації банківських і кредитно-фінансових установ. Зокрема, інтеграція до Європейської системи центральних банків вимагає ревізії концептуальних засад монетарної політики, що базуються на імплементації Базельських угод, які регламентують механізми мінімізації системних фінансових ризиків. Невід'ємною складовою інтеграційного процесу є впровадження механізмів інституційного аудиту, що забезпечують постійний моніторинг відповідності національних стандартів та практик європейським регуляторним вимогам [91]. У цьому контексті особливого значення набуває концептуалізація моделей інтероперабельності

національних систем контролю якості та сертифікації, що інтегруються у загальноєвропейську систему стандартизації.

Інституційно-нормативна колаборація України з Європейським комітетом зі стандартизації (CEN) та Європейським комітетом з електротехнічної стандартизації (CENELEC) слугує важливим етапом у формуванні інтеграційних механізмів у контексті адаптації до вимог єдиного європейського ринку. Синхронізація регуляторних норм із правовими актами Європейського Союзу передбачає імплементацію складних правових конструкцій, що регулюють стандартизаційні процеси в промислових і електротехнічних сферах [94, с. 48-50]. Вироблення нормативного консенсусу на міжінституційному рівні обумовлюється необхідністю конвергенції інженерних та юридичних парадигм. Зазначена інтеграція детермінує ускладнену систему транснаціональних регуляторних координацій, що вимагають від українських стандартизувальних інститутів впровадження механізмів техніко-правової гомогенізації. Цей процес ускладнюється необхідністю врахування не лише формальних параметрів гармонізації, але й латентних аспектів, пов'язаних із процедурними дискурсами, що передбачають трансформацію адміністративних практик у відповідності до специфікацій Директив ЄС [173, с. 117-119]. Критичним чинником виступає забезпечення інституційної спроможності національних органів адаптуватися до змінної нормативної архітектури європейського простору.

Трансформаційні процеси у сфері електротехнічної стандартизації, зокрема, вимагають інтеграції специфічних технічних регламентів у національну нормативну базу, що супроводжується необхідністю врахування міжнародних процедурних стандартів. Феномен нормативного еквіваленту, у цьому контексті, набуває особливого значення, оскільки передбачає не лише юридичне транспонування, але й реінженіринг існуючих механізмів технічного контролю та сертифікації. Цей процес потребує глибокої спеціалізації персоналу стандартизаційних органів та підвищення їхньої компетентності у сфері європейських регуляторних вимог. Інтероперабельність національних

стандартів із європейськими нормативами, що регулюються CEN і CENELEC, вимагає уніфікації методологічних підходів до оцінювання відповідності продукції [176, с. 394]. Формування інтегративного методологічного дискурсу передбачає імплементацію концептуальних моделей, які враховують принципи взаємного визнання сертифікаційних процедур та лабораторних випробувань, що визнані в межах ЄС. Дана уніфікація сприяє створенню передумов для формування кроссекторальної співпраці між українськими та європейськими стандартизовувальними структурами.

Національний орган стандартизації України, виконуючи функцію координуючого суб'єкта міждержавної інтеграції, сприяє формуванню інтеграційного поля для синхронізації національних регуляторних стандартів із європейськими нормативними актами. Водночас його діяльність передбачає імплементацію принципів інституційної мобільності та гнучкості для подолання можливих структурних розривів між українськими та європейськими стандартами. Відповідна діяльність орієнтована на модернізацію технічного регулювання в контексті підвищення конкурентоспроможності національного промислового комплексу. Співпраця з CEN і CENELEC відіграє роль стратегічного каталізатора для системної трансформації національної економіки України в контексті її європейської інтеграції [182; 183]. Упровадження відповідних стандартів дозволяє не лише підвищити рівень технологічної культури виробництва, але й інтегрувати українські підприємства у глобальні ланцюги доданої вартості, що сприяє формуванню конкурентоспроможного середовища із дотриманням високих стандартів якості, безпеки та екологічної стійкості.

Інституціоналізовані аспекти кооперації між Україною та Європейським Союзом, структуровані в межах поліфункціональної матриці європейської інтеграції, визначають складний конструкт апроксимації, де нормативно-правові, технократичні та соціально-економічні парадигми утворюють нерозривну синтезу. Дискурс інтеграції передбачає взаємопроникнення правових систем, що ґрунтується на принципах нормативного конвергенції,

імпліцитно закріплених у структурі *acquis communautaire* та уособлює аксіологічну матрицю європейської єдності. Екзегетика правових механізмів у контексті євроінтеграційних процесів розкриває значення транспозиції регламентів ЄС в національний правовий ландшафт, що передбачає не лише просторову, а й функціональну адаптацію законодавчих і процедурних алгоритмів [184]. У цьому контексті процес гармонізації демонструє багатовекторність: від методологічної імплементації директив до глибинної трансформації регуляторного середовища, обумовленої стратегічними інтенціями інтеграційної політики. Технократичний компонент взаємодії являє собою концептуалізовану сферу, де інноваційні механізми стандартизації та цифровізації відіграють роль ключових драйверів трансформаційного процесу. Регламентация виробничих і сервісних стандартів у рамках європейської технократичної платформи зумовлює інтегральну реорганізацію економічної тканини, що потребує переосмислення ролі суб'єктів ринку у площині європейських технологічних інновацій.

Соціально-економічна конвергенція, інтегрована в макроструктуру взаємин України з Європейським Союзом, передбачає масштабну реконфігурацію соціальної політики, спрямовану на впровадження уніфікованих стандартів соціального забезпечення, зайнятості, гендерної рівності та захисту прав людини. Такий підхід детермінує необхідність ревізії державної політики в аспекті соціокультурної інтеграції, що, своєю чергою, вимагає відповідного рівня адаптивної інституціональної здатності. Одним із критичних елементів функціонування інституціоналізованого механізму кооперації є усунення структурних диспропорцій у взаємодії державних і недержавних акторів, що потребує впровадження новітніх інструментів стратегічного планування та інтеракції [185]. У цьому контексті посилюється значення міжсекторальної співпраці, яка стає наріжним каменем реалізації інтеграційного потенціалу, забезпечуючи поступальний розвиток інституційного середовища.

Фінальна архітектоніка євроінтеграційної трансформації передбачає одночасну інтеграцію структурних, функціональних та концептуальних

елементів, які спільно формують органічну систему, здатну ефективно взаємодіяти з нормативним, технократичним і соціально-економічним вимірами європейського простору. Такий підхід акцентує увагу на важливості синхронізації всіх елементів інституційного співробітництва, що забезпечує довготривалу стійкість інтеграційного процесу (Таблиця 3.3.).

Таблиця 3.3. Інституціоналізовані параметри співробітництва України та Європейського Союзу в контексті апроксимації нормативно-правових, технократичних і соціально-економічних стандартів у процесі євроінтеграційної трансформації

Вектори колаборації	Фундаментальні детермінанти нормативної імплементації	Інституційно-адміністративні архітекtonіки	Прогнозовані синергетичні ефекти
Регуляторно-правова конвергенція	Диффузія <i>acquis communautaire</i> у вітчизняний правовий дискурс; імплементація директив та регламентів ЄС у національну законодавчу архітекtonіку	Інституційна координація через міністерські структури, урядові агенції та спеціалізовані робочі групи з залученням експертів ЄС	Формування когерентного правового поля, гармонізованого з <i>acquis</i> ЄС; підвищення правової передбачуваності та стабільності у взаємовідносинах з європейськими партнерами

Таблиця 3.3. Інституціоналізовані параметри співробітництва України та Європейського Союзу в контексті апроксимації нормативно-правових, технократичних і соціально-економічних стандартів у процесі євроінтеграційної трансформації

Технократична стандартизація	Трансфер технічних регламентів ISO, CEN, CENELEC, ETSI; модернізація систем оцінки відповідності та метрологічного контролю	Взаємодія з національними органами стандартизації, такими як НАОС, та залучення інституцій ЄС	Зниження технічних бар'єрів у торгівлі; підвищення рівня відповідності української продукції міжнародним стандартам, що сприятиме інтеграції до внутрішнього ринку ЄС
Фінансова інструменталізація	Мобілізація фінансових ресурсів у межах програм технічної допомоги (Twinning, TAIEХ, HORIZON Europe); стимулювання інноваційної активності	Залучення фінансових інституцій ЄС (ЄІБ, ЄБРР); інтеграція у міжнародні фінансові ринки	Підвищення конкурентоспроможності національної економіки; стимулювання технологічної модернізації виробничих процесів
Адаптація інфраструктури акредитації	Гармонізація процедур акредитації та сертифікації відповідно до принципів European Cooperation for Accreditation (EA)	Співпраця з Національним агентством акредитації України (НААУ); аудит та консалтинг з боку європейських експертних спільнот	Інтеграція у глобальну систему акредитації та сертифікації; посилення довіри до українських сертифікатів відповідності у міжнародному середовищі

Таблиця 3.3. Інституціоналізовані параметри співробітництва України та Європейського Союзу в контексті апроксимації нормативно-правових, технократичних і соціально-економічних стандартів у процесі євроінтеграційної трансформації

Екологічна регламентація	Імплементация європейських екологічних стандартів: Директива 2008/98/ЕС (управління відходами), Рамкова директива з водних ресурсів (2000/60/ЕС)	Кооперація з Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України, екологічними департаментами ЄС	Оптимізація екологічного менеджменту; мінімізація антропогенного впливу на довкілля
Соціально-трудова інтеграція	Апроксимація трудового законодавства відповідно до стандартів ЄС; гармонізація норм у сфері охорони праці та соціального захисту	Співробітництво з профільними відомствами, соціальними партнерами та DG Employment, Social Affairs and Inclusion	Підвищення соціальних стандартів та якості трудових відносин; інтеграція національного ринку праці у європейський соціально-економічний простір
Цифровізація державного управління	Уніфікація цифрових стандартів електронного врядування; впровадження сучасних систем електронного документообігу та цифрової комунікації	Інституційна координація з Міністерством цифрової трансформації України; консультаційні місії представників ЄС	Підвищення ефективності адміністративного управління; зниження транзакційних витрат для громадян та бізнесу через цифровізацію державних послуг

Розбудова державної інформаційної політики у контексті євроінтеграційного вектору розвитку України вимагає концептуального переосмислення регулятивних механізмів, які детермінують функціонування національного інформаційного середовища. Адаптація до європейських стандартів передбачає систематизацію правових та організаційних інструментів, що забезпечують конгруентність із універсальними принципами демократичної комунікації та свободи інформації. Вектор модернізації тут обумовлений потребою дотримання нормативно визначених рамок, що відповідають не лише інтересам держави, але й етичним засадам прав людини у цифрову епоху [188]. Детермінантною складовою є інкорпорація принципу субсидіарності, котрий формує підґрунтя для горизонтального й вертикального розподілу владних повноважень у сфері інформаційної політики. Цей принцип вимагає оптимізації адміністративних процедур та делегування повноважень на рівень, найбільш наближений до кінцевого користувача інформаційних ресурсів. У процесі такого розподілу акцентується увага на забезпеченні інституційної прозорості, що резонує з парадигматичними засадами доброго врядування (good governance), акредитованими в ЄС [35].

Пріоритетним є питання інституціоналізації засад інформаційної приватності, яке передбачає імплементацію норм Загального регламенту про захист даних (GDPR). У цьому контексті розбудова нормативної інфраструктури має базуватися на триєдиному підході: балансі між захистом приватності, забезпеченням інформаційної безпеки та створенням умов для відкритого інформаційного обміну. Така комплексність вимагає мультидисциплінарного підходу, інтеграції технологічного, правового й етичного знання. Окремої уваги потребує боротьба з феноменом дезінформації, що становить загрозу як для національної безпеки, так і для когнітивної безпеки суспільства [36]. Європейська практика в цьому напрямі базується на створенні стійких інституцій, здатних аналізувати, виявляти та нейтралізувати маніпулятивні інформаційні впливи. Україні необхідно впроваджувати системи моніторингу

інформаційного простору, що поєднують інноваційні технології штучного інтелекту із аналітичною експертизою високого рівня.

Іншим важливим вектором реформування є формування інтегративних інформаційних систем, які відповідають концепту інтероперабельності [190, с. 60]. Цей підхід базується на забезпеченні функціональної сумісності цифрових платформ, що обслуговують публічний і приватний сектори. Стандарти Європейської міжурядової мережі (e-Government) слугують прототипом для створення в Україні структурованих, прозорих і ефективних механізмів управління, здатних підвищити рівень довіри до державних інституцій. Імплементация євростандартів вимагає зосередження на концепті інформаційної грамотності, що інтегрує освітні, просвітницькі та практичні аспекти [153, с. 8-17]. Формування медіаграмотності в українському суспільстві стає одним із ключових напрямів, що має запобігти маніпулятивним впливам, посилити критичне мислення та сприяти розвитку інформаційної культури як запобіжника цифрового анархізму.

Концептуальна багат шаровість реформування інформаційної політики передбачає інтеграцію наукового, технологічного й нормативного підходів. Лише через поєднання емпіричних досліджень, розробки інноваційних методів регулювання та гармонізації нормативної бази можливо досягти сталості у впровадженні реформ. У цьому процесі необхідна координація зусиль державних органів, наукової спільноти та громадського сектору [95, с. 167-168]. На завершення, слід підкреслити, що адаптація державної інформаційної політики до європейських стандартів є не лише питанням нормативної гармонізації, а й викликом трансформації ментальної моделі суспільства. Така модернізація вимагає послідовної, систематичної та багатовекторної роботи, де культурна еволюція є не менш важливою за технічну чи правову.

Державна інформаційна політика є складною та багатокomпонентною концепцією, що передбачає систематизацію та оптимізацію інформаційних потоків у межах правового й адміністративного регулювання. Її сутність полягає у формуванні стратегічної парадигми взаємодії державних і суспільних суб'єктів

у сфері інформаційного обігу, що передбачає ієрархічне структурування процедур отримання, акумуляції, трансляції й збереження інформації. Така політика є синергетичним елементом, що забезпечує ефективність національної інформаційної інфраструктури. У межах нормативного визначення, закріпленого в Законі України «Про інформацію» [55], державна інформаційна політика конструюється як універсальна матриця засобів і напрямів регуляції, орієнтована на досягнення гармонійного співвідношення між доступністю інформації та її захищеністю. Основоположними характеристиками такої політики є прозорість, безпека та стабільність інформаційного середовища, яке одночасно функціонує як інструмент державного впливу та механізм забезпечення суспільного консенсусу. Застосування державної інформаційної політики охоплює поліморфну взаємодію інституціональних механізмів, що включають адміністративні, технологічні та правові важелі [89, с. 189]. Ця взаємодія детермінує адаптаційний потенціал інформаційної політики до викликів, зумовлених глобалізаційними процесами, цифровізацією та посиленням кіберзагроз. Аспекти прогнозування ризиків і запровадження превентивних заходів є центральними у забезпеченні інформаційного суверенітету.

Ключовим завданням у межах державної інформаційної політики є інтеграція інноваційних технологій та правових механізмів для формування ефективної інформаційної екосистеми. Специфічним аспектом цього процесу виступає розробка моделей, що базуються на принципах динамічної рівноваги між інформаційною відкритістю та необхідністю захисту національних інтересів. Водночас втілення таких моделей передбачає залучення широкого спектра міжнародних практик та стандартів [98]. Не менш важливим виміром державної інформаційної політики є її аксіологічна функція, що спрямована на формування суспільних уявлень про значущість інформації як ресурсу стратегічного значення. Інформаційна політика виступає засобом консолідації суспільства через стимулювання медіаграмотності, розвиток критичного мислення та протидію маніпулятивним практикам. Збереження ціннісних орієнтирів є вирішальним у побудові стійкої інформаційної культури.

У контексті поступального розвитку євроінтеграційного курсу України пріоритетного значення набуває гармонізація нормативно-правових положень із нормативною базою Європейського Союзу, яка функціонує як багатоаспектна система регуляторних норм і принципів. Цей процес передбачає не лише текстуальну адаптацію правових актів, але й їх інтеграцію у національну правову доктрину з урахуванням усталених засад верховенства права, демократичного управління та соціально-економічної стабільності [120, с. 43]. Процедура зближення правових систем України та ЄС характеризується значним рівнем нормативної складності, що обумовлюється різницею в методологічних підходах до регулювання окремих галузей права. Функціональна трансформація національних норм супроводжується необхідністю збереження ідентичності правових інститутів, а також врахуванням соціокультурних особливостей суспільства, яке ці норми обслуговує [120, с. 47].

Взаємодія правової системи України із регуляторною архітектурою Європейського Союзу потребує врахування широкого спектра чинників, зокрема, багаторівневої структури європейського права, що поєднує як обов'язкові регламенти, так і директиви, котрі передбачають значну гнучкість у виборі способів їх імплементації [120, с. 51]. Такий підхід вимагає від України не лише технічної адаптації законодавства, але й вибудови інституційної інфраструктури для ефективної реалізації взятих на себе зобов'язань. Додатковим викликом у процесі гармонізації стає необхідність балансування між досягненням стратегічних завдань інтеграції та збереженням національної нормативної суверенності. Національні інститути повинні забезпечувати ефективну трансмісію європейських стандартів, зберігаючи при цьому власну правову автономність і спроможність реагувати на внутрішні виклики.

Особливої уваги заслуговує гетерогенність регуляторних вимог Європейського Союзу, які охоплюють такі сфери, як технічне регулювання, екологічна політика, захист персональних даних і навіть кібербезпека. Усі вони є прикладами нормативних режимів, що вимагають різнопланового підходу до їхнього впровадження з одночасним врахуванням як європейських принципів,

так і внутрішньодержавних реалій. Відповідно, гармонізація правового поля України з європейськими стандартами виступає багатогранною процедурою, яка вимагає не лише законодавчої адаптації, але й формування інституційної, адміністративної та соціальної інфраструктури, здатної забезпечити сталість інтеграційних процесів. Лише за умови всебічного аналізу й системного підходу до реалізації відповідних завдань можна досягти високого рівня синхронізації правових систем, що сприятиме подальшій інтеграції України до європейського правового простору (Таблиця 3.4).

Таблиця 3.4. Матеріально-правові детермінанти гармонізації нормативно-правового регулювання у контексті євроінтеграційного поступу України

Сфера нормативного впливу	Базові законодавчі акти communautaire acquis	Національні правові механізми імплементації
Технічна гармонізація та стандартизація	Регламент (ЄС) № 765/2008 щодо акредитації та ринкового нагляду; Директива 2001/95/ЄС про безпечність продукції	Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності»; Національна програма стандартизації України
Санітарно-фітосанітарний контроль	Регламент (ЄС) № 852/2004 про гігієну харчових продуктів; Регламент (ЄС) № 178/2002 про загальні засади харчового законодавства	Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»; План адаптації санітарного законодавства України
Енергетична та екологічна трансформація	Директива 2012/27/ЄС про енергоефективність; Регламент (ЄС) № 1221/2009 щодо екологічного менеджменту та аудиту (EMAS)	Закон України «Про енергоефективність будівель»; Національна стратегія екологічної політики України на період до 2030 року

Таблиця 3.4. Матеріально-правові детермінанти гармонізації нормативно-правового регулювання у контексті євроінтеграційного поступу України

Захист інтелектуальних прав	Директива 2004/48/ЄС про забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності; Регламент (ЄС) № 2017/1001 про торговельні марки	Закон України «Про авторське право і суміжні права»; Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності
Регуляція фінансових ринків	Директива 2014/65/ЄС про ринки фінансових інструментів (MiFID II); Регламент (ЄС) № 575/2013 про капітальні вимоги	Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»; Положення НБУ щодо регулювання діяльності фінансових установ
Публічні закупівлі	Директива 2014/24/ЄС про державні закупівлі; Директива 89/665/ЄС щодо процедур оскарження у сфері закупівель	Закон України «Про публічні закупівлі»; Постанова Кабінету Міністрів України про гармонізацію процедур закупівель з нормами ЄС
Цифрова економіка та кібербезпека	Регламент (ЄС) № 2016/679 про захист персональних даних (GDPR); Директива 2016/1148 про кібербезпеку мережевих та інформаційних систем	Закон України «Про захист персональних даних»; Національна стратегія кібербезпеки України
Соціально-трудова політика	Директива 2003/88/ЄС про організацію робочого часу; Регламент (ЄС) № 492/2011 про мобільність працівників	Закон України «Про зайнятість населення»;

Таким чином, державна інформаційна політика у своїй сутнісній основі є багатоаспектною категорією, що вимагає інтеграції нормативних, технологічних, соціальних та культурних компонентів. Її реалізація повинна спиратися на поєднання інноваційних технологій, правових механізмів та соціальних стратегій, які забезпечують стабільність, безпеку та розвиток інформаційного простору відповідно до національних інтересів. Співробітництво між Європейським Союзом та Україною у межах імплементації стандартів, обумовлене процесами євроінтеграційної акультурації, характеризується глибокою інституційною синергією та нормативно-правовою симбіозою. Експансія *acquis communautaire* у правову матрицю України супроводжується складними процесами транспозиції, дерогації та ітеративної гармонізації регулятивних архітектур. Інтенсифікація адаптаційних механізмів передбачає взаємопроникнення технократичної ортодоксії й постмодерністських підходів до управління, що забезпечує кодифікацію інтероперабельності в ключових секторах економіки, зокрема в екологічній стандартизації, кібербезпеці та інтелектуально-правовому забезпеченні.

У контексті євроінтеграційного вектору адаптація регуляторного середовища набуває характеру гіперінституційної рефлексії, яка базується на принципах субсидіарності, транспарентності та секторальної резилієнтності. Імплементація політик гармонізації вимагає інституційного мультиплексування та інтерактивної емерджентності, що дозволяє мінімізувати когнітивно-ресурсні дихотомії між національними та наднаціональними рівнями управління. Зрештою, ці процеси сприяють формуванню нової політико-економічної парадигми, що зміцнює геостратегічну суб'єктність України в контексті глобальної регулятивної поляризації.

3.3. Особливості формування державної інформаційної політики України в умовах реалізації євроінтеграції та російської агресії: паралельні виклики

Державна інформаційна політика України, функціонуючи у контексті геополітичних трансформацій та амбівалентності міжнародного середовища, постає як інтегративний вектор забезпечення стратегічного суверенітету. Її архітектоніка базується на симбіозі багатовекторних механізмів, спрямованих на елімінацію загроз інформаційної дестабілізації та акумуляцію інструментів когнітивного впливу. Умови російської агресії та євроінтеграційної перспективи ускладнюють парадигму реалізації таких механізмів, вимагаючи залучення міждисциплінарних методологій та адаптації до ескалаційних викликів. Реалізація політики протидії інформаційним загрозам ускладнюється феноменом інформаційного ревізіонізму, який здійснюється за допомогою інтенсифікації пропагандистських інструментів [123, с. 88]. Це провокує зростання ризиків, пов'язаних із підривом епістемологічних засад суспільного консенсусу, що вимагає інституціоналізації механізмів когнітивного захисту. Зокрема, необхідним є створення багаторівневої системи антидезінформаційного моніторингу, яка функціонуватиме як засіб екстернальної резистентності та стратегічного маніпулювання інформаційними потоками.

Євроінтеграційні процеси актуалізують питання конвергенції національних інформаційних політик із регламентами, встановленими *acquis communautaire*. Імплементация таких стандартів, зокрема в аспектах дотримання цифрових прав та інформаційної прозорості, потребує не лише формальної гармонізації законодавчих норм, а й інтеграції новітніх технологічних інструментів у сферу інформаційного управління [96, с. 43]. Це включає використання алгоритмів великих даних для аналізу інформаційної екосистеми, виявлення маніпулятивних контекстів та прогнозування інформаційних ризиків. Сучасна інформаційна політика обумовлює необхідність деконструкції традиційних концептів суверенітету, що трансформується в умовах глобалізаційного інформаційного гіперполя. Постає нова онтологія

інформаційної суб'єктності, що передбачає використання аутопоетичних систем для управління інформаційними потоками на різних рівнях: від локального до глобального. У цьому контексті необхідною є адаптація державних структур до використання алгоритмічних механізмів для забезпечення когнітивної гігієни та захисту національної ідентичності.

Трансгресивність викликів, зумовлених російською агресією, вимагає ревізії методів контрпропаганди та створення синергетичних платформ для міжсекторальної взаємодії. Залучення експертного потенціалу академічного середовища, медіа та громадських організацій сприятиме формуванню консолідованого наративу, що здатен забезпечити протидію когнітивним атакам. Важливу роль відіграє розвиток когнітивної дипломатки, що передбачає стратегічну комунікацію з міжнародними партнерами для зміцнення позицій України у глобальному інформаційному просторі. Відповідно, державна інформаційна політика України в сучасних умовах формується на основі міждисциплінарного синтезу та аксіологічної цілісності [128, с. 78]. Її ефективність обумовлена здатністю до аналітичної трансценденції, інтеграції інноваційних підходів та переосмислення традиційних моделей управління інформаційними потоками. Лише комплексний підхід, що базується на синергії технологічних, соціокультурних та політичних компонентів, дозволить реалізувати завдання забезпечення національної інформаційної безпеки у добу гібридних викликів.

Формування державної інформаційної політики в умовах динамічних трансформацій суспільного середовища передбачає концептуалізацію інтегративного підходу до стабілізації інформаційного простору. Ключова роль належить використанню когнітивних моделей аналізу впливу, які враховують соціокультурні особливості регіонів. Значне місце у цьому контексті займає імплементація європейських стандартів регулювання інформаційного обігу, які корелюють із локальними нормативними актами. В умовах постійної інформаційної агресії досягнення синергетичного ефекту можливе через розробку багатокомпонентних стратегій комунікації. Статистичні дані

засвідчують, що рівень цифрової активності в регіонах, безпосередньо прилеглих до зони конфлікту, зріс на 23% за останні два роки [251]. Це обумовлює необхідність посилення регуляторних функцій держави у сфері цифрового контенту. Таким чином, формування стратегій інформаційного менеджменту повинно бути органічно інтегрованим у процеси соціально-економічної модернізації держави.

Ефективність інформаційної політики в умовах євроінтеграції значною мірою визначається здатністю держави до багаторівневого співробітництва з міжнародними партнерами. Зокрема, співпраця з Європейським Союзом передбачає впровадження медійних ініціатив, що акцентують увагу на універсальних принципах свободи слова, прозорості та правовладдя. Важливим компонентом цього процесу є реалізація спільних програм інформаційної безпеки, які забезпечують координацію дій у боротьбі з дезінформацією. Такі проекти фінансуються завдяки значним фінансовим інвестиціям, зокрема, понад 1,2 млрд євро було спрямовано на підтримку медійної сфери України [251]. Стратегічне значення має залучення до міжнародних платформ обміну інформацією, таких як НАТО, для посилення спроможності України у глобальному інформаційному просторі. Це дозволяє адаптувати найкращі практики до локальних реалій, забезпечуючи стійкість до зовнішніх маніпуляцій. У такій взаємодії формується новий тип інформаційної дипломатії, орієнтований на гармонізацію національних і міжнародних інтересів.

Сучасна інформаційна політика України вимушена адаптуватися до специфічних викликів, обумовлених триваючою агресією з боку сусідньої держави. У відповідь на масовані дезінформаційні атаки розроблено комплексні алгоритми виявлення та нейтралізації ворожих інформаційних впливів. Статистичні дані свідчать, що понад 60% кіберзагроз орієнтовані на дестабілізацію громадської думки через маніпулятивні платформи соціальних мереж [251]. У цьому контексті Україна активно співпрацює з Європейською мережею кібербезпеки, впроваджуючи інноваційні технології для захисту стратегічно важливих комунікацій. Значна увага приділяється питанням

технологічної мобілізації державних і приватних ресурсів для нейтралізації ворожих інформаційних кампаній. Така стратегія передбачає не лише захист, але й контратакувальні заходи, спрямовані на демаскування пропагандистських наративів противника. Це уможлиблює формування більш стійкого суспільного імунітету до зовнішніх маніпулятивних впливів.

Процес інтеграції України у європейську інформаційну систему вимагає всебічної гармонізації законодавчих та технологічних механізмів управління інформаційним обігом. Зокрема, адаптація до стандартів Європейського Союзу включає імплементацію положень про захист персональних даних та прозорість цифрового контенту. Одним із ключових елементів є участь у програмах фінансування незалежних медіа, які зміцнюють довіру до демократичних інститутів. За статистикою, близько 80% проектів у сфері медіа, профінансованих ЄС у 2023 році, мали безпосередній стосунок до України [150]. Крім того, реалізація євроінтеграційних ініціатив дозволяє зміцнити міжнародну репутацію держави як надійного партнера у глобальній інформаційній екосистемі. Важливу роль у цьому процесі відіграє співпраця з європейськими регуляторними органами, яка сприяє уніфікації підходів до управління інформаційним середовищем. Результатом стає поступова трансформація України у невід'ємну складову європейського інформаційного простору.

Формування позитивного суспільного сприйняття державної інформаційної політики обумовлюється впровадженням прозорих механізмів комунікації та звітності перед громадянами. Публічні опитування свідчать про поступове зростання довіри до державних ініціатив, спрямованих на забезпечення інформаційної безпеки. Близько 75% опитаних у 2024 році оцінили ці зусилля позитивно, що свідчить про високу ефективність впроваджених заходів [251]. Важливим чинником такого успіху стає систематична робота з розвінчання пропагандистських міфів та популяризація об'єктивних даних. У цьому контексті велике значення мають соціальні кампанії, які акцентують увагу на єдності суспільства перед обличчям зовнішніх загроз. Це дозволяє не лише консолідувати громадську думку, але й створити нові соціальні сенси, що

сприяють розвитку демократичних цінностей. Як наслідок, інформаційна політика трансформується з інструмента комунікації в основоположний елемент національної ідентичності.

Застосування інноваційних технологій у сфері інформаційної політики стає вагомим чинником посилення її ефективності. Використання систем штучного інтелекту для моніторингу медійного простору та аналізу інформаційних потоків дозволяє суттєво знизити ризики поширення дезінформації. Автоматизовані алгоритми ідентифікації фейкових джерел забезпечують оперативне реагування на загрози та попередження їх подальшого поширення [147, с. 304-305]. Важливим елементом є створення цифрових платформ для оперативної взаємодії з громадянами, що підвищує рівень довіри до державних структур. Крім того, інновації сприяють формуванню якісного інформаційного контенту, орієнтованого як на внутрішню, так і на міжнародну аудиторію. Поєднання технічних і когнітивних підходів забезпечує оптимізацію комунікативних стратегій держави.

Формування стратегічної моделі державної інформаційної політики у контексті геополітичної турбулентності та інтенсифікації євроінтеграційних процесів потребує розробки багатовимірного підходу, що враховує складність сучасного медіа-ландшафту та трансформацію суспільної свідомості під впливом гібридних загроз. У світлі новітніх реалій, обтяжених викликами війни, дедалі актуальнішим стає переосмислення засад інформаційного управління як інструменту, що синтезує нормативно-правові, технократичні, когнітивно-психологічні та соціокультурні компоненти. Ключовим завданням стає досягнення динамічного балансу між забезпеченням інформаційного суверенітету, адаптацією до глобальних комунікативних стандартів та укоріненням національної ідентичності в дискурсивних практиках [149]. У цьому контексті багаторівневі підходи виступають не лише методологічним інструментарієм, але й концептуальним каркасом для побудови інтегральної архітектури інформаційної безпеки та суспільної стійкості.

Юридико-нормативна стратифікація інформаційної регуляції

У контексті забезпечення сталого функціонування інформаційного простору ключовою парадигмою виступає розробка багаторівневої системи регламентації, яка базується на синтезі національних правових традицій із нормами європейського права. Юридико-нормативна стратифікація акцентує увагу на інкорпорації положень європейських директив до локального законодавчого поля, спрямованих на укріплення легітимності інформаційних практик. Умовою ефективної імплементації стає створення поліцентричної моделі правового регулювання, де враховуються транснаціональні виклики та локальні соціокультурні особливості. Така методологія регуляції покликана не лише структурувати обіг інформації, але й усунути нормативні лакуни, які можуть бути використані для маніпуляцій у цифровому середовищі. Стратегічна синхронізація національних регуляторних механізмів із міжнародними стандартами забезпечує комплексну протидію дезінформації, водночас сприяючи розвитку незалежних медіа. Таким чином, стратифікація правових механізмів постає гарантом конституційності та прозорості інформаційного середовища [214, с. 199].

Технократично-інноваційна конвергенція комунікаційних процесів

Інформаційна політика сучасності неможлива без інтеграції новітніх технологій, здатних забезпечити багатовекторний моніторинг інформаційних потоків. Технократично-інноваційна конвергенція спрямована на впровадження інструментів штучного інтелекту, які дозволяють ідентифікувати потенційно небезпечні динаміки медійного середовища з високим ступенем точності. Алгоритми машинного навчання забезпечують системну класифікацію джерел контенту та аналіз їхньої достовірності, що уможливорює оперативну нейтралізацію дезінформаційних атак. У межах цього підходу реалізується концепція кіберстійкості, що поєднує елементи технологічної мобілізації із забезпеченням інформаційного суверенітету [214, с. 203]. Водночас, використання автоматизованих аналітичних платформ сприяє не лише захисту стратегічної інфраструктури, але й адаптації інформаційних стратегій до змінних умов глобалізованого світу. Комбінація високотехнологічних рішень із

когнітивними моделями комунікації дозволяє досягти ефекту синергетичної оптимізації управління інформаційними потоками.

Психокогнітивний аналіз впливів на інформаційний габітус суспільства

У системі державної інформаційної політики зростає роль когнітивного управління масовими комунікаціями, орієнтованого на формування відповідного габітусу громадян. Психокогнітивний підхід базується на методології детального вивчення поведінкових матриць аудиторій та прогнозування їхньої реакції на задані медійні подразники. Особлива увага приділяється розробці комунікативних стратегій, які через підсвідомі механізми формують довготривалі ціннісні установки. Основа цього підходу – використання інструментів нейролінгвістичного програмування, що дозволяє генерувати позитивні асоціації із державними ініціативами [214, с. 207]. Соціопсихологічний моніторинг у рамках підходу дає можливість моделювати сценарії соціальних реакцій та уникати негативних резонансів у громадській думці. Через мультидисциплінарну інтеграцію методів психології, соціології та когнітивістики формується нова матриця соціального управління, адаптована до сучасних викликів.

Соціокультурна верифікація національних інформаційних наративів

Соціокультурна верифікація передбачає глибоку аналітику впливу історичних, культурних і мовних кодів на сприйняття інформаційних меседжів громадянами. У процесі формування інформаційної стратегії важливим аспектом є імплементація національних символів, які не лише посилюють патріотичну свідомість, але й протидіють культурним експансіям агресора. Особлива увага приділяється адаптації інформаційного контенту до регіональних особливостей, зокрема мовних та етнічних. У межах цього підходу державна політика взаємодіє із громадянським суспільством у процесі створення автентичних медійних продуктів. Використання елементів культурної ідентичності у комунікаціях сприяє формуванню довготривалої національної єдності [214, с. 213]. Соціокультурна верифікація також забезпечує легітимізацію європейських

стандартів через їхню інтеграцію у локальні контексти, що підвищує сприйняття населенням зовнішніх ініціатив.

Інституційно-колаборативна архітектоніка партнерських альянсів

Структуризація інформаційної політики у багатосторонньому форматі передбачає створення архітектоніки партнерських альянсів із міжнародними та локальними акторами. Інституційно-колаборативний підхід орієнтований на стратегічну консолідацію ресурсів для протидії глобальним інформаційним загрозам. Спільні ініціативи із Європейським Союзом, НАТО та іншими організаціями створюють потужний інструмент для регіональної стабільності. Залучення грантового фінансування дозволяє реалізовувати масштабні проекти підтримки незалежних медіа, що сприяє посиленню демократичних інститутів. Крім того, активна участь у міжнародних форумах забезпечує доступ до найкращих практик регулювання інформаційного середовища [214, с. 243]. Створення системи обміну знаннями між різними секторами дозволяє підвищити стійкість держави до зовнішніх викликів. Ця архітектоніка спрямована на формування глобальної коаліції, здатної адаптуватися до турбулентного інформаційного ландшафту.

У контексті визначення методологічного каркасу державної інформаційної політики в умовах глобалізованої інформаційної екосистеми та національних викликів, концепції, принципи й стандарти виступають основоположними елементами стратегічного планування.

Концептуальна основа інформаційної політики України ґрунтується на ідеях багатовекторної інтеграції, що поєднує орієнтацію на європейські стандарти із забезпеченням суверенності інформаційного середовища. Концепції інфраструктурної кіберстійкості, інклюзивності інформаційних процесів та когнітивної безпеки стали теоретичним базисом для створення гнучких механізмів протидії гібридним загрозам. Крім того, концептуалізація інтерактивної взаємодії між державою, медійним середовищем та громадянським суспільством дозволяє врахувати соціокультурну специфіку при реалізації комунікативних стратегій. Системність концептуальних підходів до

інформаційного управління передбачає створення багатофункціональної екосистеми, яка синхронізує захисні, просвітницькі та інтеграційні функції держави.

Державна інформаційна політика України, яка функціонує в умовах складного геополітичного контексту євроінтеграції та перманентних викликів з боку агресивного середовища, зосереджена на забезпеченні стабільності інформаційного простору та гармонізації управління інформаційними потоками. Принцип правової легітимності, що є наріжним каменем регуляторних процесів, акцентує необхідність абсолютної відповідності нормативно-правових актів міжнародним стандартам та усталеним локальним правовим нормам [129, с. 7-10]. Це забезпечує унормування медійної сфери, сприяє мінімізації правових колізій і захищає суб'єктів інформаційних відносин від ризиків правової нестабільності. Важливість такого підходу полягає у здатності держави гарантувати прозорість і передбачуваність своїх дій на інформаційному полі як для внутрішніх, так і для зовнішніх партнерів. Принцип закріплює правовий фундамент, що є незамінним в умовах глобальних медіа-трансформацій. Саме завдяки дотриманню цього принципу держава може протидіяти маніпулятивним інформаційним кампаніям, які мають на меті дестабілізацію суспільства.

Принцип прозорості, на якому ґрунтується сучасна інформаційна політика, є стратегічно значущим для формування довіри громадян до органів державної влади. Відкритість комунікаційних процесів забезпечує зменшення соціальної напруженості та сприяє усвідомленню громадянами важливості спільних зусиль для досягнення суспільного добробуту. Імплементация прозорих підходів у системі управління інформаційними потоками потребує вдосконалення механізмів звітності, доступу до публічної інформації та цифрової трансформації комунікаційних платформ [145. С. 98-111]. Прозорість сприяє посиленню соціальної згуртованості, адже через відкритість дій влади формується довіра до прийняття стратегічних рішень у кризових умовах. Водночас така політика вимагає високого рівня технічного оснащення та кваліфікації персоналу, що працює у сфері медіа. Завдяки прозорості держава

може ефективніше протидіяти дезінформації, яка спрямована на руйнування суспільної довіри.

Принцип адаптивності посідає ключову позицію у забезпеченні стійкості інформаційної системи держави в умовах гібридних загроз. Гнучкість управління інформаційними процесами дозволяє оперативно реагувати на трансформації медійного простору, викликані як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками. Здатність адаптуватися до змін сприяє мінімізації ризиків, пов'язаних із деструктивними інформаційними впливами, зокрема у контексті кіберзагроз. Систематичний моніторинг медійного середовища та аналітичний супровід прийняття рішень забезпечують своєчасність і ефективність інформаційних заходів [161, с. 45]. Крім того, адаптивність дозволяє вчасно оновлювати нормативну базу відповідно до викликів часу. Реалізація цього принципу передбачає не лише реактивність, але й проактивність, що дозволяє формувати довгострокову стратегію інформаційної безпеки.

Принцип культурної інтеграції є фундаментальним для збереження національної ідентичності в умовах глобалізаційних викликів та активних транснаціональних комунікацій. Інформаційна політика, спрямована на підтримку культурного багатства, має сприяти консолідації суспільства навколо спільних цінностей. Це передбачає підтримку мовної політики, збереження культурної спадщини та формування позитивного іміджу України на міжнародній арені. Впровадження механізмів культурної інтеграції також сприяє протидії асиміляційним тенденціям, які можуть загрожувати національному суверенітету [162, с. 39-40]. Принцип підтримує зв'язок між культурною ідентичністю та інформаційним суверенітетом, посилюючи значення медіа як інструменту культурної дипломатії. У цьому контексті важливо забезпечити ефективну комунікацію між різними етнічними, соціальними та регіональними групами всередині країни.

Принцип кооперативності акцентує необхідність міжсекторальної співпраці задля досягнення синергії в управлінні інформаційним простором. Інформаційна політика, побудована на основі багатосторонньої взаємодії,

забезпечує ефективність у протидії дезінформації, поширенню фейків та маніпуляцій. У цьому контексті особливо важливим є залучення міжнародних партнерів, які можуть надати технічну та консультативну підтримку для розвитку інформаційної інфраструктури. Координація між державними установами, медіа-сектором, громадськими організаціями та приватними структурами дозволяє розробляти інтегровані підходи до вирішення інформаційних викликів [163, с. 113]. Така кооперація сприяє формуванню загальнонаціональної інформаційної стратегії, яка відповідає потребам сучасного суспільства. У межах кооперативного підходу державна інформаційна політика здатна створювати умови для формування сталого інформаційного середовища.

Сучасна державна інформаційна політика України, орієнтована на євроінтеграційні вектори, набуває трансцендентального значення в умовах посилення військових викликів і глобальної турбулентності. Невідворотність інтеграції у європейський інформаційний простір детермінує нагальну потребу в розробці стандартизованих регулятивних механізмів, які здатні забезпечити симбіоз національних інтересів із загальноєвропейськими нормативами. Концептуальні засади стандартизації передбачають використання нормативно-правових інструментів, що ґрунтуються на принципах легітимності, прозорості й субсидіарності, які є невід'ємною частиною *acquis communautaire* [168, с. 126]. У цьому контексті необхідною є імплементація механізмів гармонізації правових актів, що враховують специфіку українського інформаційного середовища в умовах гібридної агресії. Такі підходи не лише сприяють інтеграції з європейським простором, а й забезпечують системну адаптацію до мінливих викликів. Інформаційне середовище сучасності дедалі більше перебуває під впливом феноменів інформаційного терору й маніпулятивних технологій, що вимагає глибокої трансформації державних підходів до регулювання [167, с. 79-80]. Стандарти у цій сфері слугують аксіологічною основою для побудови стійкої інформаційної політики, спрямованої на мінімізацію деструктивного впливу інформаційних загроз. Концепція нормативної інтероперабельності

передбачає синергетичну взаємодію національних інституцій з міжнародними структурами, що дозволяє досягати максимальної ефективності в нейтралізації інформаційних атак [169, с. 77]. Особливого значення набуває використання високотехнологічних засобів моніторингу та аналізу, які здатні забезпечити випереджувальну протидію дезінформаційним кампаніям. Водночас, важливим є дотримання етичних принципів у контексті свободи слова, що становить невід'ємну частину демократичної парадигми.

Воєнні реалії сьогодення суттєво модифікують інформаційний ландшафт, детермінуючи потребу у впровадженні специфічних стандартів, орієнтованих на кризове управління. Адаптація нормативної бази до умов воєнного стану передбачає розробку спеціалізованих протоколів, спрямованих на забезпечення інформаційної резилієнтності держави. Такі протоколи мають враховувати як технічні, так і нормативно-правові аспекти, які є необхідними для підтримання стійкості державних інформаційних систем [158, с. 98]. Інтеграція новітніх стандартів до регулятивної політики дозволяє формувати ефективну систему управління інформаційними потоками, що забезпечує оперативне реагування на загрози. Зокрема, інституціоналізація механізмів міжнародної кооперації виступає ключовим елементом для підвищення ефективності антикризових заходів.

Євроінтеграційна перспектива державної інформаційної політики України зумовлює необхідність дотримання суворих нормативів, що відповідають вимогам європейських директив. Зокрема, уніфікація стандартів вимагає використання міждисциплінарних підходів, які охоплюють як технічну складову інформаційної безпеки, так і соціокультурні аспекти. Однією з найбільш актуальних проблем залишається побудова прозорої системи контролю за інформаційними потоками, що одночасно зберігає баланс між правом на доступ до інформації та необхідністю забезпечення національної безпеки. Задля цього необхідним є створення мультисекторальних платформ для обміну досвідом і адаптації найкращих практик [174, с. 641]. Лише через гармонізацію правового середовища та впровадження інноваційних рішень

можливе досягнення сталого розвитку інформаційного простору. Розвиток стандартів інформаційної політики потребує не лише технічного, але й концептуального переосмислення, спрямованого на формування нового світоглядного підґрунтя. У цьому аспекті важливим є розробка методологічних рамок, що враховують динаміку глобальних викликів, зокрема кіберзагроз і технологічної ескалації. Інформаційна політика, збудована на основі стандартизованих підходів, повинна залишатися адаптивною до стрімко змінюваних умов і водночас стійкою до зовнішніх впливів. Інституційна реформа в цій сфері має супроводжуватися інтенсифікацією міжнародної співпраці, яка передбачає інтеграцію до глобальних інформаційних структур. Впровадження стандартизованих підходів сприятиме не лише ефективності управління, але й підвищенню рівня довіри суспільства до державних інституцій.

Відповідно, стандартизація інформаційної політики України виступає своєрідним каталізатором для побудови нового типу державного управління, орієнтованого на сталий розвиток. Їхнє застосування повинно базуватися на концептах прозорості, відповідальності та ефективності, що є ключовими у процесі європейської інтеграції. Гармонізація регулятивної бази, інтеграція новітніх технологій і врахування соціальних аспектів становлять основу для формування сучасного інформаційного простору [188]. У цьому процесі важливим є збереження національної автентичності, яка слугує гарантом стійкості до зовнішніх інформаційних маніпуляцій. Таким чином, стандарти стають не лише інструментом управління, а й стратегічною основою для досягнення національних і глобальних цілей.

Гармонізація законодавства України з *acquis communautaire* Європейського Союзу в умовах екзистенційних загроз, спричинених військовою агресією РФ, є складним, багаторівневим процесом, що вимагає інтелектуального напруження національних еліт. Державна інформаційна політика в таких умовах трансформується у багатогранний механізм протидії дезінформації, формування стратегічної комунікації та консолідації суспільства. Імперативи євроінтеграції висувають вимоги до адаптації регуляторної бази, зокрема у сфері цифрових

медіа, інтернет-простору та захисту інформаційних прав. Конвергенція з європейськими стандартами інформаційної політики вимагає подолання правових колізій, що історично сформувалися через гетерогенність української нормативної системи [175, с. 167]. Супровід цієї гармонізації потребує врахування як принципів субсидіарності, так і пропорційності, які лежать в основі європейської юридичної доктрини. Крім того, російська агресія зумовила необхідність оперативного реагування на виклики, пов'язані з інформаційною експансією, яка використовує пропагандистські стратегії гібридного впливу. Актуалізація таких загроз посилює вимогу до синергії між державними структурами та громадянським суспільством у протидії маніпулятивним наративам.

У контексті реалізації євроінтеграційного вектору, модернізація інформаційної політики України передбачає інкорпорацію європейських стандартів плюралізму медіа та прозорості власності у засобах масової інформації. Дискурсивна деформація, зумовлена тривалим інформаційним домінуванням РФ, спричинила деформацію масової свідомості, що ускладнює формування національної ідентичності. Регуляторна гармонізація потребує не лише технічного узгодження законодавчих актів, але й створення інтегративної правової рамки, яка враховуватиме специфіку гібридної війни. Консистентність цієї діяльності вимагає використання комунікативної стратегії, спрямованої на побудову довіри до державних інституцій через медіаосвіту та імплементацію цифрових стандартів етики [154, с. 75]. Розробка законодавства у сфері боротьби з фейковими новинами та кіберзагрозами є викликом, що потребує врахування європейського досвіду правового захисту свободи слова. Водночас досягнення симбіозу між свободою медіа та потребою національної безпеки стає фундаментальним завданням, яке вимагає інтеграції норм міжнародного права. Подолання правової фрагментації у сфері інформаційної безпеки сприятиме зміцненню демократичних інститутів в умовах протидії зовнішнім загрозам.

Інформаційний простір сучасної України, перебуваючи у стані динамічної трансформації, слугує ареною як для конструктивних реформ, так і

для агресивних зовнішніх впливів. Гармонізація національного законодавства з *acquis communautaire* має супроводжуватися урахуванням потреб національної безпеки, які диктують необхідність контролю над критичною інформаційною інфраструктурою. У цьому контексті особливої уваги заслуговує адаптація регулювання щодо прозорості алгоритмів соціальних мереж, що слугують платформою для поширення маніпулятивного контенту. Водночас імперативною залишається розробка механізмів захисту даних, які відповідають Регламенту ЄС про захист даних (GDPR) та одночасно враховують локальні особливості. Консолідація суспільства через інституціоналізацію стратегічних комунікацій слугує ключовим чинником у контексті протидії російській інформаційній агресії. Відсутність координації між державними та недержавними суб'єктами комунікаційної політики є істотним викликом, який вимагає усунення [124, с. 84]. Системність у впровадженні реформ на основі європейських стандартів сприятиме стабілізації політичного клімату та зменшенню рівня вразливості держави перед інформаційними атаками. Розвиток цифрових технологій у поєднанні з інтеграційними процесами створює унікальне середовище для модернізації державної інформаційної політики. Сфера телекомунікацій та цифрових медіа, яка раніше розвивалася спорадично, вимагає кардинальної перебудови на основі принципів інтерактивності та відкритості. Залучення європейських експертів для формування концепцій цифрового врядування може прискорити імплементацію стандартів демократичності та прозорості. Проте інтеграція України в цифровий простір ЄС стикається із парадоксами, пов'язаними з необхідністю збереження національної ідентичності в умовах глобалізації. Впровадження норм щодо відповідальності платформ за контент потребує нових підходів, які враховуватимуть не лише юридичні, а й етичні аспекти. Водночас посилення регуляторного впливу на інформаційний сектор повинно супроводжуватися формуванням правового балансу між контролем та інноваціями. Лише синтез правових, технологічних та етичних рішень здатен забезпечити розвиток інформаційної екосистеми, яка відповідатиме викликам часу.

Актуалізація проблематики інформаційної політики в умовах агресії рф вимагає використання новітніх методологій аналізу інформаційних потоків. Інтеграція аналітичних інструментів для виявлення маніпулятивних стратегій та їхньої нейтралізації стає нагальною потребою. В цьому контексті особливої ваги набуває розвиток центрів медіаграмотності, здатних протистояти пропагандистським наративам через просвітницьку діяльність. Гармонізація законодавства повинна спиратися на засади інклюзивності, які передбачають залучення широкого спектра стейкхолдерів, включаючи експертів громадянського суспільства [124, с. 85]. Впровадження стандартів ЄС у сфері електронного урядування може стати потужним інструментом для підвищення прозорості державного управління. Однак вплив зовнішніх чинників, зокрема тиску геополітичного характеру, часто створює умови для появи регуляторних аномалій. Здійснення систематичного моніторингу ефективності реформ є важливою умовою для подолання таких аномалій. Узгодження стратегічних пріоритетів інформаційної політики із загальнодержавними цілями потребує постійного діалогу між усіма інституціями, залученими до процесу.

Насамкінець, слід підкреслити, що гармонізація законодавства у сфері інформаційної політики України потребує системного підходу, що враховує багатовекторність сучасних викликів. Військова агресія рф загострює необхідність розробки інтегральних стратегій, які об'єднують європейські принципи з національними пріоритетами. Асиміляція досвіду ЄС у сфері протидії кіберзагрозам та дезінформації може стати фундаментом для створення нових механізмів державної політики. Натомість надмірна регуляторна жорсткість може поставити під сумнів динаміку розвитку цифрових інновацій [8, с. 278]. Збалансованість між регулюванням і свободою інформаційного простору потребує чітких стратегічних орієнтирів та адекватного ресурсного забезпечення. Суспільний консенсус щодо реформ в інформаційній сфері стане вирішальним фактором у досягненні політичної стабільності та посиленні національного суверенітету.

У контексті європейської інтеграції України особливу увагу заслуговує функціонування суспільного мовлення як ключового механізму забезпечення інформаційного суверенітету, який потребує трансформації відповідно до норм та стандартів Європейського Союзу. Асиміляція західноєвропейських підходів до інформаційної політики, однак, не повинна супроводжуватися маргіналізацією національних медіа, які відіграють кардинальну роль у консолідації суспільства. Реалізація подвійного завдання — гармонізації з європейськими нормами та зміцнення власних медійних інституцій — ускладнюється гібридними викликами, спричиненими зовнішньою агресією [8, с. 277-278]. Російська федерація здійснює багаторівневу інформаційну експансію, використовуючи методи дезінформації, пропаганди та маніпуляції. У такому контексті постає дилема: як адаптувати медійне середовище до євроінтеграційних вимог, не піддаючи ризику національну ідентичність. Збалансованість між імплементацією міжнародних стандартів і захистом внутрішнього інформаційного простору є надзвичайно важливою для досягнення стратегічних цілей. Саме національні медіа можуть стати базисом для формування суспільної стійкості перед екзогенними загрозами.

Взаємозв'язок між адаптацією інформаційної політики до європейських регламентів та протидією зовнішньому інформаційному тиску потребує теоретичного осмислення на засадах міждисциплінарного підходу. В умовах глобалізованого інформаційного середовища держава зобов'язана формувати політику, орієнтовану на інтеграцію у спільний європейський медійний простір, не поступаючись власною автономністю. Імперативом такого підходу є врахування унікальності українського історико-культурного контексту, який визначає специфіку національного інформаційного продукту [14, с. 7-12]. Необхідність інтеграції з європейськими нормами комунікації вимагає синхронізації регуляторних механізмів із західними зразками, водночас зберігаючи глибоку повагу до традиційних медіа-форматів. Одним із ключових завдань державної політики у цій сфері залишається побудова прозорої системи регулювання інформаційного середовища, яка відповідала б не лише вимогам

часу, а й національним інтересам. Особлива складність полягає у тому, щоб уникнути технологічного протекціонізму, який може посилити вразливість перед іноземними впливами.

У зв'язку з постійною агресією з боку РФ Україна стикається з потребою впровадження специфічних інформаційних стратегій, що мають на меті запобігання ескалації маніпулятивних впливів на громадську думку. Російські медіа-ресурси, які функціонують як інструменти гібридної війни, створюють виклики, що вимагають нетривіальних рішень у сфері регуляції. Формування ефективної системи протидії дезінформації передбачає взаємодію державних інституцій, громадянського суспільства та міжнародних партнерів [27, с. 43-47]. Особливого значення набуває розвиток системи медіаграмотності, яка є фундаментальним елементом для зміцнення інформаційної безпеки. Водночас, державні органи повинні уникати надмірної централізації у боротьбі з інформаційними загрозами, щоб запобігти ризику підриву демократичних свобод. Комплексна система моніторингу інформаційного простору є необхідною для ідентифікації ризиків, а її впровадження має базуватися на дотриманні принципів верховенства права.

Важливим аспектом інформаційної політики України є підтримка функціонування незалежних національних медіа, які здатні ефективно виконувати роль рупора демократичних цінностей. Їх значущість у протистоянні інформаційній експансії РФ не може бути переоціненою, оскільки саме вони формують основний канал донесення правдивої інформації до громадян. Проблематика розвитку таких медіа пов'язана з недостатнім фінансуванням, регуляторними бар'єрами та технічними обмеженнями. Вирішення цих питань вимагає системної підтримки з боку держави, включаючи розробку стратегій стимулювання медіа-бізнесу [17]. Збереження незалежності журналістів при цьому є обов'язковою умовою, оскільки тільки вільні медіа можуть бути гарантом плюралізму. Паралельно варто стимулювати розвиток локальних медіа, які здатні акумулювати регіональні особливості та культурну унікальність.

Особливого значення у контексті викликів сучасності набуває розвиток суспільного мовлення, яке виступає своєрідним мостом між державою, суспільством та міжнародною спільнотою. Такі медіа-структури здатні виконувати функції трансляції стратегічних повідомлень, зберігаючи при цьому баланс між об'єктивністю та суспільною значущістю. Для ефективного функціонування суспільного мовлення в умовах гібридної війни необхідно забезпечити достатній рівень фінансування, інституційної незалежності та технологічного оновлення [47, с. 273]. Водночас, держава повинна створювати стимули для інтеракції суспільного мовлення з міжнародними партнерами, що сприятиме поширенню українського нарративу на глобальному рівні. Використання сучасних цифрових технологій у цій сфері відкриває нові можливості для створення багатоплатформних інформаційних продуктів.

На перехресті євроінтеграції та гібридних загроз постає питання про формування стійкої інформаційної екосистеми, яка враховує не лише регіональні особливості, але й глобальні виклики. Україна повинна використовувати європейські платформи для просування власних інтересів, адаптуючи існуючі механізми до своїх потреб. Ключовою умовою успіху у цьому напрямку є міжгалузєва координація та залучення експертів з різних сфер. Особливу увагу слід приділяти питанням кібербезпеки, яка є інтегральною складовою інформаційного суверенітету. Інституційні спроможності держави мають бути розширені для ефективного реагування на динамічні зміни у медіапросторі.

Сучасна державна інформаційна політика України є складним багатовимірним феноменом, що перебуває під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників. Її розвиток неможливий без комплексного підходу, який передбачає врахування як національної специфіки, так і вимог глобального інформаційного порядку денного. Унікальність української ситуації вимагає нестандартних підходів до вирішення проблеми гармонізації європейських стандартів із потребами національного медіа-ландшафту [54, с. 118-119]. Спрямування інформаційної політики на захист державного суверенітету, водночас з дотриманням демократичних норм, є основною запорукою її ефективності.

Виклики, що стоять перед Україною, обумовлюють необхідність інноваційних рішень у сфері регулювання інформаційного простору, які дозволять забезпечити баланс між інтеграцією та самобутністю.

У світлі останніх досліджень український інформаційний простір демонструє зростаючу важливість суспільного мовлення, яке поступово зміцнює свої позиції як незалежного та впливового медійного інституту. За даними Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, за 2023 рік понад 60% громадян зверталися до контенту суспільного мовника як до основного джерела інформації, що свідчить про зростання довіри до цього сегмента медіа. Водночас, згідно з результатами опитування міжнародної організації IREX, понад 45% респондентів вважають суспільне мовлення ключовим механізмом протидії дезінформації в умовах гібридної війни [251]. Ці дані підкреслюють стратегічну важливість інвестування в технологічне оновлення та розширення аудиторії суспільного мовлення, особливо в регіонах, де доступ до інформації є обмеженим.

У фінансовому аспекті розвиток суспільного мовлення залишається серйозним викликом. Витрати на суспільного мовника в Україні складають близько 0,1% державного бюджету, що значно поступається європейським показникам. Для порівняння, у Німеччині цей показник сягає близько 1%, а у Великій Британії – понад 0,5%. Незважаючи на ці обмеження, національний суспільний мовник продовжує забезпечувати якісний контент, охоплюючи понад 90% території країни через різноманітні платформи: телебачення, радіо та цифрові ресурси. У 2022 році, за даними Платформи європейських регуляторних органів (EPRA), частка суспільного мовлення в Україні в структурі медіаспоживання зросла на 15% порівняно з попереднім роком, що стало прямим наслідком посилення інтересу до незалежних та об'єктивних джерел інформації [251].

Попри позитивні тенденції, необхідно зазначити, що забезпечення стабільного фінансування та розширення інфраструктури суспільного мовлення є критичним фактором його ефективності в умовах поточної російської агресії.

Значний потенціал для зростання аудиторії міститься у цифрових платформах, які наразі використовуються лише на 60% від їхньої можливості. Розширення доступу до цифрового контенту через інноваційні технології, такі як мобільні застосунки, онлайн-стрімінги та інтерактивні сервіси, може суттєво підвищити рівень охоплення, особливо серед молоді. На міжнародному рівні суспільне мовлення також демонструє успішні кейси співпраці: у 2023 році український суспільний мовник уклав меморандуми з ключовими європейськими медіа, такими як BBC та Deutsche Welle, що сприяло обміну досвідом і впровадженню інноваційних стандартів роботи [250, с. 47-51]. Цей приклад доводить, що суспільне мовлення здатне стати ефективним інструментом як внутрішньої, так і зовнішньої інформаційної політики України.

Українська державна інформаційна політика в контексті євроінтеграційних прагнень та протистояння російській агресії характеризується системною мультивекторністю, спрямованою на гармонізацію з європейськими нормативними стандартами у сфері комунікацій та водночас на протидію гібридним загрозам. Інституційний аспект формування стратегії інформаційної безпеки обумовлює інтеграцію механізмів протидії дезінформації із розширенням можливостей цифрової дипломатії. Домінування глокалізованих інформаційних процесів вимагає адекватного балансу між захистом національного медіапростору і його відкритістю для транснаціональних інфокомунікаційних потоків. Серед основних викликів виступають когнітивно-комунікаційні атаки, що використовують вразливість суспільних настроїв через маніпуляції у соціальних мережах. Це потребує впровадження проактивних стратегій, які включають мультидисциплінарні підходи з акцентом на культурологічний, правовий та технічний виміри.

Синхронізація національної інформаційної політики із загальноєвропейськими тенденціями супроводжується необхідністю переосмислення парадигм політичної комунікації через призму цифрової трансформації. Водночас, стратегічний опір інформаційно-психологічним операціям, ініційованим російською федерацією, передбачає застосування

гібридних підходів із залученням експертного середовища, зокрема в контексті аналізу алгоритмічних медіатехнологій. Трансграничний характер дезінформаційних викликів вимагає консолідації ресурсів державних і недержавних суб'єктів у площині вироблення інтегрованих механізмів медіаграмотності. Паралельно, пріоритетизація нормативно-правових змін є необхідною для інституціоналізації прозорих стандартів інформаційного обміну. Таким чином, модернізація інформаційної політики є стратегічною передумовою зміцнення національного суверенітету у контексті сучасних геополітичних реалій.

Висновки до 3 розділу

Імплементация досвіду Європейського Союзу в реалізації державної інформаційної політики України у контексті інтеграційних процесів обумовлює необхідність адаптації нормативно-правової бази до аксіологічних та правових стандартів ЄС, що ґрунтуються на принципах інформаційного плюралізму, транспарентності та соціальної відповідальності. У цьому контексті важливою є гармонізація національного законодавства із регламентами та директивами, які регулюють питання функціонування цифрових ринків, кібербезпеки, захисту персональних даних і свободи вираження поглядів. Складність цього процесу ускладнюється необхідністю синтезу інституційних реформ, зокрема в аспектах посилення незалежності медіарегуляторів, що є одним із ключових критеріїв для членства в ЄС. Водночас трансформація інформаційного простору України має супроводжуватися модернізацією інфраструктурних елементів, впровадженням інноваційних технологій та розширенням доступу до цифрових послуг. Інформаційна політика, яка відповідає європейським стандартам, передбачає акцент на інтерактивному діалозі між державою, громадськістю та міжнародними партнерами задля протидії дезінформації та маніпулятивним практикам. Ігнорування цих чинників може призвести до фрагментації інформаційного простору та зниження рівня довіри до державних інституцій.

Інтеграція з ЄС вимагає багатоаспектного підходу до стратегічного управління інформаційним середовищем.

Особливості співробітництва Європейського Союзу та України у впровадженні стандартів інформаційної політики під час реалізації євроінтеграційного вектору обумовлюються синергією політичної, технічної та інституційної підтримки. ЄС активно сприяє адаптації українських підходів до протидії гібридним загрозам, що є наслідком російської агресії, зокрема через реалізацію ініціатив, спрямованих на посилення резистентності до інформаційних атак. У цьому аспекті важливим є залучення експертного потенціалу та фінансування для розвитку спроможностей українських інституцій в умовах багатовекторної боротьби з деструктивними інформаційними кампаніями. Спільна робота у рамках програм East StratCom Task Force та інших аналогічних платформ формує підґрунтя для інтеграції найкращих практик у сфері стратегічних комунікацій. Невід'ємною складовою цього процесу є впровадження механізмів оцінювання ефективності інформаційної політики, що базується на європейських критеріях оцінки відкритості, об'єктивності та стійкості до зовнішніх впливів. У співпраці з ЄС Україна прагне досягти високих стандартів медійного врядування, які передбачають етичну відповідальність суб'єктів інформаційної діяльності. Реалізація цих завдань стає можливою лише за умов консолідації зусиль громадянського суспільства, бізнесу та державних органів, які повинні діяти у рамках чітко визначеної стратегії.

Інформаційна політика України у сучасних умовах характеризується подвійними викликами, що обумовлені одночасним прагненням до євроінтеграції та необхідністю протистояти російській агресії у гібридному форматі. Комплексність ситуації ускладнюється масштабністю дезінформаційних атак, які мають на меті підірвати суспільну єдність та дискредитувати державні інституції, що потребує виваженої та багаторівневої протидії. У цьому контексті ключовою стає розробка довгострокових стратегій, які поєднують європейський досвід з урахуванням національних особливостей, водночас відповідаючи на загрози як внутрішнього, так і зовнішнього характеру.

Ухвалення принципово нових підходів до комунікацій, спрямованих на активізацію громадської участі у формуванні інформаційного середовища, дозволяє зберегти демократичні принципи в умовах постійного тиску. Однак подальший прогрес у цій сфері залежить від здатності уряду запровадити інтегральну модель управління інформаційними потоками, яка синхронізована з європейськими практиками. Досягнення стійкості в інформаційній сфері можливе лише за умови консолідації національних ресурсів, міжнародної підтримки та глибокого осмислення викликів, що постають перед країною в умовах трансформаційних процесів. Таким чином, інформаційна політика стає не лише інструментом забезпечення державної стабільності, а й каталізатором національного поступу.

ВИСНОВКИ

1. Здійснено комплексний аналіз фундаментальних засад інформаційної політики, яка постає як комплексний інформаційно-комунікативний конструкт, у межах якого здійснюється стратегічна взаємодія між державними інституціями та суспільством, що охоплює процеси регулювання інформаційних потоків, оптимізацію механізмів комунікації та впровадження технологічних інновацій у сферу державного управління. Основною метою є забезпечення цілісності інтересів державного апарату та суспільства через системне моделювання інформаційного середовища. Реалізація інформаційної політики передбачає розбудову інституціоналізованих структур, відповідальних за моніторинг, аналіз і контроль інформаційних процесів. У цьому контексті особливого значення набуває впровадження адаптивних методик управління інформаційними ресурсами та координація діяльності різних суб'єктів інформаційної взаємодії, що здійснюється з урахуванням їхніх інтересів і стратегічних пріоритетів. Впорядкування інформаційних потоків забезпечує ефективну трансформацію інформаційного простору, а технічна та комунікаційна інфраструктура слугують фундаментом для стабільного функціонування інформаційної системи. Синтез інформаційних, технологічних і соціально-політичних процесів формує основу для динамічного розвитку цифрової економіки та електронного врядування. Таким чином, інформаційна політика виконує стратегічну роль у забезпеченні національної безпеки та стабільності державного управління.

2. Державна інформаційна політика детермінується комплексом семантично-онтологічних чинників, що інтегрують комунікативні стратегії державного управління з механізмами регуляторного впливу на інформаційний простір. Її еволюція обумовлена трансформаційними процесами у політико-правовій парадигмі суспільства, що зумовлює зміну акцентів від традиційних моделей управління до гібридних конфігурацій цифрової синергетики. Структурно-компонентний аналіз дозволяє виокремити базові елементи архітектоніки: нормативно-правовий каркас, інституційну організацію,

механізми інформаційного захисту, технологічне забезпечення та механізми громадської партиципації. Імплементация політичних рішень відбувається у площині діалектичної взаємодії між стратегічним плануванням, тактичними засобами регуляторного впливу та безпосередньою комунікацією з суспільством. Визначальними параметрами ефективності є рівень інформаційної безпеки, адаптивність політичних інструментів до глобальних викликів, а також здатність держави забезпечувати когнітивний суверенітет у добу інформаційних війн.

3. Організаційно-правові механізми формуються як сукупність регуляторних, інституційних та технологічних інструментів, що забезпечують управлінську інтеграцію інформаційного простору в загальнодержавну систему. Вони детермінують формування інституційних конструктів, що мають ієрархічну та мережеву структуру, гармонізовану з політико-адміністративною конфігурацією держави. Системоутворюючими чинниками є нормативна кодифікація, що закріплює стандарти функціонування, правові механізми інформаційного регулювання, організаційні матриці державних інституцій та цифрові алгоритми державного управління. Інституційна інтегрованість забезпечується через уніфікацію управлінських протоколів, створення міжсекторальних інформаційних платформ, нормативну гармонізацію та інтероперабельність державних інформаційних систем. Консолідація інформаційного простору базується на політиці семантичного домінування, регуляції інформаційних потоків та імплементації когнітивних стратегій.

4. Здійснено практичний аналіз емпіричних кейсів, який демонструє, що держави Європейського Союзу формують інформаційну політику на основі конвергентної моделі, що синтезує регуляторні механізми, цифрову безпеку та когнітивні технології. Позитивними аспектами є розвинена нормативно-правова база, що уніфікує стандарти інформаційної безпеки, потужні інституційні механізми протидії дезінформації, стратегічне планування цифрової трансформації. Водночас слабкістю залишається надмірна бюрократизація регуляторних процесів, що уповільнює адаптацію до технологічних викликів. Для України релевантними є практики цифрової трансформації, кодифікація

принципів інформаційної безпеки, механізми протидії гібридним загрозам. Однак, необхідно враховувати унікальний геополітичний контекст, що вимагає адаптації європейського досвіду з урахуванням специфіки національної безпекової парадигми.

5. Цифрова трансформація формує нові виклики для державного управління, що зумовлює необхідність адаптації організаційно-правових механізмів інформаційної політики. Технологічна модернізація вимагає запровадження інноваційних моделей регулювання, що синтезують елементи алгоритмічного управління, штучного інтелекту та децентралізованих інформаційних платформ. Систематизація умов адаптації передбачає розбудову кіберінфраструктури, гармонізацію регуляторного середовища з європейськими стандартами, імплементацію технологій аналізу великих даних у процеси ухвалення рішень. Визначальним є питання кіберсуверенітету, що вимагає формування автономних інформаційних систем, здатних до стійкості у гібридних загрозах. Оптимізація організаційно-правових механізмів передбачає створення поліцентричної моделі управління, яка поєднує державне регулювання з громадською партиципацією та алгоритмічною самоорганізацією інформаційного простору.

6. Продемонстровано, що нормативно-правова та інституційна архітектура інформаційного простору Європейського Союзу вибудована на основі трикомпонентної взаємодії, що включає громадянське суспільство, національні держави-члени та наднаціональні інституції ЄС. Баланс інтересів забезпечується через систему регуляторних механізмів, що передбачають як гармонізацію законодавства, так і збереження національного суверенітету у сфері внутрішньої інформаційної політики. Європейські інституції формують стратегічні рамки розвитку цифрового ринку та інформаційної безпеки, при цьому - держави-члени зберігають автономію у реалізації внутрішніх політик, а громадянське суспільство виконує функцію демократичного контролю. Європейська інформаційна політика сконструйована таким чином, щоб забезпечувати стратегічні інтереси Співтовариства, не порушуючи суверенітету

держав-членів, що досягається через інституційні механізми узгодження регуляторних норм, які мінімізують ризики нормативного протиріччя та зберігають принцип субсидіарності й інформаційний простір ЄС функціонує за моделлю поліцентричного управління, що синтезує координацію, децентралізацію та регуляторну інтеграцію.

7. Процес інтеграції України у європейський інформаційний простір супроводжується структурними викликами, що охоплюють нормативно-правову невідповідність, технологічні диспропорції та проблеми інституційної координації. Відсутність стандартів цифрового управління та законодавчої бази, синхронізованої з європейським правом, ускладнює інтеграцію України до ЄС. Нестача ефективних механізмів боротьби з інформаційними загрозами, зокрема дезінформацією та кібератаками, вимагає посилення співпраці з європейськими безпековими структурами. Дисбаланс між державним регулюванням та саморегуляцією медіасектору створює ризики як для свободи слова, так і для ефективного інформаційного контролю. Крім того, інституційна розрізненість органів, що займаються інформаційною політикою, уповільнює адаптаційні процеси та створює бар'єри для оперативного ухвалення рішень.

8. Успішна інтеграція України в європейський інформаційний простір вимагає комплексної модернізації організаційно-правових механізмів державної інформаційної політики. Пріоритетами стратегічного розвитку мають стати гармонізація законодавства з європейськими нормативними актами, впровадження стандартів цифрового управління та створення ефективної системи інформаційної безпеки. Рекомендовано розробити нормативно-правові механізми, що забезпечать оперативне реагування на інформаційні загрози та адаптивність до глобальних змін цифрового середовища. Доцільним є посилення міжінституційної координації шляхом створення єдиного регуляторного органу, відповідального за цифрову безпеку та медіарегуляцію. Важливим напрямом модернізації є інтеграція України у європейську систему боротьби з дезінформацією, що передбачає використання передових технологій аналізу даних та алгоритмічного моніторингу інформаційного простору. Загалом,

ефективна імплементація європейських підходів у сфері інформаційної політики сприятиме не лише інтеграції України до європейського цифрового простору, а й забезпеченню її інформаційного суверенітету у сучасних геополітичних реаліях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алімпієв А. М., Бараннік В. В., Белікова Т. В., Сідченко С. О. Теоретичні основи створення технологій протидії прихованим інформаційним атакам в сучасній гібридній війні. *Системи обробки інформації*. 2017. № 4(150). С. 113–121. DOI: <https://doi.org/10.30748/soi.2017.150.24>.
2. Апостолук О. З. Державна інформаційна політика як стратегічна ціль України. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 33. С. 48–54.
3. Арістова І. В. *Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти. Монографія*. За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Бандурки О. М. Харків. Вид-во Ун-ту внутр. справ. 2000. 368 с.
4. Арістова І. В. Державна інформаційна політика та її правове забезпечення. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2000. № 10. С. 83–88.
5. Бабкіна О. В., Козьма В. В. Картина української перемоги в публічному інформаційному просторі. *Регіональні студії. Науковий збірник ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*. Ужгород. 2023. № 33. С. 111–118. URL: <http://www.nplu.org/article.php?id=423>.
6. Багатеренко А. О., Бакал К. В., Винокурова А. І. *Проблеми та перспективи європейської інтеграції України*. Національний авіаційний університет. 14 с. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/5915/6665>.
7. Балицька Ю. А. Формування нової стратегії публічності в інформаційній діяльності ЄС. URL: <http://en.chnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2018/03/Balytska.pdf>
8. Башманівський В. І., Шульська Н. М., Зінчук Р. С. Фейкоінструментарій ведення інформаційної війни в Україні. На матеріалі мови сучасних медіа. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. 2023. № 34(73). С. 274–280.

9. Бем Н. Перспективні напрямки здійснення державної інформаційної політики України в питаннях євроінтеграції. *Безпека інформації*. 2012. № 2. С. 48–54.
10. Березовська І. Р., Русак Д. М. Державна інформаційна політика України та основні напрями її вдосконалення. *Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки»*. 2014. № 4. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/issue/view/132.
11. Білоусов О. С. Розвиток концепцій інформаційного суспільства. Від формування теорії постіндустріалізму до сучасності. *Актуальні проблеми політики. Київ*. 2013. Вип. 49. С. 60–68. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/567/Bilousov%20Rozvytok%20kontsep%20informat.pdf?sequence=1>.
12. Біляєва І. І. Державна та національна інформаційна політика. Теоретико–концептуальний аспект. *Гілея. Науковий вісник*. 2016. № 105. С. 236–242.
13. Більченко С. О. Нормативно-правові засади формування державної інформаційної політики України. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2014. № 4. С. 73–78.
14. Бобровський О. І. Цифровізація державного управління. Еволюційних шлях і подальші можливості. *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2024. № 1. С. 3–15.
15. Божкова В. В. Сутність державної інформаційної політики в умовах розвитку інформаційного суспільства в Україні. *Інвестиції. Практика та досвід*. 2019. № 11. С. 106–110.
16. Боднар І. Р., Вовчанська О. М. Державна політика та інформаційна безпека України. Післякризові виклики. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2014. № 46. С. 28–32.
17. Боднар І. Інформаційна безпека як основа національної безпеки. *Mechanism of an economic regulation*. 2014. № 1(63). С. 68–75.

18. Бондаренко М. Ф., Маторін С. І., Соловійова Е. А. *Підготовка професіоналів у галузі інформації для державної служби України*. Харків. Компанія СМІТ. 2004. 160 с.
19. Брижко В. До питання сучасної інформаційної політики. *Вісник Академії управління МВС*. 2009. № 2. С. 27–47.
20. Брижко В. М., Гальченко О. М., Цимбалюк В. С., Орехов О. А., Чорнобров А. М. *Інформаційне суспільство. Дефініції*. Київ. 2002. 220 с.
21. Бухтатий О. Державна інформаційна політика: свобода слова vs суспільна мораль. *Актуальні проблеми державного управління*. 2014. № 3. С. 55–60.
22. Вакулич В. М., Бухтатий О. Є. Державна інформаційна політика як механізм реалізації інформаційної функції сучасної держави. *Публічне управління: теорія та практика*. 2014. № 1. С. 97–107.
23. Гаркуша А. М. Інформаційна політика держави: внутрішній і зовнішній аспект. Автореф. дипломної роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спец. 281 «Публічне управління та адміністрування». ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв. 2020. 11 с.
24. Глушко А. Д., Пантась В. В., Бабенко С. Р. Інституційно-правове забезпечення інформаційної політики України. *«EURASIAN SCIENTIFIC DISCUSSIONS»: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, 13 лютого 2022 р., Барселона, Іспанія*. С. 511–514.
25. Гогвуд Б., Ган Л. *Аналіз політики для реального світу*. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи». 2004. 396 с.
26. Голованова Н. В. Історико-філософські засади створення моделі новітньої (чутливої) інформаційної політики України як європейської держави. *Теорія та практика державного управління*. 2019. Вип. 2. С. 80–89.
27. Голованова Н. В. Сучасний медіапростір в умовах побудови новітньої моделі державної інформаційної політики до 30-річчя Незалежності України; архетипний підхід. *Věda a perspektivy. Praha-západ*. 2021. Vol. 3(3). С. 32–68.

28. Голованова Н. Інформаційна політика України в умовах війни (архетипний підхід). *Наукові перспективи*. 2022. № 6(24). С. 57–70. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/1864>.

29. Гончаров М. В. Дослідження поняття «інформаційна безпека». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. № 82. С. 34–37.

30. Грицяк Н. В. Інформаційні кампанії як механізм підвищення ефективності реалізації державної політики у сфері євроінтеграції. *Стратегічні переваги*. 2007. № 2. С. 37–44.

31. Даудова Г. В. Державна інформаційна політика в контексті реформування системи державних фінансів України. Теорія та практика державного управління. 2014. № 2. С. 98–103.

32. Дацків І. Вплив світового досвіду на формування основних засад інформаційної політики країни. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Історія*. 2019. № 2. С. 97–109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ist_2019_2_13.

33. Дацків І. Б., Мельник О. П. Стратегії розвитку інформаційної політики в Україні. *Гілея: науковий вісник*. 2016. № 114. С. 381–384.

34. Денисюк Ж. З. Пропаганда та контрпропаганда в контексті стратегій державної інформаційної політики. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2021. № 32(71). С. 46–51.

35. Державна інформаційна політика. Навч. посіб. / В. Б. Дзюндзюк, О. І. Крюков, В. А. Ландсман та ін.; за заг. ред. д.держ.упр., проф. В. Б. Дзюндзюка. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр». 2012. 344 с.

36. Деякі питання забезпечення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних систем, публічних електронних реєстрів в умовах воєнного стану. Постанова Кабінету Міністрів України № 263. 2022. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP220263>.

37. Дрешпак В. М. Концептуальні чинники формування державної політики України у сфері засобів масової інформації. Дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.01. Дрешпак Валерій Михайлович. 2018. 237 с.

38. Дрешпак В. М. Концептуальні основи періодизації державної інформаційної політики України. *Аспекти публічного управління*. 2013. № 2. С. 41–47.

39. Дрешпак В. М. Становлення державної інформаційної політики України. Зміст і хронологічні межі основних періодів. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2013. № 4. С. 3–13.

40. Дрешпак В. Періоди розвитку державної інформаційної політики України. *Зміст і хронологічні межі*. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. № 1. С. 3–14.

41. Дрешпак В. Розвиток електронного урядування як напрям державної інформаційної політики України: організаційний аспект. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2012. № 4. С. 78–87.

42. Домбровська С. М., Удянький М. М., Домбровський Л. В., Карпеко Н. М. *Державне регулювання забезпечення інформаційної безпеки: монографія*. Київ: НУЦЗУ. 2019. 279 с.

43. Домбровська С. М. Механізми інформаційної безпеки як складові державної безпеки України. *Державне управління науково-освітнього забезпечення підготовки конкурентоспроможних фахівців у сфері цивільного захисту: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. / за заг. ред. В. П. Садкового*. Харків. 2015. С. 282–286.

44. Дубов Д. В. Державна інформаційна політика України в умовах гібридного миру та війни. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 3. С. 86–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2016_3_12.

45. Дубовик Д. Є. Удосконалення процесів втілення державної інформаційної стратегії в контексті глобальних змін. *Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Національна безпека в*

умовах війни, післявоєнної відбудови та глобальних викликів XXI століття», 7-8 грудня 2023 року, Житомир. 2023. С. 63–67.

46. Дурман М. О. Інформаційний менеджмент як складова державної інформаційної політики. *Вісник ХНТУ*. 2020. № 4(75). С. 141–150. URL: [http://kntu.net.ua/ukr/content/download/82049/475757/file/Вісник%204%20\(75\)%20.pdf](http://kntu.net.ua/ukr/content/download/82049/475757/file/Вісник%204%20(75)%20.pdf) DOI: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2020.4.17>.

47. Еделєва М. А. Державна інформаційна політика України: аналіз вітчизняного та закордонного досвіду. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2016. № 3(30). С. 272–274.

48. Еделєва М. А. Державна інформаційна політика в умовах модернізації політичної системи сучасної України. *Гілея: науковий вісник*. 2017. № 121. С. 203–206.

49. *Європейські комунікації: монографія*. Макаренко Є. А., Ожеван М. А., Рижков М. М. [та ін.]. Київ: Центр вільної преси. 2008. 536 с.

50. Європейське майбутнє України – як партнери допомагають перемогти у війні та що в планах. Україна – наш дім: веб-сайт. URL: <https://kanal-dom.tv/uk/yevropejske-majbutnye-ukrayiny-yak-partnery-dopomagayut-peremogty-u-vijni-ta-shho-v-planah-video>.

51. Європейські медіарегулятори готові надати допомогу Україні на інформаційному фронті. Сайт Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення. 13.05.2022. URL: <https://www.nrada.gov.ua/yevropejski-mediaregulyatory-gotovi-nadaty-dopomogu-ukrayini-na-informatsijnomu-fronti/>.

52. Європейський Союз є організацією, яка націлена на вирішення проблем своєї цільової аудиторії, з метою підвищення ступеню європейської єдності та ідентичності. Україна – наш дім: веб-сайт. URL: https://elearning.iir.edu.ua/pluginfile.php/26416/mod_book/chapter/905/Pipchenko_N_pidruchnyk_WEB.pdf.

53. ЄС розробив план повоєнного відновлення України в обмін на реформи – ЗМІ. Захід. Нет. URL: <https://zmina.info/news/yes-obmirkovuyue-nadpovoyennym-vidnovlennyam-ukrayiny-v-obmin-na-reformy-zmi>.

54. Журба І. В. Медіа та сепаратизм: як інформаційні кампанії впливають на розвиток конфліктів. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2024. С. 116–121.

55. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

56. Закон України «Про медіа» № 2849-IX. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>.

57. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 01.12.2022 № 2807-IX. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр>.

58. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16.11.1992 № 2782-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>.

59. Закон України «Про медіа» від 13.12.2022 № 2849-IX. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=538/97-%C2%D0>.

60. Залєвська І., Удренас Г. Інформаційна безпека України в умовах російської військової агресії. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1–2. С. 20–26.

61. Заніздра Н. О. Державна інформаційна політика України на сучасному етапі та шляхи її вдосконалення. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*. 2012. С. 193–196.

62. Захаренко К. В. Інституційний вимір інформаційної безпеки України: трансформаційні виклики, глобальні контексти, стратегічні орієнтири: автореф. дис. ... д-ра політ. наук. Львівський національний університет імені Івана Франка. URL: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/aref_zakharenko.pdf.

63. Іванченко Ю. М. Сутність, головні напрями та способи державної інформаційної політики в Україні. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej2/txts/philo/05ijmiru.pdf>.

64. Ільницька У. В. Державна інформаційна політика та її роль в реалізації національних інтересів України та демократизації суспільного життя. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького*. 2009. № 11.2-5(41). С. 301–307.

65. Інтеграція України до ЄС: російський чинник. Центр «Нова Європа»: веб-сайт. URL: <http://neweurope.org.ua/media-post/integratsiya-ukrayiny-doyesrosijskyj-chynnyk>.

66. Інформаційна війна проти України та методи її ведення. PolUkr. URL: <https://www.polukr.net/uk/blog/2021/04/informacijna-vijna-proti-ukraini>.

67. Інформаційна політика: які стратегічні завдання стоять перед Україною? Експерт НІСД Дмитро Дубов надав коментар The Kyiv Review. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/informaciyna-politika-yakistrategichni-zavdannya-stoyat-pered-ukrainoyu>.

68. Карасаєв С. У., Лікарчук Н. В. Міжнародні аспекти використання інформаційних технологій у державному управлінні. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2023. № 12. С. 151–163. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.12.2023.292411>.

69. Карпо В. Л., Гісса О. К. Державна інформаційна політика в Україні: виклики та можливі рішення. *Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент*. 2016. № 3–4. С. 8–18.

70. Ковтун О. Інтеграційні процеси у Центрально-Східній Європі наприкінці ХХ – початку ХХІ століття. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Серія Історія*. 2013. № 1. С. 32–34.

71. Козьмініх А. В. Інформаційні механізми євроінтеграційної політики України. *Актуальні проблеми політики*. 2020. Вип. 65. С. 41–48.

72. Козьмініх А. В. Інформаційна політика в умовах демократичного транзиту. *Політичне життя*. 2020. № 3. С. 51–57.

73. Колах В., Лазоренко О. Загрози та виклики національним інтересам України в інформаційній сфері в умовах глобалізації. *Стратегічні пріоритети*. 2014. № 2. С. 73–78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2014_2_13.

74. Колах В. К. Національний інформаційний простір України: проблеми формування та державного регулювання: аналіт. доп. 2013. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1472/>

75. Колах В. К. Проблеми інформаційного законодавства України в сфері створення, поширення та використання інформації та шляхи їх вирішення: аналіт. записка. 2013. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1189/>

76. Колах В. К. Щодо окремих напрямів вдосконалення державної інформаційної політики України: аналіт. записка. 2014. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1489/>

77. Концепція розвитку цифрових компетентностей до 2025 р.: схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України №167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>.

78. Кост І. Державна інформаційна політика у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини*. 2012. Вип. 38-39. С. 34–36.

79. Костенко А. М. Інформаційно-комунікативні стратегії євроінтеграції в Україні. Грани. *Науково-теоретичний альманах*. 2019. Вип. 21(11). С. 70–77. DOI: <https://doi.org/10.15421/1718154>.

80. Коцур Л., Грига О. Державна інформаційна політика України: теоретико-методологічні парадокси воєнного часу. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2023. Вип. 4. С. 52–60. DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2023-4-52-60>.

81. Красноступ Г. М. Основні напрями правового забезпечення державної інформаційної політики. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2010. Вип. 10. С. 79–85.

82. Красноступ Г. М. Державна інформаційна політика у сфері телебачення і радіомовлення: удосконалення правового регулювання. *Інформація і право*. 2016. Вип. 3(18). С. 12–18.

83. Кремль вийшов на новий рівень пропаганди. Інформаційні виклики для України. Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. Главком. URL: <https://glavcom.ua/publications/kreml-vijshov-na-novij-riven-propahandi-informatsijni-vikliki-dlja-ukrajini-911084.html>.

84. Курбан О. В. *Сучасні інформаційні війни в мережевому он-лайн просторі*. Навчальний посібник. 2016 URL: <http://www.interinf.chnu.edu.ua/res/interinf/Inf%20vijny.pdf>

85. Лешик С. В. Інституційно-правовий механізм інформаційної політики України в процесі євроінтеграції. *Політична культура та ідеологія*. 2024. № 3. С. 53–59.

86. Лікарчук Н. Викривлення інформації як технологія впливу на систему управління. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2020. Вип. 6. С. 216–225. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-745x.6.2020.218792>.

87. Лікарчук Н. В., Лікарчук Д. С. Інформаційно-психологічні війни: міжнародно-політичний аналіз. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*. 2022. Вип. 9. С. 157–171. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.9.2022.265457>.

88. Ляшенко О., Дацків І. Концептуальні засади формування інформаційної політики країни: світовий досвід. *Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2015. Вип. 15. С. 211–224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2015_15_22.

89. Матулько М. Р., Ляшенко Д. О. Державна інформаційна інфраструктура України: проблеми формування та розвитку. *Молодіжний науковий юридичний форум: матеріали Всеукраїнської науково-практичної*

конференції до Дня науки, м. Київ, Національний авіаційний університет, 18 травня 2017 р. Тернопіль: Вектор, 2017. Т. 1. С. 188–190.

90. Махова Ю. Л., Луцька А. І. Сутність та головні напрямки державної інформаційної політики України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/27.pdf.

91. Медіаспоживання в Україні: зміна медіапотреб та програш російської пропаганди. Детектор медіа. 2022. 15 лютого. URL: <https://detector.media/infospace/article/196442/2022-02-15-mediaspozhyvannya-v-ukraini-zmina-mediapotreb-ta-progrash-rosiyskoi-propagandy/>.

92. Мельник М. Сутність поняття «державна політика розвитку інформаційного суспільства»: узагальнення європейських та вітчизняних трактувань. *Науковий вісник «Демократичне врядування»*. 2012. Вип. 9. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik9/fail/Melnyk.pdf.

93. Мельник Ю. П. Вплив дезінформації на державну інформаційну політику: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2023. Т. 15, № 2. С. 114–119.

94. Міненко Є. Вплив російської пропаганди на суспільно-державну стабільність України: аналіз методів та наслідків. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2023. № 3(69). С. 47–51. DOI: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-3\(69\)-6](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-3(69)-6).

95. Мотлях О. Сучасна державна інформаційна політика України у сфері масмедіа. *Український інформаційний простір*. 2022. № 2(10). С. 156–170. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7948.10.2022.269851>.

96. Мороз Н. С. Державна інформаційна політика України у сфері інформатизації діяльності органів державної влади. *Вісник Національного університету Львівська політехніка. Серія: Юридичні науки*. 2015. Вип. 825. С. 42–47.

97. Нагорна А. Головна інфозброя РФ. Як працюють російські ботоферми. SPEKA. 2024. 9 лютого. URL: <https://speka.media/golovna-infozbroya-rf-yakpracyuyut-rosiiski-botofermi-9316o4>.

98. Національна рада України з питань телебачення та радіомовлення. Офіційний сайт. URL: <https://www.nrada.gov.ua/sogodni-tryvaye-obgovorennya-proyektu-zakonu-pro-media/>.

99. Невельська-Гордєєва О. Нечитайло В. Феномен «fake news» в контексті забезпечення інформаційної безпеки держави. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Сер.: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2022. № 1(52). URL: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.52.250655>

100. Негодченко В. О. Правове регулювання державної інформаційної політики в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014. Вип. 5-2. Т. 3. С. 148-151.

101. Негодченко В. О. Проблеми визначення концептуальних основ державної інформаційної політики в Україні на сучасному етапі. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Збірник наукових праць. Серія «Право»*. 2015. Вип. 2. С. 136-141.

102. Негодченко В. О. Основні напрями державної інформаційної політики в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 4. С. 77-81.

103. Негодченко В. О. Інформація як об'єкт державної інформаційної політики в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2016. Вип. 1. Т. 3. С. 55-58.

104. Негодченко В. О. Суб'єкти формування та реалізації державної інформаційної політики в Україні. *Європейські перспективи*. 2016. № 2. С. 48-57.

105. Негодченко В. О. Повноваження Кабінету Міністрів України як одного із провідних суб'єктів формування державної інформаційної політики в Україні. Пріоритетні проблеми реформування системи законодавства України: міжнародна науково-практична конференція (23-24

липня 2015 р., м. Київ). К. «Науково-дослідний інститут публічного права», 2015. С. 166-169.

106. Негодченко В. О. Класифікація суб'єктів формування та реалізації державної інформаційної політики в Україні. *Особливості нормотворчих процесів в умовах адаптації законодавства України до вимог Європейського Союзу: міжнародна науково-практична конференція (3-4 червня 2016 р., м. Херсон). Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. С. 149-154.*

107. Негодченко В. О. Роль інституцій громадянського суспільства у процесах формування та реалізації державної інформаційної політики. *Державне регулювання суспільних відносин: розвиток законодавства та проблеми правозастосування: міжнародна науково-практична конференція (8-9 липня 2016 року, м. Київ). К.: Центр правових наукових досліджень, 2016. С. 99-101.*

108. Негодченко В. О. Концептуальні засади державної інформаційної політики України. *Міжнародне та національне законодавство: способи удосконалення (1-2 квітня 2017 року, м. Дніпро). Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Дніпро: Дніпропетровський гуманітарний університет, 2017. С. 97-99.*

109. Негодченко В. О. Сучасний підхід до класифікації принципів державної інформаційної політики України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2017. Т. 25. С. 30-34.*

110. Нестеряк Ю. Нормативно-правові основи державної інформаційної політики України в умовах розвитку інформаційного суспільства. *Комунікація. 2013. № 3. С. 73-88.*

111. Нестеряк Ю. В. Аналіз моделей інформаційної політики та державного регулювання засобів масової комунікації. *Публічне управління та митне адміністрування. 2016. № 2 (15). С. 65-70.*

112. Нестеряк Ю. В. Нормативно-правові основи державної інформаційної політики України в умовах розвитку інформаційного

суспільства. *Теорія та практика державного управління*. 2012. № 4. С. 111-119.

113. Нестеряк Ю. В. Вдосконалення державної політики у сфері інформаційної безпеки України в умовах інформаційного протистояння. *Вісн. НАДУ*. 2017. № 1. С. 147-153.

114. Нестеряк Ю. В. Становлення національного інформаційного простору України (період 1989–1993 років). *Вісн. НАДУ*. 2018. № 1. С. 11-17.

115. Нестеряк Ю. В. Розвиток національного інформаційного простору України (1994–2004 рр.). *Вісн. НАДУ*. 2018. № 2. С. 98-104.

116. Нестеряк Ю. В. Розвиток національного інформаційного простору України (2005–2014 рр.). *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія: Державне управління*. 2018. № 3. С. 181-188.

117. Нестеряк Ю. В. Державна інформаційна політика та державне управління в умовах інформаційного суспільства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 23. С. 111-114.

118. Нестеряк Ю. В. Теоретико-методологічні засади державної інформаційної політики: вітчизняні та зарубіжні напрацювання. *Економіка та держава*. 2013. № 11. С. 136-139.

119. Нестеряк Ю. В. Технології та моделі державної інформаційної політики. *Ефективність державного управління*. 2012. № 30. С. 227-233.

120. Ніколаєць Ю. Державна інформаційна політика України в умовах повномасштабного воєнного вторгнення Російської Федерації: суспільно-мобілізаційний потенціал і ефективність. Політична культура та ідеологія. 2024. № 1 (7). С. 42-67. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2024/06/3_Nikolaiets.pdf

121. Олійник О. В. Державна політика інформаційної безпеки України. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2012. № 4. С. 65-69.

122. Палагнюк Ю. В. *Державна євроінтеграційна політика України: теорія, методологія, механізми: монографія*. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. 389 с.

123. Пахнін М. Л. Принципи, завдання та інструменти державної інформаційної політики України в сучасних умовах. *Теорія та практика державного управління*. 2014. № 3. С. 87-95.

124. Пахнін М. Л. Особливості державної інформаційної політики в розвинених країнах світу. *Теорія та практика державного управління*. 2014. № 4. С. 414-422.

125. Перелік інформації, розголошення якої може призвести до обізнаності противника про дії Збройних Сил України, інших складових сил оборони, негативно вплинути на хід виконання завдань за призначенням під час дії правового режиму воєнного стану. Додаток до наказу Головнокомандувача Збройних Сил України № 73 (2022). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS36785?an=343>

126. Петренко С., Назаренко Н. Практичні аспекти ведення інформаційної війни в он-лайн просторі. *Інформаційні технології та суспільство*. 2024. № 1 (12). С. 83-87. URL: <https://doi.org/10.32689/maup.it.2024.1.12>

127. Певцов Г. В., Залкін С. В., Сідченко С. О., Хударковський К. І. *Інформаційно-психологічні операції: планування, протидія, технології: монографія*. Харків: ДІСА ПЛЮС, 2020. 252 с.

128. Поведа О. Геополітичні виміри подальшого розширення ЄС. *Сучасні міжнародні відносини: актуальні проблеми теорії і практики: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Том II. Київ, 2020*. С. 77-85.

129. Пожуєв В. І. Формування концепції державної інформаційної політики в умовах глобалізації. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2010. Вип. 43. С. 4-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpqgvzdia_2010_43_3

130. Почепцов Г. Світ базується на інформації та будується нею. Інтернет-видання. Київ: Детектор медіа, 2019. URL:

<https://detector.media/withoutsection/article/144566/2019-02-04-svitbazuetsyana-informatsii-ta-buduetsya-neyu/>

131. Почепцов Г. Г. *Інформаційна політика: навч. посіб. 2-е вид., стереотип.* Київ: Знання, 2008. 663 с.

132. *Правова політологія: проблеми та інституціоналізм: монографія.* Київ: Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України, 2019. С. 288.

133. Правове забезпечення державної інформаційної політики. Міністерство юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_22116

134. Представництво України при Європейському Союзі. URL: <https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/1/2633-relations>

135. Пріоритети допомоги ЄС Україні: взаємовигідний рух назустріч. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua/ua/projects?pid=5840>

136. Про внесення змін до статті 114-2 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за несанкціоноване розповсюдження інформації про засоби протидії агресії Російської Федерації. Закон України № 2178-IX (2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2178-20#Text>

137. Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками медіа на час дії правового режиму воєнного стану. Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України № 73 (2022). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS36785>

138. Про Програму Європейського Союзу ERASMUS+. National office Erasmus +. URL: <https://erasmusplus.org.ua/erasmus/pro-prohramu.html>

139. Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа» (2021–2027): Закон України від 23 лютого 2023 р. № 2926-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2926-20#Text>

140. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 року «Про нейтралізацію загроз інформаційній безпеці

держави»: Указ Президента України № 151/2022 (2022a). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/151/2022#Text>

141. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 року «Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану»: Указ Президента України № 152/2022 (2022b). URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1522022-41761>

142. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2329-17 (в ред. від 11.11.2019). URL: https://minjust.gov.ua/publ_info

143. Пунда О., Добрянська О., Новицька Н. Принципи інформаційної політики в умовах війни та їх нормативно-правове закріплення. *Екологічне право*. 2022. № 1–2. С. 60–65.

144. Ржевська Н. Сучасна інформаційна політика: досвід США для України. *Політичні дослідження / Political Studies*. 2024. № 1 (7). URL: <http://pd.ipiend.gov.ua/article/view/305722>

145. Роль державної інформаційної політики у формуванні інформаційного суспільства. URL: <http://mego.info/матеріал/роль-державної-інформаційної-політики-у-формуванні-інформаційного-суспільства>

146. Рябоконт О. Державна інформаційна політика формування інформаційного суспільства: зарубіжний досвід. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2016. Вип. 43. С. 97-114.

147. Ряполов А. Окремі напрями удосконалення забезпечення інформаційної безпеки в умовах війни. *Scientific Collection «InterConf»*. 2023. № 152. С. 303-307.

148. Сабан М. В. Переваги і недоліки інтеграції України до ЄС. *Буковинська державна фінансова академія*. URL: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67697.doc.htm

149. Савич А. С. Європейські програми формування інформаційного простору ЄС. *Проблеми міжнародних відносин*. URL: <http://vmv.kyumu.edu.ua/v/p09/12.pdf>

150. Савосько Т. О. Зміст та функції поняття державної інформаційної політики. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2024. С. 28-33.

151. Самуельсон П. *Економіка*. Київ: Издательський дім «Вільямс», 2003. 680 с.

152. Сидоренко І. С. Стратегічні комунікації ЄС. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2017. Вип. 17. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3337

153. Сідченко С. О., Залкін С. В., Хударковський К. І. Основні етапи інформаційної кампанії Російської Федерації в ході збройної агресії проти України станом на вересень 2022 року. *Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України*. 2022. № 2(47). С. 6-19. URL: <https://doi.org/10.30748/nitps.2022.47.01>

154. Сідченко С. О., Залкін С. В., Хударковський К. І., Белімов В. В. Інформаційні заходи шостого етапу інформаційної кампанії Російської Федерації в ході збройної агресії проти України у вересні 2022 року. *Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України*. 2022. № 3(48). С. 71-80. <https://doi.org/10.30748/nitps.2022.48.09>

155. Сідченко С. О., Залкін С. В., Хударковський К. І., Белімов В. В., Ревін О. В. Напрями розвитку інформаційної кампанії Російської Федерації в ході збройної агресії проти України у вересні-грудні 2022 року. *Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України*. 2022. № 4(49). С. 64-79. <https://doi.org/10.30748/nitps.2022.49.09>

156. Сідченко С. О., Ревін О. В., Залкін С. В., Хударковський К. І. Методичний підхід до оцінювання ефективності здійснення інформаційного (психологічного) впливу у соціальних мережах. *Системи обробки інформації*. 2023. № 1(172). С. 70-82. URL: <https://doi.org/10.30748/soi.2023.172.09>

157. Сідченко С. О., Залкін С. В., Хударковський К. І., Ревін О. В., Белімов В. В., Беляєв П. В. Основні тренди інформаційної кампанії Російської

Федерації проти України на початку 2023 року. *Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України*. 2023. № 1(50). С. 106-120. URL: <https://doi.org/10.30748/nitps.2023.50.13>

158. Сідченко С. О., Залкін С. В., Хударковський К. І., Ревін О. В., Белімов В. В., Ткаченко В. І. Інформаційна кампанія Російської Федерації проти України: аналітичний огляд за період з березня по червень 2023 року. *Наука і техніка Повітряних Сил Збройних Сил України*. 2023. № 2 (51). С. 85-102. URL: <https://doi.org/10.30748/nitps.2023.51.1>

159. Сірий С., Турченко Ю. Інформаційна політика України доби глобалізації: теоретичний аналіз. *Політичний менеджмент*. 2012. № 4–5. С. 237–245.

160. Соловійов С. Г., Бухтатий О. Є., Нестеряк Ю. В. *Інформаційна складова державної політики та управління: монографія*. Київ: К.І.С., 2015. 320 с.

161. Сопілко І. М. Засади інформаційної аксіології в контексті формування державної інформаційної політики. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 9. С. 42-47.

162. Сопілко І. М. Роль доктрини інформаційної безпеки України в реалізації державної інформаційної політики України. *Журнал східноєвропейського права*. 2014. № 2. С. 36-41.

163. Сопілко І. М. Правове регулювання державної інформаційної політики у сфері електронного урядування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. № 8. С. 113-114.

164. Степанов В. Ю. Визначення поняття державної інформаційної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. Вип. 21. С. 81-84.

165. Степанов В. Ю. Державна інформаційна політика: мета та теоретичні засади реалізації. *Держава та регіони, серія «Державне управління»*. 2011. № 2. С. 60-63.

166. Степанов В. Ю. Державна інформаційна політика в умовах розвитку інформаційного суспільства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 5. С. 78-80.

167. Степанов В. Ю. Державна інформаційна політика як інструмент забезпечення єдиного інформаційного простору. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 4. С. 78-81.

168. Степанов В. Ю. Інформаційна політика як інструмент сучасного державного управління. *Держава та регіони. Сер.: Державне управління*. 2011. № 1. С. 125-128.

169. Степанов В. Ю. Державна інформаційна політика в сучасному політичному просторі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 3. С. 76-78.

170. Стратегія розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року: проект. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT2490.html

171. Стратегія реформування державного управління України на 2022–2025 роки: схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-r#Text>

172. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні. URL: https://www.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/12116.1.083.pdf

173. Сурай А. Цифровізація публічного управління в Україні: організаційний аспект. *Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення*. 2024. № 7. С. 116–124.

174. Суходубова І. В. Особливості адаптації законодавства України у контексті її інтеграції у Європейський Союз. *Форум права*. 2013. Вип. 3. С. 639-643.

175. Твердохліб О. С. Інституційне середовище формування та реалізації інформаційної політики в Україні. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління*. 2016. Вип. 2. С. 165-171. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2016_2_25

176. Терещенко В. В. Особливості державної інформаційної політики в умовах війни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 391-395. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2023/92

177. Тихомирова О. К. Інформаційна політика держави: цілі, завдання та перспективи. *Політологічний вісник*. 2014. № 72. С. 465-473.

178. Тихомирова О. К. Про роль та місце інформаційної політики в сучасному світі. *Гуманітарні студії*. 2013. № 19. С. 100-106.

179. Тодошук А. В. Україна в інтеграційних процесах: ризики та переваги. *Молодий вчений*. 2017. Вип. 5. С. 753-757. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_5_170

180. Токар О. Державна інформаційна політика: проблеми визначення концепту. *Політичний менеджер*. 2009. № 5. С. 131–141.

181. Турченко Ю. В. Засоби масової комунікації як суб'єкт реалізації державної інформаційної політики України в сфері оборони: політико-правове регулювання. *Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2013. № 43. С. 113-119.

182. У віртуальній війни – нове обличчя. Детектор Медіа. URL: <https://detector.media/withoutsection/article/135987/2018-03-26-u-virtualnoi-viynu-nove-oblychchya>

183. Угорщина–Україна. Партнерство, озираючись на Москву та Закарпаття. Європейська правда. Міжнародна безпека та євроінтеграція України. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/04/21/7048108/>

184. Україна на шляху до ЄС: оцінки, думки і сподівання громадян. Разумков Центр. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/ukraina-na-shliakhu-do-yesotsinky-dumky-i-spodivannia-hromadian>

185. Україна – ЄС: шлях до політичної асоціації. Центр Разумкова. Київ, 2021. 120 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_association.pdf

186. Українці назвали головні перешкоди до євроінтеграції. УКРІНФОРМ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2495901-ukraincinazvaligolovni-pereskodi-dla-evrointegracii.html>

187. Федоров М. Цифровізація України: до, під час та після повномасштабної війни. *Вінницька обласна військова адміністрація*. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/05/27/7348844/>

188. Федотенко К. «Інформаційна війна» та «інформаційний фронт»: наукове осмислення понять. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Сер. : Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2023. №3(58). URL: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.58.285787>

189. Фещенко А. «Київ за три дні». Як Путін змінював цілі «спецоперації»: найгучніші заяви. Главком. URL: <https://glavcom.ua/publications/rik-povnomasshtabnoji-vijni-jak-zminilasja-ritorika-putina-908076.html>

190. Фурашев В. М. Законодавче забезпечення інформаційної безпеки України. *Інформація і право*. 2014. № 1 (10). С. 59 – 67.

191. Чічановський А. А., Старіш О. Г. *Інформаційні процеси в структурі світових комунікаційних систем: підручник*. К. : Грамота, 2010. 568 с.

192. Шатун В. Т. Державна інформаційна політика країн Центрально-Східної Європи у процесі євроатлантичної та європейської інтеграції. *Наукові праці. Політологія*. 2013. Випуск 200. Том 212. URL: <https://politics.chdu.edu.ua/article/download/76383/72002>

193. Шустенко С.О. Інформаційна політика та стан інформаційної сфери країн Європи. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2017. № 15. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3139/2820

194. Шустенко С. О. Санкційні рішення Ради Європи у контексті гібридної агресії Росії. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*, 2020. Частина 2. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/viewFile/3880/3540

195. Шустенко С.О. Основні виклики і пріоритети інформаційної політики Ради Європи у сфері інформаційної безпеки та свободи вираження. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Міжнародні відносини»*, 2021, Вип. 2(54). С. 35-39. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/knu/article/view/4248>

196. Шустенко, С. Рішення Ради Європи у сфері медіа. Матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції молодих вчених «Актуальні проблеми міжнародних відносин». К.: *Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин*, 2018. Ч. 1. С. 79-83.

197. Шустенко, С. О. Забезпечення інформаційних прав людини Радою Європи. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Шевченківська весна»*. К.: *Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин*. 2020. Ч. 2. С. 49-51. URL: <http://www.iir.edu.ua/uploads/files/%D0%A8%D0%922020%20%D0%A72.pdf>

198. Щодо окремих напрямів вдосконалення державної інформаційної політики України. Аналітична записка: Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1489/>

199. Явір В. А. Роль інформаційної політики в реінтеграції України. *Гілея: науковий вісник*. 2017. № 121. С. 239-242.

200. Abraham, F., Cortina Lorente, J. J., & Schmukler, S. L. Growth of global corporate debt: Main facts and policy challenges. *World Bank Policy Research Working Paper*, 2020. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3690997

201. Adger W. N., et al. Climate change affects multiple dimensions of well-being through impacts, information and policy responses. *Nature Human Behaviour*. 2022. 6.11. P. 1465-1473.

202. Almeida E. de, Pereira W. S. Propaganda “Igualdade Na Política”. *Línguas E Instrumentos Lingüísticos*. 2020. Vol. 23, № 46. P. 152–179. URL: <https://doi.org/10.20396/lil.v46i46.8661633>
203. Averianova N., Voropayeva T. Information security of Ukraine: social and humanitarian aspects. *2020 IEEE International Conference on Problems of Infocommunications. Science and Technology (PIC S&T)*. IEEE, 2020. URL: <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/9467940>
204. Bakir V. *Sousveillance, media and strategic political communication: Iraq, USA, UK*. New York: Continuum, 2010. 256 p.
205. Blank S. Russia, China, and information war against Ukraine. *The Journal of East Asian Affairs*. 2022. P. 39–72.
206. Bondarenko S. та ін. Improving the state system of strategic planning of national security in the context of informatization of society. *Journal of Information Technology Management*. 2022. Vol. 14. Special Issue: Digitalization of Socio-Economic Processes. P. 1–24.
207. Bortnikova O. та ін. Information security of the state: motives, necessity, and sufficiency criteria. *Lex Humana*. 2024. Vol. 16, № 1. P. 1–19.
208. Braman S. Defining information policy. *Journal of Information Policy*. 2011. Vol. 1. P. 1–5. URL: https://www.academia.edu/2310219/Defining_Information_Policy
209. Bruggemann M. Information policy and the public sphere: EU communications and the promises of dialogue and transparency. *Javnost-The Public*. 2010. Vol. 17, № 1. P. 5–22.
210. Chaban N., Zhabotyńska S. Narratives of Ukraine on the information battlefields of global media. *The War Against Ukraine and the EU: Facing New Realities*. Cham: Springer Nature Switzerland, 2024. P. 207–230.
211. Cherniavska B. та ін. Information warfare in the world and information security issues in the context of the russian-Ukrainian war. *Review of Economics and Finance*. 2023. Vol. 21. P. 916–922.

212. Chu S.-C. та ін. Consumers 'engagement with corporate social responsibility (CSR) communication in social media: Evidence from China and the United States. *Journal of Business Research*. 2020. Vol. 110, № 1. P. 260–271. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.01.036>

213. Dijk T. A. van. Introduction: Discourse analysis as a new cross-discipline. In: Dijk T. A. van (Ed.). *Handbook of Discourse Analysis. Vol. 1: Disciplines of Discourse*. Academic Press. 1985. P. 1–10.

214. Di Pietro R., et al. *New dimensions of information warfare*. Springer International Publishing, 2021. 245 c.

215. Dunn W. N. Public policy analysis: An integrated approach. *New York, NY; London: Routledge*, 2018. P. 71–98.

216. Farkas J., Schou J. Post-Truth, Fake News and Democracy. *Routledge*, 2019. P. 82–104.

217. From objectives to results: The implementation of the EU-Ukraine Association Agreement as seen by stakeholders. Report of the Ukrainian Side of the EU-Ukraine Civil Society Platform on the assessment of the implementation of certain provisions of the EU-Ukraine Association Agreement by Ukraine. 2018. URL: <https://euneighbourseast.eu/news-and-stories/publications/from-objectives-to-results-the-implementation-of-the-eu-ukraine-association-agreement-as-seen-by-stakeholders/>

218. Golovko L. та ін. Implementation of EU environmental policy in Ukraine: Directions and perspectives. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9, № 4. P. 191-198

219. Grey House Publishing, Inc. Propaganda & Misinformation. *Amenia, New York: Grey House Publishing*, 2020. P. 91–114.

220. Gulenko P. Political discussion as a propaganda spectacle: Propaganda talk shows on contemporary Russian television. *Media, Culture & Society*. 2020. Vol. 43, № 5. P. 016344372097423. URL: <https://doi.org/10.1177/0163443720974230>

221. Habermas J. Political communication in media society: Does democracy still enjoy an epistemic dimension? *The Impact of Normative Theory on Empirical Research, Communication Theory*. London, 2006. P. 411–426.

222. Hameleers M. Populist disinformation: Exploring intersections between online populism and disinformation in the US and the Netherlands. *Politics and Governance*. 2020. Vol. 8, № 1. URL: <https://doi.org/10.17645/pag.v8i1.2478>

223. Harmonization of economic and legal mechanisms for deepening EU-Ukrainian relations. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. Vol. 5, № 1. P. 174–181. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/616>

224. Harris J. Countering misinformation and disinformation. *Amicus Curiae*. 2019. 26 Oct. URL: <https://doi.org/10.14296/ac.v2017i111.5036>

225. Horizon Europe. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/info/horizon-europe_en

226. Hubanova T.. Information technologies in improving crime prevention mechanisms in the border regions of southern Ukraine. *Journal of Information Technology Management*. 2021. Vol. 13. Special Issue: Role of ICT in Advancing Business and Management. P. 75–90.

227. Jaeger P. T. та ін. Foundations of Information Policy. *Chicago: Ala Neal-Schuman*, 2019. P. 98–107.

228. Johanson J.-E. Strategy formation and policy making in government. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, 2019. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-03439-9>

229. Karpchuk N. Information and communication policy in wartime: The case of Ukraine. *Historia i Polityka*. 2022. Vol. 47(40). P. 125–140.

230. Kobets Y. The influence of the digital state on preventing and detecting corruption in Ukraine. *Theoretical and Practical Research in Economic Fields*. 2024. Vol. 15(2). P. 365–374.

231. Kuzelny M. Foreign information policy as a tool for protecting national security: Ukrainian experience. *Historical and political problems of the modern*

world. 2017. Issue 33–34. C. 238–249. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2016.33-34.238-249>

232. Li H., Luo X. R., Chen Y. Understanding information security policy violation from a situational action perspective. *Journal of the Association for Information Systems*. 2021. Vol. 22(3). Art. 5. URL: <https://aisel.aisnet.org/jais/vol22/iss3/5/>

233. Likarchuk D., Krasnozhan N., Kuchyk O., Kundeus O., Andrieieva O. Theoretical and practical views of political integration in Central and Eastern Europe. *Cuestiones Políticas*. 2022. Vol. 40(72). P. 912–926.

234. Lysenko V., Brooks C. Russian information troops, disinformation, and democracy. *First Monday*. 2018. Vol. 22, № 5. 30 Apr. URL: <https://doi.org/10.5210/fm.v22i5.8176>

235. Mamediiieva G., Moynihan D. Digital resilience in wartime: The case of Ukraine. *Public Administration Review*. 2023. Vol. 83(6). P. 1512–1516.

236. McClure C. R., Jaeger P. T. Government information policy research: Importance, approaches, and realities. *Library & Information Science Research*. 2008. Vol. 30(4). P. 257–264.

237. Maltseva I., Chernish Y., Shtonda R. Analysis of some cyber threats in war. *Elektronne fakhove naukove vydannia «Kiberbezpeka: osvita, nauka, tekhnika»*. 2022. Vol. 4(16). P. 37–44. URL: <https://doi.org/10.28925/2663-4023.2022.16.3744>

238. Melnyk I. Principles of formation of information policy of Ukraine in the conditions of hybrid war. *Krakowskie Studia Malopolskie*. 2020. Vol. 2. P. 136–149.

239. McGregor S. C. Questionably legal: Digital politics and foreign propaganda. *Journal of Information Technology & Politics*. 2021. 2 Apr. P. 1–17. URL: <https://doi.org/10.1080/19331681.2021.1902894>

240. Nair M. M., Tyagi A. K. Privacy: History, statistics, policy, laws, preservation and threat analysis. *Journal of Information Assurance & Security*. 2021. Vol. 16(1). URL: <https://ak-tyagi.com/static/pdf/13.pdf>

241. Nesteriak Y. Information policy and information security of the state as a psychological and social phenomenon: problems and prospects. In: Bielska T. V., Lashkina M. H., Nesteriak Y. (Eds.). *Public Management: Collection*. 2020. Vol. 2(22). P. 22. Kyiv: Interregional Academy of Personnel. URL: https://vadnd.org.ua/app/uploads/2015/09/Публічне-урядування_222_англ-2.pdf

242. Onyshchuk I. Reforming the State Service of Special Communication and Information Protection of Ukraine in the Context of Ukraine's Integration into NATO. *Наукові заходи Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету*. 2021. P. 29–36.

243. Overview of New Opportunities within EU-Funded Programme Erasmus+ 2021-2027. URL: <https://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/korysni-materialy/category/1-materialy-informatsiinykh-dniv.html?download=595:erasmus-2021-2027-opportunities-ukr>

244. Paananen H., Lapke M., Siponen M. State of the art in information security policy development. *Computers & Security*. 2020. Vol. 88. URL: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/65748/2/1109paananenym.pdf>

245. Programming of the European Neighbourhood Instrument (ENI) – 2014–2020. Regional East Strategy Paper (2014–2020), Multiannual Indicative Programme (2014–2017). URL: https://ec.europa.eu/archives/docs/enp/pdf/financing-theenp/regional_east_strategy_paper_2014_2020_and_multiannual_indicative_programme_2014_2017_en.pdf

246. Riebling J. R., von der Wense I. Framing the mass media: Exploring fake news as a frame embedded in political discourse. *Journal of Alternative & Community Media*. 2019. Vol. 4(1). P. 57–76. URL: https://doi.org/10.1386/joacm_00043_1

247. Rzhavska N., Feshchenko A. The peculiarities of Space State Information Policy. *Language-Cultura-Politics. International Journal*. 2022. Vol. 1. P. 247–

264. URL: https://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.ojs-doi-10_54515_lcp_2022_1_247-264

248. Schiffrin A. Entrepreneurial Solutions to Online Disinformation: Seeking Scale, Trying for Profit. *SSRN Electronic Journal*. 2019. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3494049>

249. Sheludiakova N., et al. Communicating the Foreign Policy Strategy: on Instruments and Means of Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. *SHS Web of Conferences*. 2021. Vol. 100. URL: https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/abs/2021/11/shsconf_iscsai2021_02005/shsconf_iscsai2021_02005.html

250. Sopilko I., Rapatska L. Social-legal foundations of information security of the state, society and individual in Ukraine. *Scientific Journal of the National Academy of Internal Affairs*. 2023. Vol. 28(1). P. 44–54.

251. State Information Policy. International Indicators. Statista. 2024. URL: <https://www.statista.com/search/?q=State+Information+Policy&p=1>

252. United Nations Development Programme. Human Development Reports. 2022. Human Development Report 2021–2022. URL: <https://hdr.undp.org/en/indicators/52306>

253. Voorveld H. A. M. Brand Communication in Social Media: A Research Agenda. *Journal of Advertising*. 2019. Vol. 48(1). P. 1–. URL: <https://doi.org/10.1080/00913367.2019.1588808>

254. Voropayeva T., Averianova N. Information and economic security as priority directions of the state policy of Ukraine in the context of the strategy of «smart power». *2021 IEEE 8th International Conference on Problems of Infocommunications, Science and Technology (PIC S&T)*. 2021. URL: <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/9772130>

255. Wang F., Mbanye W., Muchenje L. Economic policy uncertainty and stock liquidity: the mitigating effect of information disclosure. *Research in International Business and Finance*. 2022. Vol. 59. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0275531921001744>

256. Yakoviyk I., et al. National security policy in Ukraine: a change in the system of power relations of the modern world. *Revista San Gregorio*. 2020. Vol. 42. P. 224–235.

257. Yazdanmehr A., Wang J., Yang Z. Peers matter: The moderating role of social influence on information security policy compliance. *Information Systems Journal*. 2020. Vol. 30(5). P. 791–844.

258. Zadorozhnia H., et al. Protection of information Sovereignty as an Important Component of the Political Function of the state. *International Journal of Computer Science & Network Security*. 2021. Vol. 21(9). P. 151–154.